

การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง
ของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

INTEGRATION OF DHAMMA SUPREMACY TO PROMOTE POLITICAINS'
POLITICAL LEADERSHIP IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

นายพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

การบูรณาการหลักสูตรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง
ของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

นายพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Integration of Dhamma Supremacy to Promote Politicians'
Political Leadership in Nakhon Ratchasima Province

Mr. Phonsetthi Wuttipanyaisakun

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุชฎีนิพนธ์ เรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด นครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุชฎีนิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียมรจิตต์)

.....กรรมการ
(รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช)

.....กรรมการ
(รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์)

.....กรรมการ
(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

.....กรรมการ
(รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

คณะกรรมการควบคุมคุชฎีนิพนธ์

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานกรรมการ
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(นายพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล)

ชื่อคุณนิพนธ์ : การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ
นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย : นายพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

ปริญญา : ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์

: รศ. ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A. (Politics),
Ph.D. (Political Science)

: รศ. ดร. สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics),
Ph.D. (Political Science), ปร.ด. (สื่อสารการเมือง)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑. ศึกษาสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำของ
นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๒. ศึกษาหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำผู้นำทางการเมือง
ของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๓. นำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำ
ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๑๓ รูปหรือคน ด้วยการ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด
นครราชสีมา มีดังนี้ ๑) จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมืองปฏิบัติงาน
เพื่อประชาชน เสียสละอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับ
ประชาชน ๒) จุดด้อย นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองรวมทั้งการใช้อำนาจด้านอื่นๆเพื่อ
เอาชนะคู่แข่งทางการเมือง ๓) โอกาส ผู้นำทางการเมืองแสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมมากขึ้นรวมทั้งมี
การนำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง ๔) อุปสรรค ขั้วเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไข
ปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ยาก พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มต่างๆ อุดมการณ์
ทางการเมืองไม่แน่นอน ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายทางการเมือง

๒. หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด
นครราชสีมา ใช้หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ได้แก่ ๑) ทาน การเสียสละ แบ่งปันความสุข เสียสละเพื่อ
ส่วนรวม ๒) ศีล โปรงใสสุจริตไม่เบียดเบียนประชาชนเป็นที่ยอมรับของประชาชน ๓) ปริจาคะ
แบ่งปันบริจาคทรัพย์ เป็นต้นแบบจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ๔) อาชวะ

ชื่อตรงสุจริตต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง ๕) มัททวะ มีความโอบอ้อมอารี แสดงอารมณ์ต่อสาธารณชนในขอบเขตที่เหมาะสม ๖) ตปะ การพัฒนาจิตใจสามารถทนต่อกิเลสที่เกิดขึ้น ๗) อักโกธะ การให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น ๘) อวิหิงสา ไม่เอาไรต์เอาเปรียบไม่เบียดเบียน การแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง งดเว้นการทำกิจกรรมเชิงกตขีปี้บคั้นให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ๙) ชันติ มีความอดทน พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ๑๐) อวีโรธนะ มีความเที่ยงธรรม หนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียงด้วยอคติ

๓. การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา นำสู่การปฏิบัติดังนี้ ๑) ด้านอำนาจและอิทธิพล ผู้นำทางการเมืองรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย ๒) ด้านพฤติกรรม ผู้นำทางการเมืองมุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมืองสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ๓) ด้านคุณลักษณะ ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ไม่เน้นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ๔) ด้านสถานการณ์ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักตน รู้จักคน รู้จักงาน รู้จักการประนีประนอม มีความรับผิดชอบ และมีวิสัยทัศน์

Dissertation Title : Integration of Dhamma Supremacy to promote politicians’ political leadership in Nakhon Ratchasima Province

Researcher : Mr. Phonsetthi Wuttipanyaisakun

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Termsak Thong-In, B.A. (Teaching in Social Studies), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science)

: Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science), Ph.D. (Political Communication)

Date of Graduation : May 27, 2021

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the general conditions, the promotion of politicians’ leadership in Nakhon Ratchasima Province 2. Study the principle of Dhamma supremacy for promoting politicians’ political leadership in Nakhon Ratchasima Province and 3. To present the Dhamma supremacy integration principle for promoting politicians’ political leadership in Nakhon Ratchasima Province. Methodology was the qualitative research method, collected data from 25 key informants and 13 participants in focus group discussion. Data were analyzed by descriptive interpretation

Findings were as follows:

1. General conditions for promoting politicians’ political leadership in Nakhon Ratchasima Province were as follows: 1) Strengths; Political leaders tried to do political activities, work for people sacrificed and volunteer to work to drive policies to resolve the suffering problems for the people. 2) Weakness; politicians used political power to win political competitors, including the use of financial power to buy votes 3) Opportunities; political leaders showed more moral behavior as a social model, using Tasapitajadhamma, ten Royal virtues, to create political opportunities 4) Threats: It was difficult to implement public policy for solving people’s suffering problems. Political parties are under capitalist groups, lacking political ideology.

2. The Dhamma Supremacy for politicians' political leadership promotion in Nakhon Ratchasima Province. The ten Royal Virtues were used: 1) Dana, giving, happiness sharing, sacrificing for the public, 2) Sila, transparent precepts, not to exploit people being accepted by the people. 3) Pariccaga, property sharing, acting as a role model for organizing activities to develop and solve people's problems 4) Ajjava, Honesty, being honest in their duties and roles as political leaders. 5) Madhava; kindness and gentleness, showing appropriate emotion to people, 6) Tapa, austerity, developing the mind to be able to tolerate the induced defilements. 7) Akkodha, non-anger, acts of forgiveness and compassion to control anger over political conflicts, 8) Avihimsa, Non-violence, not taking advantage, not exploit others, showing political leadership, refraining from engaging in oppressive activities to force others to suffer. 9) Khanti, Patience, to be patient and ready to face political crises on their own and 10) Avirathana, non-deviation from the righteousness, staying firm in virtues without biases.

3. Integration of Dhamma Supremacy to promote politicians' political leadership in Nakhon Ratchasima Province that led to the following actions: 1) Power aspect, leaders' influence aspect; showing political leadership, accepting different opinions, adopting Ten Royal Virtues in policy formulation. 2) leadership behavior aspect; aiming to create political works, using political activities to reflect political leadership, building participation in local development work. 3) Leadership characteristic aspect, the image; the politicians must have courage to make decisions. have their own standpoint, dare to face the truth, dare to reveal the truth, not focus on the benefits for themselves and their friends. 4) Leaders' situation aspect; Good leaders must know themselves, know people of the leader a good leader must know people, know works, know reconciliation, have responsibility and vision.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และ รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม ประธานและกรรมการผู้ควบคุมดุขฎีนิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กราบขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการประชาพิจารณ์โดย รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฐิติกาล ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสอบป้องกัน โดยมี รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ที่เมตตาชี้แนะแก้ไขเนื้อหาที่บกพร่องให้สมบูรณ์ถูกต้อง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช รศ.ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์ รศ.เนตรชนก บัวนาถ ผศ.ดร.พิมพ์พจี บรรจงปฐ และ ผศ.ดร.สกุล วงษ์กาฬสินธุ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงลงด้วยดีผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่ช่วยแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาจนจบการศึกษา ขอขอบคุณ คุณพัชรี หาราลาง คุณพลวัฒน์ สีทา ที่ช่วยให้คำแนะนำในการจัดรูปแบบการทำดุขฎีนิพนธ์ ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาตร ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์ และ ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์ ช่วยจัดเรียงข้อมูลการวิจัยซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์ผู้บริหารและสมาชิกสภา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่สละเวลาตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน

ที่สำคัญขอกราบขอบคุณบิดา มารดาผู้ให้ชีวิต ให้ปัญญา และครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ และให้ทุนการศึกษา หากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เกิดข้อบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว ดุขฎีนิพนธ์เล่มนี้ หากจะพียงมีคุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ผู้วิจัยขอน้อมถวายบูชาคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และมอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำดุขฎีนิพนธ์เล่มนี้ จนเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์เป็นเล่มดุขฎีนิพนธ์

นายพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

๙ เมษายน ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๗
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๘
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๙
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๑
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๒
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	๑๒
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง	๓๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	๔๘
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาธิปไตย	๖๑
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง	๗๒
๒.๖ ทฤษฎีภาวะผู้นำ	๗๙
๒.๗ ทฤษฎีอำนาจอธิปไตย	๘๗
๒.๘ หลักทศพิธราชธรรม	๙๒
๒.๙ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้วยเทคนิค SWOT	๑๐๓
๒.๑๐ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๑๐๖
๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑๔
๒.๑๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๔๐

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๑๔๒
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๔๒
	๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๔๒
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๔๖
	๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๔๘
	๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๔๙
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๕๑
	๔.๑ สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองใน จังหวัดนครราชสีมา	๑๕๒
	๔.๒ หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองใน จังหวัดนครราชสีมา	๑๗๑
	๔.๓ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา	๒๑๑
	๔.๔ องค์ความรู้	๒๒๗
	๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๒๒๘
	๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย	๒๓๗
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๒๔๑
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๔๑
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๒๔๖
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๕๓
บรรณานุกรม		๒๕๔
ภาคผนวก		๒๖๘
	ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)	๒๖๙
	ภาคผนวก ข รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๒๗๗
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๒๘๑
	ภาคผนวก ง รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)	๒๘๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)	๒๙๐
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์	๒๙๕
ภาคผนวก ช ภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๙๘
ประวัติผู้วิจัย	๓๐๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	๑๕
๒.๒	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership)	๒๗
๒.๓	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความสำคัญของภาวะผู้นำ	๓๐
๒.๔	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญคุณลักษณะของผู้นำ	๓๕
๒.๕	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญบทบาทหน้าที่ของผู้นำ	๓๘
๒.๖	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายการเมือง	๔๐
๒.๗	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการกลมเกลียวทางการเมือง	๔๔
๒.๘	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญอำนาจทางการเมือง	๔๘
๒.๙	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	๕๐
๒.๑๐	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายพรรคการเมือง	๕๒
๒.๑๑	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความสำคัญของพรรคการเมือง	๕๔
๒.๑๒	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญบทบาทและความสำคัญของพรรคการเมือง	๕๗
๒.๑๓	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญระบบพรรคการเมือง	๖๐
๒.๑๔	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของธรรมาธิปไตย	๖๓
๒.๑๕	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญหลักธรรมาธิปไตยในศาสนาพุทธ	๖๖
๒.๑๖	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญธรรมาธิปไตยกับการเมืองการปกครอง	๖๙
๒.๑๗	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของคํประกอบของธรรมาธิปไตย	๗๒
๒.๑๘	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง	๗๔
๒.๑๙	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญรูปแบบพฤติกรรมทางการเมือง	๗๘
๒.๒๐	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญทฤษฎีภาวะผู้นำ	๘๖
๒.๒๑	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญทฤษฎีอำนาจอธิปไตย	๙๑
๒.๒๒	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายหลักทศพิธราชธรรม	๑๐๒
๒.๒๓	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย เทคนิค SWOT	๑๐๕
๒.๒๔	แสดงองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น	๑๐๘
๒.๒๕	แสดงเขตการเลือกตั้ง	๑๑๐
๒.๒๖	แสดงรายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต	๑๑๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๒๗	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ	๑๒๐
๒.๒๘	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง	๑๒๙
๒.๒๙	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทศพิธราชธรรม	๑๓๗
๔.๑	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา	๑๖๙
๔.๒	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของหลักสูตรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา	๒๐๖
๔.๓	ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการบูรณาการหลักสูตรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง	๒๒๑

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๔๑
๔.๑	จุดเด่นของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง	๑๕๗
๔.๒	จุดด้อยของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง	๑๖๓
๔.๓	โอกาสของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง	๑๖๕
๔.๔	อุปสรรคของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง	๑๖๙
๔.๕	การให้ (ทาน) เสริมภาวะผู้นำทางการเมือง	๑๗๘
๔.๖	ศีล เสริมภาวะผู้นำทางการเมือง	๑๘๑
๔.๗	ปริจาคะ เสริมภาวะผู้นำทางการเมือง	๑๘๔
๔.๘	อาชวะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองซื่อตรงสุจริต	๑๘๗
๔.๙	มัททวะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองโอบอ้อมอารี	๑๙๑
๔.๑๐	ตปะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความเพียรพยายาม	๑๙๔
๔.๑๑	อ๊กโกธะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองการให้อภัย	๑๙๗
๔.๑๒	อวิหิงสา ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองไม่เอาัดเอาเปรียบ	๒๐๐
๔.๑๓	ขันติ ผู้นำทางการเมืองต้องมีความอดทน	๒๐๓
๔.๑๔	อวิโรธนะ ภาวะผู้นำทางการเมืองความเที่ยงธรรม	๒๐๕
๔.๑๕	อำนาจ อิทธิพลทางการเมือง	๒๑๔
๔.๑๖	พฤติกรรมของผู้นำ	๒๑๗
๔.๑๗	คุณลักษณะทางการเมือง	๒๑๙
๔.๑๘	สถานการณ์ทางการเมือง	๒๒๑
๔.๑๙	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๒๒๙
๔.๒๐	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๒๓๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในดัชนีฉบับนี้ใช้อ้างอิงจาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหาจุฬาราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย สีลกขณชวคคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ ทีฆนิกาย ลีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคฺลวิลาสินี สีลกขณชวคคอฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ขุ.ชา. เอกก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เอกกนิบาตชาดก	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

ประเทศไทยใช้รูปแบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาหรือที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรียกว่า ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดรูปแบบการบริหารอำนาจ คือ อำนาจอธิปไตยมีรัฐสภาในระบบสองสภา อันประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา อำนาจบริหาร มีนายกรัฐมนตรี ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำกราบบังคมทูลของประธานรัฐสภาเป็นองค์กรบริหารอำนาจ นายกรัฐมนตรีเป็นประมุขแห่งอำนาจ อำนาจตุลาการ มีระบบศาลซึ่งประกอบด้วยศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลปกครอง เป็นองค์กรบริหารอำนาจ ในการปกครองทุกระบบมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ อำนาจตัดสินใจ เมื่ออำนาจตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่ใด การปกครองก็คือระบอบนั้นๆ หรือถ้าจะมองว่าประเทศใช้ระบอบใดในการปกครองก็ให้ดูว่าอำนาจตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่ใด ถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่บุคคลผู้เดียว ก็เป็นเผด็จการ ถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่คณะบุคคล ก็เป็นคณะธิปไตย ถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่ประชาชน ก็เป็นประชาธิปไตย^๑ จากการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยอำนาจการตัดสินใจจึงอยู่ที่ประชาชน และประชาชนตัดสินใจมอบอำนาจของตนเองให้ตัวแทนหรือผู้นำทางการเมือง (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เข้าประชุมในรัฐสภาเพื่อเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บริหารประเทศให้มาเป็นนายกรัฐมนตรีจึงเท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจตัดสินใจให้กับคนที่เป็นนายกรัฐมนตรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นกลไกสำคัญในระบอบประชาธิปไตยเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งให้มาเป็นผู้แทนปวงชนในการใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุข ของประชาชนและประเทศชาติโดยรวม คุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อประโยชน์ความร่วมมือเป็นสุขแก่ประชาชนและความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ จากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีทั้งดีและไม่ดีปะปนกัน

^๑ชาวนะ ไตรมาส, “รัฐธรรมนูญกับการออกแบบการเมืองใหม่”. ในศาลรัฐธรรมนูญไทย สถานการณ์ การปฏิรูปการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี. เพรส จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๓๙๓-๔๑๖.

อยู่ยังไม่สามารถระบุให้ชัดเจนว่าคนใดมีคุณธรรมหรือไม่มีคุณธรรมเพราะความคาดหวังและความต้องการของประชาชนมีส่วนผลักดันให้พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชนทั่วไปจำเป็นต้องพัฒนาตนเองทางด้านจริยธรรมจิตสำนึกและความรับผิดชอบในสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดี

ผู้นำทางการเมืองหรือนักการเมืองที่ไม่ให้ความสำคัญในหลักธรรมของประเทศไทย มีพฤติกรรมแสวงหาช่องทางเอื้อผลประโยชน์สนองตอบต่อกลุ่มนายทุนผู้อุปถัมภ์นักการเมือง กลุ่มการเมืองในพรรค นายทุนพรรค ซึ่งนักการเมืองเกรงใจเนื่องจากต้องใช้เงินจำนวนมากในการหาเสียงสนับสนุนการเลือกตั้งแต่ละครั้ง การทำกิจกรรมทางการเมืองจึงต้องเอื้อผลประโยชน์แก่กันและกัน ภาวะผู้นำทางการเมืองจึงขาดความสง่างามในการตัดสินใจเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ขาดอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมือง ส่งผลให้นักการเมืองขาดภาวะผู้นำทางการเมืองเนื่องจากมุ่งแสวงหาประโยชน์โดยเฉพาะการเลือกที่จะเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมจากหลายพรรค ซึ่งนโยบายที่แต่ละพรรคให้ไว้กับประชาชนตอนหาเสียงเลือกตั้งมีนโยบายที่แตกต่างกัน แต่เมื่อมุ่งแสวงหาประโยชน์ จึงมีคำกล่าวที่นักการเมืองชอบอ้างนั้นคือ สถานการณ์เปลี่ยน เวลาเปลี่ยน บริบทเปลี่ยน เหตุผลเช่นนี้ ทำให้เห็นว่า การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่ได้ให้ความสำคัญต่อหลักธรรมเท่าที่ควร โดยเฉพาะหลักธรรมาธิปไตย เมื่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองขาดหลักธรรมหรือความเป็นธรรม ความขัดแย้งในสังคมไทยก็ตามมา การปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มผู้ครองอำนาจรัฐ หรือการเลือกที่จะเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมจากหลายพรรคในขณะนั้น ขาดอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองเปรียบได้กับปลาไหลทางการเมืองและสะท้อนผลการเลือกตั้งในปี ๒๕๖๒ นักการเมืองกลุ่มนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน โดยเฉพาะนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งสังกัดพรรคที่เป็นสัญลักษณ์ของคนโคราช อาจล่มสลายไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรค หากภาวะผู้นำทางการเมืองไม่ได้รับการส่งเสริมด้วยหลักธรรม หากตั้งคำถามว่า ผู้นำทางการเมือง, นักการเมืองจะสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองอย่างไรให้ประชาชนยอมรับ คำตอบคือผู้นำทางการเมือง, นักการเมืองต้องมีคุณธรรม มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองให้ยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญ หากค้ำนักก็ค้ำแบบยึดธรรม หากสนับสนุนก็สนับสนุนแบบยึดธรรม^๒

หลักธรรมาธิปไตย วิธีการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นนักการเมืองต้นแบบ สร้างภาวะผู้นำทางการเมืองให้เกิดการยอมรับ มีพฤติกรรมและคุณลักษณะทางการเมืองรองรับการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นการเมืองเชิงคุณธรรมในรูปแบบธรรมาธิปไตย เป็นประชาธิปไตยในลักษณะรูปแบบของไทย^๓ โดยหลัก

^๒ ทิววรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยาและคณะ, ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

^๓ อ.จ.ปณ.จก. (ไทย) ๒๒/๑๙๒/๓๑๙.

ธรรมาธิปไตย คือการถือธรรมเป็นใหญ่และการถือความถูกต้องเป็นหลัก มีกระบวนการตัดสินใจด้วยสติปัญญาโดยมีเจตนาที่เป็นธรรม “เจตนาที่เป็นธรรม” คือ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดนโยบาย และการออกกฎหมาย ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมซึ่งเป็นธรรมต่อชนทุกชั้นวรรณะ ต่อทุกสาขาอาชีพ ต่อทุกนิกายศาสนา เป็นธรรมต่อประชาชนทุกวัย คือวัยสูงอายุ วัยทำงาน วัยรุ่น นิสิต นักศึกษา นักเรียน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย ส่วนการตัดสินใจด้วยสติปัญญา คือการตัดสินใจในการกำหนด นโยบายที่ชาญฉลาด มีหลักการ หลักวิชา มีเหตุผล และประกอบด้วยปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ^๔ ธรรมาธิปไตยมิใช่ระบบการปกครองแต่เป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำหรือผู้ปกครอง^๕ การนำไปประยุกต์ใช้ควรเป็นการบูรณาการทั้งในแง่ของการปฏิบัติในชีวิตประจำวันและในแง่ของการบริหารการปกครอง อันจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในระดับบุคคลระดับชุมชนระดับท้องถิ่นระดับชาติและระดับนานาชาติ ดังนั้น หลักการธรรมาธิปไตยสำหรับบูรณาการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา คือ ๑.นักการเมืองเมื่อประกาศตนเป็นผู้แทนประชาชนต้องมีพฤติกรรมแสดงถึงการมีคุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ๒.ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งก่อนและหลังได้รับเลือกตั้ง ๓.แสดงตนเป็นนักการเมืองยึดมั่นในคุณธรรมรักษาประโยชน์ส่วนรวม รับฟังข้อคิดความเห็นที่แตกต่าง ปฏิบัติต่อประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเป็นธรรมเสมอกัน ๔.พร้อมรับการตรวจสอบในทุกมิติ หลักการที่กล่าวมา นำไปบูรณาการทางการเมืองให้เกิดเป็นนักการเมืองคุณธรรมต้นแบบตามหลักธรรมาธิปไตยต่อไป

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยประสบปัญหาการขาดจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความถูกต้อง ความโปร่งใส และการตรวจสอบได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ซื่อสัตย์สุจริต และการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ของประเทศชาติ ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ถูกจับตามองจากสังคมไทย เนื่องจากมีการบริหารจัดการตนเองและผู้นำท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง มีผลประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีความเชื่อมโยงกับประชาชนในพื้นที่โดยตรง บางครั้งเกิดการผูกขาดอำนาจและผลประโยชน์ของบุคคลเฉพาะกลุ่ม^๖

^๔ วิชัย ตันศิริ, การศึกษาเพื่อสร้างผู้นำสู่สังคมธรรมาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พ.เพรส จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๗๕

^๕ พระอุดมสิทธิธนายก (กำพล คุญงโร), สุริยา รักษาเมือง, กรกต ชาบัณฑิต, “พุทธธรรมาธิปไตย”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๓๙-๒๔๖.

^๖ ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๕๙), หน้า ๒๑.

วิกฤติทางการเมืองและความแตกแยกของสังคมไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้สะท้อนปัญหาสำคัญหลายประการของประเทศ ทั้งการใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรมของนักการเมือง การทุจริตในวงราชการ การลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้และความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ รวมทั้งปัญหาความสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงผลอันเกิดจากโครงสร้างทางอำนาจที่ถูกผูกขาดโดยชนชั้นนำ การบริหารราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการมีกฎหมายที่ขาดสภาพบังคับเท่านั้น แต่เกิดจากการย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัยของคนในสังคม และรวมถึงการขาดจิตสำนึกด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อประชาชนของผู้บริหารประเทศทั้งนักการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ^๗

การใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองที่เอื้อต่อการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง เช่น การรับสินบนหรือการมีผลประโยชน์ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะ ทำให้มีเรื่องอื้อฉาวเกิดขึ้นอยู่เสมอ การแสดงออกด้วยคำพูดไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายในที่ประชุมสภา ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์อย่างเต็มที่ การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน การกล่าวปราศรัยบนเวทีต่อหน้าชุมชน การใช้ตำแหน่งอำนาจอย่างไม่ชอบธรรม การแสดงกิริยาก้าวร้าว การไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นตัวแทนประชาชนการฝ่าฝืนคุณธรรมและจริยธรรมแห่งความดีงามกลายเป็นเรื่องปกติเพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ผ่านไปไม่มีการสอบสวน ไม่มีการลงโทษ ท้ายที่สุดจึงเกิดวิกฤติทางการเมือง ซึ่งสาเหตุที่แท้จริงเกิดจากการไร้คุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง^๘ เมื่อผู้ได้รับมอบอำนาจทางการเมืองขาดเหตุผลและความสำนึกผิดชอบ มุ่งประโยชน์ตน ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้น ความขัดแย้งใหญ่ที่เป็นความขัดแย้งที่มีปัญหามีเรื่องของผลประโยชน์^๙ สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่หลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ มาจนถึงปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๘.๓๔ ระบุว่าเป็นการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง รองลงมาร้อยละ ๔๒.๑๙ ระบุว่าผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว ร้อยละ ๓๒.๖๔ ระบุว่าอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ร้อยละ ๑๔.๐๔ ระบุว่าความเป็นฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ร้อยละ ๑๒.๘๗ ระบุว่าความขัดแย้งส่วนบุคคล^{๑๐}

^๗สำนักงานคณะกรรมการและน่านักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, **สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านอื่นๆ : การเสริมสร้างมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารประเทศและประชาชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๗), หน้า ๔๓-๔๕.

^๘ภัทรชมน รัตนางกูร, **ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม มุมมองบริบททฤษฎี ขบวนการทางสังคมใหม่ (New Social Movement –NSM)**, (กรุงเทพมหานคร : เพ็ญฟ้า, ๒๕๖๓), หน้า ๒๓.

^๙พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญญากร), **พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง**, (กรุงเทพมหานคร : ๒๑ เซ็นจูรี, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

^{๑๐}สุพัตรา จิตตเสถียร, **ความขัดแย้งทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔.

โคราชหรือนครราชสีมาซึ่งถูกยกให้เป็นเมืองหลวงของภาคอีสานเป็นพื้นที่ที่มี ส.ส. มากเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร เมื่อการเลือกตั้งปี ๒๕๕๔ มี ส.ส. ๑๕ คน ในจำนวน ส.ส. ๑๕ คน ของการเลือกตั้งปี ๒๕๕๔ มีของ “พรรคเพื่อไทย” มากที่สุด ๘ ที่นั่ง พรรคชาติพัฒนา ๔ ที่นั่ง และพรรคภูมิใจไทย ๓ ที่นั่ง ก่อนที่พรรคเพื่อไทยจะได้ ส.ส.มากที่สุด ซึ่งพื้นที่นี้เคยได้ชื่อว่าเป็นถิ่นของพรรคชาติพัฒนา คือ ในยุคของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ในการเลือกตั้งปี ๒๕๓๕/๒ หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พรรคชาติพัฒนาถือกำเนิดขึ้นมา โดยความร่วมมือของ “พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ” กับ “สุวัจน์ ลิปตพัลลภ” ที่ต้องการให้พื้นที่โคราชเป็นเอกภาพ มี ส.ส.จากพรรคเดียวกันให้มากที่สุด ครั้งนั้นพรรคชาติพัฒนาได้ ส.ส.มากถึง ๑๑ คน

จากทั้งหมด ๑๕ คน ที่เหลือเป็นของพรรคประชาธิปัตย์ และชาติไทย ปี ๒๕๓๘ พรรคชาติพัฒนาได้ ส.ส.มา ๑๑ คน และปี ๒๕๓๙ ได้ ๑๒ คน จาก ส.ส. ๑๖ คนหลังสิ้น พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเป็นจังหวะการเกิดของ “ทักษิณ ชินวัตร” ในทางการเมือง ในการเลือกตั้งปี ๒๕๔๔ พรรคไทยรักไทยของทักษิณ แทรกเข้ามาได้ ๗ จาก ๑๗ ที่นั่ง พรรคชาติพัฒนารักษาเก้าอี้ไว้ได้ ๑๐ ที่นั่ง และใน ๗ ที่นั่งของไทยรักไทย มีอดีต ส.ส.พรรคชาติพัฒนาที่ย้ายพรรคไปด้วย

ในที่สุดพรรคชาติพัฒนาโดยการนำของ “สุวัจน์ ลิปตพัลลภ” ก็ไม่สามารถต้านกระแสทักษิณได้ จึงยุบพรรคเข้าไปรวมพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งปี ๒๕๔๘ หลังจาก “ทักษิณ ชินวัตร” ถูกยึดอำนาจในปี ๒๕๔๙ พรรคไทยรักไทยถูกยุบ สนามเลือกตั้งที่โคราชก็กลายเป็นเบี้ยหัวแตก ส.ส.กระจายไปอยู่ในหลายพรรค ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งหลายคนก็ย้ายพรรคกันไปมาระหว่างพรรคชาติพัฒนา

พรรคชาติไทย พรรคเพื่อแผ่นดิน พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชาชน (พรรคเพื่อไทย) บวกกับมีการยุบรวมพรรคจึงแทบจะจำไม่ได้ว่าใครอยู่พรรคไหน อดีต ส.ส.โคราช คนหนึ่ง บอกว่า “การที่ ส.ส.โคราชไม่สามารถรวมกันอยู่ที่พรรคเดียวได้ เพราะยังไม่มีใครที่มีบารมีพอที่จะดึงทั้งหมดมารวมกันได้ ไม่เหมือนยุคหนึ่งที่ “พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ” เคยสามารถทำได้” ความจริงล่าสุดทางกลุ่มอดีต ส.ส.โคราชส่วนหนึ่งได้ไปยื่นจองชื่อพรรค “พลังโคราช” ไว้ แต่ด้วยกระแส “ดูด” ที่มาแรงทำให้อดีต ส.ส.ไม่สามารถจะมาอยู่ที่พรรคนี้ได้การย้ายพรรคของอดีต ส.ส.โคราชครั้งนี้ อาจมีปลายทางอยู่ที่เดียวกัน คือ “พรรคพลังประชาชน”^{๑๑}

ปัญหาของนักการเมืองที่มีมามากกว่า ๘๐ ปี นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ เกิดการรัฐประหารหรือการยึดอำนาจซ้ำแล้วซ้ำอีก สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือเกิดจากตัวผู้ปกครองเองหรือนักการเมืองที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมเกิดการคอร์รัปชัน จนนำไปสู่การออกมาเรียกร้องของประชาชนจนเกิดความวุ่นวายในสังคมจนทำให้

^{๑๑}อมร รักษาสัตย์, ประชาธิปไตยหลายรส : รวมบทความ, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิคอนราดอาเนน นาวาร์, ๒๕๓๒).

ประเทศชาติขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำหรือคุณสมบัติของผู้ปกครอง หมายถึงความสามารถในการดูแล ปกป้อง ค้ำครองเพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม ผู้ปกครองหรือผู้นำเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดสรรมาจากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวม นักการเมืองหรือ ผู้ปกครอง ถือเป็นตัวแทนของประชาชนในการเป็นกระบอกเสียงสะท้อนให้ผู้มีอำนาจทางการปกครองได้รับทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ ซึ่งนักการเมืองหรือผู้ปกครองที่ดีตามหลักการทางพระพุทธศาสนานั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาสติปัญญาและยึดมั่นในหลักธรรมาธิปไตย เพราะเมื่อผู้นำยึดมั่นในหลักการทางพระพุทธศาสนาแล้วนั้นประโยชน์ที่ย่อมที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนรวม^{๑๒}

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นอยู่ขณะนี้ เป็นเพียงปลายเหตุเท่านั้น ซึ่งเกิดขึ้นมาต่อเนื่องทุกยุคทุกสมัย ปัญหาที่แท้จริงคือ มาจากทัศนคติหรือชุดความคิดทางการเมืองของประชาชนที่ไม่ถูกต้อง จึงส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่ไม่ถูกต้องเช่นเดียวกัน ชุดความคิดที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวเป็นผลมาจากวัฒนธรรมศักดินา ระบบอุปถัมภ์ ระบบการศึกษาไม่สามารถสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของประชาชน ส่งผลให้นักการเมืองที่ถูกประชาชนเลือกเข้าไปบริหารประเทศ ไม่ค่อยมีคุณภาพ มีการทุจริตคอร์รัปชันกันอย่างกว้างขวาง เมื่อเกิดการทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้นทำให้ประชาชนไม่พอใจออกมาเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล ทหารก็ต้องออกมาทำปฏิวัติรัฐประหารเป็นวัฏจักรเช่นนี้มาทุกยุคทุกสมัย และไม่ได้มีการนำเรื่องนี้มาเป็นบทเรียนเพื่อนำพาประเทศชาติหลุดพ้นจากวัฏจักรนี้ ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นไปโดยหลักธรรมชาติคือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป อยู่แล้ว สิ่งที่ต้องจัดการเร่งด่วนคือ ธรรมภิบาลของฝ่ายการเมือง และในระยะยาวคือการสร้างคุณภาพของประชาชนโดยเฉพาะด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมือง^{๑๓}

ปัญหานักการเมืองที่พบได้ทั่วไปของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา คือ ๑.ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง ๒.การฉ้อราษฎร์บังหลวงช่วยเหลือพวกพ้องให้ได้ตำแหน่ง ๓.การแทรกแซงอำนาจหน้าที่ข้าราชการประจำ ๔.การใช้ทรัพย์สินงบประมาณราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ๕.การบังคับให้ข้าราชการทำผิดแทนตน ๖.การปรับหรือออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์นักการเมือง ๗.การยกเว้นการเอาผิดทางจริยธรรมของนักการเมืองบางกลุ่ม ๘.การแก่งแย่งหรือใส่ร้ายป้ายสีนักการเมืองตรงข้าม ๙.การมีผลประโยชน์ทับซ้อน ๑๐.ความไม่โปร่งใส ๑๑.การใช้เงินซื้อเสียง ๑๒.การแสวงหาประโยชน์จากการบริหารงานอภิบาลโครงการต่าง ๆ ๑๓.การดึงงบประมาณไปยังจังหวัดของตน^{๑๔} ผู้นำทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นผู้นำแต่ขาดคุณธรรม หาประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ลุแก่อำนาจ ฉ้อราษฎร์บัง

^{๑๒}ประมวล รุจนเสรี, อำนาจเงิน + อำนาจรัฐ, (กรุงเทพมหานคร : พรรคประชาชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๙.

^{๑๓}นพ นรนาถ, “ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ”, ผู้จัดการรายวัน, (๑๗ มีนาคม ๒๕๖๒): ๖.

^{๑๔} Thaireorm, สำนักข่าวอิศรา, (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖): ๒.

หลวง ละเมิดกฎหมาย สร้างความเสียหายใหญ่หลวงต่อสังคมและประเทศชาติได้ ผู้นำเช่นนี้ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของประชาชน หรือแม้แต่ผู้นำที่เป็นคนดี แต่ขาดภาวะผู้นำทางการเมืองไม่สามารถจะแก้ปัญหาสังคมได้ และอาจทำให้ปัญหาที่มีอยู่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการสร้างปัญหาใหม่ ผู้นำเช่นนี้ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของประชาชน ส่วนผู้นำที่สามารถแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและเป็นคนดี มีคุณธรรม จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนและสังคมต้องการ นักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์พยายามค้นหาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน^{๑๕}

ด้วยเหตุปัญหาและความสำคัญเบื้องต้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา และนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกิจกรรมทางการเมือง คือ การรณรงค์หาเสียง การออกเสียงเลือกตั้งแบบคุณธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มการเมือง การแก้ปัญหาทางการเมือง และการปฏิบัติตามกฎหมาย การใช้อำนาจปกครองรัฐเชิงคุณธรรมมากกว่าเชิงปริมาณ ใช้พฤติกรรมการบริหารแบบผู้นำมีคุณธรรมให้เป็นแบบอย่างของสังคมไทย การกระจายอำนาจแบบคุณธรรม สร้างกลไกภาคประชาชนให้ขับเคลื่อนคุณธรรม และองค์ความรู้ใหม่ใช้หลักธรรมาธิปไตยพัฒนาประชาธิปไตยของไทยให้มีความสมบูรณ์สู่ประชาธิปไตยในครรลองของธรรมหรือคุณธรรมนำการเมือง

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไรบ้าง

๑.๒.๒ หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาอย่างไรบ้าง

๑.๒.๓ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

^{๑๕} ลิขิต ธีรเวคิน, ความเป็นผู้นำทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : นานาสีพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๑๑.

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

๑. สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา โดยวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค^{๑๖}

๒. หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ คือ ๑. ทาน (การให้) ๒. ศีล (ความประพฤติดีงาม) ๓. บริจาคะ (การบริจาค) ๔. อาชชวะ (ความซื่อตรง) ๕. มัททวะ (ความอ่อนโยน) ๖. ตปะ (ความเพียร) ๗. อักโกธะ (ความไม่โกรธ) ๘. อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ๙. ขันติ (ความอดทน) ๑๐. อวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม)^{๑๗}

๓. การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ภาวะผู้นำทางการเมือง ๔ รูปแบบ คือ ๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ๒. พฤติกรรมของผู้นำ ๓. คุณลักษณะของผู้นำ ๔. สถานการณ์ของผู้นำ^{๑๘}

๑.๔.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๒๕ รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน ๕ รูป

กลุ่มที่ ๒ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนนักการเมืองระดับชาติ จำนวน ๒ คน

กลุ่มที่ ๓ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองท้องถิ่น จำนวน ๑๑ คน

กลุ่มที่ ๔ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๔ คน

กลุ่มที่ ๕ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน

^{๑๖}สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๕๘), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๑๗}ชู.ชา. อสิติ. (ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.

^{๑๘}Yukl, G.A, Leadership in Organizations, (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 2001), p. 2.

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

จำนวน ๑๓ รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน ๓ คน

กลุ่มที่ ๒ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๓ คน

กลุ่มที่ ๓ พระสงฆ์นักวิชาการ จำนวน ๒ รูป

กลุ่มที่ ๔ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๕ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนเขตเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๔ เขตเลือกตั้ง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยระหว่างเดือนตั้งแต่ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ – มีนาคม ๒๕๖๔ รวมระยะเวลา ๑๓ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การบูรณาการ หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักธรรมาธิปไตยตามหลัก ทศพิธราชธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

๑.๕.๒ หลักธรรมาธิปไตย หมายถึง หลักธรรมที่ใช้ดำเนินการกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ คือ ๑. ทาน (การให้) ๒. ศีล (ความประพฤติดีงาม) ๓. บริจาค (การบริจาค) ๔. อาชชวะ (ความซื่อตรง) ๕. มัททวะ (ความอ่อนโยน) ๖. ตปะ (ความเพียร) ๗. อักโกธะ (ความไม่โกรธ) ๘. อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ๙. ชันติ (ความอดทน) ๑๐. อวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม)

๑. ทาน (การให้) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำนักการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด นครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การอนุเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนให้มีการดำรงชีวิตที่ดี

๒. ศีล (ความประพฤติดีงาม) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง สรรวมกายและ วาจา เคารพกฎกติกา ปฏิบัติตามระเบียบ เป็นต้นแบบความดีงามให้ประชาชนเคารพนับถือ

๓. บริจาค (บริจาค) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองใน จังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการเสียสละ เสียสละ ความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๔. อาชชวะ (ความซื่อตรง) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน ไม่ทรยศมติพรรคการเมือง

๕. มัททวะ (ความอ่อนโยน) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา การดำเนินตามนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยอัธยาศัยไมเย่อหยิ่ง มีความสง่างาม ความอ่อนโยน กิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ได้รับความรักภักดีจากประชาชน

๖. ตปะ (ความเพียร) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความระมัดระวังมิให้กิเลสตัณหาครอบงำ ไม่ยอมหลงใหลหมกมุ่นในประโยชน์ตนจนขาดความสง่างาม ความเป็นอยู่สม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย

๗. อักโกธะ (ความไม่โกรธ) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่ลุอำนาจความโกรธ ไม่กริ้วกราด กระทบการต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม กระทบการต่าง ๆ ด้วยจิตราบเรียบและมีเมตตา

๘. อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่บีบบังคับกดขี่ประชาชน ไม่ขูดรีดภาษี ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาญาประชาชนเพราะอาชญากรรมหรือความเห็นต่างทางการเมือง

๙. ขันติ (ความอดทน) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความอดทนต่องานที่ตรากตรำถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงใดก็ไม่ท้อถอย ไม่ละทิ้งงานให้ประชาชนหรือรัฐเสียผลประโยชน์

๑๐. อวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่คลาดจากธรรมวางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรม ไม่แฉกแฉียงเพราะลาภสักการะ ต้องมั่นในธรรม มีความเที่ยงธรรม มีความยุติธรรม และมีนิติธรรม พร้อมยอมรับการตรวจความสุจริตเที่ยงธรรมทางการเมือง

๑.๕.๓ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง หมายถึง การนำหลักธรรมาธิปไตยบูรณาการกับกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ๔ รูปแบบ ได้แก่ ๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ๒. พฤติกรรมของผู้นำ ๓. คุณลักษณะของผู้นำ ๔. สถานการณ์ของผู้นำ

๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ หมายถึง การใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง การแสวงหารักษาไว้ซึ่งประโยชน์ตนเองและพวกพ้องหรือประโยชน์สาธารณะ

๒. พฤติกรรมของผู้นำ หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองเพื่อประโยชน์ตนเองและพวกพ้องหรือประโยชน์สาธารณะ สะท้อนภาวะความเป็นผู้นำทางการเมือง

๓. คุณลักษณะของผู้นำ หมายถึง ภาพลักษณ์นักการเมืองที่มีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ความรู้สึก ผิด ชอบ ชั่ว ดี กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง เชื่อมมั่นในบุคคลและทีมงาน เพื่อประโยชน์ตนเองและพวกพ้องหรือประโยชน์สาธารณะ

๔. สถานการณ์ของผู้นำ หมายถึง ผู้นำทางการเมืองที่มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์กิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ตนเองและพวกพ้องหรือประโยชน์สาธารณะ

๑.๕.๔ นักการเมือง หมายถึง นักการเมืองระดับชาติ และนักการเมืองระดับท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา

๑. นักการเมืองระดับชาติ หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

๒. นักการเมืองระดับท้องถิ่น หมายถึง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๕.๔ กิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การรณรงค์หาเสียง การออกเสียง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การแก้ปัญหาทางการเมือง การปฏิบัติตามกฎหมาย การใช้อำนาจปกครองรัฐ เจริญคุณธรรมมากกว่าเชิงปริมาณ ในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๖.๒ ได้หลักการมาธิปไตยในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๖.๓ ได้แนวทางการบูรณาการหลักการมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๖.๔ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักการมาธิปไตยสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสามารถนำรูปแบบไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบและประเด็นในการศึกษาให้ได้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาธิปไตย
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง
- ๒.๖ ทฤษฎีภาวะผู้นำ
- ๒.๗ ทฤษฎีอำนาจอธิปไตย
- ๒.๘ หลักทศพิธราชธรรม
- ๒.๙ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้วยเทคนิค SWOT
- ๒.๑๐ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๑๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ กล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) ความสำคัญของภาวะผู้นำ คุณลักษณะของผู้นำ บทบาทหน้าที่ของผู้นำ ดังนี้

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักรวมและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

“ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะ หรือ ความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจ หรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการ และอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือติดต่อกันและกันให้ร่วมใจกันกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้^๑ และเอกชัย กี่สุขพันธ์ กล่าวสรุปว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถ มีเทคนิคในการบริหารมีคุณลักษณะที่ดี และใช้ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ย่อมสามารถกระตุ้นแรงจูงใจให้บุคคลในหน่วยงานได้^๒ ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์ สุริหาร กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะของการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น และนำคนโดยคนเหล่านั้น มีความเชื่อฟังอย่างเต็มใจเพื่อปฏิบัติการกิจให้สำเร็จภารกิจ^๓ วิฑูรย์ สิมะโชคดี กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่ม และยังหมายความรวมถึงอำนาจหน้าที่ที่ติดมากับตำแหน่งผู้บังคับบัญชาด้วยนั้นจะมีค่าเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเคารพและเชื่อถือในตัวผู้บังคับบัญชา^๔ และน้อย สุปิงคลัด กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หรือ ความเป็นผู้นำ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้นำโดยตรง ที่จะใช้ความสามารถ และใช้อิทธิพลเหนือกว่าผู้ตาม นำพาคณะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้^๕

ผู้นำ (Leader) ยังเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม^๖ บุคคลที่มีความสามารถในการที่จะทำให้

^๑ กิติ ตย์คานนท์, **เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : เพลวอักษร, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒.

^๒ เอกชัย กี่สุขพันธ์, **การบริหารทักษะและการปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๘.

^๓ ประพันธ์ สุริหาร, **การบริหารการศึกษา**, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑๗.

^๔ วิฑูรย์ สิมะโชคดี, **ทฤษฎีและเทคนิคปฏิบัติสำหรับยอดหัวหน้างาน**, (กรุงเทพมหานคร : เม็ดทรายพรินเตอร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๐๔.

^๕ น้อย สุปิงคลัด, **ภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งกิจเจริญ, ๒๕๓๗), หน้า ๖.

^๖ รังสรรค์ ประเสริฐศรี, **ภาวะผู้นำ**, (กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

องค์การดำเนินไปอย่างก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมาย โดยการใช้อิทธิพลเหนือทัศนคติและการกระทำของผู้อื่น^๗ และยังเป็นกระบวนการในการแนะแนวและนำทางพฤติกรรมของคนในสภาพของการทำงาน Gibson, Ivancevich และ Donnelly มองภาวะผู้นำ (Leadership) ในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วย^๘

สำหรับคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ผู้นำที่ดีควรมีคือ สามารถชี้ให้ลูกน้องเห็นความสามารถที่ซ่อนไว้ในตัวของลูกน้องเอง แล้วช่วยให้ลูกน้องแสดงศักยภาพนั้นออกมาได้อย่างเต็มที่^๙ และเพราะความที่ผู้นำถือเป็นผู้ที่ทุกคนในหน่วยงานจับตามองอยู่ตลอดเวลา ผู้นำจึงต้องมีลักษณะที่โดดเด่นบางอย่าง อาทิ เป็นผู้ที่รู้จักตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความฉลาดหลักแหลม และมีวิจรรณญาณ มุ่งมั่นที่จะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ตลอดทั้งเป็นผู้ที่ทำงานหนัก อดทน กล้าหาญ กระตือรือร้น ซื่อสัตย์สุจริต เฉลียวฉลาด มีความสามารถในการสื่อสารและโน้มน้าวผู้อื่น มีความเปิดกว้างต่อโลก และเป็นผู้ช่วยสร้างสรรค์สังคม^{๑๐}

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการแต่งตั้ง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้นำคนอื่นและนำพาองค์การให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งร่วมกันไว้แล้ว ตัวผู้นำเองควรมีคุณสมบัติพิเศษประการต่างๆ ที่เป็นแบบอย่างและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้ตาม จนทำให้ผู้ตามอยากเดินตามอย่างสมัครใจ

^๗วิภาดา คุปตานนท์, *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓๗.

^๘Nelson, D.L., & Quick, J.C., *Organizational Behavior : Foundations Realities, and Challenges*, (New York: West Publishing Company, 2010), p. 346.

^๙ Steven R. Covey, *The Habit : From Effectiveness to Greatness*, (New York: Free Press, 2005), pp. 97-98.

^{๑๐} ยงยุทธ เกษสาคร, *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๑), หน้า ๕๔.

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กิติ ตย์คานนท์, (๒๕๔๓, หน้า ๒๒).	ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะ หรือ ความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจ หรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือติดต่อกันและกันให้ร่วมใจกันกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
เอกชัย กีสุขพันธ์, (๒๕๓๐, หน้า ๘).	ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถ มีเทคนิคในการบริหารมีคุณลักษณะที่ดี และใช้ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ย่อมสามารถกระตุ้นแรงจูงใจให้บุคคลในหน่วยงานได้
ประพันธ์ สุริหาร, (๒๕๓๕, หน้า ๒๑๗).	ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะของการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น และนำคนโดยคนเหล่านั้น มีความเชื่อฟังอย่างเต็มใจเพื่อปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จภารกิจ
วิฑูรย์ สิมะโชคดี, (๒๕๓๘, หน้า ๑๐๔).	การทำงานร่วมกับกลุ่มและยังหมายความรวมถึงอำนาจหน้าที่ที่ติดมากับตำแหน่งผู้บังคับบัญชาด้วยนี้จะมีค่าเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเคารพและเชื่อถือในตัวผู้บังคับบัญชา
น้อย สุปิงคลัด, (มปท, ๒๕๓๗, หน้า ๖).	ภาวะผู้นำ หรือ ความเป็นผู้นำ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้นำโดยตรง ที่จะใช้ความสามารถ และใช้อิทธิพลเหนือกว่าผู้ตาม นำพาคณะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
รังสรรค์ ประเสริฐศรี, (๒๕๔๔, หน้า ๑๒).	ผู้นำ (Leader) ยังเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
วิภาดา คุปตานนท์, (๒๕๔๔, หน้า ๒๓๗).	บุคคลที่มีความสามารถในการที่จะทำให้ องค์การดำเนินไปอย่างก้าวหน้าและบรรลุ เป้าหมาย โดยการใช้อิทธิพลเหนือทัศนคติและ การกระทำของผู้อื่น
Nelson, D.L., & Quick, J.C., (2010, p. 346).	ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการ เปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการ ปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การ เปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ของกลุ่มด้วย
Steven R. Covey, (2005, pp. 97-98).	สามารถชี้ให้ลูกน้องเห็นความสามารถที่ซ่อนไว้ ในตัวของคุณน้องเอง แล้วช่วยให้ลูกน้องแสดง ศักยภาพนั้นออกมาได้อย่างเต็มที่
ยงยุทธ เกษสาคร, (๒๕๔๑, หน้า ๕๔).	ความที่ผู้นำถือเป็นผู้ที่ทุกคนในหน่วยงานจับตา มองอยู่ตลอดเวลา ผู้นำจึงต้องมีลักษณะที่โดดเด่น บางอย่าง

๒.๑.๒ ความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership)

คำว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นักวิชาการและผู้รู้จำนวนมากต่างพยายามศึกษา ภาวะผู้นำ ว่าอะไรทำให้บุคคลหนึ่งๆ มีความพิเศษโดดเด่น ที่ทำให้คนอื่นๆ เดินตามและในหลายกรณี สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ มีผู้พยายามให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ ว่าคือ คุณสมบัติที่ดี เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม เพื่อความเข้าใจที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของภาวะผู้นำจากผู้รู้ทั้งหลาย ดังนี้

ผู้นำ คือ บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกันก็ตาม หรือทำการร่วมกันก็ตามให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่ดีงาม ที่ว่าพากันไป ก็ให้พากันไปด้วยดี นั้น หมายความว่าไปโดยสวัสดิ หรือโดยสวัสดิภาพ ผ่านพ้นภัยอันตรายอย่างเรียบร้อยและเป็นสุข เป็นต้น แล้วก็บรรลุถึงจุดหมายที่ดีงามโดยถูกต้องตามธรรม” หมายความว่า เป็นความจริงความแท้

ความถูกต้อง และได้มาโดยธรรม^{๑๑} ผู้นำ คือ ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการหลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกันแล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม ผู้นำวัดและแม้กระทั่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็จัดว่าเป็นผู้นำ^{๑๒} ภาวะผู้นำ เป็นลักษณะความสัมพันธ์รูปแบบหนึ่งระหว่างคนในกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งเราเรียกว่าผู้นำ สามารถทำให้คนส่วนมากเป็นผู้ตาม ดำเนินการไปในทิศทางและวิธีการที่ผู้นำกำหนดหรือต้องการ^{๑๓} ภาวะผู้นำ ยังมีความหมายครอบคลุมในมิติที่กว้างขวาง และหลากหลายกว่าเรื่องความ กล้าหาญ และการตัดสินใจ การเป็นผู้นำต้องมีความสามารถในการนำ ผลักดัน และสั่งการให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปตามเป้าหมาย และครรลองที่ถูกต้อง ซึ่งต้องประกอบไปด้วย ความกล้าหาญ ความสามารถในการโน้มน้าว จูงใจและจังหวะเวลาในการตัดสินใจ^{๑๔}

และผู้นำจะต้องยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องของการเสียสละ พากเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทุ่มเทศปัญญา มุ่งทำงานเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว^{๑๕} ผู้นำตามธรรมชาติจึงจะเป็นผู้นำที่แท้โดยมีคุณลักษณะที่ ๑) ฉลาด ผู้นำตามธรรมชาติจะฉลาดกว่าผู้นำที่มาจากแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง เพราะการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งมักมีเหตุปัจจัยที่ไม่ได้ของแท้ แต่ในการกระบวนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ของแท้จะปรากฏให้ได้รู้เสมอ ๒) เป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม ทำให้ส่วนรวมมีกำลังในการทำงานร่วมกัน ความเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ส่วนรวม จะปรากฏให้ผู้คนได้รับรู้ แต่ในการแต่งตั้งและเลือกตั้ง คุณสมบัติเหล่านี้ไม่ปรากฏ ๓) เป็นคนติดต่อสื่อสารกับคนรู้เรื่อง ถ้าเป็นคนฉลาดและเห็นแก่ส่วนรวมแต่เป็นคนไม่สื่อสารหรือติดต่อสื่อสารไม่รู้เรื่อง ก็เป็นผู้นำไม่ได้ ๔) เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ คือ ผู้นำตามธรรมชาติจะเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ ทำให้การทำงานในองค์กรราบรื่น มีความสุขและมีประสิทธิภาพ ซึ่งต่างจากการได้ผู้นำวิธีอื่น ซึ่งมักมีเรื่องแตกแยกเรื่อรัง^{๑๖}

^{๑๑}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕.

^{๑๒}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, พิมพ์พิเศษ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๙, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖.

^{๑๓}ปรัชญา เวสารัชช, ผู้นำองค์กร, (กรุงเทพมหานคร : รัฐศาสตร์สาร, ๒๕๒๓), หน้า ๒๗.

^{๑๔}สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, วิสัยทัศน์ขุนคลัง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๗.

^{๑๕}วิกรม กรมดิษฐ์, มองซีอีโอโลก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โปสทัพบลิซซิง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๑), หน้า ๘.

^{๑๖}ประเวศ วะสี, ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘-๑๙.

ภาวะผู้นำ หรือ ความเป็นผู้นำ ยังหมายถึง บุคลิกภาพพิเศษหลายอย่างในตัวผู้นำที่สามารถที่จะบังคับบัญชาผู้อื่นได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) จากตำแหน่งและอำนาจบารมี (Power) ที่ได้จากตัวของเขาเองเป็นเครื่องมือ และสามารถจะสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเชื่อถือ ยอมร่วมมือหรือยอมรับในตัวของเขาได้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคลิกภาพลักษณะของความผู้นำ ความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ เป็นต้น เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของกลุ่มหรือขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งในบางขณะคนที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องให้เป็นผู้นำ แต่ก็ไม่ได้เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ก็อาจจะพูดว่าเขาไม่มีภาวะผู้นำ ตรงกันข้ามบางคนไม่ได้เป็นผู้นำ แต่กลับได้รับความเชื่อถือ ยอมรับและร่วมมือปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำ ปฏิบัติตาม ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวสอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “ผู้นำอาจจะไม่มีภาวะผู้นำ ผู้มีภาวะผู้นำอาจจะไม่ได้เป็นผู้นำ”^{๑๗}

ภาวะผู้นำ คือ ความสามารถหลายๆ ด้านของผู้นำ ได้แก่

๑) ความสามารถในการทำงาน คือ ผู้นำจักต้องศึกษาให้เข้าใจถ่องแท้ในหน้าที่ของตนเอง สามารถปฏิบัติงานได้และให้คำแนะนำได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อถือ ศรัทธา และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

๒) ความสามารถในการจูงใจ คือ ผู้นำจักต้องมีจิตวิทยาในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกๆ ด้านเป็นอย่างดี

๓) ความสามารถในการควบคุม คือ ผู้นำต้องควบคุมงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ทั้งปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ

๔) ความสามารถในการประสานงาน คือ ผู้นำต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

๕) ความสามารถในการตัดสินใจ คือ เมื่อเกิดปัญหาใดๆ ขึ้น ผู้นำต้องสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

๖) ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีแก่องค์กร^{๑๘}

^{๑๗}วิเชียร วิทยอุดม, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^{๑๘}เนตรพัฒน์ ยาวีราช, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเซ็นทรัลเอ็กเพรส, ๒๕๓๗), หน้า ๒๑.

ความแตกต่างระหว่าง ผู้บริหาร กับ ผู้นำ ใช้อย่างน่าสนใจว่า ผู้บริหารสนใจเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนผู้นำสนใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้บริหารคิดถึงต้นไม้ ส่วนผู้นำคิดถึงป่าทั้งป่า รวมทั้งต้นไม้และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในนั้นด้วย^{๑๙}

ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำคือจะต้องเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดีอีกทั้งมีความมุ่งมั่นเพียรพยายามขณะเผชิญหน้ากับปัญหายุ่งยาก ทั้งจะต้องแผ่รังสีความเชื่อมั่นออกมา แม้ว่าตัวเองไม่แน่ใจในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น บททดสอบสุดท้ายสำหรับผู้นำ คือ ความรู้สึกของผู้ร่วมประชุมว่า ภายหลังจากประชุมกับผู้นำแล้ว มีความรู้สึกอีกไหมและเชื่อมั่นหรือไม่^{๒๐}

นอกจากนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม พุทธองค์ตรัสไว้ในโคบาลสูตร โดยการเปรียบเทียบ ผูงโค และโคจำฝูง เกี่ยวกับผู้นำ และผู้ตามไว้ว่า

เหมือนโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปสู่ฝั่งตรงกันข้าม หากโคหัวหน้าฝูงว่ายน้ำไปตรง เมื่อฝูงโคทั้งหลาย ก็ไปตรงตามกัน และ ประสบกับความปลอดภัย หากโคหัวหน้าฝูงพาว่ายน้ำไปคดโคทั้งฝูงที่ติดตามย่อมจะดำเนินไปคด และประสบกับความลำบาก ฉะนั้น ในหมู่มนุษย์ ก็ฉนั้น บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ หรือเป็นผู้นำหากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้วผู้ตามย่อมจะเดินตามแบบของผู้นำด้วยดี และประสบกับความปลอดภัย หากว่าผู้นำหรือหัวหน้าไม่ประกอบด้วยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตหรือในการปกครองแล้ว ผู้ตามย่อมจะดำเนินไปตาม และประสบกับความลำบาก ฉะนั้น^{๒๑}

พุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นความสำคัญของภาวะผู้นำ ที่มีต่อความอยู่รอดมีสวัสดิภาพและสันติสุขของผู้ตามหรือสังคมและประเทศชาติทั้งหมดโดยเปรียบเสมือนจำโคและฝูงโค

ทั้งนี้ “ภาวะผู้นำ คือ การที่ผู้นำ ใช้อิทธิพล ในความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย”^{๒๒} และครอบคลุมในมิติที่กว้างขวางและหลากหลายกว่า เรื่องความกล้าหาญและการตัดสินใจ

^{๑๙}สุนทร โคตรบรรเทา, ภาวะผู้นำในองค์การการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^{๒๐}วิลเลียม อี. ไฮเนคกี และโจนาธาน มาร์ช, เล้าแก่มือโปร เคล็ดลับ ๒๕ ข้อสำหรับผู้บริหารในโลกยุคไร้พรมแดน, แปลโดย จีระ หงส์ลดาธรรม และ บุญรัตน์ อภิชาติไตรสรณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดีเจ็มจี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๗.

^{๒๑}พระธรรมปิฎก, ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔.

^{๒๒}กี วงศ์พัฒน์, ภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๖), หน้า ๑๗.

การเป็นผู้นำต้องมีความสามารถในการนำ ผลักดันและสั่งการให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปตามเป้าหมาย และครองใจที่ต้องการ ซึ่งต้องประกอบไปด้วยความกล้าหาญ ความสามารถในการโน้มน้าวใจ และ จังหวะเวลาในการตัดสินใจ”^{๒๓} กระบวนการ มิใช่บุคคล เป็นกระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือกลุ่ม เพื่อการกำหนดเป้าหมาย และการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม”^{๒๔}

สำหรับ ทฤษฎีภาวะผู้นำที่เป็นหลักใหญ่ๆ และน่าสนใจมีดังนี้^{๒๕}

๑. ทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ (Great man Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้นำมีลักษณะพิเศษบางประการที่ผู้ตามไม่มี คือ มีพลังกาย มีพลังสมอง และมีพลังศีลธรรม ที่สืบเนื่องมาจากพันธุกรรม และ สภาพแวดล้อมแต่ละยุคแต่ละสมัย เช่น เลนิน เซอร์ชิลล์ ฮิตเลอร์ และมุสโสลินี เป็นต้น

๒. ทฤษฎีสภาพแวดล้อม (Environmental Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้ที่จะก้าวขึ้นสู่ความเป็นผู้นำได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในหน้าที่และความชำนาญ (Abilities and Skills) ของเขา ในขณะนั้น ว่ามีความสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ในยามวิกฤตได้ เช่น สงคราม เป็นต้น ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ภาวะผู้นำจะสืบเนื่องมาจากภาวะทางสังคม วัฒนธรรมเศรษฐกิจและการเมือง ลักษณะผู้นำในกลุ่มทฤษฎีนี้ เช่น มหาตมะคานธี และมาร์ติน ลูเธอร์คิง เป็นต้น

๓. ทฤษฎีบุคคลสถานการณ์ (Personal Situational Theories) ทฤษฎีนี้ได้นำเอาทฤษฎีสองทฤษฎีข้างต้นมารวมกัน คือ ภาวะผู้นำจะสืบเนื่องมาจากลักษณะพิเศษของผู้นำเองและสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวของผู้นำ ปัจจัยสำคัญที่นักทฤษฎีกลุ่มนี้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ สถานภาพ ปฏิกริยาโต้ตอบ การรับรู้ และพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มของผู้นำและผู้ตาม

๔. ทฤษฎีปฏิกริยาโต้ตอบความคาดหวัง (Interaction Expectation Theories) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภาวะผู้นำเกิดจากปฏิกริยาโต้ตอบและความคาดหวังระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ฉะนั้นผู้ที่ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำได้ต้องมีความคิดริเริ่ม และสามารถดูแลโครงสร้างของปฏิกริยาโต้ตอบของสมาชิกในกลุ่ม เพราะจะต้องสามารถตอบสนองความคาดหวังของสมาชิกในกลุ่มตลอดเวลา

๕. ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theories) ทฤษฎีนี้มุ่งที่จะพัฒนาสถาบันให้มีประสิทธิผลและมีความเป็นปึกแผ่น โดยเน้นความสำคัญที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พยายามทำให้บุคคลในสถาบันมีความเป็นอิสระเสรี สามารถสนองความต้องการของตนเอง และของสถาบันได้

^{๒๓}สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, *วิสัยทัศน์ขุนคลัง*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๗.

^{๒๔}นงลักษณ์ สิทธิวัฒนพันธ์, *พัฒนาบุคลิกผู้นำและนักบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพ, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

^{๒๕}ติน ปรัชญพฤทธิ, *ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม*, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๖๓๕-๖๓๗.

เป้าหมายของภาวะผู้นำตามทฤษฎีนี้ก็คือ การปฏิบัติการเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งผลงาน และน้ำใจจากผู้ร่วมงานในเวลาเดียวกัน

ความเป็นภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งซึ่งทำให้การบริหารงานของผู้นำประสบผลสำเร็จ โดยเป็นการใช้พฤติกรรมของผู้นำแต่ละคนที่สะสมจากประสบการณ์หรือการรับรู้เพื่อใช้ในการชักจูงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มใจทำตามทีผู้นำ ต้องการได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็น ภาวะผู้นำ มีทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นผู้นำซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ^{๒๖} คือ

๑. ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait Theories of Leadership) เป็นกลุ่มที่เน้น การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวผู้นำ เช่น สติปัญญา ความรับผิดชอบ กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นกลุ่มที่พยายามแสวงหาคำตอบว่า ผู้นำควรเป็นคนเช่นใด

๒. ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ หรือพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories of Leadership) เป็นกลุ่มที่มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกมา กลุ่มนี้พยายามแสวงหาคำตอบว่า ผู้นำควรมีพฤติกรรมอย่างไร

๓. ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงสถานการณ์ (Contingency Theories of Leadership) เป็นกลุ่มที่เน้นศึกษาสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นภาวะผู้นำกลุ่มนี้ จะพยายามตอบคำถามที่ว่าผู้นำจะต้องเรียนรู้สถานการณ์อะไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำคนอื่นได้

นอกจากนี้ภาวะผู้นำ หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้นำเพื่อทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย ความสำเร็จของกลุ่มเป็นเครื่องบ่งชี้ประสิทธิภาพของการเป็นผู้นำ แต่เราจะรับรู้ได้เมื่อเราได้พบเห็นและได้สัมผัส^{๒๗}

ภาวะผู้นำอาจมีน้อยอยู่ ๓ ประการ คือ^{๒๘}

๑. ผู้นำต้องทำอะไร

๒. เพื่อให้เกิดกิจกรรมใด หรือทำกิจกรรมกับใคร

๓. เพื่อนำกิจกรรมนั้นไปไปสู่เป้าหมายอะไร

ความสามารถในการที่จะกระตุ้นและใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ กระบวนการภาวะผู้นำ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นใช้อำนาจหน้าที่เพื่อให้กลุ่มทำงานหรือมีการ

^{๒๖}ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร : ดวงกลมสมัย, ๒๕๔๒), หน้า ๔๓๗.

^{๒๗}Bennis, W. G., *On Becoming a Leader*, (MA: Addison-Wesley, 2014), pp. 8-10.

^{๒๘}Lambert, L., *Shifting Conceptions of Leadership : Toward a Redefinition od leadership for the Twenty-First Century*, In B. Davies and J, West-Burnham (Eds.), *Handbook of Educational Leadership and Management*, (London: Longman Chapter 1, 2003), pp. 58-60.

ปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กรขึ้นกระตุ้นสมาชิกขององค์กรให้ทำงานจนบรรลุเป้าหมาย และขึ้นส่งอิทธิพลต่อพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มและต่อวัฒนธรรมองค์การ^{๒๙} ภาวะผู้นำ คือกระบวนการในการใช้อิทธิพลให้บุคคลหรือกลุ่มกำหนดเป้าหมายและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่ผู้ใช้อิทธิพลเต็มใจปรารถนา^{๓๐} ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่น และให้การสนับสนุนบุคคลอื่นให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร^{๓๑} ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพล ระหว่างผู้นำ (Leader) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Purposes)^{๓๒}

ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) และสรุปแนวทางการศึกษาภาวะผู้นำออกเป็น ๔ แนวทางดังต่อไปนี้^{๓๓}

๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ (Power-Influence approach) การศึกษาประสิทธิภาพของภาวะผู้นำจากอำนาจ อิทธิพลของผู้นำ ส่วนใหญ่จะเน้นหรือพิจารณาที่ขนาดชนิด และการใช้อำนาจของผู้นำ ดังที่ยอมรับกันแล้วว่าอำนาจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำ เพราะนอกจากจะทำให้มีอิทธิพลต่อลูกน้องแล้ว ยังสามารถมีอิทธิพลต่อเพื่อนผู้นำในระดับเดียวกัน ต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูง รวมทั้งบุคคลภายนอกหน่วยงานและองค์กรได้

๒. พฤติกรรมของผู้นำ (Behavioral approach) การศึกษาประสิทธิภาพของภาวะผู้นำจากพฤติกรรม หรือแบบของผู้นำนั้น มักจะมุ่งไปที่พฤติกรรมของผู้นำที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ หรือผู้นำทำอะไรบ้างในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำจะแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ โดยกลุ่มแรกจะทำการศึกษากิจกรรมต่างๆ ของงานบริหารของผู้นำ และเวลาที่ผู้นำใช้ในแต่ละกิจกรรมในระยะต้น ส่วนในปัจจุบันจะมุ่งเน้นศึกษาภาระหน้าที่ หรืองานของผู้นำแต่ละชนิด เพื่อค้นหาพฤติกรรมของผู้นำที่เหมาะสม หรือทำให้แต่ละภารกิจประสบความสำเร็จ

๓. คุณลักษณะของผู้นำ (Trait approach) การศึกษาวิจัยแบบนี้จะมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเชื่อว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะมีคุณสมบัติพิเศษ

^{๒๙}Bovee L.C., and others, **Management**, (New: McGraw-Hill, 2003), p. 465.

^{๓๐}Plunkett W.R. and Attner, R.F. **Meeting and Exceeding Customer Expectations, Management**, (Cincinnati Ohio: South Weston College Publishing, 2007), p. 61.

^{๓๑}DuBrin, J. Anderw, **Leadership Research Findings, Practice, and Skills**, (Boston: Houghton Mifflin Company, 2008), p. 2.

^{๓๒}Daft R.L., **Leadership The and Practice**, (Forth Worth: Tx Dryden Press, 2019), p. 5.

^{๓๓}Yukl, G.A, **Leadership in Organizations**, (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 2001), p. 2.

เหนือกว่าผู้ตาม เช่น การทำงานไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย การสามารถยังรู้ใจคนได้อย่างน่าอัศจรรย์ และมีพรสวรรค์ในการชักจูงคนได้อย่างเหลือเชื่อ การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำมีมากช่วง ค.ศ.๑๙๓๐ - ๑๙๔๐ แต่ก็ไม่มีงานวิจัยใดยืนยันได้ว่าคุณลักษณะของผู้นำแต่ละคุณลักษณะมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของผู้นำได้อย่างไร จึงทำให้นักวิจัยให้ความสนใจคุณลักษณะของผู้นำน้อยลงตามลำดับ อย่างไรก็ตาม มีความพยายามที่จะศึกษาว่าคุณลักษณะของผู้นำชนิดที่จำเป็นสำหรับงานของผู้นำแต่ละประเภทอย่างไร และในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน คุณลักษณะใดที่จะช่วยให้ผู้นำประสบความสำเร็จได้

๔. สถานการณ์ของผู้นำ (Situation approach) การศึกษาวิจัยสถานการณ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ จะมุ่งเน้นศึกษาสถานการณ์ที่สำคัญๆ เช่น อำนาจหน้าที่และความมั่นคงของผู้นำ ลักษณะงานของผู้นำ ความสามารถและแรงจูงใจของผู้ตาม สภาพแวดล้อมภายนอก ความคาดหวังและข้อเรียกร้องต่างๆ เกี่ยวกับงานของกลุ่มหนึ่ง เพื่อนร่วมงาน และบุคคลภายนอกองค์การ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์นี้ แยกออกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ โดยกลุ่มแรกจะมุ่งเน้นว่าสถานการณ์ใด ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแต่ละพฤติกรรมของผู้นำอย่างไร ดังนั้น การวิจัยประเภทนี้จึงต้องศึกษาว่าพฤติกรรมของการบริหารงานของผู้นำต่างองค์การ ต่างระดับเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร กลุ่มที่สอง มุ่งที่จะศึกษาว่าสถานการณ์ลักษณะใด มีส่วนทำให้พฤติกรรมหรือแบบของผู้นำรวมทั้งคุณลักษณะของผู้นำมีผลต่อประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ เพราะนักวิจัยกลุ่มนี้มีพื้นฐานความคิดที่ว่า พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งไม่เหมาะสมสำหรับทุกสถานการณ์ หรือประสิทธิภาพของผู้นำขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ หรือเหมาะสมกับสถานการณ์ สถานการณ์ของภาวะผู้นำในองค์การที่ถูกจ้างมองว่ามีวิสัยทัศน์ใหม่ๆ ที่เป้าหมายไม่ชัดเจนและห่างไกล การเปลี่ยนแปลงในองค์การจะเกิดยาก แต่ถ้าผู้นำปรารถนาจะเห็นผลของการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ผู้นำจะต้องใช้การกระตุ้นเร้าใจ และให้ผู้ตามมีอารมณ์ร่วมต่อเป้าหมายใหม่

ผู้นำต้องเป็นคนระดับยอดเยี่ยมหรือ ระดับ A ที่มีความกระตือรือร้นสูง สามารถทำงานให้สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นจากคนรอบด้าน และมองเห็นทางออกให้แก่ปัญหาขององค์กรได้หลายทาง ผู้นำยังต้องสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานให้สนุก คุณสมบัติของผู้นำที่ต้องมีองค์ประกอบ ๔ อี (๔ Es) ได้แก่

๑. เป็นผู้ที่มีพลังสูง (Energy) มีความกระตือรือร้นในการทำงานและการใช้ชีวิต
๒. สามารถสร้างความกระตือรือร้นในการทำงานให้แก่บุคคลอื่น (Energize others) ให้มุ่งสู่จุดหมายเดียวกันขององค์กรได้
๓. มีการตัดสินใจได้อย่างเฉียบขาด (the Edge to make tough decisions)

๔. สามารถบริหารงานและส่งงานได้ตามเวลา (Execute and deliver on their promises)^{๓๔}

โดยองค์ประกอบทั้ง ๔ นี้ต้องออกมาจาก แรงผลักดันภายใน (Passion) ที่อยู่ในตัวผู้นำหาก ผู้นำปราศจากคุณสมบัติเหล่านี้ เขาจะเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่และประสบความสำเร็จไม่ได้เลย

ภาวะผู้นำ คือ การชักชวนบุคคลอื่นให้ปล่อยวางความสนใจส่วนตัว และให้ปฏิบัติตาม เป้าหมายส่วนรวมที่จำเป็นสำหรับสวัสดิภาพของกลุ่ม^{๓๕}

นอกจากนี้ งานวิจัยเหล่านี้ทำให้เกิดค่านิยามภาวะผู้นำที่ดีหรือภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล (Effective Leadership) มากกว่า ๓๕๐ นิยาม และกล่าวว่าไม่มีค่านิยามใดชัดเจนและเข้าใจง่าย เท่ากับค่านิยามที่แยกให้เห็นข้อแตกต่างระหว่าง ผู้นำ (Leader) กับ ผู้ไม่เป็นผู้นำ (Non-leader) และ แยกให้เห็นข้อแตกต่างระหว่าง ผู้จัดการ (Manager) กับ ผู้นำ (Leader) ว่า “ผู้จัดการ คือ ผู้ทำสิ่งให้ ถูกต้อง ส่วนผู้นำ คือ ผู้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง” (A manager does the thing right, a leader does the right thing.)^{๓๖}

สรุปได้ว่า (Leadership) หมายถึง คุณสมบัติ ลักษณะ หรือคุณลักษณะที่โดดเด่นของ คนๆ หนึ่งที่ทำให้บุคคลอื่นๆ หันมายอมรับ เชื่อถือ และยอมทำตาม คุณสมบัติดังกล่าว อาทิ สติปัญญา ความดีงาม คุณธรรม ความ پاکเพียร ความสามารถในการจูงใจคน ความสามารถในการ สื่อสาร มองโลกในแง่บวก การมีอารมณ์ขัน เป็นต้น และยังคงควรเป็นผู้ที่มุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมหรือ เป้าหมายขององค์การมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ผู้นำยังควรเป็นแบบอย่างในการรักษา สมดุลของชีวิตทั้งสุขภาพกาย ใจ และอารมณ์ ให้เป็นแบบอย่างแก่คนอื่นๆ อีกด้วย

^{๓๔}Jack Welch, **Jack : Straight From the Gut**, (New York: Warner Books Inc., 2003), p.195.

^{๓๕}Robert Hogan, Gordon J. Curphy and Joyce Hogan, **What We Know about Leadership : Effectiveness and Personality**, (America Psychologist, 1994), p. 49.

^{๓๖}Warren Bennis and Burt Nanus, **Leaders : The Strategies for Taking Charge**, (New York: Harper & Row, 1985), p. 2.

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (๒๕๔๖, หน้า ๒๕).	ผู้นำ คือ บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกัน ก็ตาม หรือทำการร่วมกันก็ตามให้พากันไปด้วยดี
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๔๙, หน้า ๒๖).	ผู้นำ คือ ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ
ปรัชญา เวสารัชช์, (๒๕๒๓, หน้า ๒๗).	ภาวะผู้นำ เป็นลักษณะความสัมพันธ์รูปแบบหนึ่งระหว่างคนในกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งเราเรียกว่าผู้นำ
สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, (๒๕๔๔, หน้า ๗๗).	ภาวะผู้นำ ยังมีความหมายครอบคลุมในมิติที่กว้างขวาง และหลากหลายกว่าเรื่องความกล้าหาญ และการตัดสินใจ
วิกรม กรมดิษฐ์, (๒๕๕๑, หน้า ๘).	การเสียสละ พากเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทุ่มเทสติปัญญามุ่งมั่นทำงานเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว
ประเวศ วะสี, (๒๕๔๐, ๑๘-๑๙).	ผู้นำตามธรรมชาติจึงจะเป็นผู้นำ ที่แท้โดยมีคุณลักษณะที่ ๑) ฉลาด ๒) เป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม ๓) เป็นคนติดต่อสื่อสารกับคนรู้เรื่อง ๔) เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ
วิเชียร วิททยอดม, (๒๕๕๐, หน้า ๓).	ผู้นำอาจจะไม่มีภาวะผู้นำผู้มีภาวะผู้นำอาจจะไม่ได้เป็นผู้นำ
เนตร์พัฒนา ยาวีราช, (๒๕๓๗, หน้า ๒๑).	ภาวะผู้นำ คือ ความสามารถหลายๆ ด้านของผู้นำ ได้แก่ ๑) ความสามารถในการทำงาน ๒) ความสามารถในการจูงใจ ๓) ความสามารถในการควบคุม ๔) ความสามารถในการประสานงาน ๕) ความสามารถในการตัดสินใจ ๖) ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์
สุนทร โคตรบรรเทา, (๒๕๕๑, หน้า ๒).	ความแตกต่างระหว่าง ผู้บริหาร กับ ผู้นำ ผู้บริหารสนใจเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนผู้นำสนใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Warren Bennis and Burt Nanus, (2005, p. 2).	คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำคือจะต้องเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดีอีกทั้งมีความมุ่งมั่นเพียรพยายามขณะเผชิญหน้ากับปัญหาที่ยาก
พระธรรมปิฎก, (๒๕๔๖, หน้า ๒-๔).	ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน
พระธรรมปิฎก, (๒๕๔๖, หน้า ๘).	ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม
กวี วงศ์พุ่ม, (๒๕๓๖, หน้า ๑๗).	ภาวะผู้นำ คือ การที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, (๒๕๔๔, หน้า ๗๗).	ความกล้าหาญและการตัดสินใจ การเป็นผู้นำต้องมีความสามารถในการนำ
นงลักษณ์ สิทธิวัฒนพันธ์, (๒๕๔๔, หน้า ๒).	กระบวนการ มิใช่บุคคล เป็นกระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือกลุ่ม เพื่อกำหนดเป้าหมาย และการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม
ติน ปรัชญพฤทธิ์, (๒๕๒๗, หน้า ๖๓๕-๖๓๗).	ทฤษฎีภาวะผู้นำที่เป็นหลักใหญ่ๆ และน่าสนใจไว้ดังนี้ ๑. ทฤษฎีผู้ยิ่งใหญ่ ๒. ทฤษฎีสภาพแวดล้อม ๓. ทฤษฎีบุคคลสถานการณ์ ๔. ทฤษฎีปฏิกริยาโต้ตอบความคาดหวัง ๕. ทฤษฎีมนุษยนิยม
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, (๒๕๔๒, หน้า ๔๓๗).	ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งซึ่งทำให้การบริหารงานของผู้นำประสบผลสำเร็จ โดยเป็นการใช้พฤติกรรมของผู้นำแต่ละคนที่สะสมจากประสบการณ์หรือการรับรู้เพื่อใช้ในการชักจูงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มใจทำตาม

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Bennis, W. G., (2014, pp. 8-10).	ภาวะผู้นำ มีทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ๑. ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ ๒. ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์หรือพฤติกรรมผู้นำ ๓. ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงสถานการณ์
Lambert, L., (2003, pp. 58-60).	การปฏิบัติงานของผู้นำเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย ความสำเร็จของกลุ่มเป็นเครื่องบ่งชี้ประสิทธิภาพของการเป็นผู้นำแต่เราจะรับรู้ได้เมื่อเราได้พบเห็น
Bovee L.C., and others, (2003, p. 465).	ภาวะผู้นำอาจมีน้อยอยู่ ๓ ประการ คือ ๑. ผู้นำต้องทำอะไร ๒. เพื่อให้เกิดกิจกรรมใด หรือทำกิจกรรมกับใคร ๓. เพื่อนำกิจกรรมนั้นไปไปสู่เป้าหมายอะไร
Plunkett W.R. and Attner, R.F. (2007, p. 61).	ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการในการใช้อิทธิพลให้บุคคลหรือกลุ่มกำหนดเป้าหมายและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย
DuBrin, J. Anderw, (2008, p. 2).	ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่น และให้การสนับสนุนบุคคลอื่นให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร
Daft R.L., (2019, p. 5).	ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leader) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน
Yukl, G.A, (2001, p. 2).	ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และสรุป แนวทางการศึกษาภาวะผู้นำออกเป็น ๔ แนวทาง ดังต่อไปนี้ ๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ๒. พฤติกรรมของผู้นำ ๓. คุณลักษณะของผู้นำ ๔. สถานการณ์ของผู้นำ

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของภาวะผู้นำ (Leadership) (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Jack Welch, (2003, p.195).	มีองค์ประกอบ ๔ อี (๔ Es) ได้แก่ ๑. เป็นผู้มีพลังสูง ๒. สามารถสร้างความกระตือรือร้นในการทำงาน ให้แก่บุคคลอื่น ๓. มีการตัดสินใจได้อย่างเฉียบขาด ๔. สามารถบริหารงานและส่งงานได้ตามเวลา
Robert Hogan, Gordon J. Curphy and Joyce Hogan, (2004, p. 49).	ภาวะผู้นำ คือ การชักชวนบุคคลอื่นให้ปล่อยวาง ความสนใจส่วนตัว และให้ปฏิบัติตามเป้าหมาย ส่วนรวมที่จำเป็นสำหรับสวัสดิภาพของกลุ่ม
Warren Bennis and Burt Nanus, (2005, p. 2).	ผู้จัดการ คือ ผู้ทำสิ่งให้ถูกต้อง ส่วนผู้นำ คือ ผู้ทำใน สิ่งที่ถูกต้อง

๒.๑.๓ ความสำคัญของภาวะผู้นำ

ความสำคัญของภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานร่วมกันในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ทรัพยากร มนุษย์หรือทรัพยากรบุคคลที่จะร่วมกันปฏิบัติงาน เกิดปฏิสัมพันธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ประสงค์ในการทำงานร่วมกัน ดังนี้

การปฏิบัติงานร่วมกันจะเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นที่รับรู้โดยธรรมชาติว่าผู้ใดมีสมรรถภาพ ความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ เกิดการยอมรับอิทธิพลทางใจและการลงมือปฏิบัติตามผู้มีอิทธิพลเหนือว่า ทำให้เกิดการร่วมมือร่วมใจดำเนินการร่วมกันไปสู่จุดหมายโดยที่ทุกคนเกิดความพึงพอใจด้วยเกิดเป็นภาวะผู้นำในตัวบุคคลที่เรียกว่าเป็นผู้นำเพื่อแสดงบทบาทในการนำเพื่อนร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายของกลุ่มหรือหน่วยงาน การวางแผน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ประสาน เป็นผู้ให้ความสะดวก เป็นผู้ติดต่อดูแล ให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือเป็นผู้รับผิดชอบแทนหน่วยงานนั้น ๆ หรือเป็นตัวแทนติดต่อกับบุคคลภายนอกและเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของกลุ่มได้

สรุปความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำแต่ละคนที่แสดงออกในพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจสั่งการ เพื่อที่จะทำให้ผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดขึ้นได้ และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูงจะต้องสามารถแสดงพฤติกรรมในการนำ และความมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์ และเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ภายในหน่วยงานหรือ

กลุ่ม ฉะนั้น^{๓๗}ภาวะผู้นำ จึงมีผลกระทบต่อสิ่งอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน องค์กรหรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องซึ่งก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพหรือต่อประสิทธิภาพผล ตลอดจนภาวะผู้นำเป็นศิลปะอันจำเป็น ซึ่งสำคัญยิ่งของนักบริหารในการที่จะนำหน่วยงานหรือกลุ่มองค์กรไปสู่ความสำเร็จ^{๓๘} และ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร ที่กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการโน้มน้าว มีอิทธิพลกับกลุ่มคน ซึ่งจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารตนเองและครองใจผู้อื่นได้ โดยสามารถใช้คนอื่นทำบางอย่างตามเป้าหมายและแนวทางที่ตนวาดฝันหรือคาดคะเนเองได้^{๓๙}

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อคนหรือผู้ร่วมงาน โดยผู้นำจะพยายามทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับอิทธิพลและโน้มน้าวทางใจ เพื่อให้คนปฏิบัติตาม ทั้งนี้ศักยภาพของผู้นำนั้นมีผลต่อผู้ร่วมงานในด้านความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจ และความอบอุ่นในการร่วมงาน ดังนั้นผู้นำจึงเป็นพลังร่วมให้เกิดการร่วมมือร่วมใจไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประสานให้ความสะดวก เป็นผู้ติดต่อและให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือร่วมใจไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประสานให้ความสะดวก เป็นผู้ติดต่อและให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดได้ ภาวะผู้นำจึงมีผลกระทบต่อผู้ร่วมงาน องค์กร สิ่งแวดล้อม ในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพหรือความล้มเหลว เป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้บริหารพึงมี ผู้ที่มีภาวะผู้นำจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศการทำงานทำให้กลุ่มคนรวมตัวกันได้ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นทีม ซึ่งส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

^{๓๗}ชาญชัย อาจินสมาจาร, **ทักษะภาวะผู้นำ**, (กรุงเทพมหานคร : มัลติมีเดียอินเตอร์เนชันเทคโนโลยี, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕.

^{๓๘}ปุเนตร์พัฒนา ยาวีราช, **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กเพรส, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘.

^{๓๙}ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, **การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ** กรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๙), หน้า ๓๐-๓๑.

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของภาวะผู้นำ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชาญชัย อาจินสมาจาร, (๒๕๕๐, หน้า ๓๕).	ภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำแต่ละคน que แสดงออกในพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจสั่งการ เพื่อที่จะทำให้ผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
ปุเนตร์พัฒนา ยาวีราช, (๒๕๕๐, หน้า ๑๘).	ภาวะผู้นำ จึงมีผลกระทบต่อสิ่งอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน องค์กรหรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องซึ่งก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพหรือต่อประสิทธิภาพผล ตลอดจนภาวะผู้นำเป็นศิลปะอันจำเป็น
ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, (๒๕๔๙, หน้า ๓๐-๓๑).	ความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการโน้มน้าว มีอิทธิพลกับกลุ่มคน

๒.๑.๔ คุณลักษณะของผู้นำ

ในสมัยโบราณที่มีการรบบุงเป็นนิจนั้น ความเข้มแข็งในการรบและมีมือการต่อสู้จึงเป็นคุณลักษณะที่อาจกล่าวได้ว่ามีความโดดเด่นที่สุดที่ผู้นำจะต้องมี แต่ปัจจุบันความสามารถเช่นนั้นไม่จำเป็นอีกต่อไปแล้ว สังคมคาดหวังคุณลักษณะของผู้นำในเชิงสติปัญญามากขึ้น ทว่าคุณลักษณะทางกายภาพทางอุดมคติ อาทิ การมีร่างกายที่สง่างาม มีหน้าตาดี มีบุคลิกภาพภูมิฐาน ยังคงได้รับการจารึกในตำราเกี่ยวกับภาวะผู้นำอยู่เสมอ คุณลักษณะของผู้นำ หรือ คุณลักษณะภาวะผู้นำ (Leadership Trait) หมายถึง ลักษณะเด่นประจำตัวของบุคคลที่แตกต่างจากผู้อื่น ซึ่งมีอยู่ในตัวผู้นำ แสดงให้เห็นถึงความดีงาม และภาวะผู้นำที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร มีอิทธิพลต่อการจูงใจคนอื่น ๆ ให้ปฏิบัติตาม คุณลักษณะนี้อาจติดมาแต่กำเนิดหรือสร้างขึ้นมาในภายหลังก็ได้ และหากไม่มีคุณลักษณะของผู้นำ ผู้คนอาจไม่ปฏิบัติตาม^{๕๐}

สรุปคุณลักษณะของผู้นำไว้ ๖ ประการ ได้แก่^{๕๑}

๑. คุณลักษณะทางกาย (Physical characteristics) ได้แก่ อายุ ลักษณะท่าทาง ส่วนสูง และน้ำหนัก

^{๕๐}N.L. Frigon and H.K. Jackson, *The Leader*, (New York: Amecom, 2006), pp. 29-36.

^{๕๑}จุมพล หนิมพานิช, *การจูงใจและความเป็นผู้นำ*, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๙), หน้า ๙๘-๙๙.

๒. ภูมิหลังทางสังคม (Social background) ได้แก่ สภาพภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้นำ อาทิ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม และการเลื่อนฐานะทางสังคม เป็นต้น

๓. สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ (Intelligence) ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ความสามารถที่ผู้นำมีอยู่ในตน

๔. บุคลิกภาพ (Personality) ได้แก่ คุณลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำ เช่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

๕. ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (Task-related characteristics) ได้แก่ คุณลักษณะที่มีความต้องการความสำเร็จ มีความรับผิดชอบสูง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

๖. ลักษณะต่างๆ ทางสังคม (Social characteristics) ได้แก่ มีคุณลักษณะของความเป็นผู้ที่ต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น ทั้งยังเป็นผู้ที่ชอบการติดต่อ พบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นๆ และให้ความร่วมมือกับบุคคลต่างๆ ด้วยดี

คุณลักษณะของผู้นำได้เป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) คุณลักษณะทางสติปัญญา ๒) คุณลักษณะทางร่างกาย ๓) คุณลักษณะทางอารมณ์ ๔) คุณลักษณะทางอุปนิสัย โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังต่อไปนี้^{๔๒}

๑. คุณลักษณะทางสติปัญญา ผู้นำที่ดีควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑.๑ ความตื่นตัว (Alertness) มีความว่องไว เตรียมพร้อม ระวังระไว ตื่นตัวอยู่เสมอ มองดี คิดได้ว่องไว มีไหวพริบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างฉับพลัน

๑.๒ ความคิดอย่างมีเหตุผล (Logical thought) คิดบริหารงานและแสดงออกทางกาย วาจา ประกอบด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ หรือคิดพิจารณาก่อนลงมือกระทำ

๑.๓ สามัญสำนึก (Common sense) มีความรู้สึก ผิด ชอบ ชั่ว ดี

๑.๔ ดุลยพินิจ (Judgment) พิจารณา ใคร่ครวญ ก่อนตัดสินใจทำงาน ใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเองให้เกิดดุลยพินิจในการแก้ปัญหา

๑.๕ เห็นการณ์ไกล (Fore sight) เมื่อกระทำสิ่งใด เล็งผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ประเมินสถานการณ์ วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีเหตุและผล โดยตั้งสมมติฐาน รวบรวมข้อมูลและใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นแนววิเคราะห์ใคร่ครวญวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย

๒. คุณลักษณะทางกาย ผู้นำที่ดีควรมีลักษณะทางกาย ดังต่อไปนี้

๒.๑ มีสุขภาพดี (Health) ผู้นำต้องมีความสมบูรณ์ทางร่างกาย เพื่อให้มีความพร้อมในการทำงานอยู่เสมอ สุขภาพที่ดีย่อมอำนวยผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^{๔๒}ทวีช เปล่งวิทยา, จิตวิทยาผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสานส์การพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๒๘๔-๓๐๖.

๒.๒ มีกำลังกาย (Energy) ผู้นำควรมีพลังกำลังทางกายที่ดี เพราะในบางสถานการณ์ ผู้นำต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยการใช้พลังทางกาย

๒.๓ มีความทรหดอดทน (Endurance) มีความอดทนทางกาย ต่อความยากลำบาก ความหิวกระหาย และความเลวร้ายของดินฟ้าอากาศ ต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในทุกสถานที่

๒.๔ มีรูปร่างที่ดี (Pleasing appearance) มีทรวดทรงบุคลิกลักษณะเป็นผู้นำ สง่าผ่าเผย เป็นที่เกรงขาม และดึงดูดความเลื่อมใสจากผู้ใต้บังคับบัญชา

๓. คุณลักษณะทางอารมณ์ มีรายละเอียด ๑๑ ประการดังต่อไปนี้

๓.๑ มองโลกในแง่ดี (Optimism) มองคนอื่นเป็นมิตร มีความเข้าใจคนอื่น

๓.๒ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี (Adaptability) สามารถปรับตัวได้ดีกับผู้ใหญ่ และผู้ใต้บังคับบัญชา วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ทักษะคติของสังคมและภูมิประเทศดิน ฟ้า อากาศ

๓.๓ ความมีใจเยือกเย็น (Stability) มีการอดกลั้นอารมณ์ไว้ได้ มีใจหนักแน่นไม่หือถอย ไม่โกรธง่าย ไม่แสดงอารมณ์ดีใจหรือเสียใจจนเกินไป

๓.๔ บังคับใจตนเอง (Self-control) บังคับตนเองและสำรวมไว้ด้วยดี ไม่ตกไปในสิ่งยั่วยุของอำนาจฝ่ายต่ำ อันก่อให้เกิดการละเมิดมาตรฐานทางจริยธรรมและวัฒนธรรมของสังคม

๓.๕ มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) มีความตั้งใจ กระฉับกระเฉงในการทำงาน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และมีการเตรียมแผนงานไว้ในใจ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด

๓.๖ การสังคมดี (Sociability) มีอัธยาศัยไมตรี มีสัมพันธภาพได้กับคนทุกคนทุกชนชั้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไม่ถือตัว ไม่วางท่ายกตนข่มท่าน

๓.๗ มีความแนบเนียน (Tact) เมื่อ คิด พูด และกระทำ รู้จักกาลเทศะ มีความแนบเนียน ไม่แก้งก้างในการแก้ปัญหา มีศิลปะ ประสพการณ์และการฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ

๓.๘ มีอารมณ์ขัน (Sense of humor) ไม่มีอารมณ์ตึงเครียด อารมณ์ขันจะทำให้ไม่เหนื่อย และรู้จักช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะแสดงออก ไม่พรั้งเพื่อจกนูกน้องไม่ยำเกรง

๓.๙ มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) มีความมั่นคงในจิตใจไม่อ่อนไหวตามคำพูดของคนอื่น ตัดสินปัญหาได้ด้วยเหตุผล ไม่ลังเล

๓.๑๐ มีความสนใจอย่างกว้างขวาง (Broad interest) มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ ไม่สำคัญตนว่าเป็นผู้รู้ดี กล้าปรึกษาหารือถามผู้รู้

๓.๑๑ เข้าใจผู้อื่น (Human understanding) มองคนออก มีวิจาร์ณญาณสังเกตเข้าใจพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อมอบหมายงานที่เหมาะสมกับจริตให้แก่ละคน

๔. คุณลักษณะอุปนิสัย มีข้อควรคำนึง ๘ องค์ประกอบดังต่อไปนี้

๔.๑ ตรงไปตรงมา (Truthfulness) เป็นคนพูดจริง ทำจริง พูดอย่างไรทำอย่างนั้น มี
 สัจจะต่อคำสัญญา ไม่ผิดนัด

๔.๒ มีความจงรักภักดี (Loyalty) จงรักภักดีต่อองค์กร ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 สร้างความจับใจในการการบัญชาของตนต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ เพื่อให้ทุกคนมีความ
 จงรักภักดีเช่นกัน

๔.๓ มีความสำนึกในหน้าที่ (Sense of duty) สำนึกในการปฏิบัติงานตามนโยบายที่
 ได้วางไว้อย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ก้าวก่ายแทรกแซงหน้าที่ของคนอื่น

๔.๔ ความไว้วางใจ (Dependability) ดำรงตนอยู่ในจริยธรรม ไม่เป็นคนหน้าไหว้หลัง
 หลอก เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น

๔.๕ ความกล้าหาญ (Courage) มีความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง
 ทำงานด้วยเหตุผลและกล้ารับผิดชอบ

๔.๖ มีความเข้มแข็ง (Force) ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ ที่ขวางหน้า

๔.๗ มีความยุติธรรม (Fairness) ไม่ลำเอียง วางตัวเป็นกลาง บริหารโดยยึดความ
 ถูกต้องและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

๔.๘ ไม่เห็นแก่ตัว (Selflessness) มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เสียสละ
 บางอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สละความสุขส่วนตน บำเพ็ญประโยชน์เป็นแบบอย่าง

นอกจากนี้คุณลักษณะของผู้นำที่ดี ๖ ประการ^{๔๓} ได้แก่

๑. ผู้นำต้องเป็นผู้บุกเบิก ค้นคว้าหาสิ่งใหม่ๆ
 ๒. ผู้นำจะต้องก้าวให้ทันโลก รอบรู้ รู้ความเคลื่อนไหวของสังคมทั้งในและนอก
 ประเทศ

๓. ผู้นำจะต้องเป็นนักพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ

๔. ผู้นำจะต้องเป็นนักต่อสู้ ไม่ย่อท้อ ททรหดและฟันฝ่าอุปสรรคทุกชนิด

๕. ผู้นำจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาสังคม เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อสังคม

๖. ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบต่อในงานและดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา

คุณลักษณะที่ผู้นำควรหลีกเลี่ยงไว้ ๗ ประการ คือ

๑. ผู้นำอย่ายึดถือความเป็นนายเหนือกว่า

๒. ผู้นำอย่าทำให้เป็นผู้รู้มากกว่าที่รู้จริง

๓. ผู้นำไม่ควรแทรกแซงในขณะทำงาน

๔. ผู้นำอย่าตำหนิผู้อื่นต่อหน้าสาธารณชน

^{๔๓}ประยงค์ ธรรมรงค์, **ผู้นำการเรียนรู้**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗

๕. ผู้นำอย่าเป็นคนใจน้อย ใจแคบ ซี้โมโห

๖. ผู้นำอย่าใช้คำสั่งที่ขัดแย้ง

๗. ผู้นำอย่าใช้คำสั่งมากเกินไปจนความจำเป็น

สำหรับทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารหรือผู้จัดการมี ๔ ประการหลัก^{๔๔} ได้แก่

๑. ทักษะด้านความคิด (Thinking skills) คือ ความสามารถในการมององค์การในภาพรวมหลายด้าน เช่น นโยบายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทักษะในด้านความคิด วิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กว่าทักษะด้านอื่น ผู้บริหารระดับสูงจำเป็นต้องมีทักษะด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง

๒. ทักษะด้านมนุษย (Human skills) คือ ความสามารถในการใช้วิธีต่างๆ จูงใจให้สมาชิกในองค์การต้องการที่จะทำงาน มีความสามารถโน้มน้าวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การให้เป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์ขององค์การ ผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์

๓. ทักษะด้านเทคนิค (Technical skills) คือ ความสามารถในการทำงานที่ต้องมีฝีมือ ใช้เทคนิคและวิธีการ เป็นเรื่องของความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอาชีพ ผู้บริหารระดับต้นจำเป็นต้องมีทักษะนี้มาก คือ เก่งงานมากกว่าเก่งด้านอื่นๆ

๔. ทักษะด้านการออกแบบ (Design skills) คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาในแนวทางที่เกิดประโยชน์ต่อองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการระดับสูงขององค์การที่ผู้บริหารต้องมีความสามารถรอบด้าน หลากหลาย ที่สามารถนำทักษะด้านต่างๆ มาหาทางแก้ไขปัญหาในการทำงานได้ด้วย

หลักการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะแบบเดียวกับผู้นำที่ดีด้วยหลักการ ๗ ประการของผู้มีประสิทธิภาพสูง (The ๗ Habits of Highly Effective People) ซึ่งอธิบายโดยย่อ^{๔๕} ดังนี้

๑. กระตือรือร้นและริเริ่มด้วยตนเอง (Be proactive) รู้ว่าตนเองสามารถกำหนดโชคชะตาของตัวเองได้ ไม่ปล่อยให้ใครมาบงการชีวิตตน รับผิดชอบในตัวเองได้

๒. เริ่มต้นด้วยการรู้เป้าหมายข้างหน้า (Begin with the end in mind) มีวิสัยทัศน์รู้ล่วงหน้าว่าสิ่งที่ตนเองจะทำจะมุ่งไปสู่ความสำเร็จใด รู้เป้าหมายของชีวิตว่าเกิดมาเพื่อสิ่งใด

๓. ทำสิ่งที่สำคัญที่สุดก่อน (Put first things first) รู้จักบริหารเวลา บังคับจิตใจตนเองให้กระทำตามแผนงานที่ทำไว้อย่างเฉียบขาด สิ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิต เช่น ครอบครัว การงาน การเรียน ความรัก ควรมาก่อนเรื่องอื่นๆ

^{๔๔}สมคิด บางโม, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : นานักขรรการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๗๖-๗๗.

^{๔๕}Stephen R. Covey, **The Habits of Highly Effective People**, (London: Cox & Wyman Ltd., 1999), p. 35.

๔. คิดอย่างผู้ชนะทั้งเขาและเรา (Think win-win) รู้จักประสานประโยชน์ให้เกิดความเท่าเทียมกันทั้งตนเองและผู้อื่น ด้วยความใจกว้างและยอมรับการแบ่งปันที่เท่าเทียม

๕. พยายามเข้าใจผู้อื่นก่อนแล้วค่อยให้เขามาเข้าใจเราทีหลัง (Seek first to understand, then to be understood)

๖. ผนึกกำลังเป็นทีมเพื่อสร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่มากกว่าการทำอะไรคนเดียว (Synergize)

๗. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ (Sharpen your saw) ทั้งในด้านสุขภาพ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการทานอาหาร ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ ทำสมาธิ และงานอาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้ที่กำลังเดือดร้อน เป็นต้น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้นำ เป็นคุณลักษณะเฉพาะที่พิเศษของบุคคลที่มีอยู่ในตนและส่งอิทธิพลต่อความเป็นผู้นำ และทำให้คนอื่นๆ ทำตาม ซึ่งควรส่งผลสู่ความดีและความงาม คุณลักษณะของผู้นำควรครอบคลุมทั้งลักษณะทางกายภาพ สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีงามของผู้นำซึ่งจะก่อให้เกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจึงต้องหมั่นพัฒนาตัวตนอยู่เสมอ และมองตัวเองอย่างรอบด้าน รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของคนรอบด้านในเรื่องภาวะผู้นำของตนเอง ผู้นำอาจมิใช่ผู้ที่สมบูรณ์เพียบพร้อมทุกประการ แต่ผู้นำควรมีคุณลักษณะที่มองโดยภาพรวมแล้วสามารถสร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นจากคนในทีมและนอกทีมของตนได้ หากผู้นำขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง หรือกระทำผิดรูปแบบที่ควรจะเป็น อาจส่งผลให้ผู้ตามไม่ทำตามได้

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญคุณลักษณะของผู้นำ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
N.L. Frigon and H.K. Jackson, (2006, pp. 29-36).	คุณลักษณะของผู้นำ หรือ คุณลักษณะภาวะผู้นำ (Leadership Trait) หมายถึง ลักษณะเด่นประจำตัวของบุคคลที่แตกต่างจากผู้อื่น ซึ่งมีอยู่ในตัวผู้นำแสดงให้เห็นถึงความดีงาม และภาวะผู้นำที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กร
จุมพล หนีมพานิช, (๒๕๒๙, หน้า ๙๘-๙๙).	สรุปคุณลักษณะของผู้นำไว้ ๖ ประการ ได้แก่ ๑. คุณลักษณะทางกายภาพ ๒. ภูมิหลังทางสังคม ๓. สติปัญญา ความสามารถ ๔. บุคลิกภาพ ๕. ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ๖. ลักษณะต่างๆ ทางสังคม

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญคุณลักษณะของผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ทวิช เปล่งวิทยา, (๒๕๓๐, หน้า ๒๘๔-๓๐๖).	คุณลักษณะของผู้นำ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) คุณลักษณะทางสติปัญญา ๒) คุณลักษณะทางร่างกาย ๓) คุณลักษณะทางอารมณ์ ๔) คุณลักษณะทางอุปนิสัย
ประยงค์ รณรงค์, (๒๕๕๐, หน้า ๒๗).	คุณลักษณะของผู้นำที่ดี ๖ ประการ ๑. ผู้นำต้องเป็นผู้บุกเบิก ค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ ๒. ผู้นำจะต้องก้าวให้ทันโลก ๓. ผู้นำจะต้องเป็นนักพัฒนา ๔. ผู้นำจะต้องเป็นนักต่อสู้ ๕. ผู้นำจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาสังคม ๖. ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบในงานและดูแลใต้บังคับบัญชา
สมคิด บางโม, (๒๕๓๘, หน้า ๗๖-๗๗).	ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารหรือผู้จัดการมี ๔ ประการหลัก ๑. ทักษะด้านความคิด ๒. ทักษะด้านมนุษย ๓. ทักษะด้านเทคนิค ๔. ทักษะด้านการออกแบบ
Stephen R. Covey, (1999, p. 35).	ผู้นำที่ดีด้วยหลักการ ๗ ประการ ดังนี้ ๑. กระตือรือร้นและริเริ่มด้วยตนเอง ๒. เริ่มต้นด้วยการรู้เป้าหมายข้างหน้า ๓. ทำสิ่งที่สำคัญที่สุดก่อน ๔. คิดอย่างผู้ชนะทั้งเขาและเรา ๕. พยายามเข้าใจผู้อื่นก่อนแล้วค่อยให้เขามาเข้าใจเราทีหลัง ๖. ฝึกกำลังเป็นทีมเพื่อสร้างสิ่งที่ยิ่งใหญ่มากกว่าการทำอะไรคนเดียว ๗. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๒.๑.๕ บทบาทหน้าที่ของผู้นำ

ผู้ที่เป็ผู้นำต้องสามารถนำพาทีมให้บรรลุวัตถุประสงค์การทำงานและตอบสนองความต้องการของลูกทีมให้ได้ ดังนั้นผู้นำจึงจำเป็นต้องมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างไปจากลูกทีมคนอื่นๆ ความหมายของคำว่า บทบาท ได้แก่ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามที่สังคมหรือองค์การกำหนดให้ ในการปฏิบัติหน้าที่ บุคคลจึงแสดงพฤติกรรมไปตามบทบาทที่ถูกกำหนดนั้น บางคนอาจไม่กระทำตามบทบาทนั้นๆ ก็ได้ ซึ่งผลกระทบทางสังคมจะมีต่อมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเสมอ^{๔๖} บทบาทยังหมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับคนที่อยู่ในสถานภาพที่แตกต่างกันว่าจะต้องปฏิบัติตัวเช่นไร

^{๔๖}Bruce J. Cohen, *Introduction to Sociology*, (New York: McGraw-Hill, 2009), p. 6.

เป็นบทบาทที่กลุ่มคนหรือสังคมคาดหวัง ซึ่งบทบาทสามารถนำมาใช้พยากรณ์พฤติกรรมของบุคคลได้ด้วย^{๔๗}

บทบาทของผู้นำทั้งที่มาจากตำแหน่งแต่งตั้งและผู้หน้าที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติว่ามี ๗ บทบาท ดังนี้^{๔๘}

๑. บทบาทของการเป็นตัวแทนหน่วยงานในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ที่สำคัญก็คือ การเป็นตัวแทนของหน่วยงานเพื่อรวบรวมข้อมูลจากภายนอกหน่วยงานรวมถึงบทบาทการต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยือนหน่วยงาน

๒. บทบาทของนักพูด (Spokesperson) เป็นบทบาทการนำเสนอกิจกรรมของหน่วยงาน บทบาทการสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีของหน่วยงาน รวมถึงบทบาทการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงาน ให้เป็นที่รู้จักของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน ผู้รับบริการ เพื่อนร่วมอาชีพ และสังคมภายนอกหน่วยงาน เป็นต้น

๓. บทบาทเป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) เพื่อผลประโยชน์ของหน่วยงานและเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานเป็นสำคัญ เช่น การต่อรองจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์เข้าหน่วยงาน การต่อรองราคาค่าก่อสร้างอาคารที่ทำการใหม่ของหน่วยงาน เป็นต้น

๔. บทบาทการสอนงาน (Coach) แก่ผู้ตามและเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่น และทำให้ผู้นำเกิดความมั่นใจว่าผู้ตามและเพื่อนร่วมงานทำงานถูกต้องเป็นไปตามมาตรฐาน และผลงานที่ได้จะมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกฝ่าย

๕. บทบาทในการสร้างทีมงาน (Team builder) เพื่อเป็นการรวมพลังความสามารถของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้งานที่ทำอยู่สำเร็จลุล่วงไปได้โดยง่าย ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นขณะทำงานร่วมกัน และที่สำคัญก็คือเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีให้แก่ผู้ตามและเพื่อนร่วมงานโดยตรง

๖. บทบาทในการแก้ปัญหาด้านเทคนิค (Technical problem solver) โดยการให้บริการในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ผู้แนะนำด้านวิชาการ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๗. บทบาทของผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เพื่อให้หน่วยงานดำรงอยู่ได้และปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงานได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เป็นผู้นำได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลที่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือองค์กร บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เป็นบทบาทเฉพาะที่ต้องรับผิดชอบมากกว่าลูก

^{๔๗}งามพิศ สัตย์สงวน, **หลักมนุษยวิทยาวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๘), หน้า ๙๖.

^{๔๘}ณัฐนรี ศรีทอง, **การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๘๖-๘๗.

ทีมคนอื่นๆ และผู้นำต้องสามารถเล่นบทบาทได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมความรับผิดชอบหลักขององค์กรให้ได้ อาทิ เป็นนักพูด เป็นนักต่อรอง เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ฝึกสอน หรือ แม้แต่เป็นผู้จุดประกายความหวังในการทำงานให้แก่ลูกน้อง จากเนื้อหาข้อมูลที่ได้นำมาแสดงทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า สังคมมีความคาดหวังในตัวผู้นำสูงกว่าลูกทีมคนอื่นๆ ผู้ที่เป็นผู้นำจึงนับเป็นผู้ที่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษและมีพลังทางจิตใจที่เข้มแข็ง รวมทั้งต้องยอมรับว่าตนเองจำเป็นต้องมีแรงเสียดทานกับปัญหานานาชนิดให้ได้

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญบทบาทหน้าที่ของผู้นำ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Bruce J. Cohen, (2009, p. 6).	บทบาท ได้แก่ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามที่สังคมหรือองค์กรกำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่
งามพิศ สัตย์สงวน, (๒๕๓๘, หน้า ๙๖).	พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับคนที่อยู่ในสถานภาพที่แตกต่างกันว่าจะต้องปฏิบัติตัวเช่นไร เป็นบทบาทที่กลุ่มคนหรือสังคมคาดหวัง
ณัฐนรี ศรีทอง, (๒๕๕๒, หน้า ๘๖-๘๗).	บทบาทของผู้นำทั้งที่มาจากตำแหน่งแต่งตั้งและผู้นำที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติว่ามี ๗ บทบาท ดังนี้ ๑. บทบาทของการเป็นตัวแทนหน่วยงานในทุกสถานการณ์ ๒. บทบาทของนักพูด ๓. บทบาทเป็นนักเจรจาต่อรอง ๔. บทบาทการสอนงาน ๕. บทบาทในการสร้างทีมงาน ๖. บทบาทในการแก้ปัญหาด้านเทคนิค ๗. บทบาทของผู้ประกอบการ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

การเมือง คือ กิจกรรมที่มนุษย์กระทำ รักษาคุณสมบัติที่ดี และปรับปรุงกฎต่างๆ ไป ซึ่งมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ภายใต้กฎเหล่านั้น การเมืองมีความเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ของความขัดแย้งและความร่วมมือในสังคม จากการที่มีความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามกัน ความต้องการที่ต่างกัน การแข่งขันกัน และความสนใจที่แตกต่างกัน การเมืองจึงเป็นเรื่องของการแสวงหาวิธีที่จะยุติปัญหาและทำความตกลงกันท่ามกลางความขัดแย้งกันในสังคม การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ความหมายการเมือง การกลมกลืนทางการเมือง อำนาจทางการเมือง ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายการเมือง

การเมืองหรือการเล่นการเมืองถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นที่เข้าใจของคนส่วนใหญ่ โดยไม่รู้ว่าความหมายที่แท้จริงและถูกต้องนั้นเป็นอย่างไร ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความหมายของคำดังกล่าวให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงรวบรวมตัวอย่างแนวคิดเกี่ยวกับความหมายที่นักวิชาการเสนอไว้พอเป็นสังเขป ดังนี้

จากแนวคิดของนักวิชาการที่ผู้วิจัยเสนอ เช่น McCormic^{๔๙} นำแนวคิดของ Niccolo Machiavelli (นักปรัชญาการเมืองชาวอิตาลีที่มีชีวิตในช่วง ค.ศ. ๑๔๙๖-๑๕๒๗) ในประเด็นที่ว่า ผู้ปกครองต้องเข้มแข็งแบบสิงโต และเฉลียวฉลาดแบบสุนัขจิ้งจอก มาทำการตีความและใช้ตอบปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมืองในยุคปัจจุบัน และได้ตีพิมพ์ในหนังสือชื่อ Machiavellian Democracy มีใจความโดยสรุปว่า นักการเมืองในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงมีพฤติกรรมที่พยายามสร้างโอกาสเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงว่าวิธีการที่ใช้จะถูกต้องหรือขัดต่อศีลธรรมหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Easton^{๕๐} มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การเมืองหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ สถาบันและองค์การในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้นในการสถาปนาและการทำนุบำรุงรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การจัดสรรแจกจ่ายสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่บุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องการ

การเมือง หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายซึ่งมีจุดประสงค์หลักอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ คือ^{๕๑}

(๑) ต้องการปรับเปลี่ยนหรือมีอิทธิพลต่อโครงสร้างหรือกระบวนการทางการเมือง และการปกครอง

(๒) ต้องการมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนตัวผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๓) ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ

(๔) ต้องการมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามนโยบาย

(๕) ต้องการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่สาธารณะที่มีต่อการปกครอง กระบวนการบุคคลและนโยบายสาธารณะ

^{๔๙}McCormic, J. P., *Machiavellian Democracy*, (New York: Cambridge University Press, 2012), pp. 66-67.

^{๕๐}Easton, D., *The Politic System : An Inquiry to the State of Political Science*, (Calcutta, India: Scientific Book, 2007), p. 129.

^{๕๑}Redekop, J., *Approaches to Canadian Politics 2nd ed.* Ontario, (Canada: Prentice Hall, 2003), pp. 6-11.

(๖) ต้องการมีอิทธิพลหรืออำนาจในการปกครอง

สรุปได้ว่า นักวิชาการได้ให้ความหมายคำว่า การเมือง ไปในแนวทางเดียวกันว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความชอบธรรมแห่งอำนาจและการแบ่งสรรอำนาจ ซึ่งเกิดขึ้นจากความพยายามที่จะแก้ไข หรือต้องการประสานความแตกต่าง และความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของคนหรือกลุ่มคนในสังคม ไม่ให้เกิดความรุนแรงจนกระทบต่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติ รวมถึงการกำหนดนโยบายและเป้าหมายของรัฐ รวมถึงการตัดสินใจว่าควรหรือไม่ควรดำเนินนโยบายใด

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของความหมายการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
McCormic, J. P., (2012, pp. 66-67).	นักการเมืองในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงมีพฤติกรรมที่พยายามสร้างโอกาสเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงว่าวิธีการที่ใช้นั้นจะถูกต้อหรือขัดต่อศีลธรรมหรือไม่
Easton, D., (2007, p. 129).	มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การเมืองหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับอำนาจสถาบันและองค์การในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้น ในการสถาปนาและการทำนุบำรุงรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมการจัดสรรแจกจ่ายสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่บุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องการ
Redekop, J., (2003, pp. 6-11).	การเมือง หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายซึ่งมีจุดประสงค์หลักอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ คือ (๑) ต้องการปรับเปลี่ยนหรือมีอิทธิพลต่อโครงสร้างหรือกระบวนการทางการเมือง และการปกครอง (๒) ต้องการมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนตัวผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๓) ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ (๔) ต้องการมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามนโยบาย (๕) ต้องการสร้างความ

ตระหนักให้เกิดขึ้นแก่สาธารณชนที่มีต่อการ
ปกครอง กระบวนการ บุคคลและนโยบาย
สาธารณะ (๒) ต้องการมีอิทธิพลหรืออำนาจใน
การปกครอง

๒.๒.๒ การกล่อมเกลາทางการเมือง

การกล่อมเกลາทางการเมือง (political socialization) เป็นกระบวนการในการสร้างความเปลี่ยนแปลง ทั้งแนวคิดและพฤติกรรมทางการเมือง เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญซึ่งมีความหมาย ดังนี้

การกล่อมเกลาทางการเมืองหรือการขัดเกลาทางสังคมด้านการเมืองยังหมายถึงกระบวนการที่บุคคลได้มีความรู้หรือคุ้นเคยกับระบบการเมืองและกระบวนการที่กำหนดลักษณะทางการเมือง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล ตลอดจนลักษณะที่บุคคลมีปฏิกริยาหรือความรู้สึกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง^{๕๒} การกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบหนึ่งระหว่างปัจเจกบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองที่ซึ่งปัจเจกบุคคลเหล่านั้นอาศัยอยู่ โดยการกล่อมเกลาทางการเมืองได้สร้างมุมมองพิเศษทางการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ดังกล่าวดังนั้นในระดับปัจเจกบุคคลการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นเพียงแค่กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลได้รับการถ่ายทอดมุมมองทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและการวิเคราะห์พิจารณาจากสิ่งที่เขาได้รับจากโลกการเมืองของเขา การกล่อมเกลาทางการเมืองมีลักษณะเป็นกระบวนการแบบโต้ตอบระหว่างปัจเจกชนในฐานะของผู้กล่อมเกลากับผู้ถูกกล่อมเกลาโดยปัจเจกบุคคลอาจเป็นได้ทั้งผู้กล่อมเกลาและผู้ถูกกล่อมเกลาทางการเมือง^{๕๓}

การกล่อมเกลาทางการเมือง (political socialization) เป็นการศึกษาความเกี่ยวข้องกันระหว่างกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมกับรูปแบบการทำงานของสถาบันทางการเมืองและการทำความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกชนที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งการกล่อมเกลาทางการเมืองจะมุ่งเน้นความสนใจไปที่โครงสร้างทางการเมืองของคนในสังคม การรับรู้ทางการเมืองของคนและผลกระทบในทางจิตใจของคนที่มีต่อการเมืองในสังคมของตนเอง ทั้งนี้การพิจารณาวิเคราะห์โครงสร้างทางการเมืองจะมุ่งเน้นศึกษาไปที่ตัวแทนของสถาบันต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการสร้างการกล่อมเกลาทางการเมืองกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ระยะเวลาที่ใช้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งในแนวคิดการกล่อมเกลาทางการเมืองยังให้ความสนใจกับสถาบันอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สถาบันที่ทำ

^{๕๒}Rush, M., & Athoff, P., *Introduction to Political Sociology*, (London: Western, 2001), p. 16.

^{๕๓}Dawson, R. E., Prewitt, K., & Dawson, K. S., *ibid*, pp. 33-34.

หน้าที่กลุ่มเกลาทางการเมือง แต่มีการเผยแพร่ทัศนคติและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลทางการเมือง ดังนั้นสิ่งที่สำคัญในการศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองคือเราต้องให้ความสนใจกับกระบวนการหล่อหลอมทางการเมืองที่ไม่ได้เกิดจากสถาบันทางการเมืองด้วย เพราะการกล่อมเกลาทางการเมืองสามารถถูกแอบแฝงในกระบวนการเหล่านั้นด้วยก็ได้^{๕๔}

นอกจากนี้ หากแบ่งรูปแบบการกล่อมเกลาทางการเมือง จะได้เป็น ๒ รูปแบบ คือการกล่อมเกลาทางตรง (direct socialization) และการกล่อมเกลาทางอ้อม (indirect socialization) การกล่อมเกลาทางตรงสามารถแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ คือ^{๕๕}

๑. การเลียนแบบ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่เกิดขึ้นได้ในทุกช่วงวัย การเลียนแบบอาจเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ เช่น เด็ก ๆ จะเลียนแบบหรือจดจำค่านิยมของผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดโดยไม่รู้ตัว

๒. การเรียนรู้ เป็นการยอมรับ ยกย่องในค่านิยมและพฤติกรรมทางการเมืองที่สมาชิกอยากเป็นแบบนั้นในอนาคต เช่น นักศึกษาที่สนใจการเมืองมักจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนเพื่อน ๆ เพื่อทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย

๓. การศึกษาทางการเมืองเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านองค์กรหรือสถาบันเช่น ครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐหรือพรรคการเมือง

๔. ประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง เช่น การฟังการปราศรัยหาเสียง การเข้าร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การเข้าร่วมสังเกตการเลือกตั้ง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การประท้วงรัฐบาล เป็นต้น

ทั้งนี้การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งของระบบการเมืองที่ได้รับจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา^{๕๖} ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญที่สุด โดยสถาบันสังคมนี้เป็นสถาบันที่ดำเนินบทบาทใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดคุณค่า วิถีปฏิบัติและมาตรฐานทางสังคม^{๕๗} สำหรับคำจำกัดความ เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความ

^{๕๔}Dowse, R. E., & Hughes, J. A., *Political Sociology*, (Toronto: John Wiley & Sons, 2009), pp. 182-183.

^{๕๕}Dawson, R., & Prewitt, D., *ibid*, pp. 63-67.

^{๕๖}Almond G.A. & Powell, G. B., Jr., *Comparative Politics : A Development Approach*, (Boston: Little, Brown, 2006), p. 253.

^{๕๗}บุญสนอง บุญโยทยาน, *มนุษย์กับสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘), หน้า ๕๐.

โน้มน้าวเชิงทางการเมือง (political orientation) ต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ (knowledge or cognition) ความเชื่อ (beliefs) ทักษะคติและความรู้สึก (attitudes and feeling) และค่านิยม (values) ที่เกี่ยวกับระบบการเมือง^{๕๘} Thinapan Nakata อธิบายว่า คือ การพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกัน และเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางการเมือง แต่บุคคลจะเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง ทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต่างมีผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วย ดังนั้น กระบวนการหล่อหลอมทางการเมืองจึงมุ่งให้ความสนใจกับกระบวนการทางสังคมและการเมืองที่มีผลต่อคุณลักษณะของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลในสังคม และลักษณะของปัจเจกบุคคลในที่นี้ไม่ได้มองเพียงแค่ปรากฏการณ์ที่อยู่ภายนอกของตัวบุคคล แต่ยังมองลึกลงไปในระดับของกระบวนการและกฎเกณฑ์ที่หล่อหลอมควบคุมพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลต่อการสนองต่อสิ่งกระตุ้นเร้าภายนอก^{๕๙} เรื่องอำนาจในการปกครอง (authority) ที่ควบคุมสถาบันทางการเมืองและสังคมต่าง ๆ รวมทั้งสถาปนาระเบียบทางสังคมที่ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคมให้เกิดขึ้นอีกที ไม่ว่าจะเป็น กฎหมายการศึกษา ระบบการเมืองทั้งนี้ในสังคมสมัยใหม่^{๖๐}

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งของระบบการเมืองที่ได้รับจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา เช่น พรรคการเมือง สื่อมวลชน กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง และองค์การภาคประชาชนในสังคมสมัยใหม่ ที่เกิดขึ้นและมีบทบาทในการทำหน้าที่ด้วยเช่นกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนที่แตกต่างไปจากสังคมในอดีต รวมทั้งผลประโยชน์ทางการเมืองที่มีความแตกต่างและซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วย

^{๕๘}พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, *การเมืองของเด็ก*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๕๑-๕๔.

^{๕๙}Thinapan Nakata, *The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students*, (Bangkok: Praepittaya, 2005), p. 88.

^{๖๐}Dowse, R. E. & Hughes, J. A., *Political Sociology*, (Toronto: John Wiley & Sons, 2009), p. 200.

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการกล่อมเกลາทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Rush, M., & Athoff, P., (2001, p. 16).	การกล่อมเกลາทางการเมืองหรือการขัดเกลาทางสังคมด้านการเมืองยังหมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีความรู้หรือคุ้นเคยกับระบบการเมืองและกระบวนการที่กำหนดลักษณะทางการเมือง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของบุคคล ตลอดจนลักษณะที่บุคคลมีปฏิกริยาหรือความรู้สึกรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง
Dawson, R. E., Prewitt, K., & Dawson, K. S., (2007, pp. 33-34).	การกล่อมเกลาทางการเมืองได้สร้างมุมมองพิเศษทางการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งนั้นในระดับปัจเจกบุคคล การกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นเพียงแค่กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลได้รับการถ่ายทอดมุมมองทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง
Dowse, R. E., & Hughes, J. A., (2009, pp. 182-183).	การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นการศึกษาความเกี่ยวข้องกันระหว่างกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมกับรูปแบบการทำงานของสถาบันทางการเมืองและการทำความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกชนที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งการกล่อมทางการเมืองจะมุ่งเน้นความสนใจไปที่โครงสร้างทางการเมืองของคนในสังคม
Dawson, R., & Prewitt, D., (1969, pp. 63-67).	นอกจากนี้ หากแบ่งรูปแบบการกล่อมเกลาทางการเมือง จะได้เป็น ๒ รูปแบบ คือการกล่อมเกลาทางตรง และการกล่อมเกลาทางอ้อม
Almond, G. A., & Powell, G. B., Jr., (1996, p. 253).	ทั้งนี้การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งของระบบการเมืองที่ได้รับจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา
บุญสนอง บุญโยธาน , (๒๕๕๘, หน้า ๕๐).	ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญที่สุด โดยสถาบันสังคมนี้นี้เป็นสถาบันที่ดำเนินบทบาทใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดคุณค่าวิธีปฏิบัติและมาตรฐานทางสังคม

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการกล่อมเกลາทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, (๒๕๒๓, หน้า ๕๑-๕๔). Thinapan Nakata, (1975, p. 88).	เป็นกระบวนการ ที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติและความรู้สึก และค่านิยม ที่เกี่ยวกับระบบการเมือง การพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลซึ่งกระทำต่อกัน และเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางการเมือง แต่บุคคลจะเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง ทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต่างมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลด้วย
Dowse, R. E., & Hughes, J. A., (1979, p. 200).	อำนาจในการปกครอง ที่ควบคุมสถาบันทางการเมืองและสังคมต่าง ๆ รวมทั้งสถาปนาระเบียบทางสังคมที่ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคมให้เกิดขึ้นอีกที ไม่ว่าจะ เป็น กฎหมาย การศึกษา ระบบการเมือง ทั้งนี้ในสังคมสมัยใหม่

๒.๒.๓ อำนาจทางการเมือง

ประชาธิปไตยของไทยย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขของสังคมไทย ที่ผู้นำทางการเมืองไม่ต้องการมีแต่อำนาจทางการเมือง แต่ต้องการมีอำนาจรัฐด้วย มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อำนาจทางการเมือง หมายถึง อำนาจที่จะตัดสินใจและการบังคับให้เป็นไปตามการตัดสินใจนั้น ๆ ในส่วนที่มีความสำคัญต่อสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองสามารถที่จะจัดสรรความชอบธรรม (legitimacy) หรือสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ตัวอย่างของบุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง ได้แก่ นักการเมือง เช่น สมาชิกรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายงานจากบุคคลเหล่านี้ เป็นต้น ^{๖๑}

ความหมายของคำว่า อำนาจทางการเมืองมีดังนี้^{๖๒}

๑. สิทธิในการออกกฎหมาย
๒. กฎหมายใดสามารถมีโทษตั้งแต่สถานเบาไปสู่สถานหนัก คือ การประหารชีวิต
๓. คำสั่งของรัฐ หรือกฎหมายนั้นมียอำนาจบังคับ (sanctions) ซึ่งหมายถึง

^{๖๑}Mills, C. W., *The Power Elite*, (New York: Oxford University Press, 2009), p. ๔.

^{๖๒}Lasswell, H. D., Lerner, D., & Rothwell, C. E., *The Comparative Study of Elits, an Introduction and Bibliography*. Palo Alto, (CA: Standford University Press, Hoover Institutue Studies, 2004), p.16.

๓.๑ บังคับในทางบวก ซึ่งเป็นการใช้รางวัลหรือเพิ่มคุณค่า (values) แก่ผู้ปฏิบัติตาม

๓.๒ ในทางลบ คือการทำให้ผู้คนที่ไม่ปฏิบัติตามต้องสูญเสียประโยชน์หรือคุณค่าไป

อำนาจทางการเมือง หมายถึง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์หรือกลุ่มสามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าวหรือใช้กำลังบังคับข่มขู่ให้บุคคลอื่น ๆ กระทำตาม ผู้ที่มีอำนาจและใช้อำนาจทางการเมืองปรารถนา ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจำเป็นต้องมีฐานอำนาจทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชนรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อจะได้สามารถรักษาอำนาจที่ตนมีอยู่ไว้ ซึ่งฐานอำนาจทางการเมืองมีแหล่งที่มา ๓ ทางด้วยกัน คือ^{๖๓}

๑. สิทธิอำนาจ (authority) คือ สิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มได้จากกฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมมีสถาบันทางสังคมรองรับ (legal authority) นอกจากนั้นสิทธิอำนาจยังเป็นฐานอำนาจที่ชัดเจนที่สุดในลักษณะของตำแหน่งอย่างเป็นทางการ (formal position) ซึ่งจะได้รับ การยอมรับการมีอำนาจเหนืออย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้มีอำนาจในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ ข้าราชการในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล หรือกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

๒. ทรัพยากรทางวัตถุ (material resource) คือสิ่งทีคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งมีมากกว่าคนอื่น ๆ เช่น เงินทรัพย์สินซึ่งเป็นสิ่งที่หายากและเป็นสิ่งที่ต้องการของคนในสังคม ชนชั้นนำผู้ใช้อำนาจจะมีทรัพยากรทางวัตถุที่มีมากกว่าคนอื่นและจะทำการแลกเปลี่ยนหรือประโยชน์ที่จะนำมาสู่ตน ขณะเดียวกันชนชั้นนำจะให้ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดและสามารถให้ต่อผู้ที่ยอมทำตามได้อย่างทันทีทันใด ในลักษณะการตอบโต้และได้ประโยชน์ ที่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ตอบสนองความต้องการได้ จะเห็นได้ว่าประโยชน์ในแง่นี้ คือ ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจผู้ที่มีอำนาจตามความหมายที่จะใช้ทรัพยากรทางวัตถุเป็นฐานอำนาจ ได้แก่ พ่อค้า คหบดีผู้ร่ำรวยในชุมชน ชาวนานายทุนผู้ว่าจ้าง หรือนายทุนเงินกู้ เป็นต้น

๓. ทรัพยากรที่ไม่มีใช้วัตถุ (non-material resource) คือทรัพยากรที่ไม่เป็นวัตถุ จับต้องได้ เช่น เกียรติยศชื่อเสียง ตำแหน่ง ความเชื่อถือ ความรอบรู้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นฐานอำนาจของชนชั้นในลักษณะหนึ่ง ซึ่งจะได้รับ การยอมรับความนิยมชมชอบตลอดจนความศรัทธารักใคร่จากคนในชุมชนหรือในสังคมนั้น ผู้ที่มีสิทธิอำนาจ ในลักษณะความหมายนี้ ได้แก่ พระ ครู คนเฒ่าคนแก่ หัวหน้าครัวเรือน เป็นต้น

^{๖๓}สมบัติ อารังธัญญวงศ์, การเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓-๑๔.

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า อำนาจทางการเมือง คือ อำนาจในการกำหนดและบังคับใช้กฎ ระเบียบของสังคมอย่างยุติธรรม เพื่อสนองตอบประโยชน์สุขของประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน^{๖๔}

ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าแหล่งที่มาของฐานอำนาจทางการเมืองข้างต้นเป็น “ทรัพยากรการเมือง” (political resources) นั้น ย่อมแสดงว่าผู้ใดจะมีอำนาจทางการเมือง มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าเขามีทรัพยากรทางการเมืองที่อยู่ในครอบครองมากน้อยเพียงใดมีความสามารถและทักษะในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้น เพื่อการเมืองมากน้อยเพียงใด ความแตกต่างในด้านความสามารถ และทักษะในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านชีววิทยา เช่น ความแตกต่างทางสมอง เป็นต้น นอกจากนั้นบุคคลมีทักษะ และมีความสามารถต่างกัน ในด้านนี้ก็เพราะโอกาสในการได้ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญซึ่งแต่ละคนได้รับไม่เท่ากันและนอกจากนั้นอาจเกิดความแตกต่างในการตั้งใจฝึกฝน เพื่อประโยชน์ทางการเมือง

สรุปได้ว่า การสร้างและพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมือง จะใช้วิธีใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาพการณ์ตามตัวแปร สำหรับในประเทศที่รัฐบาลตามระบอบรัฐสภา นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานอำนาจจากประชาชนเป็นสำคัญ โดยใช้แบบและวิธีการต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ที่จะสามารถทำให้ประชาชนยอมรับ กลไกต่างๆ ที่นักการเมืองจะใช้ในการสร้างฐานอำนาจให้แก่ตนนั้น ได้แก่ การใช้อิทธิพลของผู้นำท้องถิ่น การใช้อิทธิพลของข้าราชการ การใช้อิทธิพลของระบบการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมท้องถิ่นที่สำคัญก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้ได้อุปถัมภ์ อันเป็นกลไกที่สามารถช่วยสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมือง และพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี การได้มาซึ่งอำนาจก็ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์ และตัวอำนาจเองก็เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของนักการเมือง ที่จะใช้ในการสร้างฐานอำนาจของตน ให้แพร่ขยายออกไปได้อีกด้วย

^{๖๔}สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘.

ตารางที่ ๒.๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญอำนาจทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Mills, C. W., (2009, p. ๔).	ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองสามารถที่จะจัดสรรความชอบธรรม หรือสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ตัวอย่างของบุคคลที่มีอำนาจทางการเมือง
Lasswell, H. D., Lerner, D. & Rothwell, C. E., (2004, p.16).	อำนาจทางการเมืองมีดังนี้ ๑. สิทธิในการออกกฎหมาย ๒. กฎหมายใดสามารถมีโทษตั้งแต่สถานเบาไปสู่สถานหนัก ๓. คำสั่งของรัฐ หรือกฎหมายนั้นมีอำนาจบังคับ
สมบัติ อารงธัญวงศ์, (๒๕๔๙, หน้า ๑๓-๑๔).	อำนาจทางการเมืองมีแหล่งที่มา ๓ ทางด้วยกัน คือ ๑. สิทธิอำนาจ ๒. ทรัพยากรทางวัตถุ ๓. ทรัพยากรที่มีใช้วัตถุ
สมบัติ อารงธัญวงศ์, (๒๕๓๘, หน้า ๑๘).	อำนาจทางการเมือง คือ อำนาจในการกำหนดและบังคับใช้กฎ ระเบียบของสังคมอย่างยุติธรรม เพื่อสนองตอบประโยชน์สุขของประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

พรรค คือองค์กรทางการเมืองที่รวมบุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกัน นั่นคือมีแนวความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ แบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เพื่อส่งบุคคลเข้ารับเลือกตั้ง เพื่อให้ได้เสียงข้างมากในรัฐสภาและจัดตั้งรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศตามแนวความคิดหรือนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่มการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง ความหมายของพรรคการเมือง ความสำคัญของพรรคการเมือง บทบาทและความสำคัญของพรรคการเมือง ระบบพรรคการเมือง ดังนี้

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

การเมืองในระบอบประชาธิปไตยถือว่าพรรคการเมือง (Political Party) เป็น สถาบันหลักทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นสถาบันทางการเมืองที่จะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน ในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมทางการเมือง

โดยประชาชนจะเป็นผู้คัดเลือกตัวแทนของตน ให้ได้เข้าไปมีอำนาจ เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการ และผลประโยชน์ของตนด้วย การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (election) จึงกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อ การพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

พรรคการเมืองเป็นองค์การ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการได้มาซึ่งอำนาจในรัฐบาลทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ตาม^{๖๕} พรรคการเมืองเป็นองค์การที่มุ่งต่อสู่ทางการเมือง เพื่อให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง และเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือได้เป็นคณะรัฐบาล เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรือเพื่อการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจบริหารปกครอง เพื่อที่จะเข้าไปควบคุมหรือกำหนดนโยบายของรัฐบาล^{๖๖} พรรคการเมืองเป็นองค์การของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ โดยมีหลักการที่เฉพาะบางประการที่ทำให้บุคคลมารวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง^{๖๗} พรรคการเมืองเป็นกลุ่มบุคคล ที่มีแนวคิดในทางการเมืองเหมือน ๆ กัน รวมตัวกันเพื่อส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง โดยหวังที่จะได้เป็นรัฐบาลหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย^{๖๘}

“พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐” ได้ให้นิยามพรรคการเมือง ไว้ดังนี้ พรรคการเมือง หมายความว่า คณะบุคคลที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง โดยได้รับการจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมุ่งที่จะส่งสมาชิกเข้ารับสมัครเป็นสมาชิกสภา-ผู้แทนราษฎรและมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอื่นอย่างต่อเนื่อง

พรรคการเมืองเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีลักษณะพิเศษ ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง มีการจัดองค์กรที่เป็นระบบมีลักษณะเฉพาะ จุดมุ่งหมายเพื่อเข้าไปดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในระดับชาติ เข้าไปบริหาร กำหนดนโยบายสาธารณะตามอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่นำเสนอต่อประชาชน ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชนที่ให้ออกาสพรรคการเมืองนั้นเข้าไปบริหารประเทศโดยผ่านการเลือกตั้ง เพราะการหาฐานเสียง

^{๖๕}La Palombara, J., & Weiner, M. (Eds.), *Political Parties and Political Development*. Princeton, (NJ: Princeton University Press, 2012), pp. 28-30.

^{๖๖}Duverger, M., *Political party : Their Organizations and Activity in the Modern State*, (London: Methuen, 2007), pp. 1-5.

^{๖๗}Burke, E., *Thoughts on the Cause of Present Discontents in Work*, (Hong Kong: Macmillan, 2005), p. 65.

^{๖๘}สิทธิพันธ์ พุทธหุณ, *การพัฒนาการเมืองไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรววิทยา, ๒๕๕๙), หน้า ๑๖๗.

สนับสนุนจากจากมวลชนเป็นจุดสำคัญที่สร้างความเข้มแข็ง และโอกาสเข้าไปบริหารประเทศให้กับพรรคการเมืองนั้น ๆ ซึ่งถือเป็น จุดประสงค์สูงสุดของการก่อตั้งพรรคการเมือง

สรุปได้ว่า ในประเด็นหลัก ๆ ก็คือ ในขณะที่พรรคการเมืองเป็นการรวมตัวของคนที่มีความอุดมการณ์ร่วมกัน กลุ่มผลประโยชน์เป็นการรวมตัวของคนที่มีความผลประโยชน์ร่วมกัน และโดยนัยทางทฤษฎีนั้น กลุ่มผลประโยชน์มิได้มุ่งหวังเข้าสู่การเมืองโดยตรง แต่กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มจะใช้แนวทางรักษาผลประโยชน์ของตนด้วยการผลักดัน ทางการเมือง ซึ่งเท่ากับเป็นการเล่นการเมืองโดยทางอ้อม กลุ่มผลประโยชน์ที่มุ่งเป้า ในการผลักดันทางการเมืองนั้น จะมีลักษณะเป็นกลุ่มผลักดัน

ตารางที่ ๒.๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
La Palombara, J., & Weiner, M. (Eds.), (2006, pp. 28-30).	พรรคการเมืองเป็นองค์การ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการได้มาซึ่งอำนาจในรัฐบาลทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ตาม
Duverger, M., (2005, pp. 1-5).	พรรคการเมืองเป็นองค์การที่มุ่งต่อสู้ทางการเมือง เพื่อให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง และเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือได้เป็นคณะรัฐบาล เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรือเพื่อการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจบริหารปกครอง เพื่อที่จะเข้าไปควบคุมหรือกำหนดนโยบายของรัฐบาล
Burke, E., (2005, p. 65).	พรรคการเมืองเป็นองค์การของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักการที่เฉพาะบางประการที่ทำให้บุคคลมารวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง
สิทธิพันธ์ พุทธิพน, (๒๕๕๙, หน้า ๑๖๗).	พรรคการเมืองเป็นกลุ่มบุคคล ที่มีแนวคิดในทางการเมืองเหมือน ๆ กัน รวมตัวกันเพื่อส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง โดยหวังที่จะได้เป็นรัฐบาลหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

๒.๓.๒ ความหมายพรรคการเมือง

ยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายและกล่าวถึงพรรคการเมืองอย่างหลากหลาย ดังนี้

ความหมายของพรรคการเมืองว่า พรรคการเมือง คือ องค์กรที่เป็นที่รวมของสมาชิกที่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน โดยมีจุดประสงค์ที่จะชนะ การเลือกตั้งเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง และจะได้มีอิทธิพล สิทธิ และผลประโยชน์จากอำนาจนั้น^{๖๙} พรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลหลายกลุ่มที่มีอิสระมารวมตัวกัน เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง และหวังที่จะชนะการเลือกตั้ง เพื่อเข้าไปควบคุมการดำเนินงานและนโยบายของรัฐบาล^{๗๐} พรรคการเมือง คือ ประชาคม (community) ที่มีโครงสร้างของการรวมตัวโดยเฉพาะ โดยมุ่งเข้าไปที่โครงสร้างขององค์กร^{๗๑} พรรคการเมืองก็คือ สมาคมซึ่งดำเนินกิจกรรม และรวบรวมประชาชนเข้ามาผนี้กำลังร่วมกัน โดยการประสานประโยชน์ของสมาชิก ของสมาคมเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาล^{๗๒}

สรุปได้ว่า พรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกัน เป็นองค์กร และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสมาชิกมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน โดยมีจุดประสงค์ที่จะ ชนะการเลือกตั้งเข้าไปจัดตั้งรัฐบาล เพื่อใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง และจะได้มีอิทธิพล สิทธิ และผลประโยชน์จากอำนาจนั้น และเข้าไปควบคุมการดำเนินงานและนโยบายของรัฐบาล

^{๖๙}Goodman, W., *The Two-Party System in the United States*, (New York: D. Van Nostrand, 1957), p. 8.

^{๗๐}Ranney, A., & Kendall, W., *Democracy and the American Party System*, (New York: Harcourt, 1996), p. 85.

^{๗๑}Duverger, M., *Political Party : Their Organizations and Activity in the Modern State*, (London: Methuen, 2004), pp. 24-31.

^{๗๒}Macridis, R. C., *Politic Parties : Contemporary Trends and Ideas*, (New York: Harper & Row, 2007), p. 9.

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายพรรคการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Goodman, W., (2007, p. 8).	พรรคการเมือง คือ องค์กรที่เป็นที่รวมของสมาชิกที่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน โดยมีจุดประสงค์ที่จะชนะ การเลือกตั้งเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อใช้อำนาจทางการปกครอง
Ranney, A., & Kendall, W., (2006, p. 85).	กลุ่มบุคคลหลายกลุ่มที่มีอิสระมารวมตัวกัน เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้ง และหวังที่จะชนะการเลือกตั้ง เพื่อเข้าไปควบคุมการดำเนินงานและนโยบายของรัฐบาล
Duverger, M., (2004, pp. 24-31).	ระชาคม ที่มีโครงสร้างของการรวมตัว โดยเฉพาะโดยมุ่งเข้าไปที่โครงสร้างขององค์กร
Macridis, R. C., (2007), p. 9.	พรรคการเมืองก็คือ สมาคมซึ่งดำเนินกิจกรรมและรวบรวมประชาชนเข้ามาพินิจกำลังร่วมกัน

๒.๓.๓ ความสำคัญของพรรคการเมือง

พรรคการเมือง เรียกว่า พรรค เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ความสำคัญของพรรคการเมือง

ความสำคัญของพรรคการเมืองไว้ดังนี้^{๗๓}

๑. พรรคการเมืองจะสามารถมีอำนาจประโยชน์ในการที่จะจัดตั้งคณะผู้บริหารประเทศให้ เป็นไปตามเจตนาของพรรค

๒. พรรคการเมืองยังเป็นเครื่องมือที่จะรับทราบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ว่ามีความต้องการที่จะให้มีการบริหารประเทศไปในทางใด

๓. พรรคการเมืองเป็นผู้ประสานให้ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารดำเนินการไป โดยสอดคล้องต้องกัน

๔. พรรคการเมืองยังช่วยให้สามารถแยกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลอีกด้วย

^{๗๓} กระมล ทองธรรมชาติและคณะ, การเมืองและการปกครองไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๕๖.

๕. พรรคการเมืองเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับลัทธิการปกครองระบอบประชาธิปไตย

พรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่สำคัญต่อระบบการเมือง และการดำเนินงานของระบบการเมือง ด้วยบทบาทสำคัญหลายประการ กล่าวคือ^{๗๔}

๑. พรรคการเมืองทำหน้าที่ในกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง (Political Socialization) ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Citizen Participation)

๒. พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกชนชั้นนำทางการเมือง (Recruitment of Elite) ทำให้เกิดชนชั้นนำทางการเมืองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจการทางการเมืองในการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมือง

๓. พรรคการเมืองเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง และระหว่างบุคคลในสังคมการเมืองด้วยกัน จากการสื่อสารทางการเมืองจะนำไปสู่กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองและการกำหนดนโยบาย (Policy Making)

๔. พรรคการเมืองเป็นช่องทางสำคัญในการกำหนดประเด็นผลประโยชน์ และข้อเรียกร้องทางการเมือง (Interest Aggregation) เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

๕. ภายหลังจากที่พรรคการเมืองสามารถเข้าไปมีอำนาจในคณะรัฐบาลก็จะสามารถทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) เพื่อให้เกิดผลในทางรูปธรรม รวมไปถึงการทำหน้าที่วินิจฉัยกฎหมาย (Adjudication) ในฐานะองค์กรนิติบัญญัติ

๖. พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการต่อรองผลประโยชน์ ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยส่วนรวม และแก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยการกำหนดนโยบายตามแนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวมยอมรับได้

โดยสรุป พรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลซึ่งมีความคิดเห็นและผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน และต้องการนำความคิดเห็นทางการเมืองและเศรษฐกิจนั้นไปเป็นหลักในการบริหารประเทศ ด้วยการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง โดยมุ่งหวังที่จะจัดตั้งรัฐบาล จัดการบริหารประเทศตามแนวนโยบายที่ได้ประกาศไว้กับประชาชนและสมาชิก

^{๗๔} ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความสำคัญของพรรคการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กรมล ทงธรรมชาติและคณะ, (๒๕๔๑, หน้า ๕๖).	ความสำคัญของพรรคการเมืองไว้ดังนี้ ๑. มีอำนาจในการจัดตั้งคณะผู้บริหารประเทศให้เป็นไปตามเจตนาของพรรค ๒. พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือของประชาชนที่มีความต้องการที่จะให้มีการบริหารประเทศไปในทางใด ๓. พรรคการเมืองเป็นผู้ประสานให้ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารดำเนินการไปโดยสอดคล้องต้องกัน ๔. ช่วยแยกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล ๕. พรรคการเมืองจำเป็นสำหรับลัทธิการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, (๒๕๔๔, หน้า ๑๒).	บทบาทสำคัญหลายประการ กล่าวคือ ๑. พรรคการเมืองทำหน้าที่ในกระบวนการกล่อมเกลากองการการเมือง ๒. พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกชนชั้นนำทางการเมือง ๓. พรรคการเมืองเป็นช่องทางสื่อสารทางการเมือง ๔. พรรคการเมืองเป็นช่องทางสำคัญในการกำหนดประเด็นผลประโยชน์ และข้อเรียกร้องทางการเมือง ๕. ภายหลังจากที่พรรคการเมืองสามารถเข้าไปมีอำนาจในคณะรัฐบาลก็จะสามารถทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ๖. พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการต่อรองผลประโยชน์ ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยส่วนรวม

๒.๓.๔ บทบาทและความสำคัญของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองมีบทบาทและความสำคัญซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

บทบาทสำคัญของพรรคการเมือง มีดังนี้^{๗๕}

๑. พรรคการเมืองมีหน้าที่ให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

๒. พรรคการเมืองมีหน้าที่สรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร โดยพรรคการเมืองจะเป็นผู้กลั่นกรองบุคคลดังกล่าวเพื่อส่งสมัคร รับเลือกตั้ง

^{๗๕}สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักประชาสัมพันธ์, กลุ่มงานสารนิเทศ, บทบาทของพรรคการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง, ๒๕๕๕), หน้า ๗๖.

๓. พรรคการเมืองมีหน้าที่ในการประสานประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยลดความตึงเครียดและการเผชิญหน้าทางการเมืองอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงได้

๔. พรรคการเมืองมีหน้าที่ระดมสรรพกำลังทางการเมืองจากทุกฝ่ายในสังคม ตลอดจนรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย ที่สำคัญ และนำเสนอเข้าสู่ระบบการเมืองให้บรรลุผลในทางปฏิบัติ

๕. พรรคการเมืองมีหน้าที่เป็นฝ่ายค้านในกรณีที่ไม่ได้เป็นฝ่ายรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารในรัฐบาล

๖. พรรคการเมืองเป็นกลไกในการสร้างผู้นำทางการเมือง

ความสำคัญของพรรคการเมือง iva พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการเมือง และการดำเนินงาน ของระบบการเมือง มีดังนี้^{๗๖}

๑. พรรคการเมืองทำหน้าที่ในกระบวนการกลมกล่อมทางการเมือง (political socialization) ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมในทางการเมือง (citizen participation)

๒. พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกชนชั้นนำทางการเมือง (recruitment of elite) ทำให้เกิดชนชั้นนำทางการเมืองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจการ ทางการเมืองในการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมือง

๓. พรรคการเมืองเป็นช่องทางสื่อสารทางการเมือง (political communication) ที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง และระหว่างบุคคลในสังคม การเมืองด้วยกันจากการสื่อสารทางการเมืองจะนำไปสู่กระบวนการกลมกล่อมทางการเมืองและการกำหนดนโยบาย (policy making)

๔. พรรคการเมืองเป็นช่องทางสำคัญในการกำหนดประเด็นผลประโยชน์และ ข้อเรียกร้องทางการเมือง (interest aggregation) เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรค ให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

๕. ภายหลังที่พรรคการเมืองสามารถเข้าไปมีอำนาจในคณะรัฐบาลก็จะสามารถ ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (policy implementation) เพื่อให้เกิดผลในทาง รูปธรรม รวมไปถึงการทำหน้าที่วินิจฉัยกฎหมาย (adjudication) ในฐานะองค์กรนิติ บัญญัติ

๖. พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการต่อรองผลประโยชน์ ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยส่วนรวม และแก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็น แตกต่างกัน โดยการกำหนดนโยบายตามแนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวม ยอมรับได้

^{๗๖}จักษ์ พันธุ์ชูเพชร, การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : พันธ์กรู๊ป, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕๘-๔๖๐.

๗. ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือประกันเสรีภาพและ ความเสมอภาคของประชาชน ในฐานะองค์กรที่ช่วยพัฒนาการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยให้เกิดการพัฒนาทางการเมือง

๘. พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างประชาธิปไตย เพื่อให้รัฐบาลสนองตอบ ต่อความต้องการของประชาชน และพรรคการเมืองยังมีส่วนร่วมผลักดันให้การปฏิบัติ ตามนั้นเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๙. พรรคการเมืองทำหน้าที่ในการผสมผสาน (integration) หรือการสร้างชาติ (nation-building) โดยการประสานความแตกต่างของสมาชิกในประชาคมการเมืองนั้น ให้เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (party solidarity) ซึ่งมี บทบาทสำคัญในการช่วยสร้างชาติในประเทศที่เกิดใหม่ เนื่องจากประชาคมการเมือง ของประเทศยังขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พรรคการเมืองลักษณะนี้จึงเรียกว่า พรรคชาติ (party-states)

๑๐. พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่สร้างความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) ให้กับรัฐบาลและระบบการเมืองทั้งหมด

ระบบพรรคการเมือง (the party system) โดยทั่ว ๆ ไปจะมีอยู่ ๔ ระบบ ดังนี้^{๗๗}

๑. ระบบพรรคเดียว (one party system) เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียต หรือในสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบัน

๒. ระบบพรรคเด่นพรรคเดียว (one party dominance) ในระบบเช่นนี้จะมีพรรค อยู่หลายพรรค แต่มีอยู่พรรคเดียวที่มีความแข็งแกร่งสามารถจะได้ชัยชนะและดำรง ความเป็นรัฐบาลอยู่เป็นเวลายาวนานหลายทศวรรษ เช่นในอดีตได้แก่พรรคเสรี ประชาธิปไตยของญี่ปุ่น ซึ่งทำหน้าที่บริหารประเทศอยู่กว่า ๓ ทศวรรษ ส่วนพรรคคู่แข่ง คือพรรคสังคมนิยมไม่สามารถจะเบียดเข้ามาได้ จนมีการกล่าวเล่น ๆ ว่าระบบญี่ปุ่น เป็นระบบพรรคครึ่ง

๓. ระบบสองพรรค (two-party system) หมายถึง มีพรรคการเมืองหลายพรรค แต่มีพรรคใหญ่ ๆ สองพรรคที่ผลัดกันเป็นรัฐบาล ส่วนพรรคอื่น ๆ อาจจะมีโอกาส บริหารในท้องถิ่นแต่ไม่มีโอกาสที่จะได้อำนาจรัฐในระดับชาติ เช่น พรรครีพับลิกันและ พรรคเดโมแครตในสหรัฐอเมริกา ข้อต้องระวังก็คือ ระบบสองพรรคไม่ได้แปลว่า มีแค่สองพรรคเท่านั้น

๔. ระบบหลายพรรค (multi-party system) ได้แก่ ระบบที่มีพรรคหลายพรรคและไม่มีพรรคใดได้คะแนนเสียงเด็ดขาด ในระบบอย่างนี้มักจะเป็นรัฐบาลผสมเช่นกรณีของประเทศไทยเป็นต้น

^{๗๗}ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทยพร้อมด้วย พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๓๙-๔๑.

สรุปว่า พรรคการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะพรรคการเมืองย่อมแสดงออกซึ่งนโยบายการปกครองบ้านเมืองว่า จะดำเนินไปในทางใด และเป็นเครื่องมือสำหรับแสดงเจตจำนงของประชาชน ตลอดจน เป็นสื่อประสานระหว่างประชาชนกับกลไกการปกครองของรัฐให้มีความใกล้ชิดซึ่งกันและกัน ในปัจจุบันปัญหาใหญ่ของประเทศมีความยุ่งยากเกินกว่าที่คนคนเดียวจะแก้ไข ทั้งหมดได้ อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองที่ดีจะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและ ต่อประเทศชาติ คำนึงถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติและความสงบสุขของ ประชาชนโดยส่วนใหญ่มากกว่าส่วนตน ดังนั้นถือได้ว่า พรรคการเมืองเป็นเสมือนสายสัมพันธ์ระหว่างประชาชนทั่วประเทศที่มีแนวอุดมคติใกล้เคียงกัน ให้เข้ามารวมอยู่ที่ศูนย์กลางคือพรรคการเมือง

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญบทบาทและความสำคัญของพรรคการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักประชาสัมพันธ์, กลุ่มงานสารนิเทศ, (๒๕๕๕, หน้า ๗๖).	บทบาทสำคัญของพรรคการเมือง มีดังนี้ ๑. มีหน้าที่ให้การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ๒. มีหน้าที่สรรหาบุคคลที่มีความรู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓. มีหน้าที่ในการประสานประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ๔. มีหน้าที่ระดมสรรพกำลังทางการเมืองจากทุกฝ่ายในสังคม ๕. มีหน้าที่เป็นฝ่ายค้านในกรณีที่ไม่ได้เป็นฝ่ายรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ ๖. เป็นกลไกในการสร้างผู้นำทางการเมือง
จักษ์ พันธุ์ชูเพชร, (๒๕๔๙, หน้า ๔๕๘-๔๖๐).	พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการเมืองและการดำเนินงานของระบบการเมือง มีดังนี้ ๑. ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน และส่งเสริมสนับสนุนให้ ๒. พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกชนชั้นนำทางการเมือง ๓. พรรคการเมืองเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง ๔. พรรคการเมืองเป็นช่องทางสำคัญในการกำหนดประเด็นผลประโยชน์และ ข้อเรียกร้องทางการเมือง ๕. ภายหลังจากที่พรรคการเมืองสามารถเข้าไปมีอำนาจในคณะรัฐบาลก็จะสามารถทำหน้าที่น่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ ๖. เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการต่อรองผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ๗. เป็นเครื่องมือประกันเสรีภาพและ ความเสมอภาคของประชาชน

๒.๓.๕ ระบบพรรคการเมือง

ประเภทของพรรคการเมืองตามระบบการเมืองออกเป็น ๖ ประเภท ดังนี้^{๗๘}

๑. ระบบพรรคเดียว (one party systems) เป็นระบบที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวภายในประเทศ ผูกขาดอำนาจทางการเมือง และมีอำนาจเหนือรัฐบาลในแง่การควบคุมและกำหนดนโยบาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการหรืออำนาจนิยมไม่ว่าจะเป็นรูปแบบคอมมิวนิสต์ หรือฟาสซิสต์ หรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็ตาม

๒. ระบบสองพรรค (two party systems) เป็นระบบที่มีพรรคการเมืองเพียง สองพรรคใหญ่ผลัดกันบริหารประเทศ แต่มีได้หมายความว่า ในประเทศนั้นจะมีเพียงสองพรรคการเมืองเท่านั้น แต่ยังคงมีพรรคอื่นอีกมากมายแต่มักไม่ได้รับความนิยม จากประชาชน ระบบการเมืองแบบสองพรรคนั้นเป็นระบบที่มีเสถียรภาพ และมีผลดีต่อประชาชนในการพิจารณานโยบาย ซึ่งมักมีการแข่งขันกันเสนอนโยบายต่าง ๆ มากมาย ซึ่งบางครั้งนโยบายที่ออกมาอาจมีความคล้ายคลึงกัน หรืออาจแตกต่างกันชัดเจนก็ได้ ระบบสองดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ พรรครีพับลิกัน และเดโมแครต และพรรคแรงงานกับพรรคอนุรักษนิยมในประเทศอังกฤษ เป็นต้น

๓. ระบบหลายพรรค (multi-party systems) อันหมายถึง ระบบการเมืองที่มีหลายพรรคจัดตั้งรัฐบาลผสมโดยการแยกขั้วไม่เด่นชัด พรรคเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นพรรคที่มีอุดมการณ์กลาง ๆ (centrist party) ตัวอย่างก็คือ ระบบพรรคการเมืองในสหพันธ์รัฐเยอรมัน ในเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น

๔. ระบบพรรคเด่นพรรคเดียว (dominant-party systems) เป็นระบบที่มีหลายพรรค แต่มักมีพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมาก และสามารถตั้งรัฐบาลได้เพียงพรรคเดียว พรรคอื่น ๆ ในสภาก็อาจมีเสียงบ้าง แต่ก็ไม่สามารถท้าทายการผูกขาดอำนาจทางการเมืองและการเป็นรัฐบาลได้อาติ พรรคแนวร่วมแห่งชาติมาเลเซีย ซึ่งมีพรรค UMNO เป็นแกนนำ People's Action Party ของสิงคโปร์ พรรค Liberal Democrat Party ของญี่ปุ่น (ก่อนปี ค.ศ. ๒๐๑๐) เป็นต้น

๕. ระบบพรรคผูกขาดพรรคเดียว (hegemonic party systems) หมายถึง ระบบพรรคการเมือง ซึ่งแม้จะมีหลายพรรคแต่ก็มีเพียงพรรคเดียวที่เป็นผู้ผูกขาดอำนาจทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เช่น พรรค PRI ในประเทศเม็กซิโกในอดีต

๖. ระบบหลายพรรคแยกขั้วหรือสองขั้ว (polarized pluralism systems) หมายถึง ระบบการเมืองที่มีหลายพรรครวมกันจัดตั้งรัฐบาลผสม อย่างไรก็ตาม ในระบบนี้ การแยกขั้วระหว่างซ้ายกับขวา ในการจัดตั้งรัฐบาลจะมีความเด่นชัด ตัวอย่างเช่น ระบบการเมืองของชิลีจนถึงปี ค.ศ. ๑๙๗๓ หรือในกรณีของอิตาลีและฟินแลนด์ในอดีต

^{๗๘} จีโรโซค วีระสย และสุรพล ราชภัณฑารักษ์, รัฐศาสตร์ทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๗), หน้า ๓๗๗-๓๘๓.

ดังนั้น อำนาจในการยุบสภาและการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นสิ่งที่ควบคู่กันเสมอในการปกครองแบบรัฐสภา และพรรคการเมืองฝ่ายค้านถือเป็นกลไกที่สำคัญที่อยู่ภายใต้ระบบรัฐสภา และพร้อมที่จะขับเคลื่อนการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้ระบบรัฐสภาที่มีลักษณะสำคัญอยู่ ๔ ประการ ได้แก่^{๗๙}

๑. ประมุขของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำต่าง ๆ ของตน ประมุขของรัฐจะใช้อำนาจบริหารได้ก็แต่โดยอาศัยคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรี (พระมหากษัตริย์จึงเป็นกษัตริย์โดยความยินยอมของรัฐสภา จนมีคำกล่าวว่า พระมหากษัตริย์ได้แต่ทรงปกเกล้ากระหม่อม แต่มิได้ทรงปกครอง (the king reigns but not rule) ประมุขของรัฐเป็นอิสระจากรัฐสภา การดำรงตำแหน่งไม่ขึ้นกับการไว้วางใจของรัฐสภา รัฐสภาไม่มีอำนาจถอดถอนประมุขของรัฐ

๒. รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อการเมืองต่อประมุขของรัฐและรัฐสภา รัฐมนตรีจะอยู่ในตำแหน่งได้นานเพียงเท่าที่รัฐสภาให้ความไว้วางใจ รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อการใช้อำนาจบริหารต่าง ๆ นั่นคือ รับผิดชอบต่อกระทรวงที่ตนว่าการหรือช่วยว่าการโดยต้องรับผิดชอบต่อการเมืองต่อประมุขของรัฐสภา เกิดเหตุการณ์ที่บรรดาการกระทำใด ๆ ของประมุขของรัฐจะสมบูรณ์มีผลทางกฎหมายก็ต่อเมื่อรัฐมนตรีนายหนึ่งลงนามกำกับการลงนามของประมุขของรัฐ เรียกว่า การลงนามรับสนองพระบรมราชโองการหรือลงนามกำกับการลงนามของประมุขของรัฐประมุขของรัฐจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อใด ๆ เพราะรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบ

๓. รัฐมนตรีทั้งหลายประกอบกันขึ้นเป็นคณะรัฐมนตรีโดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้า เพื่อให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ ประมุขของรัฐจำต้องแต่งตั้งบุคคลซึ่งสมาชิกรัฐส่วนมากให้ความสนับสนุนเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะไปตั้งรัฐบาลอีกทอดหนึ่ง ซึ่งปกตินายกรัฐมนตรีก็คือ หัวหน้าพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาเสียงข้างมากนั่นเอง โดยที่บรรดารัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาด้วยกันในการดำเนินนโยบายทั่วไปของรัฐสภาซึ่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายจะมอบอำนาจให้คณะรัฐมนตรีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะมอบอำนาจให้ประมุขของรัฐหรือรัฐมนตรี ดังนั้น คณะรัฐมนตรีไม่มีอำนาจตัดสินใจกำหนดมาตรการใด ๆ ด้วยตนเอง คณะรัฐมนตรีมีบทบาทเพียงพิจารณาให้ความยินยอมในมาตรการต่าง ๆ ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะมีผลบังคับทางกฎหมายต่อเมื่อประมุขของรัฐหรือรัฐมนตรีอื่น ๆ แต่ในทางการเมืองนายกรัฐมนตรีอยู่ในฐานะที่เหนือกว่า

๔. การยุบสภาและการเสนอญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาล (นอกจากการยุบสภาและการเสนอญัตติไม่ไว้วางใจกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ มีการกำหนดให้สมาชิกสภาต้องกลับไปยังเลือกตั้งของตนทุก ๆ ปลายสัปดาห์ เพื่อรายงานการทำงานให้ราษฎรทราบและมีระบบ Whip คือ แต่ละ

^{๗๙}วิชฌุ เครื่องาม, **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๓๐), หน้า ๒๔๗-๒๖๓.

พรรคจะมีบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งเลือกโดยหัวหน้าพรรค มาควบคุมแนวทางของพรรคอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้มีการแตกแยกกันในพรรคการเมืองรายงานที่สมาชิกสภาล่างของอังกฤษนำมาเปิดเผยในเขตท้องถิ่นถูกควบคุมโดย ระบบ Whip ด้วย และที่สำคัญ คือ Question Time หรือกระทู้ถามมีไว้เพื่อควบคุม ฝ่ายปกครองที่ทำหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายหลักที่ถูกกำหนดไว้

นอกเหนือจากความสำคัญของระบบรัฐสภาผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมีความรับผิดชอบทางการเมืองด้วย ๒ ประเภท ดังนี้^{๘๐}

๑. ความรับผิดชอบทางการเมืองร่วมกันทั้งคณะ ในเรื่องเกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายทั่วไปของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ไม่ว่าจะกระทำโดยรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งหรือร่วมกันทั้งคณะ

๒. ความรับผิดชอบทางการเมืองเฉพาะตัวในการกระทำของตนที่ไม่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั่วไปของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภา ซึ่งก็คือ การกระทำที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงตามที่ตนว่าการหรือช่วยว่าการ

สรุปได้ว่า พรรคการเมืองฝ่ายค้าน จึงมีความสำคัญอย่างมากภายใต้ระบบการปกครองแบบรัฐสภา เพราะเป็นการปกครองที่สร้างดุลยภาพระหว่างรัฐสภากับรัฐบาล ซึ่งคอยปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบ และถ่วงดุล อำนาจรัฐบาล ซึ่งเป็นการคานอำนาจทางการเมืองเพื่อไม่ให้รัฐบาลมีอำนาจที่มากเกินไป

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของระบบพรรคการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
จิระโชค วีระสย และสุรพล ราชภักดิ์, (๒๕๕๗, หน้า ๓๗๗-๓๘๓).	ประเภทของพรรคการเมือง ดังนี้ ๑. ระบบพรรคเดี่ยว ๒. ระบบสองพรรค ๓. ระบบหลายพรรค ๔. ระบบพรรคเด่นพรรคเดี่ยว ๕. ระบบพรรคผูกขาดพรรคเดี่ยว ๖. ระบบหลายพรรคแยกซ้ายหรือสองขั้ว
วิชญ์ เครื่องงาม, (๒๕๓๐, หน้า ๒๔๗-๒๖๓).	มีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ ๑. ประมุขของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำต่าง ๆ ของตน ๒. รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อพรรคการเมืองต่อประมุขของรัฐ ๓. รัฐมนตรีทั้งหลายประกอบกันขึ้นเป็นคณะรัฐมนตรีโดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าเพื่อให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ ๔. การยุบสภาและการเสนอญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาล

^{๘๐} สมยศ เชื้อไทย และวราภรณ์ วิศรุตพิชญ์, “แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย”, วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓, (กันยายน-ธันวาคม, ๒๕๒๗) : ๒๕-๕๒.

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญระบบพรรคการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุต พิชญ์, (๒๕๒๗, หน้า ๒๕-๕๒).	ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมีความรับผิดชอบทางการเมืองด้วย ๒ ประเภท ดังนี้ ๑. ความรับผิดชอบทางการเมืองร่วมกันทั้งคณะ ๒. ความรับผิดชอบทางการเมืองเฉพาะตัวในการกระทำของตนที่ไม่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั่วไปของรัฐบาลที่ได้ตกลงไว้กับรัฐสภา

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาธิปไตย

“ธรรมาธิปไตย” เป็นการนำหลักธรรมาธิปไตยของพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมประการหนึ่งใน “อธิปไตย ๓ ประการ” ได้แก่ อัตตาธิปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาธิปไตย เพื่อให้บุคคลนำไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปกครองหรือการบริหารประเทศก็ตาม “ธรรมาธิปไตย” เป็นระบอบการปกครองประเทศรูปแบบหนึ่งเช่นเดียวกันกับระบอบประชาธิปไตย หรือระบอบอื่น ๆ สามารถนำมาประยุกต์เข้ากับระบอบประชาธิปไตยของไทย เมื่อธรรมาธิปไตยสามารถนำมาเป็นฐานที่มั่นคงของระบอบประชาธิปไตยก็จะทำให้สังคมไทยและประชาชนของประเทศนี้ อยู่กันด้วยความสงบสุขและเจริญรุ่งเรืองตามจุดมุ่งหมายของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตลอดไป ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการนำไปอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมาธิปไตยไว้หลากหลาย ดังนี้

๒.๔.๑ ความหมายของธรรมาธิปไตย

“ธรรมาธิปไตย” หรือ “ธัมมาธิปไตย” มีผู้รู้และนักวิชาการให้นิยามความหมายคำจำกัดความไว้ มีความเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันบ้างดังต่อไปนี้

“ธรรมาธิปไตย” หมายถึง “การถือธรรมเป็นใหญ่ การถือความถูกต้องเป็นหลัก”^{๘๑} “ธรรมาธิปไตย” คือ การมุ่งถึงความถูกต้องของธรรมชาตินี้ว่า “ธรรมาธิปไตยเอาความถูกต้องของธรรมชาตินี้เป็นใหญ่” หรือมุ่งถึงกฎเกณฑ์ของธรรมชาตินี้ว่า “ธรรมาธิปไตยตามหลักของพุทธศาสนา ซึ่งเอาธรรม หรือพระธรรมเป็นหลักเอาความจริงความถูกต้องตามหลักธรรม คือ ตามกฎเกณฑ์อันลึกซึ้งของธรรมชาตินี้เป็นหลักซึ่งเราเรียกได้อย่างหนึ่งว่า พระเจ้า” หรือมุ่งถึงความดี สำหรับคำว่า “ธรรมาธิปไตย” เล็งถึงความดี ความงาม ความจริง ความยุติธรรม เรียกสั้น ๆ ว่าความดีก็แล้วกัน”^{๘๒}

^{๘๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๕๖), หน้า ๙๘๗.

^{๘๒}พุทธทาสภิกขุ, การเมือง คือ ธรรมะ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อรุณวิทยา, ๒๕๓๑), หน้า ๖๕.

“ธรรมาธิปไตย” หมายถึง การถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักการความจริงความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำด้วยปรารถนาสิ่งที่ดีศึกษาตรวจสอบตามข้อเท็จจริง และความเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวาง แจ่มชัด และพิจารณาอย่างดีที่สุดเต็มขีดแห่งสติปัญญา มองเห็นได้ด้วย ความบริสุทธิ์ใจ เป็นไปโดยชอบธรรม และเพื่อความดีงามเป็นประมาณอย่างสามัญ ได้แก่ ทาการด้วยความเคารพ หลักการ กฎ ระเบียบและกติกาศ^{๘๓}

“ธรรมาธิปไตย” มีการให้ความหมายไว้ในหนังสือพุทธศาสตร์ร่วมสมัยว่าหมายถึง “การยึดธรรมหรือความถูกต้องชอบธรรม ความยุติธรรม ความเหมาะสมความควรเป็นใหญ่ก็จัดเป็น “ธัมมาธิปไตย” ซึ่งก็อาจเรียกว่า “หลักการ” ก็คงพอได้”^{๘๔}

“ธรรมาธิปไตย” คือ ระบบการตัดสินใจที่ยึดเอาธรรมะ คือ ความจริงความถูกต้อง ความดีงาม และประโยชน์สุขของประชาชนเป็นใหญ่ ถ้าเรานำเอาหลักธรรมาธิปไตยนี้มาเป็นหลักในการตัดสินใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็จะกลายเป็น “ธัมมิกประชาธิปไตย” หรือ ประชาธิปไตยในครรลองของธรรมะ”^{๘๕}

ธรรมาธิปไตย คือ การตัดสินใจที่ใช้เหตุผล ใช้ปัญญา ใช้ความถูกต้อง ใช้ประโยชน์ ส่วนรวมเป็นตัวตั้ง การตัดสินใจโดยถือเอาระบบ หลักการความถูกต้องเหตุผล ประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่เป็นมาตรฐาน คำจำกัดความหมายของคำว่า “ธรรมาธิปไตย” ของผู้รู้และนักวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้รู้และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาดังที่นำมาแสดงในเบื้องต้นนี้ เห็นได้ว่ามีความเหมือนกันและแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่โดยสาระหลัก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแก่ธรรมะ และการอธิบายความหมายของคำว่า “ธรรมะ” ขึ้นอยู่กับ การตีความของแต่ละบุคคลว่าจะมีความหมายครอบคลุมไปถึงเรื่องใดบ้าง เช่น หลักการ หลักเกณฑ์ กฎ กติกา ความจริง และความดีงาม แต่โดยภาพรวมที่กล่าวถึงกัน คือ เรื่องความถูกต้อง และยังมี การอธิบายความหมายของคำว่า “ธรรมาธิปไตย” ไปในแนวทางการประยุกต์ใช้ในทางการเมืองการปกครองด้วย เช่น การกล่าวถึงการบริหารที่เป็นธรรม การตัดสินใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือการกล่าวถึงเรื่อง การคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นใหญ่^{๘๖}

“ธรรมาธิปไตย” เป็นคำที่ใช้กันอย่างคุ้นเคยในสังคมไทยเนื่องจากเป็นสังคมที่มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน ทำให้มีการถ่ายทอดแนวคิด หรือหลักธรรมคำสอน

^{๘๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ (จุดบรรจบ : รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์)**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ-พุทธธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑-๑๒.

^{๘๔}พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), **พุทธศาสตร์ร่วมสมัย ๑**, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๕๖-๕๗.

^{๘๕}ว. วชิรเมธี, **ธรรมาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : โพสท์บุ๊กส์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

^{๘๖}พิพัฒน์ พสุธารชาติ, **รัฐกับศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๕), หน้า ๘๗.

เกี่ยวกับธรรมาธิปไตยในพระพุทธศาสนาสุสังคมไทยอยู่เป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงของพุทธศาสนิกชน และแวดวงนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา เห็นได้ว่า แม้ว่าคำว่า “ธรรมาธิปไตย” จะเป็นคำเฉพาะในทางพระพุทธศาสนา แต่ก็ได้รับการบรรจุ และนิยามความหมายไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานด้วย ดังที่ยกมาอธิบายไว้แล้วในเบื้องต้น เพราะฉะนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในคำว่า “ธรรมาธิปไตย” จึงจำเป็นต้องหาคำอธิบายความหมายของคำนี้จากหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏในคัมภีร์สำคัญ ๆ ในพระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถาต่อไป แนวคิดข้างต้น

สรุปได้ว่า ธรรมาธิปไตย หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำไปสู่การปฏิบัติพัฒนาคุณภาพรูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่เน้นความเป็นธรรมในสังคม รวมทั้งความเป็นธรรมของตัวผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความสมดุลและความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของธรรมาธิปไตย

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๕๖, หน้า ๙๘๗).	การถือธรรมเป็นใหญ่ การถือความถูกต้องเป็นหลัก
พุทธทาสภิกขุ, (๒๕๓๑, หน้า ๖๕).	ธรรมาธิปไตยตามหลักของพระพุทธศาสนา ซึ่งเอาธรรม หรือพระธรรมเป็นหลักเอาความจริงความถูกต้องตามหลักธรรม
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๔๙, หน้า ๑๑-๑๒).	ถือหลักการความจริงความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำด้วยปรารถนาสิ่งที่ได้ศึกษา ตรวจสอบตามข้อเท็จจริง
พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), (๒๕๔๗, หน้า ๕๖-๕๗).	การยึดธรรมหรือความถูกต้องชอบธรรม ความยุติธรรม ความเหมาะสมความควรเป็นใหญ่ ก็จัดเป็น “ธัมมาธิปไตย” ซึ่งก็อาจเรียกว่า “หลักการ”
ว. วชิรเมธี, (๒๕๕๑, หน้า ๔๕).	ระบบการตัดสินใจที่ยึดเอาธรรมะ คือ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม และประโยชน์สุขของประชาชนเป็นใหญ่
พิพัฒน์ พสุธารชาติ, (๒๕๔๕, หน้า ๘๗).	การตัดสินใจที่ใช้เหตุผล ใช้ปัญญา ใช้ความถูกต้อง ใช้ประโยชน์ส่วนรวมเป็นตัวตั้ง

๒.๔.๒ หลักธรรมาธิปไตยในศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนให้พุทธศาสนิกชนดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันโดยถือธรรมเป็นหลักปฏิบัติบนพื้นฐานความถูกต้องตามหลักเหตุผล ไม่สอนให้ถือตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งในพระไตรปิฎกเรียกหลักการนี้ว่า “ธรรมาธิปไตย” ทั้งนี้ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรมเป็นใหญ่ การถือความถูกต้องเป็นหลัก^{๘๗} ในขณะที่พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสนาได้แปลความหมายโดยกว้าง ๆ ว่า หมายถึง ความมีธรรมเป็นใหญ่ พร้อมกับให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า หมายถึง การยึดถือหลักการ หลักเหตุผล หลักความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมเป็นประมาณในการบริหารจัดการต่าง ๆ คือ จะทำอะไรก็ยึดถือธรรมเป็นหลัก ละเว้นการยึดถือตนและกระแสนิยมคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องไม่เป็นธรรมโดยธรรมาธิปไตยเป็นเหตุให้เกิดความยุติธรรม เกิดความถูกต้อง แม้บางครั้งจะไม่ถูกใจ แต่อำนวยความสะดวกให้มากกว่า อัตตาธิปไตยและโลกาธิปไตย โดยการปกครองคณะสงฆ์ได้ใช้แนวธรรมาธิปไตยเป็นหลักมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล^{๘๘} สมัยพุทธกาลบ้านเมืองมีการปกครองอยู่ ๒ ระบบด้วยกัน คือ ราชาธิปไตย อย่างหนึ่งและสามัคคีธรรมหรือประชาธิปไตยสมัยโบราณอีกอย่างหนึ่ง ระบอบราชาธิปไตยนั้นเป็นระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐ ซึ่งได้อำนาจปกครองโดยการสืบสันตติวงศ์ ทั้งนี้ราชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองเก่าแก่ ที่สืบทอดแนวทางมาจากการปกครองแบบมีหัวหน้าเผ่า ส่วนระบบสามัคคีธรรมมีหลักการอยู่ที่ความพร้อมเพรียงกัน ความร่วมแรงร่วมใจกันของประชาชนในรัฐนั้น ๆ โดยถือเอาระเบียบวินัยเป็นแนวทางสำคัญในการบริหาร คล้ายกับรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน ทั้งสองระบบนี้พระพุทธองค์ได้สอนหลักธรรมในการปกครองให้กับผู้นำและผู้บริหารบ้านเมืองทั้งสองฝ่ายเพื่อช่วยให้ทุกฝ่ายให้ดำรงรักษาความเรียบร้อยดีงามและความสงบสุขของประเทศไว้ไม่ให้ผู้ปกครองหรือประชาชนใช้อำนาจไปในทางมิชอบหรือแตกความสามัคคีกัน จนทำให้รัฐและประชาชนหาความสงบสุขไม่ได้^{๘๙}

ระบอบราชาธิปไตยนั้นพระพุทธองค์ได้ทรงตรัสสอนหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองไว้ใน “จักรวรรดิวัตร” และ “ทศพิธราชธรรม” โดยหลักธรรมทั้งสองนี้ต่างก็มีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป ทศพิธราชธรรมนั้นมุ่งเน้นที่คุณธรรมประจำตัวของผู้ปกครอง ที่ดี ขณะที่จักรวรรดิวัตรเน้นทั้งการปฏิบัติหน้าที่และคุณสมบัติของผู้ปกครองที่ดีไปพร้อม ๆ กัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับรัฐ และผู้ปกครองกับประชาชน ส่วนในระบอบสามัคคีธรรมนั้นพระพุทธองค์ได้ทรงตรัสสอนหลัก

^{๘๗}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๖, หน้า ๕๕๕

^{๘๘}พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาบันสันติธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๓๗๖.

^{๘๙}สถาบันอรรถาธิบาย, ประชาธิปไตยที่ ต้องมีธรรมาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : บ้านเกี๋ยง, ๒๕๕๘), หน้า ๔๑.

“อภิธานิยธรรม” ไว้เป็นหลักการสำคัญในการบริหารบ้านเมือง หลักธรรมในการปกครองทั้งสองระบบนี้เป็นที่สังเกตได้ว่า แม้จะมีความแตกต่างกัน แต่สาระสำคัญของหลักธรรมในการปกครองทั้งสองระบบนั้นก็ได้แตกต่างกันนัก คือ ต่างก็มุ่งหวังให้ผู้ปกครองและประชาชนตั้งอยู่ในความดีงาม ปรีกษาหรือกัน แสวงหาปัญญาร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์ความสงบสุขให้เกิดขึ้นในรัฐของตนให้ได้ โดยนัยนี้ระบบ-สามัคคีธรรม และระบบราชาธิปไตยจึงมาบรรจบกันที่ตัว “ธรรม” โดยให้ทุกฝ่ายหันมาถือธรรมเป็นใหญ่ในการบริหารบ้านเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ระบบการปกครองใด ๆ ก็ตาม ต่างก็ต้องยึดหลักธรรมาธิปไตยหรือการถือเอาธรรมเป็นใหญ่ในการบริหารบ้านเมืองของตน เพื่อให้สังคมและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ ไม่มีผู้ปกครองที่ลุแก่อำนาจ จนทำให้เกิดความเสียหายหรือเสียอธิปไตยไปให้แก่รัฐอื่น

การถือธรรมเป็นใหญ่ คือ การทำความดีเพราะเห็นแก่ความดีและความถูกต้อง ไม่ใช่ทำด้วยหวังประโยชน์อะไรตอบแทน หลักธรรมาธิปไตยในพระพุทธศาสนาสอนให้พิจารณาว่าอะไรผิดอะไรถูกในการอำนวยความยุติธรรม โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองถ้ามีธรรมาธิปไตยแล้วก็จะไม่ตกอยู่ภายใต้อคติหรือความลำเอียง ๔ ประการ คือ ลำเอียงเพราะรักหรือชอบกัน (ฉันทาคติ) ลำเอียงเพราะชัง (โทสาคติ) ลำเอียงเพราะหลงหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (โมหาคติ) และข้อสุดท้ายลำเอียงเพราะกลัว (ภยาคติ) อย่างไรก็ตาม หลักการธรรมาธิปไตยไม่ได้มุ่งไปที่ผู้ปกครองหรือผู้บริหารบ้านเมืองเท่านั้น การที่ผู้บริหารจะนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีแก่ประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่นั้น ประชาชนก็มีส่วนสำคัญด้วยเช่นกันที่จะผลักดันให้ผู้บริหารบ้านเมืองนำไปปฏิบัติ โดยไม่ขัดต่อสำนึกแห่งธรรมของผู้ปกครองที่ดี^{๙๐}

สรุปได้ว่า ธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรมเป็นใหญ่ การถือความจริงความถูกต้องดีงามเป็นหลัก ไม่ใช่ความถูกใจพอใจหรือความนิยมของคนทั้งหลายว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้หรือเพราะได้สินจ้างรางวัล และผลประโยชน์อื่นใด โดยที่โครงการทั้งหลายมุ่งสร้างคะแนนนิยมมากกว่าประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นหลักธรรมาธิปไตยเป็นหลักช่วยให้เกิดการบริหารที่ทุกคนช่วยกันปกครองอย่างแท้จริง ไม่ปล่อยให้ผู้ปกครองบริหารประเทศโดยยึดหลักการอรรถาธิปไตย หรือโลกาธิปไตย ที่จะส่งผลต่อความสูญเสีย ความขัดแย้ง และสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคม

^{๙๐} สิริยศ อาจหาญ, ธรรมาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๓), หน้า ๖๕.

ตารางที่ ๒.๑๕ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญหลักธรรมาธิปไตยในศาสนาพุทธ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๕๖, หน้า ๕๕๕).	ธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรมเป็นใหญ่ การถือความถูกต้องเป็นหลัก
พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), (๒๕๕๑, หน้า ๓๗๖).	การยึดถือหลักการ หลักเหตุผล หลักความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมเป็นประมาณในการบริหารจัดการต่าง ๆ
สถาบันอรรถาธิบาย, (๒๕๕๘, หน้า ๔๑).	หลักธรรมในการปกครองให้กับผู้นำและผู้บริหารบ้านเมืองทั้งสองฝ่าย เพื่อช่วยให้ทุกฝ่ายให้ดำรงรักษาความเรียบร้อยดีงามและความสงบสุขของประเทศ
สิริยศ อาจหาญ, (๒๕๕๓, หน้า ๖๕).	หลักธรรมาธิปไตยในพระพุทธศาสนาสอนให้พิจารณาว่าอะไรผิดอะไรถูกในการอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองถ้ามีธรรมาธิปไตยแล้วก็จะไม่ตกอยู่ภายใต้อคติหรือความลำเอียง ๔ ประการ คือ ลำเอียงเพราะรักหรือชอบกัน (ฉันทาคติ) ลำเอียงเพราะชัง (โทสาคติ) ลำเอียงเพราะหลงหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (โมหาคติ) และข้อสุดท้าย ลำเอียงเพราะกลัว (ภยาคติ)

๒.๔.๓ ธรรมาธิปไตยกับการเมืองการปกครอง

จากแนวคิดด้านการเมืองของนักปรัชญาอย่าง อริสโตเติล การส่งมอบอำนาจทางการเมืองให้แก่คนๆ เดียวนับว่าเป็นสิ่งที่ผิดพลาดและไม่สมควรโดยอริสโตเติลได้กล่าวถึงการปกครองมี ๖ รูปแบบหลักๆ แบ่งออกเป็นด้านที่ดี ๓ แบบ และไม่ดีอีก ๓ แบบ รูปแบบที่ดีที่อริสโตเติลคิด คือ ๑.รูปแบบของราชาธิปไตย ที่มีประมุขหรือผู้ที่มีอำนาจปกครองแต่เพียงผู้เดียว แต่ทำเพื่อส่วนรวมไม่หาประโยชน์เข้าตนเอง ๒. รูปแบบการปกครองอภิชนาธิปไตย โดยมีกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มๆ หนึ่งเป็นตัวแทนของผู้คนที่แต่งตั้งตนเองขึ้นเอง ๓. รูปแบบการปกครองในแบบการปกครองโดยกลุ่มคนที่มีจำนวนมากเข้ามาดูแลประเทศ โดยมีการจัดตั้งผู้บริหารต่างๆ จากฉันทามติของประชาชนจำนวนมาก โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นศูนย์กลางของกฎหมาย โดยการปกครองในรูปแบบนี้อริสโตเติลมองว่าเป็น

รูปแบบที่ดีที่สุด และมีความยุติธรรมมากที่สุด เพราะผู้บริหารได้รับการแต่งตั้งจากประชาชนในประเทศ และยังช่วยถ่วงดุลอำนาจต่างๆ

ต่อมาได้กล่าวถึงการปกครองในรูปแบบที่ไม่ดี ๑. การปกครองของทรราชซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกันกับราชาธิปไตยแต่แตกต่างกันตรงที่ทรราชจะนำผลประโยชน์ต่างๆ เข้าตนเอง ไม่ทำเพื่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ ๒. คณาธิปไตย เป็นปกครองของกลุ่มคนไม่กี่คนแต่สรรหาผลประโยชน์เข้าองค์กรของตนเอง ๓. ประชาธิปไตย การปกครองโดยกลุ่มคนที่มีจำนวนมากเข้ามาดูแลประเทศ แต่สรรหาผลประโยชน์เข้าองค์กรของตนเอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ชัดว่าแนวความคิดของ อริสโตเติลนั้นมีความครอบคลุมตั้งแต่ในอดีตจนมาถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามกาลเวลาให้เข้ากับยุคสมัยเท่านั้นเอง^{๙๑}

การขาดศีลธรรมหรือจริยธรรมทางการเมืองส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางการเมือง ทั้งในระดับการเมืองในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ยังบกพร่องในด้านนี้อยู่มาก มีการลอบสังหารนักการเมืองและนักต่อสู้เพื่อมวลชน เพื่อความเสมอภาค เช่น ประธานาธิบดี John Fitzgerald Kennedy, วุฒิสมาชิก Robert Francis Kennedy, Martin Luther King ในฝรั่งเศส มีความพยายามทำร้าย Charles de Gaulle และในเอเชีย มีหลายตัวอย่าง เช่น มหาตมะ คานธี ผู้นำอินเดียถูกลอบสังหาร ผู้นำพรรคสังคมนิยมญี่ปุ่นถูกแทงตายในขณะกล่าวคำปราศรัย เป็นต้น^{๙๒} จากปัญหาสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นความสำคัญว่าเป็นหน่วยหนึ่งของชาติ จะก่อให้เกิดการเรียกร้องเป็นอิสระจากรัฐที่กำลังครอบครอง การถูกเลือกปฏิบัติในฐานะเป็นชนกลุ่มหรือผู้นำ ผู้ปกครองขาดความเป็นธรรม ส่งผลให้มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาธิปไตยนำมาใช้กับการเมืองการปกครองเนื่องจากผู้ปกครองที่ดีจะต้องมีความสามารถและยึดกฎหมายเป็นหลักปฏิบัติ ชนทุกกลุ่มในสังคมจะต้องได้รับการพิทักษ์ในเรื่องประโยชน์ ศักดิ์ศรี และสิทธิที่เขาควรจะได้รับจากรัฐ ราษฎรจะต้องมีความฉลาด มีขันติ และมีคุณธรรม เพราะราษฎรที่ดีที่ฉลาดจะมีวิจรรณญาณ เคารพกฎหมาย และดำเนินชีวิตไปในทางที่จะช่วยกันรักษารูปการปกครองที่ดีให้ดำรงไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Aristotle เชื่อว่าการปกครองแบบราชาธิปไตย (monarchy) และอภิชนาธิปไตย (aristocracy) เท่านั้นที่จะสามารถสร้างรูปของรัฐในอุดมคตินี้ขึ้นมาได้ กล่าวคือ

^{๙๑}เบคเคอร์, คาร์ล โลตส์. Modern democracy. (เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, ผู้แปล), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑-๑๒.

^{๙๒}บรรพต วีระชัย และสุขุม นวลสกุล และคณะ, รัฐศาสตร์ทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ๓.

รัฐบาลในอุดมคติของ Aristotle คือ รัฐบาลโดยคนดี (virtuous man) ไม่ว่าจะคนเดียว น้อยคน หรือหลายคน เพราะถ้าเป็นคนดีแล้วก็ไม่มีปัญหาว่ารัฐบาลจะไม่ดีแม้รัฐจะเป็นอย่างไรก็ตาม^{๙๓}

อย่างไรก็ตาม Aristotle ได้กล่าวถึงระบบราชาธิปไตยว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด แต่เมื่อ Aristotle หวนมาสังเกตและตรวจสอบระบบราชาธิปไตยที่มีอยู่ในหลายนคร ทั้งของตะวันตกและตะวันออก เขามองไม่เห็นเลยว่าระบบราชาธิปไตยที่มีอยู่ในเวลานั้นถูกต้องตามอุดมคติของเขา ดังนั้น ข้อสรุปที่แน่นอนว่าระบบการปกครองแบบใดดีที่สุดที่สุดในจินตนาการของเขา จึงลางเลือนอยู่มาก นอกจากนี้ Aristotle ได้กล่าวว่า “ชีวิตที่ดี คือ จุดหมายปลายทางสูงสุด ทั้งของประชาคมทั้งหมด และของแต่ละคนเป็นส่วนบุคคล”^{๙๔} Baker กล่าวคือ ทั้งรัฐและราษฎรต้องมีวิถีชีวิตเป็นไปเพื่อความสูงส่งทางจริยธรรม แต่ละคนมีวิถีชีวิตที่ดี ชีวิตที่ดีของแต่ละคนย่อมก่อให้เกิดชุมชนมีชีวิตที่ดี

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึง ธรรมาธิปไตยว่า ไม่ใช่ระบอบการปกครอง แต่ธรรมาธิปไตยเป็นหลักของการครองคนและครองตน ใช้ในการปกครองได้ทุกระบอบ^{๙๕} ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา ช่างขวัญยืน^{๙๖} ได้กล่าวถึงธรรมาธิปไตยไม่ใช่ระบอบการปกครองแต่เป็นจุดมุ่งหมายของระบอบการปกครอง เนื่องจากทุกระบอบการปกครองต่างก็เชื่อว่าระบอบของตนเป็นธรรมาธิปไตย คือ ยึดถือธรรมหรือความถูกต้องตามเหตุตามผลในการปกครอง ดังนั้น ธรรมาธิปไตยในพระพุทธศาสนาจึงเป็นวิธีการหรือเครื่องมือของผู้ปกครอง เพื่อนำตนเองหรือสังคมไปสู่จุดมุ่งหมายของการปกครองหรือของสังคมที่ได้ตั้งเอาไว้ นอกจากจะตีความว่าธรรมาธิปไตยเป็นจุดมุ่งหมายของระบอบการปกครองแล้ว ยังแสดงความเห็นว่า ระบอบการปกครองทุกระบอบจะต้องมีธรรมาธิปไตยเป็นหลักในการปฏิบัติงานของผู้ใช้อำนาจและเป็นหลักที่ผู้ใต้ปกครองใช้ในการตรวจสอบผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองใช้อำนาจอยู่แต่ในกรอบเหตุผลและความดีงาม อีกทั้งธรรมาธิปไตยเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ระบอบการปกครองทั้งหลายถูกหันเหไปในทางชั่วร้ายเพราะธรรมจะเป็นเครื่องป้องกันมิให้ความชั่วเกิดขึ้น

^{๙๓}เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, **ทฤษฎีการเมืองและการสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๕๔.

^{๙๔}Baker, G., “ The taming of the idea of civil society theory ” , **Democratization, Autumn**, 6 (3) (1999) : 1-29.

^{๙๕} นิธิ เอียวศรีวงศ์, “ธรรมาธิปไตย”, **มติชนสุดสัปดาห์**, ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑๕๕๘ (๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๓) : ๒๐.

^{๙๖}ปรีชา ช่างขวัญยืน, **ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๙.

สรุปได้ว่า “ธรรมาธิปไตย” เป็นกลไกของระบอบการปกครองที่ใช้หลักธรรมาธิปไตยพัฒนาประชาธิปไตยของไทยให้มีความสมบูรณ์สู่ประชาธิปไตยในครรลองของธรรมหรือคุณธรรมนำการเมือง โดยธรรมาธิปไตยจะมีส่วนช่วยทำให้การเมืองการปกครองพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้ กล่าวคือ ธรรมาธิปไตยสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทยในปัจจุบันได้ และเป็นจุดเริ่มต้นหรือเป็นสิ่งจูงใจให้พัฒนาตนเองและเป็นคุณสมบัติหรือเป็นจริยธรรมประการหนึ่งของผู้ปกครองหรือผู้นำ ดังนั้น “ธรรมาธิปไตย” หมายถึงความเป็นธรรม ประกอบด้วย ๔ หลัก ดังนี้ คือ (๑) หลักความดีงาม (๒) หลักความจริง (๓) หลักความยุติธรรม และ (๔) หลักความถูกต้อง ในแง่มุมของระบอบการปกครอง “ธรรมาธิปไตย” หมายถึง การนำหลักธรรมาธิปไตยในพระพุทธศาสนา ไปใช้หรือไปประพฤติปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและข้อบกพร่องในระบอบการปกครอง ผู้นำจะต้องมี “ธรรมาธิปไตย” เป็นคุณสมบัติหรือเป็นเกณฑ์ตัดสินใจในทางการเมืองการปกครองเมื่อมีธรรมาธิปไตยเป็นคุณสมบัติแล้ว ระบอบการปกครองต่าง ๆ ก็จะมีความเป็นธรรมาธิปไตย คือ ความมีธรรมเป็นใหญ่ และธรรมาธิปไตยเป็นส่วนสำคัญในทุกกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ ๒.๑๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของธรรมาธิปไตยกับการเมืองการปกครอง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เบคเคอร์, คาร์ล โลอตส์. (๒๕๕๒, หน้า ๑๑-๑๒).	ประชาธิปไตยหรือเผด็จการไม่ได้ดีหรือเลวโดยตัวของมันเอง จะดีหรือเลวก็ตรงที่รัฐบาลนั้นมีความสามารถที่จะนำความผาสุกมาให้ราษฎรได้มากน้อยแค่ไหนเพียงไร หากรัฐบาลไม่อาจยังความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ก็คือว่า เป็นรัฐบาลที่ไม่ดี
บรรพต วีระสัย และสุขุม นวลสกุล และคณะ, (๒๕๕๔, หน้า ๓).	เนื่องจากในปัจจุบัน การขาดศีลธรรมหรือจริยธรรมทางการเมืองมีมากขึ้นทุกที่ทั้งในระดับการเมืองในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ
เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, (๒๕๕๔, หน้า ๕๔).	ผู้ปกครองขาดความเป็นธรรม ส่งผลให้มีนำแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาธิปไตยนำมาใช้กับการเมืองการปกครอง เนื่องจาก ผู้ปกครองที่ดี จะต้องมีความสามารถและยึดกฎหมายเป็นหลักปฏิบัติ คนทุกกลุ่มในสังคมจะต้องได้รับการพิทักษ์ในเรื่องประโยชน์ศักดิ์ศรี และสิทธิที่เขาควรจะได้รับจากรัฐ

ตารางที่ ๒.๑๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญธรรมาธิปไตยกับการเมืองการปกครอง (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Baker, G., (1999, pp. 1-29).	ระบบราชาธิปไตยว่า เป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด ที่สุดในทางทฤษฎี หากว่าสามารถที่จะทำกษัตริย์ที่ เฉลียวฉลาดเลิศมนุษย์ได้ เขายอมรับว่าระบบนี้ เหมาะสมในสถานการณ์ที่ว่าในสังคมของรัฐมี ครอบครัวหนึ่งดีเด่นเหนือกว่าครอบครัวอื่น ทั้งใน ด้านคุณธรรมและความสามารถทางการเมือง
นิธิ เอียวศรีวงศ์, ๒๕๕๓, หน้า ๒๐).	ธรรมาธิปไตยว่า ไม่ใช่ระบอบการปกครอง แต่ ธรรมาธิปไตยเป็นหลักของการครองคนและครองตน ใช้ในการปกครองได้ทุกระบอบ
ปรีชา ช่างขวัญยืน, (๒๕๓๘, หน้า ๑๙).	ธรรมาธิปไตยไม่ใช่ระบอบการปกครองแต่เป็น จุดมุ่งหมายของระบอบการปกครอง เนื่องจากทุก ระบอบการปกครองต่างก็เชื่อว่าระบอบของตนเป็น ธรรมาธิปไตย

๒.๔.๔ องค์ประกอบของธรรมาธิปไตย

พิจารณาความหมายของ คำว่า “ธรรมาธิปไตย” ประกอบไปด้วยคำศัพท์ ๒ คำได้แก่ คำ
ว่า “ธรรม” และ “อธิปไตย”

๑. “อธิปไตย” คือ ความเป็นใหญ่ ความยิ่งใหญ่ หรืออำนาจสูงสุด^{๑๗} สอดคล้องกับ
แนวคิดที่ให้ความหมายว่าหมายถึง ความเป็นใหญ่ ความยิ่งใหญ่ หรืออำนาจสูงสุด^{๑๘}

๒. “ธรรม” คือ คุณธรรม หน้าที่ และกฎแห่งความจริงและความถูกต้อง “คุณธรรม”
เป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติของคน และทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาตินั้น จะต้องพัฒนาไปสู่ภาวะแห่งอุดม
คติของมัน นั้นหมายความว่า สิ่งนั้นจะพัฒนาไปสู่ภาวะที่แท้จริงของมัน คือเกิดจากสภาวะทางจิตใจที่
มั่นคง ซึ่งแสดงตัวออกมาในรูปของการกระทำที่จริงจัง และอยู่ระหว่างกลางความสัมพันธ์ ซึ่งกำหนด
โดยเหตุผลคือ บุคคลผู้มีปัญญาทางด้านปฏิบัติ ทั้งนี้ ได้จำแนกคุณธรรมออกเป็น ๒ ชนิด คือ^{๑๙}

^{๑๗} Davids, R. T. & Stede, W., *Pali English Dictionary*. New Delhi, (India: Motilal Banarsidass, 2003), p. 127.

^{๑๘} ปัญญา คล้ายเดช, *ธรรมาธิปไตย หลักการปกครองรัฐ*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [http :
//human.aru.ac.th/AllPDF%๒๐GovernmentThai.pdf](http://human.aru.ac.th/AllPDF%๒๐GovernmentThai.pdf) [๒ ธันวาคม ๒๕๖๓]

^{๑๙} ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, *จริยศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕), หน้า ๕๙.

๒.๑ คุณธรรมทางสติปัญญา รวมถึงความรู้ทั้งทางทฤษฎี และทางปฏิบัติอันเป็นส่วนของ ญาณวิทยาที่มีเหตุผล หน้าที่ของญาณวิทยา ก็คือ การรู้และการค้นพบความจริง

๒.๒ คุณธรรมทางศีลธรรม อันเป็นส่วนของญาณวิทยาที่ไม่มีเหตุผล แต่ส่วนที่มีจิตสำนึกของ ญาณวิทยา มีความสัมพันธ์กันกับเหตุผล เมื่ออารมณ์และความปรารถนาอยู่ภายใต้อำนาจของเหตุผล พร้อมทำหน้าที่ให้สมบูรณ์

สอดคล้องกับคุณธรรมเหมาะสมที่สุด เป็นหนทางที่นำไปสู่ชีวิตที่ดีงามที่สุด คุณธรรม คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเหมาะสมพอดีพองาม ตรงกับแนวคิดที่กล่าวถึง “ธรรม” ว่า เป็นคุณสมบัติและ หน้าที่ของคนที่อยู่ในสถานะและบทบาทต่าง ๆ เช่น ธรรมของผู้ปกครอง ธรรมของสมณะ ธรรมของ แพทย์ เป็นต้นนี้ คนปัจจุบันที่อยู่กับแนวคิดตะวันตก ก็พูดถึงคำนี้กันมาก แต่เขามักใช้คำว่า “จริยธรรม” ด้วยเหตุนี้ นักปกครองและนักการเมืองจึงต้องมีมาตรฐานทางจริยธรรมบางอย่างสูงกว่า เกณฑ์ทั่วไป ซึ่งเขาใช้คำว่า “Higher Standard” ^{๑๐๐}

นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๐๑} ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ประชาธิปไตยและธรรมาธิปไตยไว้ ดังนี้

แบบที่ ๑ ธรรมาธิปไตยเป็นระบบในอุดมคติ แล้วประชาธิปไตยจะต้องพัฒนาตัวเองขึ้นไป เป็นแบบระบบธรรมาธิปไตย

แบบที่ ๒ ประชาธิปไตยเป็นระบบ ส่วนธรรมาธิปไตยเป็นเนื้อใน หรือเป็นคุณภาพและจะ พัฒนาประชาธิปไตยให้มีคุณภาพเป็นธรรมาธิปไตย หรือจะให้เป็นอย่างอื่นอีก

ธรรมาธิปไตย คือ หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่ หรือร่วมอยู่ในระบบการ ปกครองนั้น โดยต้องมีปัญญาว่าอะไรคือความจริง อะไรถูกต้อง อะไรคือความดีงาม ถ้าคนไหน ตัดสินใจโดยเอาตนเองเป็นใหญ่ เอาผลประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ ตัดสินใจลงคะแนนโดยเอา ผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก นี่ก็จะเป็นอัตตาธิปไตย ถ้าชาวบ้านคนไหนได้แต่คอยฟังเสียงนิยม เรียกว่าไปตามกระแส ไม่มีหลักของตัวเองตัดสินใจลงคะแนนแบบเฮไปตามพวก ก็เป็นโลกาธิปไตย แต่ถ้าชาวบ้านแต่ละคนที่จะเลือกตั้งนั้น ตัดสินใจโดยตรวจสอบเรื่องราว สืบค้นความจริง หาข้อมูลให้ ชัดเจนถ่องแท้ใช้ปัญญาพิจารณาว่า ผู้สมัครคนไหนเป็นคนดี ประพฤติถูกต้องสุจริตชอบธรรม มี ปัญญา มีความสามารถ มุ่งหน้าทำที่เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม แก่สังคมประเทศชาติ ก็ตัดสินใจ ลงคะแนนไปตามเกณฑ์ของความดีความถูกต้องนั้น ก็คือ จะเป็นธรรมาธิปไตย โดยเฉพาะถ้าเป็น ผู้ปกครองต้องมีธรรมของนักปกครอง ต้องทำหน้าที่ของผู้ปกครอง

^{๑๐๐}วคิน อินทสระ, จริยศาสตร์ (ศาสตร์ที่ว่าด้วยคุณความดีและศิลปะในการตัดสินใจ), (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ ๑๙๙๑, ๒๕๔๔), หน้า ๗๑-๗๒.

^{๑๐๑}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ : จุดจบ : รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑.

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของธรรมาธิปไตยเป็นดังหลักในการปกครอง โดยเน้นผู้นำหรือผู้ปกครองที่ดี หรือผู้ปกครองที่มีคุณธรรม ยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชนและคนหมู่มากเป็นหลัก หากผู้ปกครองละเลยหรือเป็นผู้ที่ไร้จริยธรรม ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ปกครองแบบธรรมาธิปไตย ซึ่งหลักธรรมาธิปไตยของพระพุทธศาสนาตามแนวที่พระพุทธมกุณาภรณ์แสดงไว้ข้างต้นนั้น สามารถมาประยุกต์ให้เข้ากับระบอบประชาธิปไตยของไทยได้ เพราะเมื่อผู้ปกครองมีธรรมาธิปไตย ก็จะสามารถสร้างให้ประชาชนมีธรรมาธิปไตยด้วย พร้อมสร้างความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตยได้ สังคมไทยก็จะมีระบอบประชาธิปไตยที่ทำให้ประชาชนของประเทศนี้ อยู่กันด้วยความสงบสุขและเจริญรุ่งเรืองตามอุดมการณ์ของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ตารางที่ ๒.๑๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญขององค์ประกอบของธรรมาธิปไตย

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Dauids, R. T. & Stede, W., (2003, p. 127).	อธิปไตย” คือ ความเป็นใหญ่ ความยิ่งใหญ่ หรืออำนาจสูงสุด
ปัญญา คล้ายเดช, [๒ ธันวาคม ๒๕๖๓]	แนวคิดที่ให้ความหมายว่าหมายถึง ความเป็นใหญ่ ความยิ่งใหญ่ หรืออำนาจสูงสุด
ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, (๒๕๔๕, หน้า ๕๙).	“คุณธรรม” เป็นสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติของคน และทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาตินั้น จะต้องพัฒนาไปสู่ภาวะแห่งอุดมคติของมัน
วศิน อินทสระ, (๒๕๔๔, หน้า ๗๑-๗๒).	คุณธรรมเหมาะสมที่สุด เป็นหนทางที่นำไปสู่ชีวิตที่ดั่งามที่สุด คุณธรรม คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเหมาะสมพอดีพองาม
พระพุทธมกุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๔๙, หน้า ๑๑).	ธรรมาธิปไตย คือ หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมอยู่ในระบบการปกครองนั้น โดยต้องมีปัญญารู้ว่าอะไรคือความจริง อะไรถูกต้อง อะไรคือความดีงาม

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

พฤติกรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง เป็นต้น ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองที่ว่าด้วยพฤติกรรมทางการเมือง รูปแบบพฤติกรรมทางการเมือง ได้มีนักวิชาการกล่าวได้ดังนี้

๒.๕.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินจริงอย่างแน่นอนเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน และผลจากการเมืองนี้เองที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมา เช่น การประท้วงเมื่อไม่พอใจกับการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล การต่อต้าน และเรียกร้องเมื่อมีนโยบายใดนโยบายหนึ่งมีผลกระทบต่อประชาชน รวมถึงการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ประชาชนได้แสดงพฤติกรรมออกที่ชัดเจนที่สุดและถูกต้องตามกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้นวิถีชีวิตของมนุษย์ย่อมหนีไม่พ้นจากการเมือง เพราะการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูญ สุภาพ ที่กล่าวว่า ชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลอำนาจ หรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์จะเข้าไปในลักษณะหรือกระบวนการในการเมืองหรือไม่ก็ตาม พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมเกี่ยวหรือผูกพันกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้^{๑๐๒} ส่วน อนุสรณ์ ลิ้มมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ ได้ชี้ให้เห็นว่าอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีด้วยกัน ๕ ประเภท ดังนี้

๑) อิทธิพลทางสังคมจากกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งในระบบสังคมหนึ่ง ๆ จะมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมอื่น ๆ และทุกสังคมจะมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะของตนเอง เราแบ่งกลุ่มสังคมเป็น ๓ ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิ สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เช่น ครอบครัว และกลุ่มทุติยภูมิ สมาชิกมีความสัมพันธ์กันทางด้านอาชีพและศาสนา ส่วนกลุ่มอ้างอิง สมาชิกมีความพยายามเลียนแบบอย่างกัน เช่น เลียนแบบค่านิยม และเป้าหมายการดำเนินชีวิต ดังนั้นการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มเหล่านี้มีความสำคัญ ดังนี้

๑.๑) กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอย่างยิ่งเพราะมีครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ ป้อนกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ เด็ก อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ควรไม่ควรเมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะมีความรู้สึกรับผิดชอบและรู้หน้าที่ควรปฏิบัติในฐานะพลเมืองดี ได้นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่เป็นองค์การที่สำคัญในการถ่ายทอด ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติให้แก่เด็กอีกทางหนึ่งด้วย

๑.๒) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองโดยการป้อนข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสารกันในระหว่างกลุ่ม เช่น กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา และกลุ่มข้าราชการ เป็นต้น

๑.๓) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองเช่นเดียวกัน เช่น กลุ่มชนชั้นทางเศรษฐกิจสังคม กลุ่มศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ และกลุ่มชุมชน เป็นต้น

๒) อิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นในสังคม หมายถึงสถานภาพและชนชั้น ซึ่งอาจวัดได้จากอาชีพ รายได้ และการศึกษา เป็นต้น การศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับชนชั้นและพฤติกรรม

^{๑๐๒}จรูญ สุภาพ, *หลักรัฐศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑.

ทางการเมือง กล่าวคือ คนที่อยู่ในชนชั้นสูงจะมีพฤติกรรมทางการเมืองคล้าย ๆ กับผู้ที่มีการศึกษาสูง ส่วนความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ คือผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่มีสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ อยู่ นอกเมือง ซึ่งเหตุผลในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ได้แก่ มีกำลังทรัพย์ และเวลาที่เกี่ยวเนื่องกับการเมืองทั้งโดยตรงและอ้อม

๓) อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของบุคคล สืบเนื่องมาจากสถานภาพทางสังคม มรดกทางวัฒนธรรม และสภาพจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น ลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ความสามารถในการควบคุมต้องการอำนาจ มีความอดทนอดกลั้นต่อความไม่แน่นอน เป็นต้น

๔) อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึงพฤติกรรมทุกอย่างของชีวิตมนุษย์อันเป็นแบบแผนของสังคมที่ ยึดมั่นถือปฏิบัติกัน ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา สังคม การท หาร และอื่นๆ ซึ่งอิทธิพลของวัฒนธรรมนี้จะส่งผลที่สำคัญยิ่งต่อ ความมั่นคงทางการเมืองด้วย

๕) อิทธิพลของโครงสร้างต่อพฤติกรรมทางการเมือง คือการเข้าร่วมในทางการเมืองดังจะเห็นได้จากการกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งส่งผลในการจำกัดการเข้าร่วมทางการเมืองของผู้ที่มีการศึกษต่ำ และสถานภาพทางสังคมต่ำด้วย^{๑๐๓} นอกจากนี้พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่ แสดงออกมายังขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและพลัง เช่นอาหาร เสียงปืน เป็นต้น ทศนคติ และสถานการณ์^{๑๐๔}

ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
จรรยา สุภาพ, (๒๕๑๔, หน้า ๑)	ชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลอำนาจ หรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ ไม่ว่ามนุษย์จะเข้าในในลักษณะหรือกระบวนการในการเมืองหรือไม่ก็ตาม

^{๑๐๓} อนุสรณ์ ลิมมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ์, พฤติกรรมทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), หน้า ๒๐ - ๓๖.

^{๑๐๔} ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๒๔ - ๓๖.

ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อนุสรณ์ ลิ้มมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ, (๒๕๒๐, หน้า ๒๐ - ๓๖)	อิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีด้วยกัน ๕ ประเภท ดังนี้ ๑) อิทธิพลทางสังคม จากกลุ่มต่าง ๆ ๒) อิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นในสังคม ๓) อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมทางการเมือง ๔) อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมือง ๕) อิทธิพลของโครงสร้างต่อพฤติกรรมทางการเมือง
ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, (๒๕๑๘, หน้า ๒๔ -๓๖)	พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่แสดงออกมาอย่างขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและพลัง เช่นอาหาร เสียงปืน เป็นต้น ทัศนคติ และสถานการณ์

๒.๕.๒ รูปแบบพฤติกรรมทางการเมือง

ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมืองระบบประชาธิปไตย โดยรูปแบบของพฤติกรรมทางการเมืองอาจแบ่งได้ด้วยเกณฑ์หลายประเภท เช่น การแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบสมัครใจ (Voluntary Participation) การมีส่วนร่วมแบบระดม (Mobilized Participation) หรือแบ่งเป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นแบบที่ ถูกกฎหมายและแบบที่ผิดกฎหมาย หรือแบ่งออกเป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบสันติกับการใช้ความรุนแรงหรือแบ่งออกเป็นการมีส่วนร่วมแบบปกติ (Conventional Participation) กับการมีส่วนร่วมแบบไม่ ปกติ (Unconventional Participation) หรืออาจจะแบ่งออกตามประเภทของกิจกรรม

รูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางกับพัฒนาการทางการเมืองไทย กรณีภาคเหนือ โดยยึดตามประเภทของกิจกรรม

เฉพาะพฤติกรรมที่เรียกว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบปกติ (Conventional Participation) ดังนี้^{๑๐๕}

๑. การสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ
๒. การสร้างความตระหนักในจริยธรรม
๓. การสร้างความร่วมมือในชุมชน
๔. การสร้างความรู้ความเข้าใจ

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจแบ่งประเภทหรือรูปแบบออกได้เป็น ๖ รูปแบบ ดังต่อไปนี้^{๑๐๖}

๑. การเลือกตั้งเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองออกจากกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ การลงคะแนนเสียงไม่จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารและจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมือง น ๆ ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงอาจไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ ก็ได้ ในทางกลับกันผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนเสียงก็ได้ อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการกระทำที่พลเมืองกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีอิทธิพลต่อนำในระบบการเมือง โดยทำให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน การลงคะแนน โดยทำให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน การลงคะแนนเสียงจึงมีความสำคัญมากเนื่องจากสามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาลหรือการปกครองได้ในทันทีทันใด

๒. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวต้องอาศัยความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริงบุคคลที่มีรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแบบที่ ๒ นี้จัดเป็นพวกที่

^{๑๐๕}รสลิน ศิริยะพันธุ์ และคณะ, พฤติกรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางกับพัฒนาการทางการเมืองไทย : กรณีศึกษาทางภาคเหนือ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๒-๓๕.

^{๑๐๖}Lester W. Milbrath and M. L. Goale, *Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics*, (Chicago: Rand McNally College Publishing Company, 1977), pp.62-63

ขึ้นเวทีต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators) ในขณะที่ คนส่วนมากจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้เฝ้าดู (Spectators) คอยตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชอบ

๓. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนหมายถึง การเข้าร่วมในการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสังคมหรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้ที่มีบทบาทในชุมชนจึงเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตามผู้ที่มิบทบาทในชุมชนนี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่ พรรคและเจ้าหน้าที่ รมรงค์หาเสียงในแง่ ที่ มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงดังกล่าวมาแล้ว

๔. การติดต่อกับทางราชการเป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลนโยบายโดยตรงต่อบุคคลนั่นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษี โรงเรียน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางท่านมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบนี้เกือบจะไม่ใช่การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริงแต่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Participation) หรือการติดต่อเฉพาะเรื่อง (Particularized Contacting) เท่านั้น

๕. การเป็นผู้ประท้วงหมายถึง การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือการก่อกวนในกรณี ที่จำเป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง รวมถึงการประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณี ที่รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ ผิดศีลธรรม การให้ความเอาใจใส่กับการชุมชนประท้วง การเข้าร่วมกลุ่มประท้วงรัฐบาลและการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

๖. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมืองหมายถึง การเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง หรือส่งคำคัดค้านไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้ายการเข้าร่วมแก้ปัญหาการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่ เพื่อนในชุมชนที่ อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มักจะเป็นผู้ที่ มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมากและมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย ผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วงทั้งนี้สถาบันพระปกเกล้า จากการศึกษาแนวทางการเสริมสร้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน^{๑๐๗} สรุปกระบวนการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน ได้แก่

^{๑๐๗} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒.

๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

๓. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ หรือผลของกิจกรรม หรือผลของกิจกรรมที่เกิดขึ้น

๔. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเมินผลเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของโครงการกิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีการที่ ดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ด้วย ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ ๑ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป

ตารางที่ ๒.๑๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญรูปแบบพฤติกรรมทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
รสลิน ศิริยะพันธุ์ และคณะ, (๒๕๕๑, หน้า ๓๒-๓๕)	พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบปกติ ดังนี้ ๑. การสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ๒. การสร้างความตระหนักในจริยธรรม ๓. การสร้างความร่วมมือในชุมชน ๔. การสร้างความรู้ความเข้าใจ
Lester W. Milbrath and M. L. Goal, (1977, pp.62-63)	อาจแบ่งประเภทหรือรูปแบบออกได้เป็น ๖ รูปแบบ ดังต่อไปนี้ ๑. การเลือกตั้งเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองออกจากกิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ ๒. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๓. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ๔. การติดต่อกับทางราชการเป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ๕. การเป็นผู้ประท้วง ๖. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง
บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, (๒๕๔๘, หน้า ๓๒).	แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ๑. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ๓. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ ๔. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเมินผลเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของโครงการกิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีการที่ดำเนินการต่อเนื่องต่อไป

๒.๖ ทฤษฎีภาวะผู้นำ

ทฤษฎีภาวะผู้นำ เป็นแนวคิดหรือคำอธิบายของนักจิตวิทยาเกี่ยวกับความเป็น ผู้นำ หรือ ผู้บริหารซึ่งแนวคิด หรือคำอธิบายดังกล่าวมีวิวัฒนาการเป็นลำดับมาโดยตลอด ในระยะแรกเป็น ทฤษฎีที่เน้นลักษณะพิเศษของผู้นำระยะต่อมาเน้นที่รูปแบบการนำใน การศึกษาภาวะผู้นำได้ เปลี่ยนแปลงไปโดยมีการผสมผสานแนวคิดเดิมเกิดเป็นกระบวนทัศน์ใหม่หรือกระบวนทัศน์ทฤษฎี ภาวะผู้นำแบบบูรณาการจนถึงระยะปัจจุบัน ดังนี้

๒.๖.๑ ผู้นำตามทฤษฎีพฤติกรรม

การแบ่งประเภทของผู้นำตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำได้แบ่งประเภทผู้นำได้หลายวิธี แบ่งแยกตามลักษณะที่เป็นเชิงพฤติกรรมต่างๆ ได้ดังนี้

๑. การแบ่งประเภทของผู้นำตามลักษณะของการปฏิบัติงาน มีดังนี้ ผู้นำตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้นำที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย หรือระเบียบที่กำหนด เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง ฯลฯ โดยกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของแต่ละตำแหน่งเอาไว้ ผู้นำที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวเป็นผู้ที่มี คุณสมบัติพิเศษ มีบุคลิกลักษณะหรือความสามารถ พิเศษเฉพาะตัว ซึ่งเป็นได้ทั้งในทางที่ดีหรือเลว เช่น หัวหน้านักเลง หัวหน้าทีมกีฬา เป็นต้น ผู้นำในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น พระมหากษัตริย์เป็น ผู้นำของพระราชวงศ์หรือของ ประเทศชาติที่มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำ

๒. การแบ่งประเภทของผู้นำตามลักษณะพฤติกรรมลักษณะพฤติกรรมของหัวหน้าและได้ แบ่งผู้นำตามลักษณะออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ^{๑๐๘}

๑) ผู้นำที่มุ่งแต่งานเป็นสำคัญ มีลักษณะพฤติกรรมแสดงออกเป็น เผด็จการ

๒) ผู้นำที่ตระหนักถึงผลงานและความพอใจของทุกฝ่ายเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมแบบ ประชาธิปไตย ผู้นำที่ถือว่าประสิทธิภาพของการทำงานสูงได้ เนื่องจากน้ำใจประเพณีนี้ถือว่าน้ำใจหรือ สิ่งตอบแทนเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง

๓. การแบ่งประเภทผู้นำตามลักษณะการบริหารงาน

ผู้นำตามลักษณะของการบริหารงานเป็น ๒ ประเภท ได้แก่^{๑๐๙}

๑) ผู้นำแบบเผด็จการ (The autocratic leader) เป็นผู้กำหนดและ วางนโยบาย ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการทำงาน โครงการต่างๆ แล้วมอบงานให้บุคลากร ที่จะรับงานไปปฏิบัติ มาสอบถามความสมัครใจหรือหาหรือขอความคิดเห็น ผู้นำแบบเผด็จการ : จะชมหรือวิจารณ์ หรือ ตำหนิใครก็ตามจะชม หรือวิจารณ์ หรือตำหนิโดยตัวบุคคล มิใช่โดย ตำแหน่งและแยกตนเองออกห่าง

^{๑๐๘}Flanagan, John, A Research Approach to Improving Our Quality of Life”, *American Psychologist*. 33(2) (2000, February) : 138-147

^{๑๐๙}Lippitt, 1984, อ้างใน วิโรจน์ สารรัตนะ, *ทฤษฎีภาวะผู้นำ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์ วิสุทธิ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๖.

จากบุคลากรอื่นๆ ทุกคนในหน่วยงานวางตนเป็นเอกเทศ ยากที่บุคลากรผู้ใดจะเข้าพบหาได้ โดยสะดวก บรรดาการตัดสินใจสั่งการทุกชนิดทำไป โดยลำพัง เกือบจะหาการตัดสินใจสั่งการไม่ได้เลย เพราะบุคลากรอื่นสนับสนุนให้ทำหรือ เป็นความต้องการเช่นนั้นของบุคลากรอื่น ผู้นำแบบเผด็จการเป็นผู้บัญชางาน บุคลากรอื่นทำได้ อย่างเดียวคือปฏิบัติตามบัญชาและไม่มีทางเลือกหรือทางออกใดๆ ทั้งสิ้น

๒) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (The democratic leader) เป็นผู้ออกคำสั่ง ประกาศนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงสร้างต่างๆ ก็จริงแต่บรรดาคำสั่ง นโยบายและ วัตถุประสงค์ที่ผู้นำแบบประชาธิปไตยส่งไปนั้นล้วนแล้วแต่กำหนดขึ้นจากบุคลากรทุกคน ร่วมกันทุกคนจนเป็นที่พอใจ ผู้นำแบบประชาธิปไตยจึงสั่งการตามนั้น บุคลากรมีสิทธิ แม้กระทั่งเลือกงานอย่างใดที่เห็นว่าเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของตน หรือ แม้เลือกบุคลากรอื่นที่ควรคิดว่าน่าจะร่วมกันทำงานได้ดีในขณะเดียวกันก็ได้รวมความว่า บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมวินิจฉัยในการแบ่งและมอบหมายงาน ผู้นำแบบนี้เวลาจะดำรงตำแหน่งผู้นำมิใช่ทำตามอำเภอใจหรือตามความพอใจส่วนตัวของตนเอง เมื่อมีงานใดผู้นำประเภทนี้ จะเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบด้วยเสมอ

๓) ผู้นำแบบตามสบายหรือแบบเสรี (The laissez - faire or anarchic leader) มอบอำนาจเต็มและเสรีภาพอย่างกว้างขวางในการวินิจฉัยสั่งการ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนแบ่งงานและกำหนดคนทำงานให้แก่บุคลากรอื่นทั้งหมด โดยตนเอง ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเลย ผู้นำประเภทนี้เพียงแต่สนับสนุนโดยการจัดหาวัสดุต่างๆ เพื่อให้ความ สะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น ส่วนตนเองจะนั่งอยู่ห่างๆ จะเข้ามาร่วมก็ต่อเมื่อบุคลากรเรียกหา หรือเชิญให้มาเท่านั้น น้อยครั้งที่ผู้นำแบบตามสบายจะแสดงความคิดเห็นใดๆ ออกมาไม่ชอบ ตำหนิ ไม่ชอบชม การปฏิบัติงานใดๆ ของผู้ใดทั้งสิ้นและไม่ขัดขวาง หากมีใครเสนออะไรมา มักยอมอนุมัติเรื่อยไปโดยไม่ค่อยพิจารณาเหตุผลใดๆ

๔. แบ่งตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกและพฤติกรรมการทำงาน

ลักษณะของพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออก (Role behavior) ในการบริหารหน่วยงาน ผู้นำดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ^{๑๑๐}

๑) ผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก (The homothetic leader) คือ ผู้นำที่ถือเอาวัตถุประสงค์ ระเบียบกฎเกณฑ์และผลประโยชน์ของสถาบันหรือหน่วยงานเป็นสำคัญ แม้จะต้องทำลายน้ำใจคนหรือทำให้ผู้ใดเดือดร้อนก็ไม่ถือเป็นสิ่งสำคัญ สถาบันหรือหน่วยงาน มาก่อนเสมอ

๒) ผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก (The idiographic leader) คือผู้นำที่อาศัยความคิดเห็นและการตัดสินใจของตนเองเป็นแนวทางสั่งการ โดยพิจารณาตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นรายๆ ไปไม่ว่า

^{๑๑๐}Getzels, Jacob W. & Guba, Eugene G, “ Social Behavior and the Administrative Process. In *School Review*. V. 65(4) (2007): 423-441.

จะทำการใดคำนึงถึงความเหมาะสม ความต้องการ ความจำเป็น ความสุข ความเดือดร้อนของบุคคลที่เกี่ยวข้องก่อนสิ่งใด หากมีอะไรขัดต่อระเบียบอยู่บ้างก็ไม่สนใจ หากพิจารณาว่าเหมาะสมกับบุคคลใดจะสั่งการทันที คือ ถือว่าการคบหาส่วนตัวสำคัญกว่าตำแหน่ง

๓) ผู้นำที่ประสานประโยชน์ (The transactional leader) คือ ผู้นำที่พิจารณาทั้งประโยชน์ของสถาบันหรือหน่วยงานและประโยชน์ของบุคคลทั้ง ๒ อย่างพร้อมๆ กัน แล้วจะลุ่มอล่วยไม่ให้ฝ่ายใดต้องเสียหายมากเกินไปเป็นผู้นำที่รู้จักประนีประนอมในทุกๆ เรื่อง ทำให้ประโยชน์ของหน่วยงานก็ได้ประโยชน์ของบุคคลก็ได้พร้อมๆ กันไป

๕. การแบ่งประเภทผู้นำตามทฤษฎี ๒ มิติของเรคคิน

จากผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกน โอไฮโอและฮาร์วาร์ด ซึ่งแบ่ง พฤติกรรมผู้นำออกเป็น ๒ มิติ เรคคิน (Reddin)^{๑๑๑} นำมาพัฒนาขึ้นเป็นทฤษฎีสามมิติ (๒D model) ซึ่งพิจารณาผู้นำใน ๒ มิติ คือ มิติมุ่งงาน มิติมุ่งสัมพันธ์และมิติมุ่งประสิทธิผล เขาได้แบ่งผู้นำออกเป็น ๘ แบบ คือ แบบที่มีประสิทธิผลมาก ๔ แบบ คือ ผู้สอนแนะ (Developer) ผู้นำทีม (Executive) ผู้คุมกฎ (Bureaucrat) และผู้บุกงาน (Benevolent autocratic) แบบของผู้นำที่มีประสิทธิผลน้อย ๔ แบบ คือ ผู้เอาใจ (Missionary) ผู้ยอมความ (Compromiser) ผู้ทันท่า (Deserter) และผู้คุมงาน (Autocrat)

การศึกษาพฤติกรรมผู้นำนั้นโดยมากจะแบ่งพฤติกรรมผู้นำเป็น ๒ มิติ มิติหนึ่งมุ่งที่สัมฤทธิ์ผลบางประการของเป้าหมายของกลุ่ม อีกมิติหนึ่งมุ่งที่การบำรุงรักษาหรือ ความเข้มแข็งของตัวกลุ่มเอง นักวิจัยอาจเรียกชื่อมิติทั้งสองแตกต่างกันไปแต่มีความหมาย คล้ายๆ กัน เช่น แดเนียล แคทซ์ (Daniel Katz) เรียกว่า มิติมุ่งงาน (Employee-orientation) กับ มิติมุ่งผลิตผล (Production - orientation) แอนดรู ฮอลพิน (Andrew Holpin) เรียกว่า กิจสัมพันธ์ (Initiating structure) กับ มิตรสัมพันธ์ (Consideration) เบลน กับ มูตัน เรียกว่า มิติมุ่งที่ผลิตผล (Concern for production) กับ มิติมุ่งที่คน (Concern for people) แทนเนบอมและชมิทท์ (Tannenbauna and Schmidt) ใช้คำว่า เอาหัวหน้าเป็นศูนย์กลาง (Boss-centered) กับเอาลูกน้อง เป็นศูนย์กลาง (Subordinate-centered) เป็นต้น

๒.๖.๒ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์

ในทศวรรษที่ ๑๙๗๐ เริ่มมีการศึกษาแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ โดยมี ความเชื่อว่า พฤติกรรมผู้นำที่มีประสิทธิผลจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์จากสถานการณ์ หนึ่งไปสู่สถานการณ์ หนึ่ง ซึ่งการเป็นผู้นำที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสถานการณ์ จึงทำให้การศึกษา ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมีทฤษฎีสำคัญๆ ดังนี้

^{๑๑๑}Reddin, William J., *Managerial Effectiveness*, (Tokyo: Mc.Graw – Hill, 2000), p.165.

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของฟิลเลอร์ (Fiedler's situational leadership theory) มีทัศนะว่า ผู้นำมีระดับการมุ่งงานและการมุ่งคนแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้ ทำให้ผู้นำทำได้ดีในสถานการณ์หนึ่งมากกว่าในอีกสถานการณ์หนึ่ง ทฤษฎีนี้พยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์แบบไหนที่ผู้นำสามารถจะกระทำได้ดีที่สุด จึงได้จำแนกภาวะผู้นำเป็นสอง รูปแบบ คือ แบบมุ่งสัมพันธ์และแบบมุ่งงาน (Relationship-oriented & task-oriented) โดยใช้ เครื่องมือวัดลักษณะเชิงบุคลิกภาพ (Personality traits) ที่เรียกว่า “The Least-Preferred Coworker (LPC) scales” เครื่องมือนี้ประกอบด้วยคำคุณศัพท์บนข้อสองข้อใช้ถามผู้นำว่า “บุคคลที่ท่านทำงานด้วยได้ดีน้อยที่สุดเป็นคนอย่างไร” โดยทำเครื่องหมายบนตัวเลข ๑ - ๘ ในแต่ละชุด ผู้นำที่ตอบคำถามไปในทางลบ จะมีภาวะผู้นำเป็นแบบมุ่งงาน ส่วนผู้ที่ตอบไปใน ทางบวกจะมีภาวะผู้นำเป็นแบบมุ่งสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากลักษณะเชิงบุคลิกภาพ (Personality traits) เป็นสิ่งที่ค่อนข้างตายตัวยากที่จะเปลี่ยนแปลง ดังนั้นแนวคิดเบื้องหลัง ก็คือ จะต้องนำเอาลักษณะเชิงบุคลิกภาพที่วัดได้นี้ไปจับคู่ (Matching) กับปัจจัยด้านสถานการณ์ เพื่อระบุรูปแบบภาวะผู้นำที่จะประสบผลสำเร็จในสถานการณ์หนึ่งๆ ได้ โดยมีปัจจัย ๒ ลักษณะคือ สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับผู้นำ (Leader-member relations) ซึ่งผู้นำต้องพิจารณาว่า “สมาชิกในกลุ่มจะทำตามที่ผมบอกหรือไม่ เชื่อถือได้หรือไม่ พวกเขาจะสนับสนุนฉันหรือไม่” สถานการณ์โครงสร้างของงาน (Task structure) ผู้นำต้องพิจารณาว่า “ฉันรู้สิ่งที่ฉันจะทำดีเพียงใด จะทำอย่างไร” และสถานการณ์อำนาจในตำแหน่ง (Position power) ผู้นำต้องพิจารณาว่า “ฉันมีอำนาจและนายใหญ่จะสนับสนุนฉันเพียงใดในการทำงาน กับสมาชิกในองค์กร” หากคำตอบที่ได้เป็นไปในทางบวก ก็แสดงว่าผู้นำนั้นมีความชอบหรือสามารถจะควบคุมสถานการณ์นั้นได้ หากคำตอบเป็นไปในทางลบจะมีลักษณะตรงกันข้าม

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของเฮร์เซย์ และ บลานชาร์ด (Hersey & Blanchard's situation leadership theory)^{๑๑๒} เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ขึ้นในระยะแรกเรียกว่า ทฤษฎีวิวงจรชีวิตของภาวะผู้นำ (Life-cycle theory of leadership) ได้แบ่งพฤติกรรมออกเป็นสองมิติเช่นเดียวกับการศึกษาวิจัย ที่รัฐโอไฮโอ คือ พฤติกรรมมุ่งงาน (Ask behavior) ซึ่งผู้นำจะให้บุคคลหรือกลุ่มได้ทำหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในงานว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไรและทำที่ไหน เป็นต้น พฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ (Relationship behavior) ซึ่งผู้นำจะใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทางหรือมากกว่า พฤติกรรมใดจะเหมาะสมกับสถานการณ์ใดพิจารณาจากความพร้อม (Readiness) ของใต้บังคับบัญชาใน ๒ ด้าน คือ ด้านความสามารถ (Ability) ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ที่จำเป็นสำหรับงาน ด้านความเต็มใจ (Willingness) ที่จะทำให้งานสำเร็จ ดูจากความเชื่อมั่น ความมีพันธะผูกพันและแรงจูงใจที่จะทำงานนั้น ความพร้อมเหล่านี้จะแบ่งได้ ๔ ระดับ ที่ต่อเนื่องกัน คือ ระดับต่ำ

^{๑๑๒}Hersey & Blanchard, 1999, อ้างใน วิโรจน์ สารรัตนะ, ทฤษฎีภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗๙.

(R๑) ระดับต่ำถึงปานกลาง (R๒) ระดับปานกลางถึงสูง (R๒) และ ระดับสูง (R๔) ในแต่ละระดับมีเส้นโค้งตัดผ่าน ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมใด เหมาะสมกับ ความพร้อมระดับใด เป็นภาวะผู้นำ ๔ รูปแบบ ดังนี้

๑. แบบกำกับ (Telling) ต้องกำหนดสิ่งที่จะทำและวิธีการดำเนินงาน ให้กำกับและควบคุมอย่างใกล้ชิด ใช้ในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความพร้อมแต่ไม่มีความสามารถไม่เต็มใจ หรือจะมีความเสี่ยงเกินไปถ้าให้รับผิดชอบงานนั้น

๒. แบบขายความคิด (Selling) อธิบายถึงสิ่งที่จะทำและให้โอกาสในการทำความเข้าใจในงานที่จะทำนั้น ใช้ในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความสามารถ แต่มีความเต็มใจหรือมีความมั่นใจที่จะทำงานนั้น

๓. แบบมีส่วนร่วม (Participating) เน้นการติดต่อสองทางและความร่วมมือ ใช้ในสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความสามารถที่จะรับผิดชอบงานแต่ไม่มีความเต็มใจ หรือมีความเสี่ยงเกินไปที่จะทำงานนั้น

๔. แบบมอบอำนาจ (Delegating) ให้ความเป็นอิสระในการทำงานมาก ใช้กับสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความสามารถ มีความเต็มใจหรือความมั่นใจที่จะทำงาน

ทฤษฎีเส้นทางและจุดหมาย (Path-goal theory) พัฒนาขึ้นโดย House และคณะเริ่มจากความพยายามที่อธิบายถึงประเด็นข้อโต้แย้งจากผลการศึกษาที่รัฐโอไฮโอ โดยเฉพาะในประเด็นที่พบว่า ในบางครั้งพฤติกรรมที่มุ่งงานได้ส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิต ได้มากกว่าพฤติกรรมที่มุ่งคน ทฤษฎีนี้อาศัยทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy theory) ใน ๒ องค์ประกอบ คือ EP expectancy, PO expectancy และ Valence มาใช้เพื่ออธิบายว่า พฤติกรรมของผู้นำมีอิทธิพลต่อการจูงใจและต่อความพึงพอใจในการทำงานของ ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างไร โดยมีพฤติกรรม ๔ รูปแบบดังนี้คือ

๑. พฤติกรรมเชิงชี้แนะ (Directive) ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงสิ่งที่ทำ กำหนดแนวปฏิบัติให้มีตารางการทำงานและมาตรฐานการประเมินผลงานคล้ายกับพฤติกรรม การมุ่งงานหรือมุ่งโครงสร้างงาน

๒. พฤติกรรมเชิงสนับสนุน (Supportive) คำนึงถึงฐานะความเป็นอยู่ และความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้งานน่าสนใจ มีมิตรภาพคล้ายกับพฤติกรรม มุ่งสัมพันธ์

๓. พฤติกรรมแบบมีส่วนร่วม (Participative) มีการปรึกษาหารือซึ่งกันและกันขอความเห็น ข้อเสนอแนะและนำความเห็นมาประกอบการตัดสินใจ

๔. พฤติกรรมแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement oriented) กำหนดจุดหมาย ที่ท้าทายความคาดหวังให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานสูงสุดและนำพาสู่ความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participating)

สำหรับปัจจัยด้านสถานการณ์ (Situational factors) มี ๒ ด้าน คือ คุณลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชาและด้านสภาพแวดล้อม ในกรณีด้านคุณลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชา พิจารณาถึงลักษณะเชิงบุคลิกภาพ ทักษะ ความสามารถและความต้องการ เช่น คนที่มีทักษะ ในงานต่ำกว่าควรได้รับการจูงใจด้วยพฤติกรรมแบบชี้แนะ คนที่มีความสามารถสูงอาจจูงใจด้วย พฤติกรรมแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น กรณีด้านสภาพแวดล้อม มี ๒ ประเภท คือ ๑.งาน ๒.ทีมงาน และ ๒.ระบบอำนาจหน้าที่แบบทางการขององค์การ เช่น สายการบังคับบัญชาระดับการกระจาย อำนาจและระบบการให้รางวัล เป็นต้น

การเลียนแบบแสดงพฤติกรรมหรือภาวะผู้นำแต่ละแบบ ผู้นำต้องวิเคราะห์ ผลที่จะเกิดขึ้นจากปัจจัยด้านสถานการณ์ก่อน ในองค์ประกอบของทฤษฎีความคาดหวัง (เป็นเส้นทาง : Path) และผลลัพธ์ที่พึงต้องการ (เป็นจุดหมาย : Goals) ใช้ระบบความคิด เหมือนกับทฤษฎีความคาดหวัง ดังได้กล่าวมาแล้ว จากนั้นจึงวิเคราะห์ปัจจัยด้านสถานการณ์ แล้วกำหนดสภาพที่จะส่งผลในทางบวกกับองค์ประกอบของทฤษฎีความคาดหวังแล้ว จึงเลือกใช้พฤติกรรมจูงใจที่เหมาะสมกับปัจจัยด้านสถานการณ์นั้น

๒.๖.๓ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

ตั้งแต่กลางทศวรรษ ๑๙๗๐ ทฤษฎีภาวะผู้นำเริ่มเปลี่ยนไปสู่กระบวนการทัศน์ เชิงบูรณาการ ซึ่งพยายามจะรวมทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม และทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ เพื่ออธิบายถึงการมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ

และผู้ตามที่มีประสิทธิผล เช่น นักวิจัยพยายามที่จะศึกษาว่าทำไมผู้ตามของผู้นำบางคนจึงอุทิศ ตนให้กับงานความสำเร็จของกลุ่มและองค์การในระดับสูงหรือศึกษาคุณลักษณะพฤติกรรมผู้นำที่มีประสิทธิผลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ตาม หรือศึกษาว่าทำไมพฤติกรรมเดียวกัน ของผู้นำอาจส่งผลต่อผู้ตามแตกต่างกันในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เป็นต้น ทฤษฎีภาวะผู้นำ เชิงบูรณาการที่สำคัญมี ๒ ทฤษฎี คือ

๑. ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี
๒. ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์
๒. ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

ทั้งสามทฤษฎีนี้มีคำอธิบายร่วมกันหลายประเด็น จนนักวิชาการบางท่านใช้ คำทั้งสามคำนี้ในความหมายเดียวกันหรือทดแทนกันได้ แต่ก็มึนักวิชาการบางท่านได้พยายาม แยกแยะชี้ให้เห็น ประเด็นที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี (Charismatic leadership) เป็นทฤษฎีที่อธิบาย ถึงกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในเจตคติและข้อตกลงเบื้องต้นของสมาชิก ในองค์การและการสร้างความสัมพันธ์ผูกพันกับวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตโดย

อาศัยคุณลักษณะหรือคุณภาพของผู้นำในด้านต่างๆ เช่น ความเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ การมี ทักษะในการสื่อสารที่ดี ความมั่นใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในหลักคุณธรรม ความสามารถ สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อถือ กล้าเสี่ยง มีพลังตื่นตัวและมุ่งก่อให้เกิดการกระทำแสดง อำนาจเชิงสัมพันธ์ มั่นคงในวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์แม้อยู่ในสภาวะเปลี่ยนแปลงให้อำนาจผู้อื่น ประชาสัมพันธ์ตนเอง เป็นต้น อย่างไรก็ตามมีข้อเตือนใจว่า การแสดงภาวะผู้นำตามทฤษฎี มีลักษณะเป็นคาบสองคม ผู้นำจะต้องมุ่งให้เป็นไปในทางบวก ตอบสนองต่ออุดมการณ์และ ผลประโยชน์ขององค์การหรือส่วนรวม (Socialized charismatic) ไม่มุ่งการตอบสนองต่อ ความต้องการหรือผลประโยชน์ส่วนตัว (Personalized charismatic)

ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic leadership) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึง กระบวนการกำหนดทิศทางองค์การ การสร้างทางเลือกและการนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้นำตาม ทฤษฎีนี้จะเชื่อว่า การที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การนั้นไม่ใช่จะอาศัยโชคช่วย แต่จะต้องเป็นผลจากการที่ต้องคอยติดตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอกองค์การ การคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์การในระยะยาวและการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคต ที่พึงประสงค์นั้น

ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เป็นทฤษฎี ที่อธิบายถึงสิ่งที่ผู้นำทำแล้วประสบความสำเร็จหรือทำแล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่ง ใหม่ๆ มากกว่าที่จะมุ่งอธิบายถึงการใช้คุณลักษณะของผู้นำเพื่อให้เกิดความศรัทธาและมีปฏิกริยาจากผู้ตาม เพราะลักษณะสำคัญของภาวะแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ คือการมุ่งให้มี การเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ (Change oriented) โดยกระตุ้นให้ผู้ตามได้ตระหนัก ถึงโอกาสหรือปัญหาและการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ในองค์การ

จากคำอธิบายดังกล่าวนักวิชาการบางท่านได้กล่าวว่าทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงก้าวล้ำนำภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีไปก้าวหนึ่งเพราะเน้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังและภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีในบางกรณีก็เป็นไปเพื่อมุ่งประโยชน์ส่วนตน นอกจากนั้น ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงยังเกิดขึ้นได้กับบุคคลในทุกระดับขององค์การ แต่ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาร์มีอาจมีได้จำกัดเพราะส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในสภาวะวิกฤติ สำหรับ คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เช่น เป็นตัวการเปลี่ยนแปลง (Change agent) มีวิสัยทัศน์และแน่วแน่ที่จะทำให้บรรลุผลกล้าเสี่ยงด้วยการไตร่ตรองสามารถสร้างค่านิยมหลัก เพื่อชี้นำพฤติกรรมแห่งตนมีความสามารถทางสติปัญญา เคารพในความสามารถของบุคคลอื่น มีความยืดหยุ่นเปิดกว้างต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์

สรุปได้ว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำที่พยายามอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผล ต่อความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลนั้นมีการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดมาตลอดจากยุคความเชื่อ ในทฤษฎีภาวะผู้นำเชิง

คุณลักษณะมาสู่ยุคความเชื่อในทฤษฎี ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมเข้าสู่ยุคความเชื่อในทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ และท้ายสุดเข้าสู่ยุคความเชื่อในทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณา มาในปัจจุบันเรากำลังอยู่ในอิทธิพลของความเชื่อในทฤษฎีภาวะ ผู้นำเชิงบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบรรณมีภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ และ ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงแต่ดังที่กล่าวแล้วว่าทั้งสามทฤษฎีนี้มีคำอธิบายร่วมกันหลาย ประเด็น จนนักวิชาการบางท่าน ใช้คำทั้งสามคำนี้ในความหมายเดียวกันหรือทดแทนกันได้ และดูเหมือนคำว่า “ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง” จะเป็นคำที่นิยมใช้กันมากกว่า เพราะมีความครอบคลุมถึงทฤษฎีทั้งสองนั้นด้วย

ตารางที่ ๒.๒๐ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของทฤษฎีภาวะผู้นำ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Flanagan, John, (2000, pp.138-147).	ลักษณะพฤติกรรมของหัวหน้าและได้แบ่งผู้นำตามลักษณะออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ๑) ผู้นำที่มุ่งแต่งงานเป็นสำคัญ มีลักษณะพฤติกรรมแสดงออกเป็นเผด็จการ ๒) ผู้นำที่ตระหนักถึงผลงานและความพอใจของทุกฝ่ายเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย
วิโรจน์ สารรัตน์, (๒๕๔๖, หน้า ๓๖).	ผู้นำตามลักษณะของการบริหารงานเป็น ผู้นำแบบเผด็จการ และผู้นำแบบประชาธิปไตย
Getzels, Jacob W. & Guba, Eugene G, (2007, pp. 423-441).	ลักษณะของพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออก ผู้นำดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๑) ผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก ๒) ผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก ๓) ผู้นำที่ประสานประโยชน์
Reddin, William J., (2000, p.165).	นำมาพัฒนาขึ้นเป็น ทฤษฎีสามมิติ (๒D model) ซึ่งพิจารณาผู้นำใน ๒ มิติ คือ มิติมุ่งงาน มิติมุ่งสัมพันธ์และมิติมุ่งประสิทธิผล
วิโรจน์ สารรัตน์, (๒๕๔๖, หน้า ๒๗๙).	ทฤษฎีวงจรชีวิตของภาวะผู้นำแบ่งพฤติกรรมออกเป็นสองมิติ คือ พฤติกรรมมุ่งงาน และพฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์

๒.๗ ทฤษฎีอำนาจอธิปไตย

๒.๗.๑ ทฤษฎีที่ว่าด้วยอำนาจอธิปไตย

สถานการณ์ของบ้านเมืองที่พ้นจากสงครามและปราศจากกฎหมาย กษัตริย์ได้รับการสนับสนุนให้มีอำนาจสูงสุด โดยอำนาจอธิปไตย (Puissance Souveraine) คือ เขตถาวร (Perpetuelle) และสูงสุดล้นพ้น (Absolue) แสดงออกด้วยการออกหรือยกเลิกกฎหมาย และแบ่งประเภทของรัฐบาลจากการถืออำนาจอธิปไตย ดังนี้^{๑๓๓}

๑. การปกครองแบบกษัตริย์มีอำนาจปกครองคนเดียว เรียกว่า “ระบอบอมาตยาธิปไตย” คือ คนส่วนน้อยปกครองคนส่วนใหญ่

๒. “ระบอบประชาธิปไตย” คือ คนส่วนใหญ่ทั้งหมดรวมกันออกคำสั่ง

โดยอาศัยอำนาจอธิปไตยร่วมกันต่อปัจเจกชนแต่ละคน ซึ่งแนวคิดของโบแดง คือ “ทฤษฎีอำนาจอธิปไตย ต่อมากลายเป็นหลักกฎหมายมหาชน

ยืนยันอำนาจอธิปไตยของ กษัตริย์ที่ได้ มาโดยตรงจากพระเป็นเจ้า (ทฤษฎีเทวสิทธิ์) และอำนาจอธิปไตยทำให้กษัตริย์มีทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ กษัตริย์จึงเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดอยู่นอกกฎหมาย เพราะตนเป็นผู้ออกและยกเลิก^{๑๓๔}

ยืนยันทฤษฎีเหตุผลและความจำเป็นของรัฐ (Raison d 'Etat) และทฤษฎีว่าด้วยรัฐมนตรี (Theorie du Ministeriat) ที่กล่าวถึง กษัตริย์มีอำนาจสูงสุด แต่ต้องอาศัยบุคคลอื่นโดยเฉพาะ รัฐมนตรีให้ทำการปกครองแทนกษัตริย์เป็นผู้กำหนดนโยบาย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นผู้ปฏิบัติ ดังนั้น กษัตริย์ที่ดีจะต้องไวใจรัฐมนตรีของตน ด้วยการให้รัฐมนตรีแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ให้ความดีความชอบแก่รัฐมนตรี และให้การสนับสนุนรัฐมนตรีของตน^{๑๓๕}

ยืนยันความจำเป็นต้องมีรัฐเพื่อให้เกิดความสงบในสังคม พระเจ้า คือ ที่มาของสังคมมนุษย์ทุกรูปแบบ และอำนาจรัฐมาจากพระเจ้า ดังนั้น มนุษย์จึงต้องเคารพอำนาจรัฐและกษัตริย์ โดยอ้างว่าการยอมรับและเคารพอำนาจในพระคัมภีร์ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีกษัตริย์ปกครองในฐานะมีอำนาจสูงสุด เป็นระบบที่ดีที่สุด แต่อำนาจสูงสุดต้องเป็นอำนาจที่มีเหตุผลและใช้เหมือนพ่อ

^{๑๓๓}บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, วิชาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนต่าง ๆ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๓๘), หน้า๓๑.

^{๑๓๔}นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, “ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๔๕), หน้า๒๗๖.

^{๑๓๕}บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, วิชาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนต่าง ๆ, หน้า๓๒.

ปกครองลูก จากแนวคิดเกี่ยวกับรัฐและการมีอำนาจสูงสุดเป็นรากฐานของอำนาจอธิปไตยเป็นหลักของกฎหมายมหาชน^{๑๑๖}

ตามทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยได้มีนักวิชาการทาง

กฎหมายมหาชนของประเทศหลายชนได้ทำการศึกษาและให้ความหมายของอำนาจอธิปไตย ดังนี้

“อำนาจอธิปไตย” (Sovereignty) คือ อำนาจซึ่งแสดงความเป็นใหญ่ความเป็นอิสระ ความไม่ขึ้นแก่ใคร หรือต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้ใดที่เหมือนตนโดยปราศจากความยินยอมของตน^{๑๑๗}

“อำนาจอธิปไตย” คือ อำนาจสูงสุดของรัฐ (Supreme Authority) ที่จะบังคับให้ประชาชนในรัฐปฏิบัติตาม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เจตจำนงสูงสุดของรัฐ (The Supreme will of State) ที่แสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น ออกมาในรูปคำสั่งกฎหมาย ข้อบังคับหรือนโยบาย และผู้ที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงสูงสุดนี้ก็คือ องค์อธิปัตย์ของรัฐนั่นเอง^{๑๑๘}

“อำนาจอธิปไตย” คือ อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และถือว่าเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของรัฐ ที่จะแสดงว่าดินแดนนั้นเป็นรัฐ^{๑๑๙}

จากความหมายของคำว่า อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมีอิสระสามารถที่จะใช้บังคับประชาชนในรัฐให้ปฏิบัติตามได้ อำนาจอธิปไตยจึงมีความเด็ดขาดในตัวของตัวเองและไม่มีอำนาจอื่นใดจะมาจำกัดหรือลดทอนลงไปได้^{๑๒๐} เรียกว่าอำนาจอธิปไตย

๒.๗.๒ ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ

อำนาจอธิปไตยของปวงชนที่ร่วมกันใช้ไม่ได้ในความเป็นจริงเจตนารมณ์ของชาติ (Volonte' Nationate) ทฤษฎีดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของ“ชาติ” แทนที่จะเป็นของ“ปวงชน” หรือ“ราษฎร” ด้วยเหตุผลที่ว่า ชาติเป็นสภาพความเป็นจริงที่อยู่เหนือราษฎรซึ่งมีชีวิตอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น ดังนั้น ชาติเป็นนิติบุคคลที่มีชีวิตดำรงอยู่คงทนนานกว่าราษฎรในแต่ละยุคสมัยเป็นความ

^{๑๑๖}สถาบันพระปกเกล้า, “ปัญหาอุปสรรคและทางออก : ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. ๒๕๔๐”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า๔.

^{๑๑๗}วิชญ์ เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธีรานุสรณ์, ๒๕๖๑), หน้า ๑๔๕.

^{๑๑๘}พรชัย เลื่อนฉวี, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๔), หน้า๗๓.

^{๑๑๙}อุตสาห์ โกมลปาณิก, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศรีเมือง, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘๕.

^{๑๒๐}เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖.

ต่อเนื่องของราษฎรในสังคมนั้น ๆ โดยสรุป คือ ชาตียุ่เหนือราษฎร เพราะผลสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์จากอิทธิพลแนวคิดในเรื่องอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (Souverainete Nationale) ก่อให้เกิดอำนาจอิสระของผู้แทนราษฎร (Mandat Representative) ที่จะทำแทนชาติโดยไม่ถูกผูกมัดด้วยพันธะใด ๆ^{๑๒๑}

สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๑) ชาติเป็นเจ้าของอำนาจไม่ใช่ปวงชน หรือราษฎร อำนาจเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ชาติมอบให้แกราษฎร จึงเป็นหน้าที่มิใช่การใช้สิทธิ ชาติมีสิทธิจะมอบอำนาจเลือกตั้งให้แกราษฎรในฐานะเป็นองค์กรที่มีหน้าที่เลือกผู้แทนของชาติ

๒) ผู้แทนแต่ละคนไม่ได้เป็นผู้แทนของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งที่เลือกตนแต่ผู้แทนทั้งหมดถือเป็นผู้แทนของชาติ และไม่อยู่ภายใต้อำណัติของราษฎรผู้เลือกตั้ง

ผลของทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ คือ

๑) อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ไม่อาจแบ่งแยกได้ หากชาติได้มอบหมายให้ผู้ใดเป็นผู้ใช้อำนาจแทน ชาติก็ย่อมจะสามารถเรียกอำนาจอธิปไตยกลับคืนมาได้เสมอ

๒) อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้น อำนาจอธิปไตยจึงแสดงออกได้ โดยมีตัวแทน คือ ผู้แทนราษฎร ประชาชนแต่ละคนย่อมไม่มีสิทธิพูดในนามของชาติได้และไม่อาจมีการลงประชามติหรือการเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชนได้^{๑๒๒}

๒.๗.๓ ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน

ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลความเชื่อของกฎหมายธรรมชาติ ความเท่าเทียมและเสมอภาค มีพื้นฐานเกิดจากการคัดค้านอำนาจอัดขาดของกษัตริย์ต่อมาปี ค.ศ. ๑๙๑๖ ได้มีการเผยแพร่แนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนทุกคนสามารถใช้อำนาจอธิปไตยในกิจการทั้งปวงโดยตรง

นักปรัชญาการเมือง รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) เป็นผู้สร้างสัญญาประชาคมว่าราษฎรสมัครใจสละสภาพทางธรรมชาติอันเสรีของตน เพื่อมาทำสัญญาประชาคมสังคม สัญญาดังกล่าวมิใช่เกิดจากการข่มขู่บังคับราษฎร ดังนั้น ราษฎรจึงมีส่วนเป็นเจ้าของสังคมหรืออำนาจอธิปไตย^{๑๒๓} ไม่ใช่เป็นของกษัตริย์ตามที่เชื่อกันมา อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอธิปไตยที่อยู่ในตัวมนุษย์

^{๑๒๑}บวรศักดิ์ อวรรณโณ, วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนต่าง ๆ, หน้า ๗๑.

^{๑๒๒}สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑-๑๕.

^{๑๒๓}โกคิน ฟลกุล, ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลชัย, ๒๕๒๙), หน้า ๑๑.

ทุกคน เมื่อมีอยู่ในตัวมนุษย์แต่ละคนก็ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ภายหลังจากที่มีสัญญาประชาคมแล้ว สังคมมีอิสระและมีเสรีภาพมากขึ้น เพราะราษฎรแต่ละคน สละเสรีภาพอยู่ภายใต้เจตนารมณ์ร่วมกัน เสรีภาพที่เกิดขึ้นใหม่นี้ ไม่ใช่เสรีภาพตามธรรมชาติ แต่เป็นเสรีภาพของการมีส่วนร่วม ร่วมก่อให้เกิดเจตนารมณ์ร่วมกันของปวงชนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยประชาชนจะมีผู้ปกครองหรือหัวหน้า (Chefs) แต่ไม่ใช่ นาย (Maitre) เพราะแต่ละคนสละสิทธิเสรีภาพให้ทุกคน จึงเท่ากับตนได้รับเท่ากับสิ่งที่ตนสละฉะนั้น คนของสังคมจึงมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน สำหรับทฤษฎีเกี่ยวกับ“กฎหมาย” (Loi) ให้ความเห็นว่า ในสังคมชนชาติมนุษย์ไม่ทำอันตรายคนอื่นแต่สังคมตามสัญญาใหม่นี้ กฎหมาย (Loi Juridique) ต้องมาจากเจตนารมณ์ร่วมกันของปวงชนเท่านั้น เมื่อกฎหมายเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ร่วมกันของปวงชนแล้วกฎหมายเท่านั้นจึงจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนแต่ละคนได้ การแสดงเจตนารมณ์ของปวงชนโดยตรงกับเจตนารมณ์ที่แสดงออกเรียกว่า“ประชาธิปไตยโดยตรง” (Democratie Directe) มีเจตนารมณ์ วิธี คือ ประชาชนออกกฎหมายเอง หรือให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ(Referendum)

ทฤษฎีนี้เน้นการใช้อำนาจประชาธิปไตยแบบทางตรง มีตัวแทนออกเสียงแทน เรียกว่าระบบประชาธิปไตยในระบบผู้แทน(Representative Democracy) หรือระบบประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) การให้ผู้แทนราษฎรทำหน้าที่แทนประชาชน เมื่อพิจารณาทางสังคมวิทยา(Sociology) เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัด ย่อมมีผลประโยชน์ผูกพันกับวิธีการให้ประโยชน์แก่ตนเองหรือแก่พรรคการเมือง ทำให้การมอง (Vision) ปัญหาส่วนรวมของประเทศโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองมีขอบเขตจำกัด อีกทั้งการทำหน้าที่แก้ไขปัญหาของผู้แทนราษฎรไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนดังนั้น จึงมีวิธีการควบคุมหรือตรวจสอบการใช้อำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งวิธีการตรวจสอบมีเพียงการเลือกตั้งเท่านั้น กล่าวคือ หากประชาชนที่เลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทน เมื่อทำงานไม่มีประสิทธิภาพหรือปฏิบัติตัวไม่ดี ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปจะไม่เลือกผู้แทนคนนั้นเข้าไปทำหน้าที่อีก

ผลของทฤษฎีว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ

๑) การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิ โดยประชาชนที่มีอายุและสติสัมปชัญญะครบถ้วนย่อมมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทุกคน

๒) ทฤษฎีนี้ไม่เหมาะกับระบบการปกครองที่มีกษัตริย์เป็นประมุข เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ถ้าหากประชาชนตกลงใจมอบอำนาจให้กษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนแล้ว ต่อมาประชาชนเกิดเปลี่ยนใจ ก็ย่อมสามารถเรียกอำนาจกลับคืนมาได้ตลอดเวลา ทฤษฎีนี้เหมาะสมกับระบบการปกครองแบบสาธารณรัฐที่ประมุขของรัฐอยู่ในตำแหน่งตามวาระมากกว่า

๓) ทฤษฎีนี้ส่งเสริมให้ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง (Democratie Directe) หรือใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางผู้แทน เช่น ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมายและมีสิทธิลงประชามติ (Referendum) เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยยึดประชาชนเป็นตัวหลักในการใช้อำนาจเลือกตัวผู้บริหารหรือผู้แทน สำหรับวิธีการลงคะแนน เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นของตนกับการใช้อำนาจ ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวหากนำไปใช้ในประเทศที่เจริญทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองจะได้ทั้งจำนวนและคุณภาพ แต่หากนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้กับประเทศโลกที่สาม ซึ่งด้อยจำนวนและคุณภาพ มีการศึกษาต่ำ และไม่รู้นหนังสือ ภาครัฐยังต้องเขาแทรกแซงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อีกทั้งผู้นำทางการเมืองก็มองหาความอยู่รอดของตัวเองเป็นหลัก ดังนั้น การถอดถอนหรือปลดผู้แทนออกก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่งก็ยังมีช่องว่างให้ระบบอุปถัมภ์ซึ่งมีลักษณะพิเศษเพราะเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน สาเหตุที่ระบบอุปถัมภ์เป็นช่องทางมีส่วนร่วม เพราะว่าประชาชนมีความไม่เท่าเทียมกันความยากจน เป็นผู้อ่อนแอและต้องการความคุ้มครอง ระบบอุปถัมภ์จึงสามารถเขาควบคุมคะแนน หรือการเข้าชื่อหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างแนบเนียน รวมถึงในกระบวนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นด้วย

ตารางที่ ๒.๒๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญของทฤษฎีอำนาจอธิปไตย

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, (๒๕๓๘, หน้า ๓๑).	อำนาจอธิปไตย คือ ๑. การปกครองแบบกษัตริย์มีอำนาจปกครองคนเดียว ๒. ระบอบประชาธิปไตย
นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, (๒๕๔๕, หน้า ๒๗๖).	ยืนยันอำนาจอธิปไตยของกษัตริย์ที่ได้มาโดยตรงจากพระเป็นเจ้า และอำนาจอธิปไตยทำให้กษัตริย์มีทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร
บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, (๒๕๓๘, หน้า ๓๒).	กษัตริย์มีอำนาจสูงสุด แต่ต้องอาศัยบุคคลอื่นโดยเฉพาะรัฐมนตรีให้ทำการปกครองแทน กษัตริย์เป็นผู้กำหนดนโยบาย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นผู้ปฏิบัติ
สถาบันพระปกเกล้า, (๒๕๔๕, หน้า ๔).	มนุษย์จึงต้องเคารพอำนาจรัฐและกษัตริย์ โดยอ้างว่าการยอมรับและเคารพอำนาจในพระคัมภีร์ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีกษัตริย์ปกครองในฐานะมีอำนาจสูงสุด เป็นระบบที่ดีที่สุด แต่อำนาจสูงสุดต้องเป็นอำนาจที่มีเหตุผลและใช้เหมือนพ่อ

ตารางที่ ๒.๒๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญทฤษฎีอำนาจอธิปไตย (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
วิชณุ เครื่องาม, (๒๕๖๑, หน้า ๑๔๕).	อำนาจซึ่งแสดงความเป็นใหญ่ความเป็นอิสระ ความไม่ขึ้นแก่ใคร หรือต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้ใดที่เหมือนตนโดยปราศจากความยินยอมของตน
พรชัย เลื่อนฉวี, (๒๕๔๔, หน้า ๗๓).	อำนาจสูงสุดของรัฐ ที่จะบังคับให้ประชาชนในรัฐปฏิบัติตามหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เจตจำนงสูงสุดของรัฐที่แสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ
อุตสาห โกมลปานิก, (๒๕๔๗, หน้า ๑๘๕).	อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และถือว่าเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของรัฐ ที่จะแสดงว่าดินแดนนั้นเป็นรัฐ
เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, (๒๕๔๕, หน้า ๑๖).	อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมีอิสระ สามารถที่จะใช้บังคับประชาชนในรัฐให้ปฏิบัติตามได้ อำนาจอธิปไตยจึงมีความเด็ดขาดในตัวของตัวเองและไม่มีอำนาจอื่นใดจะมาจำกัดหรือลดทอนลงไปได้
บวรศักดิ์ อูวรรณโณ, (๒๕๓๘, หน้า ๗๑).	ทฤษฎีดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ชาติ” แทนที่จะเป็นของ “ปวงชน” หรือ “ราษฎร” ด้วยเหตุผลที่ว่า ชาติเป็นสภาพความเป็นจริงที่อยู่เหนือราษฎรซึ่งมีชีวิตอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น
สมคิด เลิศไพฑูรย์, (๒๕๔๒, หน้า ๑๑-๑๕).	ชาติ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้น อำนาจอธิปไตยจึงแสดงออกได้ โดยมีตัวแทน คือ ผู้แทนราษฎร ประชาชนแต่ละคนย่อมไม่มีสิทธิพูดในนามของชาติได้ และไม่อาจมีการลงประชามติหรือการเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชนได้
โกคิน พลกุล, (๒๕๒๙, หน้า ๑๑).	ราษฎรจึงมีส่วนเป็นเจ้าของสังคมหรืออำนาจอธิปไตย

๒.๘ หลักทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม คือ จริยวัตร ๑๐ ประการ ที่เป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำที่มีความมุ่งหมายที่จะเป็นผู้นำที่ดี ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการนำไปอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมาธิปไตยไว้หลากหลาย ดังนี้

๒.๘.๑ ความหมายหลักทศพิธราชธรรม

สำหรับหลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้นำที่มีความมุ่งหมายที่จะเป็นผู้นำที่ดี มีความหมายดังต่อไปนี้

ราชธรรม ๑๐ หรือ ทศพิธราชธรรม คือ ธรรมของพระราชา, กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติ, คุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง, หรือธรรมของนักปกครอง ประกอบด้วย^{๑๒๔}

๑) ทาน (การให้) คือ สละทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยง ช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๒) ศีล (ความประพฤติดีงาม) คือ สำรวมกายและวจีทวาร ประกอบแต่การสุจริตรักษา กิตติคุณให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นทีเคารพนับถือของประชาราษฎร์

๓) ปริจจาคะ (การบริจาค) คือ เสียสละความสุขสำราญ ตลอดจนชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๔) อาชชวะ (ความซื่อตรง) คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ ไร้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

๕) มัททวะ (ความอ่อนโยน) คือ มีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองค്മีความงาม สง่าเกิดแต่ท่วงทีที่ริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ได้ความรักภักดี

๖) ตปะ (ความทรงเดช) คือ แผลพเพิกเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำอำยัจิตระงับยับยั้ง ช่มใจ ได้ ความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร

๗) อักโกธะ (ความไม่โกรธ) คือ ไม่กริ้วกราด ลุอำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัย ความ และกระทำกรรมต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจำใจ

๘) อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ ไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีดหรือเกณฑ์แรงงาน เกินขนาด ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

๙) ขันติ (ความอดทน) คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายน่าเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกยั่วถุกหยันด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมัดกำลังใจไม่ยอมละทิ้ง ภารกิจที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

๑๐) อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรม) คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มี ความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ตีร้าย ลากสักการะหรืออิฏฐารมณ อนุฏฐารมณใดๆ สติมั่นในธรรม ทั้ง ส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผน หลักการปกครอง ตลอดจน ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม^{๑๒๕}

^{๑๒๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทอาร์ เอส ฟรินติ้งแมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔๐-๒๔๑.

^{๑๒๕}ช.อ.(ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.

ราชธรรม ๑๐ หรือทศพิธราชธรรม นี้ปรากฏอยู่ในพระสูตรขุททกนิกายชาดก ปรากฏพระคาถา ดังนี้ ทาน สีล ปริจจาค อาชชว มททว ตป อุกโกธ อวิหีสา ขนติ อวิโรธน ความหมายทศพิธราชธรรมว่ามี ๑๐ องค์ประกอบ คือ

๑) ทาน (ทาน) หมายถึง การช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์เมื่อถูกภัยพิบัติมีการสละทรัพย์สินสิ่งของของตนเพื่อสาธารณประโยชน์มีการให้ความรู้ในด้านการศึกษิตตามสาขาต่างๆ มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ตามสถานที่สาธารณะมีการให้อภัยแก่บุคคลผู้มีจิตสำนึกผิด

๒) สีล (ศีล) หมายถึง การรักษากายวาจาใจให้เป็นปกติการรักษาความสุจริตต่อหน้าที่ทั้งต่อหน้าและลับหลังมีการประพฤติตนตามธรรมนองคลองธรรมมีการประกอบสัมมาชีพโดยสุจริตมีการละเว้นจากการทำผิดศีลอย่างเด็ดขาด

๓) ปริจจาค (บริจจาค) หมายถึง มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมีการให้สิ่งของแก่ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนมีการเกื้อกูลคำจูงผู้ที่ขัดสนขาดแคลนมีการสงเคราะห์ญาติตามโอกาสอันสมควรการยอมเสียสละอวัยวะร่างกายเพื่อผู้อื่น

๔) อาชชว (ความซื่อตรง) หมายถึง มีการบริหารงานอย่างตรงไปตรงมาไม่มีอคติมีความซื่อตรงไม่ทุจริตต่อหน้าที่การทำงานเพื่อหาผลประโยชน์มีภาพลักษณ์การแสดงออกที่น่าเชื่อถือได้มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นการให้บริการแก่สังคมด้วยความชอบธรรม

๕) มททว (ความอ่อนโยน) หมายถึง การวางตัวให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของตนเองมีการคิดดีพูดดีทำดีและรู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตนการรู้จักทำจิตใจให้เป็นกลางไม่เอนเอียงตามกระแสมีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ประสบสุข

๖) ตป (ความเพียร) หมายถึง การข่มความทะยานอยากได้ในสิ่งที่เกินความจำเป็นมีการสวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบตามศาสนาของตนมีการสร้างจิตสำนึกความละเอียดและเกรงกลัวให้มีขึ้นในตัวการรู้จักอดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ที่มากกระทบมีการรักษาจิตไม่ให้ความโลภโกรธหลงครอบงาย

๗) อุกโกธ (ความไม่โกรธ) หมายถึง การมีจิตใจที่ดีไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่นด้วยกายวาจาและใจ การรู้เท่าทันอารมณ์ปัจจุบันว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ถึงมีผู้มาให้ความมุ่งร้ายก็สามารถทำจิตใจให้เป็นปกติได้มีการแผ่เมตตาจิตไปให้ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอการรู้จักให้อภัยและทาความเข้าใจผู้อื่น

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) หมายถึง การไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่เสียโอกาสและด้อยกว่าการไม่สร้างหนี้ให้แก่ตนและครอบครัวการไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนร่วมอาชีพการไม่ใช้อำนาจจนเกินขอบเขตการวางตัวเป็นกลางให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๙) ขนติ (ความอดทน) หมายถึง ความอดทนต่อการเจ็บไข้ไม่สบายกายการไม่หวั่นไหวต่อคำนิทาและสรรเสริญการไม่ละทิ้งการทำงานหน้าที่โดยมิชอบมีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานการวางตัวเป็นกลางให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๑๐) อวิโรธน (ความเที่ยงธรรม) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลายการยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งการไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสื่อมเสียมีการดาเนินชีวิตไปตามกรอบของกฎหมายและศาสนา ความเป็นบุคคลตั้งมั่นในความยุติธรรม

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ เป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นผู้เป็นอิสระเหนือความทุกข์เหนือปัญหาทุกอย่างทุกประการ จึงขอให้พิจารณากันดังต่อไปนี้^{๑๒๖}

๑) “ทานัง” ทาน การให้ในที่นี้หมายถึง ให้อวัยวะภายนอกเป็นสิ่งของอะไรต่างๆ โดยต้องมีผู้รับ โดยตรง มันจึงเป็นการให้ที่เรียกว่า ทานัง คือทาน ให้แล้วมันก็มีผลเป็นความผูกพันเป็นการสร้างสรรค์ ความสงบสุข

๒) “สี้ลิ่ง” สี้ลิ่ง ภาวะปกติ สี้ละ แปลว่า ปกติ ภาวะปกติ ไม่มีอะไรวุ่นวาย รวมทั้งการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดภาวะเช่นนั้นด้วย นี้เรียกว่า สี้ลิ่ง สี้ละ

๓) “ปริจจาคัง” คือบริจาค คือเป็นการให้ แต่เป็นการให้ในภายในทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับก็ได้ มันต่างจากทานัง : ทานัง ให้อย่างมีผู้รับ ปริจจาคัง ให้อย่างไม่ต้องมีผู้รับ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน อะไรที่ไม่ควรมีอยู่ในตน บริจาคออกไปๆ นี้เรียกว่าสละสิ่งที่ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ซ้ำกับคำว่า “ทาน” มักจะ อธิบายไปซ้ำกับคำว่าทาน นั้นไม่สำเร็จประโยชน์ “ทาน” ให้ซึ่งอวัยวะภายนอก มีผู้รับ “บริจาค” ให้ซึ่งสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตัวไม่ต้องมีผู้รับ

๔) “อาชชะวัง” ความซื่อตรง ความเปิดเผย ไม่เกิดโทษเกิดภัย ไม่เกิดอันตราย ใด ๆ เป็นที่ไว้วางใจได้ อตรงตั้งแต่ตนเอง คือ ความเป็นมนุษย์ของตนเอง และซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้อง โดยสรุปมันก็เป็น ซื่อตรงต่อหน้าที่ ที่จะต้องทำอีกนั่นแหละ ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้ซื่อตรง ให้เพียงพอ ให้เหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์นี้เรียกว่าความซื่อตรง

๕) “มัททะวัง” มัททะ แปลว่า ความอ่อนโยน ความอ่อนโยนภายนอกคืออ่อนโยนต่อบุคคลซึ่ง เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เป็นการสร้างสรรค์ซึ่งความรัก ความสามัคคี นี่ก็เป็นความอ่อนโยนภายนอกและ ความอ่อนโยนภายใน คือความอ่อนโยนของจิตใจคือจิตที่อบรมไว้ดีแล้วมีความเหมาะสมถูกต้องอ่อนโยน พร้อมทั้งจะใช้ทำหน้าที่ใด ๆ ก็ได้ เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้ว จะปั้นเป็นอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้ว เหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมะอันสูงขึ้นไปได้ทุกอย่างทุกประการ จนสำเร็จประโยชน์

๖) “ตะปัง” ตะปะ ตะบะ ปกติหมายถึงวิริยะ ความพากเพียร ความบากบั่น ความก้าวหน้า ไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่ มีคุณสมบัติเฉาผลาญกิเลสและความชั่วโดยประการทั้งปวง ในที่นี้จะระบุ ไปยังสิ่งๆ ที่เรียกว่าอิทธิบาททั้ง ๔ ประการ ก็ได้ เป็นตะบะเฉาผลาญกิเลส

^{๑๒๖}พุทธทาสภิกขุ, **ทศพิธราชธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒-๒๕.

๓) “อภังคัง” ไม่โกรธ ตัวหนังสือแปลว่า ไม่กำเริบ ไม่มีความกระกำเริบในภายในคือกลุ่ม อยู่ ในใจ ไม่มีความกำเริบภายนอก คือ ประทุษร้ายบุคคลอื่น ไม่กำเริบทั้งภายในไม่กำเริบทั้งภายนอก เรียกว่า “อภังคัง” ทุกคนก็จะรู้จักได้ง่ายไม่ต้องอธิบาย

๔) “อะวิหิงสา” อวิหิงสา ไม่เบียดเบียน ไม่มีการกระทำ อันเบียดเบียนอันกระทบกระทั่ง ตนเองหรือผู้อื่น เบียดเบียนผู้อื่นนั้นรู้จักกันดี แต่ที่เบียดเบียนตนเองนี้บางทีก็ไม่ค่อยจะรู้จัก คือถ้าเป็นการทำตนเองให้ลำบากเปล่า ๆ ก็เป็นการเบียดเบียนตนเอง เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำไม่จำเป็นจะต้องทำตนเองให้ลำบาก เหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดีก็ไม่ต้องมีความลำบาก ถึงจะมีความลำบากก็ไม่ใช่ ว่าเป็นความลำบากที่ว่าเหลือที่จะทนทานหรือจะกระทำได้

๕) “ขันติ” ขันติ อดทน รอได้ คอยได้ คำนี้บางทีก็แปลว่าความสมควรมันก็มีความหมายเดียวกันแหละ เพราะเราอดทนได้ คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่ทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอไม่ได้ คอยไม่ได้ ก็เป็นบ้าตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ใหญ่เท่าไรจะต้องอดทนเท่านั้น อย่าเข้าใจว่า จะต้องเอาความอดทน หรือต้องอดทนนั้นไปไว้แก่ฝ่ายผู้น้อยนั้นไม่ถูก ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ จะยิ่งต้องอดทน ต่อความโง่ของ ผู้น้อย เพราะผู้น้อยเขามักจะเป็นคนโง่ เป็นคนโง่ไม่สมประกอบ หรือไม่สามารใด ๆ เท่ากัน ทำให้เกิด ปัญหาขึ้น ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ใหญ่ต้องอดทน ถึงรู้ว่าว่าความอดทนเป็นเรื่องของฝ่าย ผู้ใหญ่ ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่ง เป็นผู้ใหญ่มากเท่าไรยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยังมีผู้อยู่ในบังคับ ปัญหามากเท่าไร ยิ่งจะต้องมีความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ

๑๐) “อะวิโรธนะ” อวิโรธนะ แปลว่า ความไม่มีอะไรพิรุช ไม่มีอะไรวิรุช หรือพิรุชคือ ไม่ ผิด ไปจากแนวแห่งความถูกต้อง คำว่า พิรุช หมายความว่า ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้องที่จะนำมา ซึ่งจะนา ความผิดพลาด คืออันตราย หรือทุกข์โทษโดยประการทั้งปวง “อะวิโรธนะ” แปลว่า ไม่มี อะไรที่พิรุช คือ ผิดไปจากทางที่ควรจะเป็น คำว่าไม่มีอะไรพิรุชนี้ อาจขยายใจความออกไปได้ ถึงตัว เป็น สัมมันตะ คือ ความถูกต้อง ๑๐ ประการ ได้แก่ อริยมรรค มืองค์ ๘ประการ คือ ถูกต้องใน ความคิดความเห็น ถูกต้องใน ความปรารถนา ถูกต้องในการพูดจาถูกต้องในการทำงาน ถูกต้องในการ ดำรงชีพ ถูกต้องในการพากเพียร ถูกต้องในการมีสติควบคุมตัว ถูกต้องในความมีสมาธิคือจิตอันมั่นคง และในที่สุด ก็มีความถูกต้องในเรื่อง ของความรู้ขั้นสุดท้าย และก็ถูกต้องในผล คือความหลุดพ้นจาก ความทุกข์อย่างถูกต้อง นี้ คำว่า “ไม่มี พิรุช” คือมีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ทุกอย่างทุกประการ ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง สมกับที่อยู่เป็น ข้อรังท้ายข้อสำคัญที่สุดมักจะอยู่รังท้ายอย่างนี้ แล้ว “อะ วิโรธนะ” ความไม่มีอะไรพิรุชนี้เป็นเรื่องปัญญา อย่านได้เข้าใจว่า ทำไมในทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ นี้ ไม่มีคำว่าปัญญา มีข้อปัญญา ปัญญาอย่างยิ่งที่ข้อ สุดท้าย คือ “อะวิโรธนะ” ความไม่มีอะไรพิรุช เป็นอันว่าหลักสำคัญทั้งหมดมีอยู่ในทศพิธราชธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ ปัญญาเป็นตัวพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา ดังนั้น ทศพิธราชธรรมจึงประกอบด้วยอยู่ด้วย ไตรสิกขาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

พระเจ้าอยู่หัวใช้อะไรเป็นตำราในการทำงานของท่าน ท่านไม่เคยรับสั่ง อยากจะรู้ลองไปค้นเอา พระบรมราชาโฆวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ มาอ่านแล้วจะพบว่า ตำราแฝงอยู่ในนั้น เองใช้เวลาหลายปีกกว่าจะตระหนักว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงมีตำราเป็นตำราที่ท่านทั้งหลายต้องศึกษาขาดไม่ได้ คือ ทศพิธราชธรรม ซึ่งอยู่ในพระไตรปิฎก “ทศพิธราชธรรม” แปลว่า ธรรมของพระราชา แต่ขอให้เข้าใจตรงกันว่า ใครก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปกครองบ้านเมืองต้องใช้ธรรมข้อเดียวกันนี้ เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ข้างหน้าผมเวลานี้ต้องรู้จัก ทศพิธราชธรรม ทั้งหมด แล้วขอแนะนำต่อไปนี้ขอให้ใช้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะท่านกำลังทำงานถวายพระเจ้าอยู่หัว ทำงานอย่างเดียวกับพระเจ้าอยู่หัวแต่ในขอบเขตที่แคบลงมา ปริมาณอาจจะน้อยกว่า ในหลวงรับผิดชอบทั้งประเทศแต่ท่านทั้งหลายรับผิดชอบเพียงท้องถิ่นของท่านเท่านั้น ทศพิธราชธรรม นั้นประกอบด้วย^{๑๒๗}

๑) ทาน (ทาน) คำว่าทาน มักจะแปลตามตัวว่าการให้ แต่การให้แบบทศพิธราชธรรมนั้น ไม่ได้หมายถึงการแจกเงินเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการสละทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยงดู ช่วยเหลือชาวบ้าน และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมถึงการให้คำแนะนำให้กำลังใจด้วย สิ่งเหล่านี้ผมได้เห็นมาตลอด ตั้งแต่เริ่มรับราชการถวายท่านจนกระทั่งบัดนี้ พระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกำลังใจของประเทศ พระราชทานกำลังใจให้ชาวบ้านเสมอมา

๒) สีล (ศีล) ในหลวงของเราทรงศีลและทรงปฏิบัติพระสมาธิมาตลอด ทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา ไม่ทรงฆ่าและไม่โปรดการรังแกผู้อื่น สัตว์อื่น ชีวิตอื่น ในขบวนเสด็จทุกครั้งจะมีพระราชกระแสรับสั่งมาอย่างชัดเจนทุกครั้งว่า ห้ามทำอันตรายชีวิตสัตว์ เพราะฉะนั้นรถขบวนเสด็จพระราชดำเนินที่วิ่งผ่านไปนั้น ต้องหยุดให้เบ็ด หรืองูข้ามถนน ภาพอย่างนี้เห็นบ่อยๆ แล้วเกิดขึ้นตลอดเวลา แม้แต่ตัวแยมที่พระราชวังไกลกังวล หากใครรังแกจะต้องถูกปรับเป็นเงิน ๒๕ บาท ในสมัยนั้นข้อที่ผมอยากจะฝากท่านทั้งหลายไว้คือ ศีลข้อ ๔ เพราะข้อนี้ใครจะเก่งแค่ไหนก็อดไม่ได้ที่จะล่วงเกินกันบ่อยๆ โทกหก พุดคากหยาบ เพ้อเจ้อ ส่อเสียดไร้สาระ อยู่ในข้อนี้หมดใครอยู่ในวังจะไม่เคยได้ยินคากหยาบหรือแม้แต่คากกระด้างจากพระโอษฐ์ของในหลวงหรือพระราชินี ไม่เคยรับสั่งอะไรให้เรากระเทือนใจเลยแม้จะอยู่ในภาวะที่เรียกว่าทรงกริ้วเต็มที่

๓) ปริจาคา (บริจาค) เรามักจะนึกว่าบริจาคกับทานเป็นอันเดียวกัน บริจาคกินความถึงความเสียสละไม่ใช่ให้เฉยๆ เสียสละความสุขของตัวเองหรือแม้แต่ชีวิต เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน นี่คือการอธิบายว่าทำไมทรงพระประชวรแล้วยังไม่เลิกทำงาน ทำไมที่ไหนมีอันตรายจึงสู้อุตส่าห์เสด็จพระราชดำเนิน เพราะเหตุว่าทรงมีจิต “ปริจาคา ” นั่นเอง ท่านผู้นำท้องถิ่นทั้งหลายต้อง

^{๑๒๗} วชิรฐ เดชกฤษกร, วันพ่อแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : อำนวยเว็บการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐ -

เสด็จจะครบ อย่าเห็นแก่เหนื่อยยาก อย่าเห็นแก่อันตราย ถ้าชาวบ้านเข้าอยู่เราต้องอยู่ ชาวบ้านเข้าสู่เราต้องสู้

๔) อาชชว (ความซื่อตรง) ความซื่อตรงไม่มีมารยา ทำงานด้วยความสุจริต จริ่งใจไม่หลอกลวงประชาชน

๕) มหุทว (ความอ่อนโยน) ความอ่อนโยนในหลวงของเราทรงเปี่ยมไปด้วยพระเมตตาและพระกรุณาไม่มีหยาบคายให้เห็น

๖) ตป (ความเพียร) แปลว่า การเผาไหม้ และหมายรวมถึง ความสามารถในการที่จะเผาสิ่งที่เป็นกิเลสตัณหา ไม่ให้ครอบงาตน รู้จักระงับยับยั้ง ช่มใจ ไม่หลงใหล หมกมุ่นอยู่ในความสาราญ ฟุ้งเฟ้อ แต่มีความเป็นอยู่สม่าเสมอหรืออย่างสามัญ มุ่งแต่จะทำหน้าที่ให้สำเร็จให้บริบูรณ์เท่านั้น

๗) อุกุโธธ (ความไม่โกรธ) แปลว่า ไม่มีมีความโกรธเป็นเจ้าเรือนก็จะทำให้ดำรงความเป็นธรรมไว้ได้ มีเมตตา รู้จักระงับความชุ่นเคืองใจ ใจสงบเสียแล้วการทำงานอย่างอื่นก็สบายเป็นอุทาหรณ์สำหรับท่านผู้นำชุมชนทั้งหลายด้วย อย่าโกรธ โกรธเผาตัวเองและเผาคนอื่นด้วย เป็นนายอย่าโกรธลูกน้อง อย่าประจานลูกน้องในที่ประชุม เพราะทำอย่างนั้นเท่ากับสร้างศัตรูเพิ่มขึ้นและเป็นศัตรูตลอดชีวิตเป็นการสร้างศัตรูที่ง่ายที่สุด

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) ความไม่เบียดเบียน ไม่บีบคั้น ไม่กดขี่ ไม่หลง อำนาจขาดกรุณา ไม่หาเรื่องลงโทษ ไม่อาฆาต ไม่เกลียดชัง

๙) ขนติ (ความอดทน) ความอดกลั้น มิใช่หมายถึงว่าจะไม่แสดงอะไรออกมาเท่านั้นแต่หมายถึงอดกลั้นที่จะไม่ทำในสิ่งที่ตนเองรู้ว่าผิดว่าบาปด้วย

๑๐) อวิโรธน (ความเที่ยงธรรม) แปลว่า ความไม่คลาดธรรม หมายความว่า ดำรงตัวให้ถูกต้องสอดคล้องกับประเพณีนิติธรรม ระเบียบข้อบังคับกฎหมาย โดยไม่เอนเอียง ไม่กวัดแกว่งออกไปจากความถูกต้องธรรมนองคลองธรรม

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมสำหรับพระราชาเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจซึ่งมีอยู่ ๑๐ ประการ และเป็นธรรมที่ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพึงเจริญตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ได้แก่^{๑๒๘}

๑) ทาน (ทาน) หรือการให้ หมายถึง การพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์การทรงเสียสละพระกำลังในการปกครองแผ่นดิน การพระราชทานพระราชดาริอันก่อให้เกิดสติปัญญาและพัฒนาชาติ การพระราชทานเสรีภาพอันเป็นหัวใจแห่งมนุษย์

๒) สีล (ศีล) หรือการตั้งและทรงประพฤติพระราชจริยานวัตร พระกาย พระวาจาให้ปราศจากโทษทั้งในการปกครอง อันได้แก่ กฎหมายและนิติราชประเพณี และในทางพระศาสนาอันได้แก่ เบญจศีลเสมอมา

^{๑๒๘}สุเมธ ตันติเวชกุล, *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๓), หน้า ๒๗๒.

๓) ปริจาค (บริจาค) อันได้แก่ การที่ทรงสละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์หรือ มีประโยชน์น้อย เพื่อสิ่งที่ดีกว่า คือ เมื่อถึงคราวก็สละได้แม้พระราชทรัพย์ไปจนพระชนชีพ พระโลหิต เพื่อรักษาธรรม ตามหน้าที่ของพระองค์

๔) อาชว (ความซื่อตรง) อันได้แก่การที่ทรงซื่อตรงในฐานะที่เป็นผู้ปกครองดำรงอยู่ใน สัตย์สุจริต ซึ่งตรงต่อพระราชสัมพันธ์มิตรและอาณาประชาราษฎร์

๕) มททว (ความอ่อนโยน) หรือทรงเป็นผู้อภัยอภัยอ่อนโยน เคารพในเหตุผลที่ควรทรง สัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสและอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันและต่ำกว่า

๖) ตปี (ความเพียร) ความเพียรที่แผดเผาความเกียจคร้าน คือ การที่พระมหากษัตริย์ทรง ตั้งพระราชอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจให้เป็นไปด้วยดี โดยปราศจากความเกียจคร้าน

๗) อุกุโธ (ความไม่โกรธ) หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่น แม้จะลงโทษผู้อื่นก็ทำตามเหตุผล และสำหรับพระมหากษัตริย์นั้น ต้องทรงมีพระเมตตาไม่ทรงก่อเวร แก่ผู้ใด ไม่ทรงพระพิโรธโดยเหตุที่ไม่ควร และแม้จะทรงพระพิโรธก็ทรงข่มเสียให้สงบได้

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ ทรงมีพระราชอัธยาศัย กอปรด้วยพระมหากษัตริย์ไม่ ทรงก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น ทรงปกครองประชาชนดังบิดาปกครองบุตร

๙) ขนติ (ความอดทน) คือ การที่ทรงมีพระราชจริยานุวัตรอดทนต่อสิ่งทั้งปวง รักษา พระราชหฤทัย และพระอาการ พระกาย พระวาจาให้เรียบร้อย

๑๐) อวิโรธน (ความเที่ยงธรรม) คือ การที่ทรงตั้งอยู่ใน ขัตติยราชประเพณี ไม่ทรง ประพฤติผิดจากพระราช จริยวัตรนิติศาสตร์ ราชศาสตร์ ไม่ทรงประพฤติให้คลาดจากยุติธรรมทรง อุปลัมภ ยกย่องคนที่มีความชอบ ทรงบารบคนที่มีผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ และไม่ ทรงแสดงให้เห็นด้วยพระราชหฤทัยยินดียินร้าย

ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมปฏิบัติ ๑๐ ประการ ของผู้ที่จะเป็นพระราชาที่ดีตามแนวการ บริหารในปัจจุบัน อาจนามาประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่พึงประสงค์ ๑๐ ประการ สำหรับการเป็น ผู้นำหรือผู้บริหารที่ดี แนวปฏิบัติทั้ง ๑๐ ประการ ดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ ทศพิธราชธรรม เป็นสิ่ง จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพความเป็นผู้มีอิสระเหนือ ความทุกข์และเหนือ ปัญหาทุกอย่างทุกประการ^{๑๒๙}

๑) ทานัง คือการให้ การให้ในที่นี้หมายถึงให้วัตถุภายนอกเป็นสิ่งของต่าง ๆ โดยต้องมีผู้รับ โดยตรง จึงจะเป็นการให้ที่เรียกว่า ทานัง คือทาน ซึ่งให้แล้วมีผลเป็นความผูกพัน เป็นการสร้างสรรค์ ความ สงบสุข

^{๑๒๙} กมล ฉายาวัฒน์, **บริหารคนและงานตามหลักการของพระพุทธเจ้า**, (กรุงเทพมหานคร : ชบา พลัทธิข ชิงเวร์กส, ๒๕๕๙), หน้า ๔๒-๔๖.

๒) สีสั่ง คือภาวะปกติ สีละแปลว่าปกติ ภาวะปกติไม่มีอะไรรบกวนววย รวมทั้งการปฏิบัติ เพื่อให้ เกิดภาวะเช่นนั้นด้วย

๓) ปะริจาคัง คือ การบริจาค เป็นการให้แต่เป็นการให้ภายในทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับก็ได้ จึง แตกต่างจากทานัง เป็นการบริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน อะไรที่ไม่ควรมีอยู่ในตนบริจาคออกไป เป็นการ บริจาคที่เรียกว่า สละสิ่งที่ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ซ้ำกับคำว่าทาน

๔) อาวัชชะวัง คือ ความซื่อตรง ความเปิดเผย ไม่เกิดโทษเกิดภัย ไม่เกิดอันตรายใด ๆ เป็นที่ไว้วางใจ ได้ซื่อตรงตั้งแต่ตนเอง คือความเป็นมนุษย์ของตนเอง และซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้องโดย สรุปลือความ ซื่อตรงต่อหน้าที่ที่จะต้องทาทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้ซื่อตรง ให้เพียงพอ ให้เหมาะสมกับ ความเป็นมนุษย์

๕) มัททะวัง มัททะแปลว่า ความอ่อนโยน ความอ่อนโยนภายนอกคืออ่อนโยนต่อบุคคลซึ่ง เข้า มาเกี่ยวข้องด้วย เป็นการสร้างสรรค์ซึ่งความรัก ความสามัคคี ส่วนความอ่อนโยนภายในคือ ความ อ่อนโยนของจิตใจ จิตที่อบรมไว้ดีแล้วมีความถูกต้องเหมาะสมอ่อนโยน พร้อมทั้งจะใช้ทำหน้าที่ใด ๆ ก็ ได้ เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้วจะปั้นเป็นอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้วเหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมอัน สูงขึ้นไปได้ ทุกอย่างทุกประการจนสำเร็จประโยชน์

๖) ตะปะัง ตะปะะ ตะปะะ โดยปกติหมายถึงวิริยะ ความพากเพียร ความบากบั่น ความก้าวหน้า ความไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่ มีคุณสมบัติเฉกผลาญกิเลสและความชั่วทั้งปวง ในที่นี้จะระบุไปยัง อธิบาท ๔ ก็ได้ เป็นตะปะะเฉกผลาญกิเลส

๗) อักโกธัง ไม่โกรธหรือไม่กำเริบไม่มีความกำเริบภายใน คือ กลุ่มอยู่ในใจไม่มีความ กำเริบภายนอกอันจะทำให้ประทุษร้ายคนอื่นไม่กำเริบทั้งภายใน ไม่กำเริบทั้งภายนอกเรียกว่าอักโกธัง

๘) อะวิหิงสา คือไม่เบียดเบียน ไม่มีการกระทำอันเบียดเบียนอันกระทบกระทั่งตนเอง หรือผู้อื่น การเบียดเบียนตนเอง คือการทำตนเองให้ลำบาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องทำไม่จำเป็นต้อง ทำให้ตนเอง ลำบาก เหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดีก็ไม่ต้องมีความลำบากถึงจะมีความ ลำบากก็ใช้ว่าเป็นความ ลำบากที่เหนือจะทนทานหรือจะกระทำได้

๙) ชันติ คืออดทน รอได้ คอยได้ คำนี้บางทีก็แปลว่า ความสมควร เพราะอดทนได้คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่จะทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอไม่ได้ คอยไม่ได้ ก็เป็นบ้าตลอดเวลายิ่ง เป็นผู้ใหญ่เท่าไรยิ่งต้องอดทนเท่านั้น

อย่าเข้าใจว่าจะต้องเอาความอดทนหรือการจำต้องอดทนนั้นไปไว้แก่ฝ่ายผู้น้อยเพราะไม่ ถูก ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ก็ยิ่งต้องอดทนต่อความโง่ของผู้น้อย เพราะผู้น้อยมักจะเป็นคนโง่ เป็นคนโง่ที่ไม่ สมประกอบ หรือไม่สามรถใด ๆ ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ฝ่ายผู้ใหญ่จึงต้องอดทน

ความอดทนจึงเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ใหญ่ ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่มากเท่าไรยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยังมีผู้อยู่ในบังคับบัญชาามากเท่าไรยิ่งจะต้องมีความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ

๑๐) อะวิโรธนะ อะวิโรธนะง แปลว่า ความไม่มีอะไรพิรุณ คือผิดไปจากทางที่ควรจะเป็น คำว่าไม่มีอะไรพิรุณนี้อาจขยายความออกไปได้เป็นความถูกต้อง ๑๐ ประการได้แก่ อริยมรรค ซึ่งมีองค์ ๘ คือ ถูกต้องในความคิด ความเห็น ถูกต้องในความปรารถนา ถูกต้องในการพูดจา ถูกต้องในการทำงาน ถูกต้อง ในการดำรงชีพ ถูกต้องในการพากเพียร ถูกต้องในการมีสติความคุมตัว ถูกต้องในความมีสมาธิ คือจิตอัน มั่นคงและในที่สุดก็มีความถูกต้องในเรื่องของความรู้ขั้นสุดท้ายและถูกต้องในผล คือความหลุดพ้นจากความทุกข์อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า หลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีคุณธรรม สามารถเริ่มต้นพัฒนาภาวะผู้อย่างเป็นกระบวนการและขั้นตอน โดยเริ่มต้นกระบวนการพัฒนาตนเอง ดังต่อไปนี้ ๑. ผู้นำทางการเมืองรู้จักสงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชนให้ได้รับความสุขช่วยเหลือเกื้อกูลและสนับสนุนให้เกิดความสามัคคีของประชาชน ๒. ผู้นำทางการเมืองเป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทั้งทางกาย วาจา รักษาความสุจริตต่อหน้าที่ เป็นต้นแบบแก่สังคม ๓. ผู้นำทางการเมืองเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่มุ่งหวังสิ่งของประโยชน์ตอบแทน พัฒนาดินให้เป็นผู้มีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงาน ๔. ผู้นำทางการเมืองเมื่อได้รับมอบอำนาจจากประชาชน ต้องมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ไม่หลอกลวงประชาชนปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต ไม่มุ่งหวังหรือแสวงหาประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ๕. ผู้นำทางการเมืองแสดงให้ประชาชนเห็นอริยาศัยที่อ่อนโยนและอ่อนน้อมถ่อมตนทั้งก่อนและหลังเลือกตั้ง ๖. ผู้นำทางการเมืองเมื่อได้รับมอบอำนาจจากประชาชน มีตำแหน่งทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อความสุสุขของประชาชน รักษาความสัตย์สุจริตที่เคยให้ไว้กับประชาชน ๗. ผู้นำทางการเมืองมีความเมตตาประจําใจ และเมื่อมีความขัดแย้ง มีความคิดแตกต่างเกิดขึ้น ใช้ความเมตตาระงับความขุ่นเคืองของตน พยายามชี้แจงเหตุผล ทำความเข้าใจ หาทางแก้ปัญหาโดยไม่ใช้อารมณ์ ๘. ผู้นำทางการเมือง มีความกรุณาต่อบุคคลอื่นไม่ใช้อำนาจทางการเมืองเบียดเบียนและกลั่นแกล้งผู้อื่นให้เดือดร้อน ๙. ผู้นำทางการเมือง อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนมีจิตสำนึกและจุดยืนทางการเมืองในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม ให้บริการประชาชนด้วยความมุ่งมั่นและเข้าใจประชาชน ๑๐. ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรมและดำรงตนบนหลักแห่งธรรม ปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ยึดผลประโยชน์ประชาชน ทั้งเสียส่วนมากและเสียส่วนน้อยทั้งนี้ผู้นำทางการเมือง ต้องพัฒนาตนเองมีภาวะคุณธรรมทางการเมืองให้

ครบ ๑๐ ประการ ตามหลักธรรมาภิบาลหรือทศพิธราชธรรมเริ่มจากการ สละแบ่งปัน จนถึงภาวะผู้นำที่สร้างได้ยาก

ตารางที่ ๒.๒๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายหลักทศพิธราชธรรม

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๔๘, หน้า ๒๔๐-๒๔๑).	ราชธรรม ๑๐ หรือ ทศพิธราชธรรม คือ ธรรมของพระราชา, กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควร ประพฤติ, คุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง, หรือธรรมของนักปกครอง
ช.ชา. อสิติ. (ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.	ราชธรรม ๑๐ หรือทศพิธราชธรรม นี้ปรากฏอยู่ในพระสูตรขุททกนิกายชาดก ปรากฏพระคาถา ดังนี้ ทาน สีล ปริจาค อาชว มททว ตปอกโกธ อวิหีสถจขณติญจอวิโรธ
พุทธทาสภิกขุ, (๒๕๔๙, หน้า ๒๒-๒๕).	ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ เป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นผู้เป็นอิสระเหนือความทุกข์เหนือปัญหาทุกอย่างทุกประการ
วสิษฐ เดชกุญชร, (๒๕๕๑, หน้า ๑๐ - ๑๑).	ธรรมของพระราชา แต่ขอให้เข้าใจตรงกันว่า ใครก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปกครองบ้านเมืองต้องใช้ธรรมข้อเดียวกันนี้
สุเมธ ดันติเวชกุล, (๒๕๔๓, หน้า ๒๗๒).	เป็นธรรมสำหรับพระราชาเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจซึ่งมีอยู่ ๑๐ ประการ และเป็นธรรมที่ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพึงเจริญตามรอยเบื้องพระยุคลบาท
กมล ฉายาวัดนะ, (๒๕๔๙, หน้า ๔๒-๔๖).	ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมปฏิบัติ ๑๐ ประการ ของผู้ที่จะเป็นพระราชาที่ดีตามแนวการบริหารในปัจจุบัน อาจนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่พึงประสงค์ ๑๐ ประการ สำหรับการเป็นผู้นำหรือผู้บริหารที่ดี แนวปฏิบัติทั้ง ๑๐ ประการดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ ทศพิธราชธรรม เป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพความเป็นผู้มีอิสระเหนือ ความทุกข์และเหนือปัญหาทุกอย่างทุกประการ

๒.๙ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT

SWOT เป็นเทคนิคหนึ่งที่สามารถทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจและยอมรับสภาพต่างๆ และสามารถนำไปสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรตามสถานการณ์ในอนาคต โดยผู้วิจัยนำเทคนิค SWOT นี้ มาใช้ ในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ในปัจจัยภายในและโอกาสและอุปสรรค ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกของสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งนำมาเป็นกรอบในการศึกษาในครั้งนี้

SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats คือ^{๑๓๐}

Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในที่เป็นบวก ซึ่งนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินต่าง ๆ

Threats คือ อุปสรรค หมายถึงปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานของไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหา

ขั้นตอนการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT

ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน และภายในหน่วยงาน^{๑๓๑}

๑.๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลกระทบต่อองค์กร มีปัจจัยที่สำคัญในการวิเคราะห์ดังนี้

๑.๑.๑ สภาพแวดล้อมภายนอก คือปัจจัยที่อยู่ภายนอกและไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมระยะสั้นของผู้บริหารระดับสูง ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกจะมีอยู่สองส่วน คือ สภาพแวดล้อมการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน (Task Environment) จะประกอบด้วยปัจจัยที่กระทบและถูกกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงาน ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รัฐบาล ผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ชุมชน คู่แข่งขัน และกลุ่มผลประโยชน์ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปจะประกอบด้วยปัจจัยที่ไม่กระทบโดยตรงต่อการดำเนินงาน

^{๑๓๐}สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๕๘), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๑๓๑}ปรีดี โชติช่วง, “SWOT ฤกษ์แจ้งการวิเคราะห์งาน”, วารสารพัฒนาชุมชน, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๖, (พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๓๙): ๑๔-๑๙.

ระยะสั้นปัจจัยเหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจระยะยาวได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี การเมือง และกฎหมาย

๑.๑.๒ ผลกระทบต่อหน่วยงาน ได้แก่ ด้านบวก คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และการแข่งขันเพื่อการแสวงหาประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเหล่านี้ เช่น การพัฒนาของคอมพิวเตอร์ การเปลี่ยนแปลงของประชากร และการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติ และการแข่งขันจากต่างประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจจะทำให้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไป ด้านลบ คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคามต่อการดำเนินงานขององค์กร เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและการแข่งขัน

๑.๒ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ที่มีผลกระทบต่อองค์กร มีตัวแปรที่สำคัญในการวิเคราะห์ คือ (Corporate Resource)

๑.๒.๑ สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน ได้แก่ โครงสร้างวัฒนธรรมและทรัพยากรขององค์กรโครงสร้างจะแสดงให้เห็นถึงการรวมกลุ่มงาน ความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่การไหลเวียนของงาน (Work Flow) การติดต่อสื่อสารภายใน (Informal Communication) ซึ่งวัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) จะหมายถึงความเชื่อ ความคาดหวังและค่านิยมร่วมกัน โดยทั่วไปจะปรากฏขึ้นมาเป็นบรรทัดฐานที่ระบุถึงพฤติกรรมที่ยอมรับกันของบุคคลตั้งแต่ผู้บริหารลงมาจนถึงพนักงานระดับล่างสุดส่วนทรัพยากรขององค์กรองค์การ (Corporate Resource) จะหมายถึงทรัพยากรสินทุกอย่างภายในองค์กร ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัตถุดิบ เทคโนโลยี และทักษะ เป็นต้น

๑.๒.๒ ผลกระทบต่อหน่วยงาน ได้แก่ ด้านบวก คือ การดำเนินงานภายในองค์กรที่ต้องวิเคราะห์การดำเนินงานภายใน เช่น การบริหารการเงิน การตลาด การวิจัยและพัฒนาเพื่อการพิจารณาถึงจุดแข็งของการดำเนินงานภายในเหล่านี้เป็นระยะและใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของการดำเนินงานเหล่านี้อยู่เสมอด้านลบ คือ การดำเนินงานภายในองค์กรที่ไม่สามารถกระทำได้ดี เช่น การบริหาร การเงิน การตลาดการวิจัยและพัฒนา จะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดวิสัยทัศน์ หรือกำหนดทางเลือกการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือกำหนดทางเลือก เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถกำหนดด้วยขั้นตอนของการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือทางเลือกขององค์กรร่วมกัน ได้แก่ ความสนับสนุนของผู้นำ และการเพิ่มข้อมูลจากบุคคลภายนอกองค์กร

ขั้นตอนที่ ๓ กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์

กำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ ภายหลังจากวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อมาวิเคราะห์ถึงผลด้านลบของแต่ละด้านของปัจจัย เพื่อนำ ส่วนที่ควรปรับปรุงและพัฒนาไปสู่การกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรต่อไป

ขั้นตอนที่ ๔ วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาองค์กร โดยการกำหนดการแก้ไขปัญหาวิกฤตก่อน และเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา รวมไปถึงความสัมพันธ์ของแต่ละปัญหาต่างๆ ด้วย โดยกำหนด ออกเป็นแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ซึ่งแผนระยะสั้นมุ่งแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม ส่วนแผนระยะ ยาวเป็นการแก้ไขปัญหาคือเป็นขั้นตอนๆ ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขและพัฒนา

ขั้นตอนที่ ๕ สร้างความเข้าใจร่วมกันทุกระดับ

การสร้างความเข้าใจร่วมกันในประโยชน์ของการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก รวมไปถึงการสร้างการยอมรับในส่วนที่ดี และส่วนที่ไม่ดี ของการทำงาน เพื่อให้ได้ ข้อมูลสภาพปัญหาที่แท้จริงและเป็นแก้ไขปัญหาคือตรงจุดมากที่สุด โดยสมาชิกในองค์กรจะต้องมี ความมุ่งมั่นตั้งใจในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

สรุปได้ว่า บางครั้งการจำแนกโอกาสและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้ สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ และในทางกลับกัน อุปสรรคอาจกลับ กลายเป็นโอกาสได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของตนให้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์แวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ SWOT เป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดการทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

ตารางที่ ๒.๒๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย เทคนิค SWOT

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมยศ นาวิการ, (๒๕๕๘, หน้า ๒๖-๒๗).	SWOT ย่อมาจาก Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats
ปรีดี โชติช่วง, (๒๕๓๙, หน้า ๑๔-๑๙).	ขั้นตอนการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน และภายในหน่วยงาน ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดวิสัยทัศน์ หรือกำหนดทางเลือกการกำหนด วิสัยทัศน์ขั้นตอนที่ ๓ กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอน ที่ ๔ วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขั้นตอนที่

๒.๑๐ ข้อมูลบริบทเรื่องทิวชัย

จังหวัดนครราชสีมา

ขนาดที่ตั้งและอาณาเขต

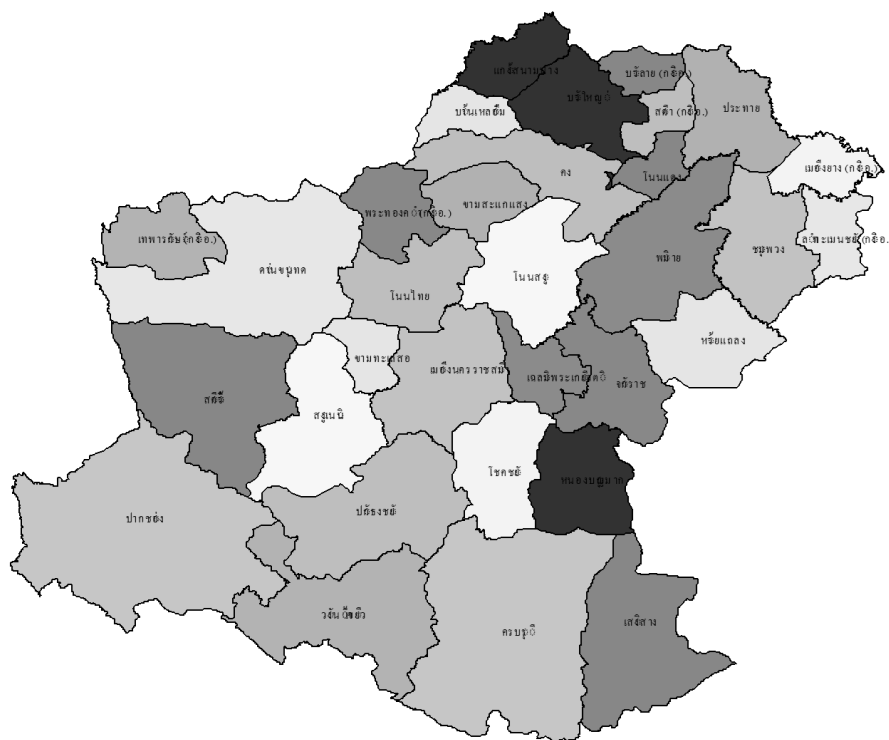
จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บนที่ราบสูงโคราช ละติจูด ๑๕ องศาเหนือ ลองจิจูด ๑๐๒ องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑๘๗ เมตร ตัวจังหวัดอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ ๒๕๕ กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ ๒๖๔ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๒๐,๔๙๓.๖๖๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๑๒,๘๐๘,๗๒๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒ ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดขอนแก่น

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก และจังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรี

ภาพที่ ๒.๑ ขนาดที่ตั้งและอาณาเขต

การปกครองและการบริหาร

จังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการออกเป็น ๓ ส่วนคือ

๑. การบริหารราชการส่วนกลาง มีส่วนราชการสังกัดส่วนกลางตั้งหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดอยู่ประมาณ ๑๙๖ หน่วย (รวมทั้งหน่วยงานอิสระ ๒๖ หน่วย รัฐวิสาหกิจ ๒๗ หน่วย)

๒. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาคประจำจังหวัด ๓๐ หน่วย ปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมาแบ่งการปกครองออกเป็น ๓๒ อำเภอ ๒๘๗ ตำบล ๓,๗๔๓ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑. อำเภอเมืองนครราชสีมา	๑๗. อำเภอบัวใหญ่
๒. อำเภอแก้งสนามนาง	๑๘. อำเภอบ้านเหลื่อม
๓. อำเภอขามทะเลสอ	๑๙. อำเภอประทาย
๔. อำเภอขามสะแกแสง	๒๐. อำเภอปักธงชัย
๕. อำเภอดง	๒๑. อำเภอปากช่อง
๖. อำเภอบุรีรัมย์	๒๒. อำเภอพระทองคำ
๗. อำเภอจักราช	๒๓. อำเภอพิมาย
๘. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	๒๔. อำเภอเมืองยาง
๙. อำเภอชุมพวง	๒๕. อำเภอลำทะเมนชัย
๑๐. อำเภอโชคชัย	๒๖. อำเภอวังน้ำเขียว
๑๑. อำเภอด่านขุนทด	๒๗. อำเภอสีคิ้ว
๑๒. อำเภอเทพารักษ์	๒๘. อำเภอสีดา
๑๓. อำเภอโนนแดง	๒๙. อำเภอสูงเนิน
๑๔. อำเภอโนนไทย	๓๐. อำเภอเสิงสาง
๑๕. อำเภอโนนสูง	๓๑. อำเภอหนองบุญมาก
๑๖. อำเภอบัวลาย	๓๒. อำเภอห้วยแถลง

จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากร ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ จำนวนทั้งสิ้น ๒,๖๓๐,๙๖๘ คน เป็นชาย จำนวน ๑,๒๙๘,๓๖๕ คน เป็นหญิง จำนวน ๑,๓๓๒,๖๐๓ คน

๓.. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มี ๓ รูปแบบ^{๑๓๒}

- ๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
- ๒) เทศบาล ๙๐ แห่ง ประกอบด้วย
 - เทศบาลนคร ๑ แห่ง คือ เทศบาลนครนครราชสีมา
 - เทศบาลเมือง ๔ แห่ง คือ

^{๑๓๒}ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ๓๐ มิ.ย. ๒๕๖๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.koratlocal.go.th และ www.nakhonratchasima.go.th [๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒].

๑. เทศบาลเมืองปากช่อง
 ๒. เทศบาลเมืองบัวใหญ่
 ๓. เทศบาลเมืองสีคิ้ว
 ๔. และเทศบาลเมืองปัก
 - เทศบาลตำบล ๘๕ แห่ง
 ๓) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๒๔๓ แห่ง รายละเอียดสามารถสืบค้นข้อมูลได้

ตารางที่ ๒.๒๔ แสดงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่	อำเภอ	เขตการปกครอง		ประชากร คน	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท)				
		ตำบล	หมู่บ้าน		ทน	ทม	ทต	อบต	รวม
๑	นครนครรราชสีมา	๒๖	๒๓๖	๔๖๙,๒๕๙	๑	-	๑๕	๑๗	๒๗
๒	เมืองปากช่อง	๑๔	๒๑๗	๑๙๐,๙๘๒		๑	๔	๙	๑๔
๓	พิมาย	๑๓	๒๑๒	๑๓๐,๐๕๓			๒	๑๑	๑๓
๔	ด่านขุนทด	๑๘	๒๒๕	๑๒๗,๙๓๘			๓	๑๕	๑๘
๕	โนนสูง	๑๘	๑๙๕	๑๒๗,๐๖๔			๖	๑๒	๑๘
๖	เมืองสีคิ้ว	๑๕	๑๗๐	๑๒๔,๒๕๖		๑	๓	๑๑	๑๕
๗	เมืองปักธงชัย	๑๘	๒๑๕	๑๑๗,๒๗๑		๑	๕	๑๒	๑๘
๘	ครบุรี	๑๕	๑๕๓	๙๕,๒๖๒			๕	๑๐	๑๕
๙	เมืองบัวใหญ่	๑๑	๑๒๒	๘๓,๒๓๓		๑	๑	๙	๑๑
๑๐	ชุมพวง	๑๐	๑๓๓	๘๒,๘๒๘			๑	๙	๑๐
๑๑	คิง	๑๒	๑๕๖	๘๑,๖๖๑			๒	๑๐	๑๒

ตารางที่ ๒.๒๔ แสดงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

ที่	อำเภอ	เขตการปกครอง		ประชากร คน	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท)				
		ตำบล	หมู่บ้าน		ทน	ทม	ทต	อบต	รวม
๑๒	สูงเนิน	๑๓	๑๒๗	๘๑,๙๖๗			๒	๑๑	๑๓
๑๓	โชคชัย	๑๒	๑๒๘	๘๐,๖๔๖			๓	๙	๑๒
๑๔	ประทาย	๑๔	๑๔๙	๗๗,๘๗๘			๑	๑๓	๑๔
๑๕	ห้วยแถลง	๑๒	๑๒๐	๗๕,๒๔๘			๓	๙	๑๒
๑๖	โนนไทย	๑๒	๑๓๑	๗๒,๐๘๕			๓	๙	๑๒
๑๗	จักราช	๙	๑๐๙	๗๐,๗๕๓			๑	๘	๙
๑๘	เสิงสาง	๘	๘๕	๖๙,๗๓๗			๒	๖	๘

๑๙	หนองบุญมาก	๙	๑๐๔	๖๐,๑๗๔			๒	๗	๙
๒๐	ขามสะแกแสง	๙	๗๒	๔๓,๔๓๕			๓	๖	๙
๒๑	วังน้ำเขียว	๖	๘๓	๔๓,๕๓๕			๑	๕	๖
๒๒	พระทองคำ	๖	๗๕	๔๒,๕๕๒			๒	๔	๖
๒๓	แก้งสนามนาง	๕	๕๖	๓๗,๒๑๗			๑	๔	๕
๒๔	เฉลิมพระเกียรติ	๖	๖๑	๓๕,๔๒๒			๑	๕	๖
๒๕	ลำทะเมนชัย	๕	๕๙	๓๒,๕๒๗			๕	-	๕
๒๖	ขามทะเลสอ	๖	๔๖	๒๙,๔๐๔			๒	๔	๖
๒๗	เมืองยาง	๔	๔๖	๒๘,๑๑๔			๑	๓	๔
๒๘	โนนแดง	๖	๖๕	๒๕,๕๗๐			๒	๔	๖
๒๙	บัวลาย	๕	๔๕	๒๔,๗๓๐			๑	๔	๕
๓๐	สีดา	๖	๕๐	๒๔,๓๖๓			๑	๕	๖
๓๑	เทพารักษ์	๔	๕๙	๒๔,๕๑๗			-	๔	๔
๓๒	บ้านเหลื่อม	๕	๓๙	๒๑,๐๑๗			๑	๔	๕
	๓๒ อำเภอ	๒๘๗	๓,๗๔๓	๒,๖๓๐,๙๖๘	๑	๔	๘๕	๒๔๓	๓๓๓
๓๓		อบจ.นครราชสีมา ๑ แห่ง							๓๓๔

นักการเมืองระดับท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด	๑ คน
นายกเทศบาลนคร	๑ คน
นายกเทศบาลเมือง	๔ คน
นายกเทศบาลตำบล	๘๕ คน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	๒๔๓ คน
รวมจำนวนผู้บริหารท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา	๓๓๔ คน

การเมืองระดับชาติ

จังหวัดนครราชสีมามีเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๔ เขต (การเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒)^{๑๓๓} และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ ๑๔ คน จากทั้งหมด ๓๕๐ คนทั่วประเทศในสภาผู้แทนราษฎรไทย

เขตการเลือกตั้ง

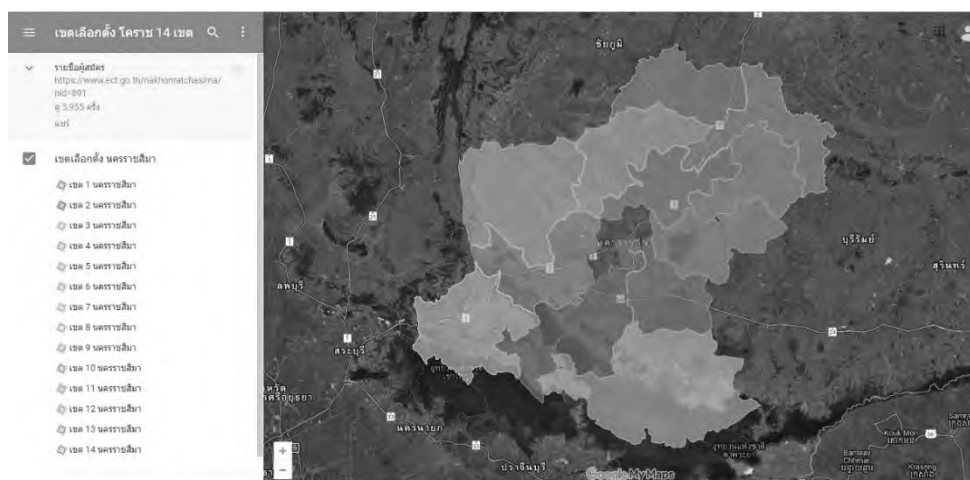
ตารางที่ ๒.๒๕ แสดงเขตการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง	เขตการเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.
พ.ศ. ๒๕๖๒	<ul style="list-style-type: none"> • เขตเลือกตั้งที่ ๑ : อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลในเมือง ตำบลหนองไผ่ล้อม ตำบลโพธิ์กลาง และตำบลหนองจะบก) • เขตเลือกตั้งที่ ๒ : อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลหนองกระทุ่ม ตำบลหมื่นไวย ตำบลบ้านเกาะ ตำบลตลาด ตำบลมะเร็ง ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลหนองไข่น้ำ ตำบลโคกสูง ตำบลจอหอ ตำบลพุดซา ตำบลพลกรัง ตำบลสีมูม ตำบลปรุใหญ่ ตำบลบ้านใหม่ ตำบลสุรนารี และตำบลโคกกรวด) • เขตเลือกตั้งที่ ๓ : อำเภอขามทะเลสอ, อำเภอสูงเนิน และอำเภอสีคิ้ว (เฉพาะตำบลสีคิ้ว ตำบลมิตรภาพ ตำบลลาดบัวขาว ตำบลคลองไผ่ ตำบลหนองน้ำใส และตำบลหนองหญ้าขาว) • เขตเลือกตั้งที่ ๔ : อำเภอโนนสูง, อำเภอโนนไทย (เฉพาะตำบลถนนโพธิ์ ตำบลมะค่า ตำบลด่านจาก ตำบลกำปัง และตำบลสำโรง) และอำเภอพิมาย (เฉพาะตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลกระเบื้องใหญ่ ตำบลชีวาน และตำบลท่าหลวง) • เขตเลือกตั้งที่ ๕ : อำเภอบ้านเหลื่อม, อำเภอแก้งสนามนาง, อำเภอบัวใหญ่, อำเภอบัวลาย และอำเภอสีดา • เขตเลือกตั้งที่ ๖ : อำเภอลำทะเมนชัย, อำเภอเมืองยาง, อำเภอประทาย, อำเภอโนนแดง และอำเภอคง (เฉพาะตำบลเทพาลัย ตำบลขามสมบูรณ์ และตำบลตาจั่น) • เขตเลือกตั้งที่ ๗ : อำเภอชุมพวงและอำเภอพิมาย (ยกเว้นตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลกระเบื้องใหญ่ ตำบลชีวาน และตำบลท่าหลวง) • เขตเลือกตั้งที่ ๘ : อำเภอห้วยแถลง, อำเภอจักราช และอำเภอ 	๑๔ คน (เขตละ ๑ คน)

^{๑๓๓} "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะมี และจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด" ราชกิจจานุเบกษา. ๑๓๖ (๑๐ ก) : ๒. ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒.

	เฉลิมพระเกียรติ · เขตเลือกตั้งที่ ๙ : อำเภอหนองบุญมาก, อำเภอโชคชัย และ อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลหนองระเวียง ตำบลพะเนา และตำบลหัวทะเล)	
การเลือกตั้ง	เขตการเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.
	<ul style="list-style-type: none"> · เขตเลือกตั้งที่ ๑๐ : อำเภอเสิงสาง, อำเภอครบุรี และอำเภอวัง น้ำเขียว (เฉพาะตำบลไทยสามัคคีและตำบลวังน้ำเขียว) · เขตเลือกตั้งที่ ๑๑ : อำเภอปักธงชัย, อำเภอวังน้ำเขียว (ยกเว้น ตำบลไทยสามัคคีและตำบลวังน้ำเขียว), อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลไชยมงคลและตำบลหนองบัวศาลา) และอำเภอปาก ช่อง (เฉพาะตำบลวังกะทะ) · เขตเลือกตั้งที่ ๑๒ : อำเภอปากช่อง (ยกเว้นตำบลวังกะทะ) · เขตเลือกตั้งที่ ๑๓ : อำเภอด่านขุนทด, อำเภอเทพารักษ์ และ อำเภอสีคิ้ว (เฉพาะตำบลดอนเมือง ตำบลกฤษณา ตำบลวังโรง ใหญ่ ตำบลหนองบัวน้อย ตำบลบ้านหัน และตำบลกุดน้อย) · เขตเลือกตั้งที่ ๑๔ : อำเภอขามสะแกแสง, อำเภอพระทองคำ, อำเภอคง (ยกเว้นตำบลเทพาลัย ตำบลขามสมบูรณ์ และตำบลตา จั่น) และอำเภอโนนไทย (เฉพาะตำบลสายออ ตำบลโนนไทย ตำบลค้ำพลู ตำบลบ้านวัง และตำบลบัลลังก์) 	๑๔ คน (เขตละ ๑ คน)

แผนที่เขตเลือกตั้ง ๑๔ เขต

รายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต^{๑๓๔}

ตารางที่ ๒.๒๖ แสดงรายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต

เขต	ชื่อ-สกุล	สังกัดพรรค
๑	นายเกษม ศุภรานนท์	พลังประชารัฐ
๒	นายวัชรพล โตมรศักดิ์	ชาติพัฒนา
๓	นายประเสริฐ จันทรรวงทอง	เพื่อไทย
๔	นายทวีรัฐ รัตนเศรษฐ์	พลังประชารัฐ
๕	นายโกศล ปัทมะ	เพื่อไทย
๖	นายอธิรัฐ รัตนเศรษฐ์	พลังประชารัฐ
๗	นางทัศนียา รัตนเศรษฐ์	พลังประชารัฐ
๘	นางทัศนพร เกษเมธีการุณ	พลังประชารัฐ
๙	นายอภิชา เลิศพัชรกมล	ภูมิใจไทย
๑๐	นายพรชัย อำนวยทรัพย์	ภูมิใจไทย
๑๑	นายสมศักดิ์ พันธุ์เกษม	พลังประชารัฐ
๑๒	นายศิริสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ	เพื่อไทย
๑๓	นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	ภูมิใจไทย
๑๔	นายสุชาติ ภิญโญ	เพื่อไทย

^{๑๓๔} ราชกิจจานุเบกษา,ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง (ครั้งที่ ๔), เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๑๐ ก, ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒, หน้า ๒๔

นับจากที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖ การเลือกตั้งครั้งนี้เป็น "การเลือกตั้งทางอ้อมครั้งแรกและครั้งเดียวของไทย" โดยจังหวัดนครราชสีมามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดแรก คือ พันเอก พระยาเสนาภิมุข (แสง เตมียาจล) และ นายสนิท เจริญรัฐ^{๑๓๕}

- นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด คือ ๙ สมัย ได้แก่ นายสุขุม เลาวินัยศิริ

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีคนแรกของจังหวัดนครราชสีมา คือ นางไสว อุณาพรหม (จากการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๒๒)

- ตระกูลการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด คือ รัตนเศรษฐ (๔ คน) ได้แก่ นายวิรัช รัตนเศรษฐ, นางทัศนียา รัตนเศรษฐ, นายทวิรัฐ รัตนเศรษฐ และนายอธิรัฐ รัตนเศรษฐ

- นักการเมืองที่ประชาชนจังหวัดนครราชสีมาให้การยกย่องมากที่สุด คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

^{๑๓๕} สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๗๖ เลือกตั้งทั่วไป ครั้งแรก ข่าวการเมือง ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐

๒.๑๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๑.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

สิบทิศ วุฒิชชาติ ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำด้านการเลือกตั้งกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กร แนวธรรมาภิบาลอัจฉริยะเพื่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย ที่มีเสถียรภาพในอนาคตของประเทศไทย : ศึกษากรณี คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.)” ผลการวิจัยพบว่า กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของไทย มีสถานะที่ได้รับความเคารพนับถือ และเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางสามารถใช้อำนาจในการควบคุมดำเนินการเลือกตั้งได้อย่างเคร่งครัด และศักดิ์สิทธิ์ ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง เพราะการอำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบ มีมาตรการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยมีเสถียรภาพที่ยั่งยืนของประเทศไทย ในอนาคต^{๑๓๖}

สุวิทย์ วิชชาวุธ ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำธรรมาภิบาล-บรรษัทภิบาล และยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองอย่างชาญฉลาด เพื่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนสมัยใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ในฐานะรัฐวิสาหกิจของไทย” ผลการวิจัยพบว่า ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันการบริหารงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยยังเป็นการบริหารงานที่ล่าสมัย การตัดสินใจที่ยังไม่เด็ดขาด และขาดความโปร่งใสในการดำเนินงาน การถูกแทรกแซงจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งสามารถอธิบายรูปแบบภาวะผู้นำในอดีตและปัจจุบัน ได้ในลักษณะรูปแบบ “The Scandal Administrative Labyrinths” หรือ “การเป็นเขาวงกตอันฉาวโฉ่” โดยสรุปจากผลการวิจัยพบว่าผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยพบว่าลักษณะภาวะผู้นำที่จะนำพาองค์กรแห่งนี้หลุดพ้นจากปัญหาต้องเป็นผู้นำที่เน้นหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลโดยยึดทั้งหลักนิติธรรม คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งภาวะผู้นำดังกล่าวมีรูปแบบในลักษณะ “The Professional National Gold Mines” หรือ “การเป็นเหมืองทองมืออาชีพของชาติ” ในส่วนของยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองอย่างชาญฉลาดนั้นควรให้ความสำคัญในส่วนของมาตรฐานความปลอดภัยและการบริการ ในด้านการ

^{๑๓๖}สิบทิศ วุฒิชชาติ, “ภาวะผู้นำด้านการเลือกตั้งกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กรแนวธรรมาภิบาลอัจฉริยะเพื่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย ที่มีเสถียรภาพในอนาคตของประเทศไทย : ศึกษากรณี คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.)”, วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๑๒๑-๑๓๐.

บริหารจัดการอย่างยั่งยืนสมัยใหม่ พบว่า ควรมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร และการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม^{๑๓๗}

จรินทร์ อีวส์วีสตี ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำด้านการกระจายอำนาจและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔” ผลการวิจัยพบว่า ในยุคอดีตทราบจนในยุคปัจจุบันนี้ ผู้บริหารระดับท้องถิ่นในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้ดำเนินบทบาทด้านการพัฒนาอย่างค่อนข้างทุลักทุเล เพราะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอันทรงพลังและเจตนารมณ์ของ “หน่วยเหนือ” หรือ “มือที่อยู่เบื้องบน” ในกระทรวงมหาดไทย หากกล่าวอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ผู้บริหารระดับท้องถิ่นไม่สามารถสนองตอบความต้องการ และข้อเรียกร้องอันหลากหลายและครอบคลุมของพี่น้องประชาชน ภายใต้การดูแลของตนได้อย่างไม่เต็มที่ สืบเนื่องจากวิกฤติการณ์ทางการเมืองที่อุบัติขึ้นจากอำนาจที่เพิ่มสูงขึ้นของกลุ่มนักธุรกิจการเมืองทุนนิยมสามัญ ผู้ยึดกุมอำนาจรัฐที่เป็นประชาธิปไตยจอมปลอมได้อย่างเข้มแข็ง ทำให้กลุ่มผู้บริหารระดับท้องถิ่นเหล่านี้ ต้องประสบกับความยากลำบากมากขึ้นเรื่อยๆ ในการตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ โดยสรุป เพื่อให้ผู้บริหารระดับท้องถิ่น ผู้ไฝ่ฝันจะเต็มเต็มภารกิจการเป็นผู้แทนของตน เพื่อให้บรรลุถึงบทบาทด้านภาวะผู้นำอนาคตในฐานะ “วีระบุรุษของคนระดับรากหญ้า” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทด้านภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมที่เคยเป็น “ผู้เป็นเบี้ยล่างในการพิทักษ์ปกป้องดูแลท้องถิ่น” ไปสู่บทบาทใหม่ พวกเขาจะต้องเสริมสร้างการยอมรับจากสาธารณะให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อให้บทบาทด้านภาวะผู้นำของตนมีพลังอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ต้องเป็นการกระจายอำนาจ การส่งมอบอำนาจตามวิธีประชาธิปไตยการพัฒนาแนวคิดในการให้บริการแก่พี่น้องประชาชน เช่นเดียวกับการผลักดันให้เกิดศรัทธา ความเชื่อมั่น ที่เข้มแข็งจากประชาชน เน้นการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล และการเปิดกว้างให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อช่วยกันเสริมสร้างอนาคตของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้อุบัติขึ้นได้อย่างแท้จริงในสังคมไทย^{๑๓๘}

วันดี กุญชรยาคง ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำแบบนักการทูต-นักการทหารและยุทธศาสตร์สันติวิธีไว้ความรุนแรงเพื่อความอยู่รอดของชาติ ศึกษาเฉพาะกรณี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ พ.ศ.

^{๑๓๗} สุวิทย์ วิชชาวุธ, “ภาวะผู้นำธรรมาภิบาล-บรรษัทภิบาล และยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองอย่างชาญฉลาด เพื่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนสมัยใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ในฐานะรัฐวิสาหกิจของไทย”, วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๓๕-๔๒.

^{๑๓๘} จรินทร์ อีวส์วีสตี, “ภาวะผู้นำด้านการกระจายอำนาจและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔”, วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๒๕๙-๒๖๘.

๒๕๕๕” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ที่ได้รับการชื่นชม ในด้านอุดมการณ์ทางการเมืองว่า เป็นตัวแทนของลัทธิจงรักภักดีนิยม และกษัตริย์นิยมอย่างเข้มข้น ตลอดจนแสดงออกถึงลัทธิชาตินิยมและอนุรักษ์นิยม ควบคู่ไปกับลัทธิเสรีนิยมประชาธิปไตย ซึ่งได้ช่วยให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ สามารถบริหารยุทธศาสตร์สันติวิธีควบคู่ไปกับการใช้ยุทธวิธีทางการทูตในการเอาชนะภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ที่เข้ามารุกรานประเทศในช่วงที่เกิดวิกฤติความมั่นคงของชาติ อีกทั้งยังช่วยให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดเพื่อความอยู่รอดของชาติท่ามกลางการรุกรานของคอมมิวนิสต์ทั่วทั้งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในช่วงเวลานั้น โดยสรุป การพิจารณาถึงภาวะผู้นำเชิงการทูต-การทหารของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเน้นความเข้มข้นเชิงการทหารและยุทธวิธีการทหาร ในช่วงเริ่ม ต้นที่ทำให้ต้องพ่ายแพ้ ในการสู้รบที่เชื่อกันว่าเป็นรูปแบบของเคล้าซวิทซ์ (The Clausewitz Style) โดยได้เปลี่ยนแปลงคุณลักษณะไปสู่การดำเนินยุทธวิธีทางการทหารที่เป็นยุทธศาสตร์และการทูตที่เรียกกันว่าเป็นรูปแบบของซุนวู (Sun Tzu Style) ในช่วงหลังของการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้ จึงช่วยให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ สามารถบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุด ช่วยให้สำเร็จผลในด้านการอยู่รอดของชาติได้^{๑๓๙}

พรเทพ จันทรมล ได้วิจัยเรื่อง “อิทธิพลของการรับรู้การเมืองในองค์การทักษะทางการเมืองภาวะผู้นำที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาคแห่งหนึ่ง” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ข้าราชการตำรวจมีทักษะทางการเมือง ภาวะผู้นำ และความยึดมั่นผูกพันในงานอยู่ในระดับสูง ในขณะที่มีการรับรู้การเมืองในองค์การอยู่ในระดับปานกลาง และ ๒) ทักษะทางการเมือง และภาวะผู้นำสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือผลของปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้มีการศึกษาร่วมกับความยึดมั่นผูกพันในงานอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในบริบทข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรของประเทศไทย^{๑๔๐}

พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาบุญโญ) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ภาวะผู้นำเป็นการที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ ซึ่งมีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและ

^{๑๓๙} วันดี กุญชรยาคง, “ภาวะผู้นำแบบนักการทูต-นักการทหารและยุทธศาสตร์สันติวิธีไว้ความรุนแรงเพื่อความอยู่รอดของชาติ ศึกษาเฉพาะกรณี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ พ.ศ. ๒๕๕๕”, วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๒๖๙-๒๗๗.

^{๑๔๐} พรเทพ จันทรมล, “อิทธิพลของการรับรู้การเมืองในองค์การทักษะทางการเมืองภาวะผู้นำที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาคแห่งหนึ่ง”, วารสารพฤกษศาสตร์, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม ๒๕๖๑) : ๘๒-๙๘.

อำนาจการโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ ร่วมใจกันดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำแนวพุทธจะเป็นผู้มีหลักธรรมในการเป็นผู้นำ เช่น หลักในการครองตน ด้วยหลักพรหมวิหาร และครองงานด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาหลักทศตียปาปณิกธรรม ๒. พระธรรมภานพิลาส (อดุลย์ อมโร) มีการบริหารจัดการโดยเริ่มต้นจากการวางระเบียบ กฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันก่อน เป็นผู้นำในการฟื้นฟูสำนักเรียนบาลีขึ้นในวัด เป็นผู้วางแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา เป็นผู้นำในการจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์เป็นแห่งแรก เป็นผู้นำในการจัดตั้งกองทุนมูลนิธิศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาของวัดคูยางและเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นผู้เขียนหลักธรรมเตือนใจแก่พุทธศาสนิกชนในโอกาสและวาระต่าง ๆ และเป็นพระมหาเถระนักพัฒนา นักคิด นักออกแบบเสนาสนะภายในวัด จัดหมวดหมู่สังฆาวาส พุทธาวาสอย่างเป็นระบบ ๓. ภาวะผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักทศตียปาปณิกธรรมของพระธรรมภานพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ พบว่า ๓.๑ ด้านการปกครอง พระธรรมภานพิลาสเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบายในการปกครองที่มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน มีการกระจายอำนาจการปกครอง การสร้างค่านิยมที่ดี การส่งเสริมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ๓.๒ ด้านศาสนศึกษา พระธรรมภานพิลาสเป็นผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุและสามเณรได้มีความรู้อย่างแตกฉานเพื่อที่จะได้อบรมสั่งสอนผู้อื่นได้ ๓.๓ ด้านการเผยแผ่ พระธรรมภานพิลาสได้มีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนา โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งเน้นการเผยแผ่เชิงรุกและได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ ๓.๔ ด้านการศึกษาสงเคราะห์พระธรรมภานพิลาสสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีโอกาสได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเพื่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตอันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ ๓.๕ ด้านการสาธารณูปการ พระธรรมภานพิลาสมีนโยบายให้คณะสงฆ์การดูแลรักษาและพัฒนาศาสนสมบัติ ๓.๖ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระธรรมภานพิลาสได้ส่งเสริมกิจการสาธารณะประโยชน์ เช่น โครงการวัดช่วยวัด โครงการส่งเงินสมทบทุนมูลนิธิต่างๆ รวมทั้งความสำคัญในการอนุรักษ์ศาสนสถานไว้ให้ชนรุ่นหลังด้วย ^{๑๔๑}

รพีพร ธงทอง ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับภาวะผู้นำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำแบบมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมาคือ ผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้นำ

^{๑๔๑}พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาบุญโญ), “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภานพิลาส (อดุลย์ อมโร)”, วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๒๕-๓๘.

แบบคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล, สภาพวัฒนธรรมองค์กรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัฒนธรรมองค์กรแบบครอบครัว รองลงมาคือ วัฒนธรรมองค์กรแบบเน้นการพัฒนา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัฒนธรรมองค์กรแบบเน้นสายการบังคับบัญชา ๒. วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกกับภาวะผู้นำ โดยมีค่า $r = .๓๑๔$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑๓ ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อพัฒนาท้องถิ่นและภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรมีความสามารถในการพยากรณ์ร้อยละ ๓๓.๗% ($R^2 = .๓๓๗$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ ๔) ข้อค้นพบควรใช้กระบวนการ PDCA มาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำกับวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน^{๑๔๒}

ชุตินา รักษาบางแหลม ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกระดับโดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาวะการแข่งขันปัจจุบัน ประกอบกับผู้คนมีคุณธรรมจริยธรรมลดลง ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไม่ยึดมั่นในคุณธรรม ไม่ประพฤติตามจริยธรรม ทำให้สังคมเกิดวิกฤต จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารบุคลากร หน่วยงาน และองค์กรได้ในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานสถาบันการศึกษาพยาบาลที่ต้องทำหน้าที่ผลิตบุคลากรที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อรับใช้สังคม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษาที่มีความเข้าใจตระหนักถึงภาวะผู้นำและมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม” นอกจากนี้เมื่อต้องเผชิญกับประเด็นปัญหาจริยธรรมในสถานศึกษาด้วยแล้ว สามารถแสดงออกถึงการตัดสินใจและใช้เหตุผลทางจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์นั้น ซึ่งจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้นบทความนี้จึงขอเน้นการประยุกต์ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประเด็นปัญหาจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาและ นำเสนอหนทาง แนวทาง มาตรการในการขับเคลื่อนภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในสถาบันการศึกษาพยาบาล^{๑๔๓}

กาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสาธารณภัยของ

^{๑๔๒}รพีพร ธงทอง, “ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น”, วารสารวิจัยและพัฒน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๔๕ (กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๑) : ๑๐๓-๑๑๔.

^{๑๔๓}ชุตินา รักษาบางแหลม, “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา”, วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙) : ๑๖๘-๑๘๑.

ประเทศไทยนอกจากเรื่องภาวะผู้นำและการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วการสร้างจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย และการเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยเป็นเรื่องที่จำเป็น ทั้งนี้ในการบริหารจัดการน้ำควรจัดทำอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด หรือกลุ่มพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีการใช้ประโยชน์หรือได้รับผลกระทบจากการใช้น้ำร่วมกัน ควรสร้างหรือจัดหาพื้นที่เพื่อรองรับปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น ทั้งการสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ สระ คลองส่งน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ เพื่อสร้าง เครือข่ายเชื่อมโยงที่เราสามารถบริหารจัดการน้ำได้มากขึ้น เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งอย่างยั่งยืน^{๑๔๔}

สรุปได้ว่า กลุ่มชนไม่ว่าจะมีขนาดใดก็ตามย่อมจะต้องมีความต้องการ “ผู้นำ” ในทุกสถานการณ์ ซึ่งหากปราศจากผู้นำแล้ว กลุ่มชนนั้นย่อมขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน และไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ คือผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ผลสำเร็จที่ดี ผลจากความสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้จะเป็นที่ชี้วัดผลของ “ภาวะผู้นำ” ทั้งนี้ผู้นำที่แท้จริงอาจจะไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง หรือมีชื่อเสียงที่เมื่อเอ่ยชื่อแล้วคนทั่วไปรู้จัก แต่เขาจะต้องเป็นผู้มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้ อย่างไรก็ตามอาจจะกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำนั้นสามารถวัดได้ด้วยผลที่เกิดจากการนำ ไม่ได้วัดด้วยตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งถ้าจะกล่าวถึงค่าของคนก็ต้องอยู่ที่ผลของงาน ไม่ได้อยู่ที่ความเป็นคนของใคร ดังนั้น คนที่เป็นผู้นำ มีภาวะผู้นำจะต้องเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง และต้องแสดงบทบาทผู้นำอย่างถูกกาลเทศะ เป็นที่เชื่อกันว่า ผู้นำ

^{๑๔๔}กาญจนาชนิษฐา เอกแสงศรี, “ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง”, วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๙๘-๑๑๐.

ตารางที่ ๒.๒๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ

นักวิจัย	ผลการวิจัย
สิบทิศ วุฒิชชาติ, (๒๕๕๗).	กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของไทย มีสถานะที่ได้รับความเคารพนับถือ และเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางสามารถใช้อำนาจในการควบคุมดำเนินการเลือกตั้งได้อย่างเคร่งครัด และศักดิ์สิทธิ์ ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง เพราะการอำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบ มีมาตรการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
สุวิทย์ วิชชาวุธ, (๒๕๕๗).	ลักษณะภาวะผู้นำที่จะนำพาองค์กรแห่งนี้หลุดพ้นจากปัญหาต้องเป็นผู้นำที่เน้นหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลโดยยึดหลักนิติธรรม คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งภาวะผู้นำดังกล่าวมีรูปแบบในลักษณะ
จรินทร์ อิวสวัสดิ์, (๒๕๕๗).	เพื่อที่ผู้บริหารระดับท้องถิ่น ผู้ใฝ่ฝันจะเติมเต็มภารกิจการเป็นผู้แทนของตน เพื่อให้บรรลุถึงบทบาทด้านภาวะผู้นำในอนาคตในฐานะ “วีรบุรุษของคนระดับรากหญ้า” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทด้านภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมที่เคยเป็น “ผู้เป็นเบี้ยล่างในการพิทักษ์ปกป้องดูแลท้องถิ่น” ไปสู่บทบาทใหม่ พวกเขาจะต้องเสริมสร้างการยอมรับจากสาธารณะให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อให้บทบาทด้านภาวะผู้นำของตนมีพลังอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้
วันดี กุญชรยาคง, (๒๕๕๗).	การพิจารณาถึงภาวะผู้นำเชิงการทูต-การทหารของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเน้นความเข้มแข็งเชิงการทหารและยุทธวิธีการทหาร ในช่วงเริ่ม ต้นที่ทำให้ต้องพ่ายแพ้ ในการสู้รบที่เชื่อกันว่าเป็นรูปแบบของเกล้าซวิทซ์ โดยได้เปลี่ยนแปลงคุณลักษณะไปสู่การดำเนินยุทธวิธีทางการทหารที่เป็นยุทธศาสตร์และการทูตที่เรียกกันว่าเป็นรูปแบบของซุนวู

ตารางที่ ๒.๒๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พรเทพ จันทรมล, (๒๕๖๑).	๑) ข้าราชการตำรวจมีทักษะทางการเมือง ภาวะผู้นำ และความยึดมั่นผูกพันในงานอยู่ในระดับสูง ในขณะที่มีการรับรู้การเมืองในองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง และ ๒) ทักษะทางการเมือง และภาวะผู้นำสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจ
พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปัญญา), (๒๕๖๒).	ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำแนวพุทธจะเป็นผู้มีหลักธรรมในการเป็นผู้นำ เช่น หลักในการครองตน ด้วยหลักพรหมวิหาร และครองงานด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตั้งในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาหลักทศตปิณฑลธรรม
รพีพร ธงทอง, (๒๕๖๑).	ภาวะผู้นำแบบมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ แบบสร้างแรงบันดาลใจ คำนี้ถึงความเป็นปัจเจกบุคคล, สภาพวัฒนธรรมองค์กรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนโดยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรแบบครอบครัว เน้นการพัฒนา และเน้นสายการบังคับบัญชา
ชุตินา รัชชบังแหลม, (๒๕๕๙).	การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกกระดับโดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาวะการแข่งขันปัจจุบัน ประกอบกับผู้คนมีคุณธรรมจริยธรรมลดลงไม่เห็น ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ไม่ยึดมั่นในคุณธรรม ไม่ประพฤติตามจริยธรรม ทำให้สังคมเกิดวิกฤต
กาญจน์ชนิษฐา เอกแสงศรี, (๒๕๕๘).	การบริหารจัดการสาธารณสุขของประเทศไทยนอกจากเรื่องภาวะผู้นำและการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วการสร้างจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัย และการเสริมสร้าง วัฒนธรรมความปลอดภัยเป็นเรื่องที่จำเป็น

๒.๑๑.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ ได้วิจัยเรื่อง “ผลกระทบต่อการเมืองไทยจากการจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดง” ผลการวิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชนบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ในด้านเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิต จากการทำการเกษตรแบบเรียบง่ายกลายเป็นการเกษตรเชิงพาณิชย์ อุตสาหกรรม การค้า บริการ เข้ามาเป็นแรงงานในเมืองและแรงงานต่างประเทศ ปัจจัยนี้ทำให้คนชนบทมีฐานะ ความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น และอยู่ภายใต้เศรษฐกิจแบบพึ่งพาตามกลไกตลาด ในด้านการเมือง ระบบการเมืองแบบรัฐสภาที่มั่นคงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๗ ทำให้ชาวชนบท เรียนรู้ถึงพลังของการเลือกตั้งที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ส่งผลถึงชีวิตความเป็นอยู่ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้คนชนบทเข้าถึงข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร ไม่แตกต่างจากคนในเมือง ซึ่งก่อให้เกิดความคิดทางการเมืองที่แตกต่างไปจากเดิม ในด้านสังคม รูปแบบวิถีชีวิตของชาวชนบทเปลี่ยนแปลงไปรวมถึงความสัมพันธ์ ของระบบอุปถัมภ์ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้มีการจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดงใน พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ บ้านหนองหูลิง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และขยายตัวออกไป ซึ่งก่อให้เกิด ผลกระทบทางการเมือง เช่น ทำให้พฤติกรรมเลือกตั้งของชาวบ้านในชนบท เปลี่ยนแปลงไป นโยบายพรรคการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง การซื้อเสียง กลายเป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่มีบทบาทลดลงทั้งในการเลือกตั้งระดับประเทศจนถึง ระดับท้องถิ่น ตลอดจนเกิดการเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะไม่เป็นทางการเพิ่มมากขึ้น เช่น เป็นกลุ่มกดดันทางการเมือง^{๑๔๕}

ชิตชนก สมประเสริฐ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของสภาเกษตรกรไทย” ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรสะท้อนให้เห็นความคล้ายคลึงกับแนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ในแบบสหการทางสังคม (societal corporatism) อย่างเด่นชัด โดยสภาเกษตรกรมีการเลือกตั้งผู้แทนด้วยระบบเปิด กล่าวคือ มีการเปิดโอกาสให้สมัครรับเลือกตั้งจากกลุ่มอาชีพเกษตรกรและมีการเลือกตั้งโดยเสรี ซึ่งต่างจากสหการโดยรัฐ (state corporatism) ที่ผู้แทนมักจะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐ ผู้แทนของเกษตรกรชาวนาส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้นำท้องถิ่น ซึ่งส่งผลดีต่อการรวบรวมจำนวนสมาชิกที่ทำได้ง่าย ในทางกลับกันอาจทำให้เกิดการแทรกแซงโดยพรรคการเมือง และเกษตรกรชาวนาอาจขาดการมีส่วนร่วมโดยตรง ซึ่งผลของการมีส่วนร่วมแสดง

^{๑๔๕} บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, “ผลกระทบต่อการเมืองไทยจากการจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดง”, *ดุขฎิ นิพนธ์ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

ให้เห็นจากการศึกษาว่าเกษตรกรชาวนามีส่วนร่วมกับสภาเกษตรกรค่อนข้างน้อย อันเนื่องมาจากลักษณะพิเศษของเกษตรกรชาวนาที่ไม่เอื้อต่อการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง การไม่รู้ถึงบทบาทของสภาเกษตรกร และความเชื่อมั่นต่อสภาเกษตรกร อย่างไรก็ตาม สภาเกษตรกรถือเป็นจุดกึ่งกลางระหว่างเกษตรกรชาวนา ระบบราชการ และรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงและจัดการให้ข้อเรียกร้องต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จในการแก้ปัญหาได้จริง บทบาทของสภาเกษตรกรจึงมีความเป็นกลุ่มผลประโยชน์ ของเกษตรกรชาวนาที่เห็นได้ชัด เนื่องจากสภาเกษตรกรมีลักษณะสำคัญ คือ มาจากตัวแทนของเกษตรกรชาวนา มีการรวบรวมความเห็นของเกษตรกรชาวนา มีการเห็นพ้องกันเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกรชาวนา มีการผลักดันปัญหาแทนเกษตรกรชาวนา และสามารถรวบรวมและแสดงพลังของกลุ่มผลประโยชน์ได้ แม้ว่าการแสดงบทบาท ของสภาเกษตรกรค่อนข้างน้อยเนื่องจากเป็นองค์กรเกิดใหม่ และทำหน้าที่เพียงไม่กี่ปี อันถือเป็นเงื่อนไขในการยอมรับและได้รับความสนใจจากรัฐ ระบบราชการ และพรรคการเมือง^{๑๔๖}

เมตตา จารุจินดา ได้วิจัยเรื่อง “การเมืองกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจไทย ด้านโทรคมนาคม” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการเมืองที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจ ประกอบด้วย (๑) ปัจจัยการเมืองจากภายนอกองค์การ (๒) ปัจจัยการเมืองภายในองค์การ ส่วนวิธีการที่ฝ่ายการเมืองใช้ในการสร้างอิทธิพลหรือแทรกแซงการบริหารทรัพยากรของรัฐวิสาหกิจนั้น มีวิธีการดังนี้ (๑) การใช้ช่องโหว่ของ กฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ (๒) การใช้ประโยชน์จากความกำกวมหรือความไม่ชัดเจน ของกฎหมายและระเบียบ (๓) การใช้ผลประโยชน์ต่างตอบแทน (๔) การใช้อดีตผู้บริหาร ระดับสูงของรัฐวิสาหกิจ มาเป็นตัวเชื่อมโยงเครือข่ายกับพนักงานที่ยังทำงานอยู่ใน รัฐวิสาหกิจ ผลกระทบที่เกิดจากอิทธิพลทางการเมืองต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์พบว่า (๑) ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ (๒) ทำให้ได้บุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ อย่างเพียงพอและเหมาะสม เข้ามาเป็นผู้บริหารระดับสูงของรัฐวิสาหกิจ (๓) กลไกในการบริหารถูกควบคุมหรือครอบงำโดยฝ่ายการเมือง (๔) ทรัพยากรขององค์การถูกใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (๕) เป็นการทำลายระบบความยุติธรรม คุณธรรม และจริยธรรมในการบริหารงานขององค์การ (๖) ทำให้ขวัญและกำลังใจของพนักงานที่ทำงานดีและทุ่มเทตกต่ำลง (๗) ทำให้องค์การไม่มีความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจเอกชน^{๑๔๗}

^{๑๔๖}ชิตชนก สมประเสริฐ, “บทบาททางการเมืองของสภาเกษตรกรไทย”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุสิต** บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

^{๑๔๗}เมตตา จารุจินดา, “การเมืองกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจไทย ด้านโทรคมนาคม”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุสิต** บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

เพิ่มพร จงประสิทธิ์ ได้วิจัยเรื่อง “สันตโตศกกับการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า สันตโตศกเป็นชุมชนทางศาสนาที่สามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมือง โดยมีจุดมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่เป็นธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่ยึดหลัก “ธรรมาธิปไตย” เป็นที่ตั้ง และมนุษยธรรม เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาชุมชน/สังคมโลกียะ ขณะเดียวกันชาวโศกส่วนหนึ่งก็พยายามปฏิบัติธรรมไปสู่จิตโลกุตระ อันละสิ้นกิเลสอาสวะทั้งปวง ระบบบุญนิยม ที่สมณะโพธิรักษ์ พัฒนาขึ้นมาจากหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาโดยความมุ่งหมาย ทางการเมืองของสันตโตศก คือ หลักธรรมาธิปไตยซึ่งเป็นหลักทางพระพุทธศาสนา ที่ยึดถือความจริง ความถูกต้อง เพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ ดังนั้น ในการตัดสินใจทางการเมืองและการดำเนินนโยบายสาธารณะต่าง ๆ จะต้องไม่อิงกับ ผลประโยชน์ส่วนตน จะเห็นว่า ธรรมาธิปไตยนั้นเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชาธิปไตยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างน้อย ๒ ประการ ประการแรก คือ ธรรมาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการควบคุมตนเอง หมายถึง การควบคุมกาย วาจา และใจ ของตนเอง ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและพึงประสงค์ของสังคม กล่าวคือ การที่บุคคล สามารถควบคุมตนเองให้ทำในสิ่งที่ควรกระทำ และไม่ทำในสิ่งที่ไม่ควรกระทำ และประการที่สอง คือ ธรรมาธิปไตย เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับตนเอง ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสิ่งที่สังคมประชาธิปไตยคาดหวัง ตามมาตรฐานของธรรมาธิปไตย เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำ หากสามารถปฏิบัติตามแนวทางการประยุกต์ใช้ธรรมาธิปไตยในฐานะ เป็นเครื่องมือพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทยทั้ง ๒ แนวทางนี้ได้ ปัญหาจริยธรรม ของบุคคลต่าง ๆ ก็จะได้รับแก้ไข ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาของระบอบประชาธิปไตย ในสังคมไทยได้รับการแก้ไขและพัฒนาไปด้วย^{๑๔๘}

รัฐกมล ค้อสุวรรณดี ได้วิจัยเรื่อง “การครองอำนาจนำของพรรคการเมืองในพื้นที่ประชาสังคม : ศึกษากรณีพรรคไทยรักไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๔” ผลการวิจัยพบว่า ๑. พรรคไทยรักไทยสร้างอำนาจทางการเมือง (political power) โดยใช้พื้นที่สังคมการเมือง (political society) ก้าวสู่อำนาจทางการเมืองในฐานะทางเลือกใหม่ ในช่วงเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ วิกฤติศรัทธาต่อขั้วอำนาจเดิมในระบบอุปถัมภ์ พรรคไทยรักไทยได้นำนโยบายที่ตอบสนองต่อพื้นฐานความจำเป็น (need) และความต้องการ (desires) ของมวลชนที่ถูกเรียกขานตามนัยทางการเมืองว่า “ชนบท” ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างความต่อเนื่องด้วยนโยบายเชิงประชานิยม จึงทำให้สามารถรักษา ฐานคะแนนเสียงอย่างกว้างขวางต่อเนื่องแต่ในพื้นที่ประชาสังคม (civil society) ซึ่งอำนาจนำเดิมที่ยังคงดำรงอยู่ รวมถึงลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างฐานเสียง “เมือง” และ “ชนบท จึงทำให้เกิดพลังการ

^{๑๔๘} เพิ่มพร จงประสิทธิ์, “สันตโตศกกับการเมืองไทย”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

ตอบโต้พรรคไทยรักไทย ๒. กระบวนการครองอำนาจของพรรคไทยรักไทยเริ่มโดยการยึดพื้นที่การเมือง (political society) ด้วยการสร้างอำนาจพรรคในระบบรัฐสภา การปรับระบบบริหารราชการ การตอบโต้อำนาจเดิม (counter hegemony) เพื่อเข้าสวมแทน อำนาจเดิม ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจบังคับ (coercion) ก่อให้เกิดการตอบโต้ อำนาจของพรรคไทยรักไทยในพื้นที่ประชาสังคม พรรคไทยรักไทยได้ใช้การปฏิบัติการทางอุดมการณ์ (ideology) ด้วยการวางวาทกรรม “ความชอบธรรมของเสียงข้างมาก” (majority rule) เพื่อแสวงหาพันธมิตรร่วม (alliance) ในการสร้างกลุ่มประวัติศาสตร์ (historical bloc) ใหม่แทนกลุ่มอำนาจเดิม แต่พรรคไทยรักไทยไม่สามารถสร้างความยินยอม (consent) ที่จะนำไปสู่การครองอำนาจได้อย่างสมบูรณ์ในการทำสงครามช่วงชิงพื้นที่ (war of position) เพราะในพื้นที่ประชาสังคมของรัฐไทยภายใต้ อำนาจเดิมยังสามารถนำ (lead) ประชาชนได้อย่างเหนียวแน่น อย่างไรก็ตาม กระบวนการครองอำนาจของพรรคไทยรักไทยนี้ก่อให้เกิดการรวมตัวของพันธมิตร ร่วมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและท้าทายอำนาจเดิมและแสดงบทบาทที่ชัดเจนมากขึ้น ในพื้นที่ประชาสังคม^{๑๔๙}

สุจิตรา ทรงมัจฉา ได้วิจัยเรื่อง “พัฒนาการความเสมอภาคทางการเมืองของสตรีในสังคมไทย พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๖๐” ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการความเสมอภาคทางการเมืองของสตรีในห้วงเวลา พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๖๐ เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นมาเป็นลำดับ แต่ก็ยังไม่ดีเพียงพอที่จะทำให้สตรีสามารถเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มศักยภาพ และที่สำคัญหน่วยงานภาครัฐไม่แสดงให้เห็นถึงความจริงจังในการสนับสนุนสตรีให้สามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมืองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ในเบื้องต้นภาครัฐควรที่จะกำหนดเป็นนโยบายเพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้สตรีสามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น โดยการกำหนดเป็นแผนการดำเนินงาน หรือกำหนดเป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อการดำเนินงานทางการเมืองของสตรี หรือกำหนดเป็นมาตรการเฉพาะสำหรับการเพิ่มสัดส่วนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรให้มีการติดตามและประเมินผล กระทบจากการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นภาครัฐควรที่จะผลักดันให้มีหลักประกันว่า จะมีกลไกระดับชาติที่เข้มแข็งพอที่จะส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ ด้วยการให้อำนาจหน้าที่ ให้ทรัพยากรบุคคล และให้งบประมาณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสตรี สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้และเพื่อ

^{๑๔๙}รัฐกมล ค้อสุวรรณดี, “การครองอำนาจของพรรคการเมืองในพื้นที่ประชาสังคม : ศึกษากรณีพรรคไทยรักไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๔”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

เป็นการส่งเสริมสิทธิของสตรีทุกรูปแบบอันนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพในทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน^{๑๕๐}

กิตติภูมิ นามวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “บุพปัจจัยทางการเมืองและอำนาจฝ่ายบริหารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง : กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางการเมือง อำนาจฝ่ายบริหารและความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาอยู่ในระดับปานกลาง และยังมีอิทธิพลต่อกันโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณมีข้อค้นพบอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางการเมือง อำนาจฝ่ายบริหารและความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภานับว่าเป็นวิวัฒนาการขององค์กรเชิงวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่น^{๑๕๑}

สุภารัตน์ เกยุราพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งสามารถอาศัยทุนที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย ๒ ประการคือ พระพุทธศาสนา และพระราชปรีชาญาณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการใช้ เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรมและ ความเป็นไทย ควบคู่กับพระราชดำรัสเรื่องการใช้ ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขั้นประเทศ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยอย่างเป็นระบบ^{๑๕๒}

ยุพา ปราชญุกุล ได้วิจัยเรื่อง “แนวความคิดทางการเมืองที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมในพระราชนิพนธ์พบว่า แนวความคิดทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นคือแนวความคิดทางการเมืองแบบด้านอนุรักษ์นิยม ในการปกป้องการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงให้ความสำคัญในเรื่อง การครองอำนาจนำทางด้านการเมืองและการปกครองของสถาบัน

^{๑๕๐}สุจิตรา ทรงมัจฉา, “พัฒนาการความเสมอภาคทางการเมืองของสตรีในสังคมไทย พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๖๐”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิต** สาขาวิชาการเมือง, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๐).

^{๑๕๑}กิตติภูมิ นามวงศ์, “บุพปัจจัยทางการเมืองและอำนาจฝ่ายบริหารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง : กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิต** สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๖๐).

^{๑๕๒}สุภารัตน์ เกยุราพันธ์, “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิต** สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

พระมหากษัตริย์ในสังคมไทย รวมทั้งการป้องกันสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นได้ในสังคมไทยในตอนนั้น จึงได้สอดใส่อุดมการณ์ชาตินิยม ในวรรณกรรมพระราชนิพนธ์ และผลิตซ้ำออกมาโดยพระองค์ซึ่งเป็น ผู้ปกครองจนกลายเป็นวาทกรรมครอบงำ พื้นที่สังคมอุดมการณ์ อันเป็นโครงสร้างส่วนบน ตาม ความหมายของอันโตนิโอ กรัมซี บริษัทและสถานการณ์ทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ พบว่า สภาพสังคมและการเมืองในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น การเมืองการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไไทยนั้น เริ่มถูกสั่นคลอนด้วยกระแสเรียกร้องให้ทรงพระราชรัฐธรรมนูญ และเปลี่ยนแปลง ระบบการเมืองการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบบประชาธิปไตย^{๑๕๓}

วุฒิพงศ์ บัวซ้อย ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเมืองภาคประชาชนว่าด้วยเรื่องที่ดินทำกิน” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเมืองภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จหรือยืดเยื้อยาวนาน มีรูปแบบหรือมี วิธีการปฏิบัติ ดังนี้ วิธีการร้องทุกข์ของชาวบ้านห้วยระหงส์ห้วยกลดได้ต่อสู้และประสานความร่วมมือ กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกรูปแบบ ขณะที่ชาวบ้านน้ำคำเหนือได้ทำเพียงรวมตัวกัน ปกป้องหรือในหมู่บ้านและทำหน้าที่สื่อร้องเรียนถึงนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด รัฐสภาและเรื่องก็เงียบไป การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐชาวบ้านห้วยระหงส์ห้วยกลดทา จะรวมตัวกันเข้าไปสอบถามกับคูกรณีโดยตรง รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และสอบถาม ผ่านที่ปรึกษา ขณะที่ชาวบ้านน้ำคำเหนือไม่ได้ติดตามแต่รอการช่วยเหลือตามระบบราชการ การประท้วงอำนาจรัฐ ชาวบ้านห้วยระหงส์ห้วยกลดทา จัดเวทีประท้วงหน้า หมู่บ้าน หน้าอำเภอ หน้าศาลากลางจังหวัดและหน้ารัฐสภา ส่วนชาวบ้านน้ำคำเหนือ ชัดขวางไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำรถแทรกเตอร์เข้าไปตင်ดินในพื้นที่เพื่อทำขอบเขต ที่ดิน นสล. การร่วมมือกันแก้ไขวิกฤติชาวบ้านห้วยระหงส์ห้วยกลดทามีกลุ่ม NGO ทนายความเข้ามาช่วยเหลือ ส่วนกรณีบ้านน้ำคำเหนือไม่มี NGO ไม่มีทนายความช่วยเหลือ มีการอารยะขัดขืนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้ง ๒ พื้นที่ การสานเสวนาของบ้านห้วยระหงส์ ห้วยกลดทามีบุคคลสำคัญที่เป็นแกนนำหลักประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายจนเกิดการจับพิกัด GPS เพื่อการรังวัดที่ดินร่วมกัน ส่วนบ้านน้ำคำเหนือการสานเสวนาเกิดขึ้น ตามกลไกของรัฐ ความสามารถในการเจรจาต่อรองพบว่า บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ สถานะ อำนาจ และทรัพยากรมีอิทธิพลอย่างมากต่อแกนนำชาวบ้านทั้ง ๒ พื้นที่ การวิเคราะห์ นโยบายของรัฐต่อปัญหาที่ดินทำกินในช่วงสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ถึงสมัย รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พ.ศ. ๒๕๕๕ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดย นโยบายของรัฐต่อปัญหาที่ดินทำกินช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์

^{๑๕๓}ยุพา ปราชญากุล, “แนวความคิดทางการเมืองที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”, *ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

เวชชาชีวะ จะมีนโยบายการนำที่ดินราชพัสดุ เพื่อให้เกษตรกรเช่าทำการเกษตร มีโฉนดชุมชน และมีแนวทาง วิธีการ และมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ส่วนรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จะใช้ มติ ครม. ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินให้กับประชาชน^{๑๕๔}

วราเทพ รัตนากร ได้วิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาพรรคการเมืองในระบบการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า นับแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากนั้นได้มีการพรรคการเมืองเกิดขึ้น เรื่อยมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวนมาก แต่การพัฒนาพรรคการเมืองเพื่อนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากประชาชนเหมือนสถาบันหลักอื่น ๆ เนื่องจากพรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างสมบูรณ์ ตามองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นสถาบันทางการเมือง ๔ ประการ คือ (๑) ความสามารถในการปรับตัว (๒) การจัดการเชิงโครงสร้างที่มีความซับซ้อนในลักษณะองค์กรที่มีหน่วยงานย่อยหรือสาขาแยกย่อย (๓) ความมีอิสระที่ไม่ผูกพันกับผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และ (๔) ความเป็นปึกแผ่นในลักษณะองค์กรที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้พบข้อเท็จจริงว่า พรรคการเมืองในระบบการเมืองไทยยังประสบ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาหลายด้าน ได้แก่ ความไม่ต่อเนื่องในระบบประชาธิปไตย กฎหมายที่ไม่สนับสนุนต่อการพัฒนาพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง เป็นต้น ประกอบกับปัญหาการขาดอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิก การบริหารจัดการภายในของพรรคการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย การสร้างเครือข่ายทางการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง และการบริหารจัดการระบบการเงินที่ไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเมื่อเกิดความขัดแย้งจากเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลระดับผู้นำพรรค การลาออกของผู้บริหารหรือสมาชิกพรรค ทำให้เกิดการย้ายพรรคหรือการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่อันเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง^{๑๕๕}

สุริยา รักษาเมือง ได้วิจัยเรื่อง “ธรรมาธิปไตย : อุดมคติเพื่อการสร้างความสมดุลแห่งอำนาจ ในการปกครองรัฐ” ผลการศึกษาพบว่า ธรรมาธิปไตย คือการถือธรรมเป็นใหญ่ ยึดถือความถูกต้องชอบธรรมเป็นใหญ่ ใช้สนับสนุนการปกครอง องค์ประกอบของธรรมาธิปไตย ประกอบด้วย ๑) ธรรมฐิติ ๒) ธรรมนิติ ๓) ธรรมมติ และธรรมาธิปไตยในอุดมคติ ได้แก่ ๑) ผู้ปกครองรัฐจะต้องยึดมั่นตั้งมั่นในธรรม ยึดเอา ความถูกต้องชอบธรรมเป็นใหญ่ในการสร้างความ

^{๑๕๔} วุฒิพงศ์ บัวช้อย, “รูปแบบการเมืองภาคประชาชนว่าด้วยเรื่องที่ดินทำกิน”, *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๙).

^{๑๕๕} วราเทพ รัตนากร, “ยุทธศาสตร์การพัฒนาพรรคการเมืองในระบบการเมืองไทย”, *ดัชนีนิพนธ์ ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

สมดุลงานอำนาจในการปกครองรัฐ ๒) ต้องสร้างระบบและกฎหมายในการปกครองรัฐที่ชอบธรรม ๓) มีมิตีที่เป็นธรรม^{๑๕๖}

สรุปได้ว่า การเมือง คือ กิจกรรมที่มนุษย์กระทำ รักษาคุณสมบัติที่ดี และปรับปรุงกฎต่างๆ ไป ซึ่งมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ภายใต้กฎเหล่านั้น การเมืองมีความเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ของความขัดแย้ง และความร่วมมือในสังคม จากการศึกษาที่ตรงกันข้ามกัน ความต้องการที่ต่างกัน การแข่งขันกัน และความสนใจที่แตกต่างกัน การเมืองจึงเป็นเรื่องของการแสวงหาวิธีที่จะยุติปัญหา และทำความเข้าใจกันท่ามกลางความขัดแย้งกันในสังคม โดยการเมืองเป็น กลุ่มคนต่างๆ บ่อยครั้งที่ จะตัดสินใจในประเด็นที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขาเอง เช่น ครอบครัวหนึ่งต้องตัดสินใจว่าจะไปอยู่ที่ไหน และควรจะใช้กฎเช่นใดเพื่อที่จะปกครองลูกๆ ของพวกเขา ต้องทำอย่างไรที่จะรักษาบุคคลของบ้าน และอื่นๆ เช่นเดียวกับที่ประเทศหนึ่งต้องตัดสินใจว่าจะตั้งสวนสาธารณะไว้ที่ใด ควรจะเป็นพันธมิตร กับใครในช่วงที่เกิดสงคราม ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการทำให้เกิดการกำหนดชุดนโยบายสำหรับ กลุ่มคน การตัดสินใจเพียงสิ่งเดียวก็มีผลต่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มนั้นๆ และการเมืองเป็นเรื่องของการ ใช้อำนาจ หลายครั้งที่การเมืองจะเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจโดยคนหนึ่งคนหรือคนหลายคน เนื้อหา คนอื่นๆ “อำนาจ” คือ ความสามารถของคนหนึ่งคนที่จะทำให้คนอื่นๆ ทำสิ่งที่เขาปรารถนาเป็น สิ่ง แรกๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆ ก็ตาม การเมืองจึงมักจะเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ ไม่ว่าจะเป็นการบังคับ หรือ ชักจูง

ตารางที่ ๒.๒๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, (๒๕๕๘).	มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชนบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและ สังคม ในด้านเศรษฐกิจมี การเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิต จากการทำการเกษตรแบบเรียบง่ายกลายเป็นการเกษตรเชิงพาณิชย์ อุตสาหกรรม การค้า บริการ เข้ามาเป็นแรงงานในเมืองและแรงงานต่างประเทศ ปัจจุบันนี้ทำให้คนชนบทมีฐานะ ความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น
ชิตชนก สมประเสริฐ, (๒๕๕๘).	โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรสะท้อนให้เห็น ความคล้ายคลึงกับแนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ในแบบสหการทาง สังคมอย่างเด่นชัด

^{๑๕๖} สุริยา รักษาเมือง, “อุดมคติเพื่อการสร้างความสมดุลงานอำนาจ ในการปกครองรัฐ”, วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๕๐-๑๕๗.

ตารางที่ ๒.๒๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
เมตตา จารุจินดา, (๒๕๕๘).	ปัจจัยการเมืองที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจ ประกอบด้วย (๑) ปัจจัยการเมืองจากภายนอกองค์กร (๒) ปัจจัยการเมืองภายในองค์กร ส่วนวิธีการที่ฝ่ายการเมืองใช้ในการสร้างอิทธิพลแทรกแซงการบริหารทรัพยากรของรัฐวิสาหกิจนั้น
เพิ่มพร จงประสิทธิ์, (๒๕๕๘).	จากหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาโดยความมุ่งหมาย ทางการเมืองของสันตือโศก คือ หลักธรรมาธิปไตยซึ่งเป็นหลักทางพระพุทธศาสนา ที่ยึดถือความจริง ความถูกต้อง เพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ
รัฐกมล ค้อสุวรรณดี, (๒๕๕๘).	๑. พรรคไทยรักไทยสร้างอำนาจทางการเมือง โดยใช้พื้นที่สังคมการเมือง ก้าวสู่อำนาจทางการเมืองในฐานะทางเลือกใหม่ ในช่วงเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ วิกฤติศรัทธาต่อขั้วอำนาจเดิมในระบบอุปถัมภ์ พรรคไทยรักไทยได้นำนโยบายที่ตอบสนองต่อพื้นฐานความจำเป็น และความต้องการของมวลชนที่ถูกเรียกขานตามนัยทางการเมืองว่า “ชนบท” ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างความต่อเนื่องด้วยนโยบายเชิงประชานิยม จึงทำให้สามารถรักษาฐานคะแนนเสียงอย่างกว้างขวางต่อเนื่อง
สุจิตรา ทรงมัจฉา, (๒๕๖๐).	พัฒนาการความเสมอภาคทางการเมืองของสตรี เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นมาเป็นลำดับ แต่ก็ยังไม่ดีเพียงพอที่จะทำให้สตรีสามารถเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มศักยภาพ และที่สำคัญหน่วยงานภาครัฐไม่แสดงให้เห็นถึงความจริงจังในการสนับสนุนสตรีให้สามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมืองได้
กิตติภูมิ นามวงศ์, (๒๕๖๐).	การปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางการเมือง

ตารางที่ ๒.๒๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
สุดารัตน์ เกษราพันธ์, (๒๕๖๑).	พุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรมและ ความเป็นไทย ควบคู่กับพระราชดำรัสเรื่องการใช้ ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขั้นประเทศ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างเป็นระบบ
ยุพา ปราชญากุล, (๒๕๕๘).	แนวความคิดทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นคือแนวความคิดทางการเมืองแบบด้านอนุรักษนิยมในการปกป้องการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงให้ความสำคัญในเรื่อง การครองอำนาจนำทางด้านการเมืองและการปกครองของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย
วุฒิพงศ์ บัวซ้อย, (๒๕๕๙).	รูปแบบการเมืองภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จหรือยืดเยื้อยาวนาน มีรูปแบบหรือมี วิธีการปฏิบัติ
วราเทพ รัตนากร, (๒๕๕๘).	นับแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากนั้นได้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้น เรื่อยมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวนมาก แต่การพัฒนาพรรคการเมืองเพื่อนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากประชาชนเหมือนสถาบันหลักอื่น ๆ เนื่องจากพรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างสมบูรณ์
สุรียา รักษาเมือง, (๒๕๖๑).	ธรรมาธิปไตย คือการถือธรรมเป็นใหญ่ ยึดถือความถูกต้องชอบธรรมเป็นใหญ่ ใช้สนับสนุนการปกครอง องค์ประกอบของธรรมาธิปไตยประกอบด้วย ๑) ธรรมฐิติ ๒) ธรรมนิติ ๓) ธรรมมติ และธรรมาธิปไตยในอุดมคติ ได้แก่ ๑) ผู้ปกครองรัฐจะต้องยึดมั่นตั้งมั่นในธรรม ยึดเอา ความถูกต้องชอบธรรมเป็นใหญ่ในการสร้างความสมดุลแห่งอำนาจในการปกครองรัฐ ๒) ต้องสร้างระบบและกฎหมายในการปกครองรัฐที่ชอบธรรม ๓) มีมติที่เป็นธรรม

๒.๑๑.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทศพิธราชธรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักทศพิธราชธรรมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

พิมพ์เพชร สุขุมลไพบูลย์ ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้ทศพิธราชธรรมในการสอนจริยธรรมวิชาชีพและความเป็นมืออาชีพทางการแพทย์” ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความเกี่ยวข้องของหลักทศพิธราชธรรมกับจริยธรรมวิชาชีพแพทย์จำแนกการรับรู้ได้ ๔ ประเด็น คือ ๑. เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพแพทย์ในอนาคต ๒. ช่วยให้เป็นแพทย์ที่ดี ๓. ช่วยลดความขัดแย้งกับผู้ป่วยหรือเพื่อนร่วมงาน และ ๔. เป็นเรื่องที่สอนและปลูกฝังได้สำหรับการนำหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแพทย์มืออาชีพ พบว่าข้อที่เลือกมากที่สุดคือความอดทน จำนวน ๑๗ คน (ร้อยละ ๖๐.๗) รองลงมา คือ ความเพียรและการรักษาศีล จำนวน ๑๔ คน (ร้อยละ ๕๐.๐) ข้อที่เลือกน้อยที่สุด คือความไม่โกรธ และความไม่เบียดเบียน จำนวน ๒ คน (ร้อยละ ๗.๑) ผลจากการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนจริยธรรมวิชาชีพ และความเป็นมืออาชีพทางการแพทย์ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม ด้วยการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี^{๑๕๗}

อำนาจ ยอดทอง ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เชิงวิพากษ์แนวคิดว่าด้วยทศพิธราชธรรมในพระพุทธศาสนาคือธรรมาภิบาล” ผลการวิจัยพบว่า ทศพิธราชธรรมในพระพุทธศาสนามีฐานคิดแบบทฤษฎีคุณธรรมให้ความสำคัญกับการเป็นคนดีและผู้นำที่ดี ส่วนธรรมาภิบาลมีฐานคิดแบบทฤษฎีหน้าที่ให้ความสำคัญกับกฎ ระเบียบ หรือโครงสร้างที่ดี ด้วยเหตุนี้ในแง่หลักการแม้จะสามารถอธิบายและขยายความให้หลักทศพิธราชธรรมในพระพุทธศาสนามีความหมายตรง สอดคล้อง และครอบคลุมถึงหลักธรรมาภิบาลได้ก็ตามแต่ก็มีปัญหาในแง่ฐานคิด เพราะทศพิธราชธรรม หมายถึง คนส่วน ธรรมาภิบาลหมายถึงระบบหรือโครงสร้าง และที่สำคัญยังมีหลักการบางข้อของทั้ง ๒ แนวคิดที่ไม่สามารถมีความหมายสอดคล้องเชื่อมโยงถึงกันได้อีกด้วย การกล่าววาทศพิธราชธรรมในพระพุทธศาสนาคือธรรมาภิบาลจึงไม่ถูกต้องทั้งในแง่ฐานคิดและหลักการ ส่วนธรรมาภิบาลที่ใช้ในสังคมไทยได้มีการเพิ่ม “หลักคุณธรรม” ให้เป็นพบว่า หลักการหนึ่งในระบบธรรมาภิบาล เพื่อเปิดพื้นที่ให้คุณธรรมทางศาสนามีทศพิธราชธรรมเป็นต้นเข้ามาอยู่รวมอยู่ในระบบธรรมาภิบาล จึงทำให้หลักธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบทั้ง ๒ ส่วน คือ คนหรือผู้นำ และระบบหรือโครงสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์รวมถึงกระนั้นทศพิธราชธรรมเป็นเพียงหลักการหนึ่งของธรรมาภิบาลเท่านั้น นอกจากนี้ในเชิงปฏิบัติของ

^{๑๕๗}พิมพ์เพชร สุขุมลไพบูลย์, “การประยุกต์ใช้ทศพิธราชธรรมในการสอนจริยธรรมวิชาชีพและความเป็นมืออาชีพทางการแพทย์”, วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๔, (ตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๓๗๒-๓๘๒

สังคมไทยยังมีการนำหลักการทั้ง ๒ ไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับปัจเจกและระดับโครงสร้างอีกด้วย ซึ่งถือว่าเกินขอบเขตฐานคิดและหลักการเดิมของทั้ง ๒ แนวคิด^{๑๕๘}

พระทัตพงศ์ สุตสโน (ยศประสิทธิ์) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักทศพิธราชธรรม ในการปกครองคณะสงฆ์ของ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก” ผลการวิจัยพบว่า ๑. หลักทศพิธราชธรรมและการปกครอง คณะสงฆ์ ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมในการ ปกครองที่เหมาะสมสำหรับผู้หรือผู้บริหารในทุกๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หน่วยงาน องค์กร ประเทศ และระดับโลก รวมถึงการปกครองคณะสงฆ์ ไม่เฉพาะผู้นำเท่านั้นแต่สามารถนำมาใช้ได้กับทุกๆ คน ซึ่งมีอยู่ ๑๐ ประการ ด้วยกัน คือ ทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่ผู้อื่น ศีล หมายถึง ความประพฤติดีงามเสมอต้นเสมอปลาย ปริจาคะ หมายถึง ความเสียสละ อาชวชะ หมายถึง ความซื่อตรง มัททวะ หมายถึง ความอ่อนโยน ตปะ หมายถึง ความเพียรพยายามแผดเผากิเลส อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธเคือง อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียน ชันติ หมายถึง ความอดทน เข้มแข็ง อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่คลาดจากธรรม ๒. การใช้หลักทศพิธราชธรรมในการปกครอง คณะสงฆ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงให้ทานทั้งที่เป็นวัตถุทาน ธรรมทาน และอภัยทาน พระองค์ทรงเป็นผู้ทรงศีล ทรงธรรม อย่างเคร่งครัด มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ทรงเป็นผู้ซื่อตรงต่อหน้าที่ และซื่อสัตย์ต่อพุทธบริษัททั้งหลาย ด้วยพระเมตตาจิตของพระองค์ท่าน ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ในการทรงงานพระ ศาสนา และเผยแผ่ธรรมะเป็นทานในทุกที่ทุกโอกาสด้วยความขยันและอดทน ทรงเสด็จโปรด เยี่ยมเยียนพุทธบริษัททุกหมู่เหล่า ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ รวมถึงวัดวา อารามต่างๆ และสถานสงเคราะห์ ทรงให้ความช่วยเหลือดูแล บูรณะก่อสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นพุทธสถาน วัด โรงเรียน โรงพยาบาล และ สถานสงเคราะห์^{๑๕๙}

อนุภูมิ โขวกะยม ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการนำหลักทศพิธราชธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณ ด้านทาน การให้ควรให้ในสิ่งที่ควรให้เป็นการเผื่อแผ่ให้เป็นและการสงเคราะห์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการศึกษา ด้านศีล ความประพฤติดีงาม ผู้นำควรประพฤติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับประชาชนโดยทั่วไปและพนักงานส่วนตำบลที่ทำงานจะต้อง

^{๑๕๘}อำนาจ ยอดทอง, “วิเคราะห์เชิงวิพากษ์แนวคิดว่าด้วยทศพิธราชธรรมในพระพุทธศาสนา คือธรรมาภิบาล”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒) : ๑-๑๙.

^{๑๕๙}พระทัตพงศ์ สุตสโน (ยศประสิทธิ์), “ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักทศพิธราชธรรม ในการปกครอง คณะสงฆ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก”, วารสารบัณฑิตศาสตร์ มจร., ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๑๑-๒๓.

อยู่ในศีล และต้องประพฤติดีงามในการทำงานต่อเพื่อนร่วมงานจึงจะทำให้องค์การดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านปริจาคะ การบริจาค การเสียสละเพื่อส่วนในการรบบภาวะปฏิบัติดำเนินงานของประชาชน หม่อมคณะด้วยการเสียสละอย่างแท้จริง และมีใจกว้างขวางเพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์ ด้านอาชชวะ ความซื่อตรง มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ต่องาน ต่อบุคคลอื่น มีความภักดีต่อประเทศชาติและตั้งอยู่ในสุจริตธรรม ด้านมัททวะ ความอ่อนโยน มีความอ่อนโยนซึ่งกันและกัน ผู้บริหารจะต้องมีความอ่อนโยนซึ่งกันและกัน ด้านตปะ ความไม่หลงหมกมุ่นในลาภ ยศ สรรเสริญ ต้องทำงานให้เต็มที่มีธรรมะในตนเพื่อขจัดความชั่วไม่ให้กำเริบ เป็นอำนาจปราบปรามจิตใจของผู้ปกครองผู้นำท้องถิ่น ให้อยู่ในกรอบทำงานตามหน้าที่ให้ดีที่สุด ด้านอกโกธะ ความไม่โกรธ การทำงานร่วมกันจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ไม่โกรธกับสิ่งยั่วยุกับสิ่งรอบข้าง ควรมีความเมตตา รักและปรารถนาดีต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน โดยสม่ำเสมอด้วยใจบริสุทธิ์ ด้านอวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน การทำงานร่วมกันทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องทำตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกันอย่างบริสุทธิ์ใจ ควรมีความกรุณาช่วยเหลือให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานทำงานอย่างมีความสุข ด้านขันติความอดทน ควรมีใจที่เข้มแข็งต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้ บรรลุเป้าหมาย และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทุกอย่างให้ได้สันติภาพก็จะบังเกิดขึ้น ด้านอวิโรธนะ ความดำรงรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมยึดหลักความยุติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ดำรงความยุติธรรม มีความสงบเสงี่ยมมีสติควบคุมรักษามารยาททางกายวาจาให้เป็นสุจริต และไม่ผิดระเบียบประเพณี ตลอดจนจนกฎหมายและศีลธรรมให้มีความงดงาม^{๑๖๐}

รัฐธรรมนูญ เทศแก้ว ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในทศพิธราชธรรม” ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรม ๑๐ ประการของพระราชา นักปกครอง ผู้นำ ผู้บริหาร ประกอบด้วย ๑. ทาน หมายถึง การให้วัตถุสิ่งของให้ธรรมทาน และให้อภัยทาน ๒. ศีล หมายถึง ความประพฤติดีทั้งกายวาจาใจ ๓. ปริจาคะ หมายถึง การบำเพ็ญกิจด้วยการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ๔. อาชชวะ หมายถึง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ ๕. มัททวะ หมายถึง ความอ่อนโยน อภัยภัยมิตรเป็นมิตร ๖. ตปะ หมายถึง ความทรงเดช ความเพียรพยายามเพื่อกำจัดความเกียจคร้านและความชั่ว ๗. อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธ ไม่เกลียดเกลียด ๘. อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียนรังแกให้ร้ายผู้อื่น ๙. ขันติ หมายถึง คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ อดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ที่ปรารถนาและไม่ปรารถนา และ ๑๐. อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่คลาดธรรม ความเที่ยงธรรม หลักทศพิธราชธรรมสามารถนำไปเสริมสร้างหลักภาวะผู้นำให้มีผลอุดมต่อตนเอง คนอื่นและกิจการหน้าที่ ประกอบด้วยหลัก ๓ ประการ คือ ๑. หลักภาวะผู้นำด้านกายภาพ ในทศพิธราชธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมหมวดศีล คือ ทาน ศีล อวิหิงสา ๒. หลักภาวะผู้นำด้านจิตภาพในทศพิธราชธรรมสอดคล้องกับหลักธรรม

^{๑๖๐}อนุภูมิ ไชวเกษม, “การศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, รายงานวิจัย, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

หมวดสมาธิ คือ ปริจจาคะ อาชชวะ มัททวะ อักโกธะ ชันติ ๓. หลักภาวะผู้นำด้านปัญญาภาพ ใน ทศพิธราชธรรม สอดคล้องกับหลักธรรมหมวดปัญญา คือ อวิโรธนะ^{๑๖๑}

พระมหามร มหาลากโ ได้วิจัยเรื่อง “ทศพิธราชธรรมกับการปกครองของไทยในปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธศาสนาได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมกับคนไทยมาตั้งแต่อดีต ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การสังคม และจารีตประเพณีนั้น โดยอาศัยหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็น รากฐานมาตลอด สำหรับในสมัยปัจจุบันนักปกครองและผู้บริหารบ้านเมืองทุกระดับชั้นก็สามารถ นำเอาหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปกครองและการบริหารจัดการ เพื่อประโยชน์สุข ของประชาชน และเพื่อการขับเคลื่อนให้ประเทศเจริญก้าวหน้าข้ามพ้นสภาวะวิกฤตทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ให้ลุล่วงไปด้วยดีรวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จะเห็นได้ว่าธรรมะในพุทธศาสนานั้นสามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการบ้านเมืองได้เป็นอย่างดีและเป็นรูปธรรม ผู้ปกครองในทุกระดับ จะต้องมีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งต้องตั้งอยู่ในคุณธรรมและจริยธรรม โดยทุกฝ่ายจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน บูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อ บริหารประเทศให้เกิดความสงบสุขและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในประเทศ^{๑๖๒}

วิไลลักษณ์ มั่งสมบุญ ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท อ่างทอง และอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท อ่างทอง และอุทัยธานีมีเกณฑ์อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวม และทุกรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความไม่คลาดจากธรรม ด้านความซื่อตรง ด้านความเพียร ด้าน ศิล ด้านความอดทน ด้านความไม่เบียดเบียน ด้านความไม่โกรธ ด้านการบริจจาค ด้านความอ่อนโยน และด้านทานตามลำดับ^{๑๖๓}

นนทพรรณ์ ธนบุญเกียรติ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ในการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ ในการบริหารภาครัฐแนวใหม่”

^{๑๖๑}รัฐธรรมนูญ เทศแก้ว, “ภาวะผู้นำในทศพิธราชธรรม”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๖๔-๗๓.

^{๑๖๒}พระมหามร มหาลากโ, “ทศพิธราชธรรมกับการปกครองของไทยในปัจจุบัน”, วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๓๒-๔๒.

^{๑๖๓}วิไลลักษณ์ มั่งสมบุญ, “การใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท อ่างทอง และอุทัยธานี, การประชุมวิชาการ ครั้งที่ ๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน ๘-๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ : ๔๘๖-๔๖๖.

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง พิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกคือ ควรให้มีการพัฒนาในแต่ละด้านดังนี้ ด้านทาน ควรมีการส่งเสริม และ สนับสนุนการจัดกรกองทุนสวัสดิการ ทางสังคมให้แก่คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ด้านศีล ควรมีการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านปริจจาคะ ควรให้ผู้ให้บริการมี การเกื้อกูลค้ำจุนผู้ที่ขัดสนขาดแคลน ด้านอาชชวะ ควรให้ผู้ให้บริการมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและ ผู้อื่น ด้านมัททวะ ควรให้ผู้ให้บริการพลอยยินดีเสมอเมื่อผู้อื่นได้ดี ด้านตปะ ควรให้ผู้ให้บริการมีความ ประารถนาให้ประชาชนพ้นทุกข์จากปัญหาต่างๆ ด้านอักโกธะ ควรให้ผู้ให้บริการเมื่อมีปัญหาสามารถ ชี้แจงเหตุผลทำความเข้าใจให้กับทุกฝ่าย และหาทางแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ด้านอวิหิงสา ควรให้ผู้ ให้ บริการให้บริการด้วยความเป็นกลาง และชอบธรรมกับผู้รับบริการ และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาค ด้านขันติ ควรให้ผู้ให้บริการไม่ละทิ้งการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ด้านอวิโรธนะ ควรให้ผู้ ให้บริการ ไม่เป็นบุคคลที่มีความประทุติเสื่อมเสีย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การบริหารงานของเทศบาลนครพิษณุโลกให้เกิดประสิทธิภาพ มากขึ้นพร้อมกันมุ่งหวังเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการแก่ประชาชน^{๑๖๔}

ตรีทิพย์นิภา รุ้ยินยง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวมและรายด้านมีการบริหารงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านมัททวะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านทาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลในจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอายุ และวุฒิการศึกษา พบว่า ภาพรวมอายุและวุฒิการศึกษาต่างกันมีการบริหารงานไม่ แตกต่างกัน โดยแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ด้าน พบว่า ควรให้ความช่วยเหลือด้าน ความรู้ ให้คำปรึกษาอย่างตรงจุด สร้างโครงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้นแบบที่ดี สนับสนุนช่วยเหลือผู้อื่นในด้านต่างๆ จัดสรรเงินรายได้มาประยุกต์พัฒนาท้องถิ่น การวางตนเป็นกลาง นอบน้อม ให้เกียรติบุคคล เพิ่มความรู้และพัฒนาการใช้ ทักษะแก้ปัญหาที่เหมาะสมเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ มอบหมายงานตามคุณลักษณะพิเศษของบุคคล เพื่อพัฒนางาน จัดการปัญหาหรืออุปสรรคโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ อย่างเคร่งครัด^{๑๖๕}

^{๑๖๔} นนทพรธน์ ธนบุญเกียรติ, “การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ในการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ ในการบริหารภาครัฐแนวใหม่”, การประชุมวิชาการ ครั้งที่ ๒ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ : ๒๔๙-๒๕๙.

^{๑๖๕} ตรีทิพย์นิภา รุ้ยินยง, “การศึกษาการบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์”, การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๘. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ : ๑๑๐-๑๒๑.

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกร) สุริยา รักษาเมือง และกรกต ชำบฉัตติ ได้วิจัย เรื่อง “พุทธธรรมาธิปไตย” ผลการศึกษาพบว่า พุทธธรรมาธิปไตย เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารพุทธบริษัท ได้แก่หลัก การที่ว่าด้วยการถือเอาธรรมะเป็นใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน การบริหารทุกระดับ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เพียงแต่สอนเหล่าสาวกเกี่ยวกับ ธรรมาธิปไตยอย่างเดียวนั้น พระองค์เองทรงปฏิบัติอยู่ในหลักของธรรมาธิปไตยด้วย หลักพุทธธรรมาธิปไตยนี้จึงสำคัญสำหรับการบริหารงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน^{๑๖๖}

สรุปได้ว่า ทศพิทธาธรรมมีอยู่ ๑๐ ประการ ด้วยกัน คือ ทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่ผู้อื่น ศีล หมายถึง ความประพฤติดีงามเสมอดั้นเสมอปลาย ปริจจาคะ หมายถึง ความเสียสละ อาชชวะ หมายถึง ความซื่อตรง มัททวะ หมายถึง ความอ่อนโยน ตปะ หมายถึง ความเพียรพยายาม แผดเผาภิเลส อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธเคือง อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียน ขันติ หมายถึง ความอดทน เข้มแข็ง อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่คลาด จากธรรม ๒. การใช้หลัก ทศพิทธาธรรมในการปกครอง คณะสงฆ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงให้ทานทั้งที่เป็นวัตถุทาน ธรรมทาน และอภัยทาน พระองค์ทรงเป็นผู้ทรงศีล ทรงธรรม อย่างเคร่งครัด มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ทรงเป็น ผู้ซื่อตรงต่อหน้าที่ และซื่อสัตย์ต่อพุทธบริษัททั้งหลาย ด้วยพระเมตตาจิตของพระองค์ท่านทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ ในการทรงงานพระ ศาสนา และเผยแผ่ธรรมะเป็นทานในทุกที่ทุก โอกาสด้วยความขยันและอดทน ทรงเสด็จโปรด เยี่ยมเยียนพุทธบริษัททุกหมู่เหล่า ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และพุทธศาสนิกชนทั้ง หลาย ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ รวมถึงวัดวา อารามต่างๆ และสถาน สงเคราะห์ ทรงให้ความช่วยเหลือดูแล บูรณะก่อสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นพุทธสถาน วัด โรงเรียน โรงพยาบาล และ สถานสงเคราะห์

ตารางที่ ๒.๒๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทศพิทธาธรรม

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พิมพ์เพชร สุขุมลาไพบูลย์, (๒๕๖๑).	หลักทศพิทธาธรรม คือ ๑. เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพแพทย์ในอนาคต ๒. ช่วยให้เป็นแพทย์ที่ดี ๓. ช่วยลดความขัดแย้ง และ ๔. เป็นเรื่องที่สอนและปลูกฝังได้สำหรับการนำหลักทศพิทธาธรรม

^{๑๖๖} พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกร) สุริยา รักษาเมือง และกรกต ชำบฉัตติ, “พุทธธรรมาธิปไตย”, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๓๙-๒๔๖.

ตารางที่ ๒.๒๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทศพิธราชธรรม (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
อำนาจ ยอดทอง, (๒๕๖๒).	การกล่าวว่าทศพิธราชธรรมในพระพุทธศาสนาคือธรรมาภิบาลจึงไม่ถูกต้องทั้งในแง่ฐานคิดและหลักการ ส่วนธรรมาภิบาลที่ใช้ในสังคมไทยได้มีการเพิ่ม “หลักคุณธรรม” หลักการหนึ่งในระบบธรรมาภิบาล เพื่อเปิดพื้นที่ให้คุณธรรมทางศาสนามีทศพิธราชธรรมเป็นต้นเข้ามาอยู่รวมอยู่ในระบบธรรมาภิบาล
พระทัตพงศ์ สุธสสิน (ยศประสิทธิ์), (๒๕๕๘).	หลักทศพิธราชธรรมและการปกครอง คณะสงฆ์ ทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมในการ ปกครองที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารในทุกๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หน่วยงาน องค์กร ประเทศและระดับโลก
อนุภูมิ โขวเกษม, (๒๕๔๔).	แนวทางในการนำหลักทศพิธราชธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณ ด้านทาน การให้ควรให้ในสิ่งที่ควรให้เป็นการเผื่อแผ่ ให้เป็นและการสงเคราะห์
รัฐธรรมนุญ เทศแก้ว, (๒๕๖๑).	๑. หลักภาวะผู้นำด้านกายภาพ ในทศพิธราชธรรม สอดคล้องกับหลักธรรมหมวดศีล คือ ทาน ศีล อวิหิงสา ๒. หลักภาวะผู้นำด้านจิตภาพ ในทศพิธราชธรรมสอดคล้องกับหลักธรรมหมวดสมาธิ คือ ปริจจาคะ อาชชวะ มัททวะ อักโกธะ ขันติ ๓. หลักภาวะผู้นำด้านปัญญาภาพ ในทศพิธราชธรรม สอดคล้องกับหลักธรรมหมวดปัญญา คือ อวิโรธนะ
พระมหามร มหาลาโภ, (๒๕๖๑).	จะเห็นได้ว่าธรรมะในพุทธศาสนานั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี และเป็นรูปธรรม ผู้ปกครองในทุกๆระดับจะต้องมีความรู้ความสามารถในการ

ตารางที่ ๒.๒๕ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทศพิธราชธรรม (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>นนทพรรณ์ ธนบุญเกียรติ, (๒๕๖๒)</p>	<p>ประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งต้องตั้งอยู่ใน คุณธรรมและจริยธรรม ควรให้มีการพัฒนาในแต่ละด้านดังนี้ ด้านทาน ควรมีการ ส่งเสริม และ สนับสนุนการจัดการกองทุนสวัสดิการ ทางสังคม ให้แก่คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ด้านศีล ด้านปริจจาคะ ด้าน อาชชวะ ด้านมัทวะ ด้านตปะ ด้านอวิหิงสา และด้านอวิโรธ นะ</p>
<p>ตรีทิพย์นิภา รุ้ยนิยม, (๒๕๖๑).</p>	<p>การบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของ นายองค์การ บริหารส่วนตำบลโดยภาพรวมและรายด้านมีการบริหารงานอยู่ ในระดับมาก โดยด้านมัทวะ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด</p>
<p>พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณ งกรโร) สุรียา รักษาเมือง และ กรกต ชาบัณทิต, (๒๕๖๑)</p>	<p>พุทธธรรมาธิปไตย เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหาร พุทธบริษัท ได้แก่หลัก การที่ว่าด้วยการถือเอาธรรมะเป็นใหญ่ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการดำเนินชีวิต การ ปฏิบัติงาน การบริหารทุกระดับ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เพียงแต่สอน เหล่าสาวกเกี่ยวกับ ธรรมาธิปไตยอย่างเดียวเท่านั้น พระองค์ เองทรงปฏิบัติอยู่ในหลักของธรรมาธิปไตยด้วย หลักพุทธ ธรรมาธิปไตยนี้จึงสำคัญสำหรับการบริหารงานทั้งในหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน</p>

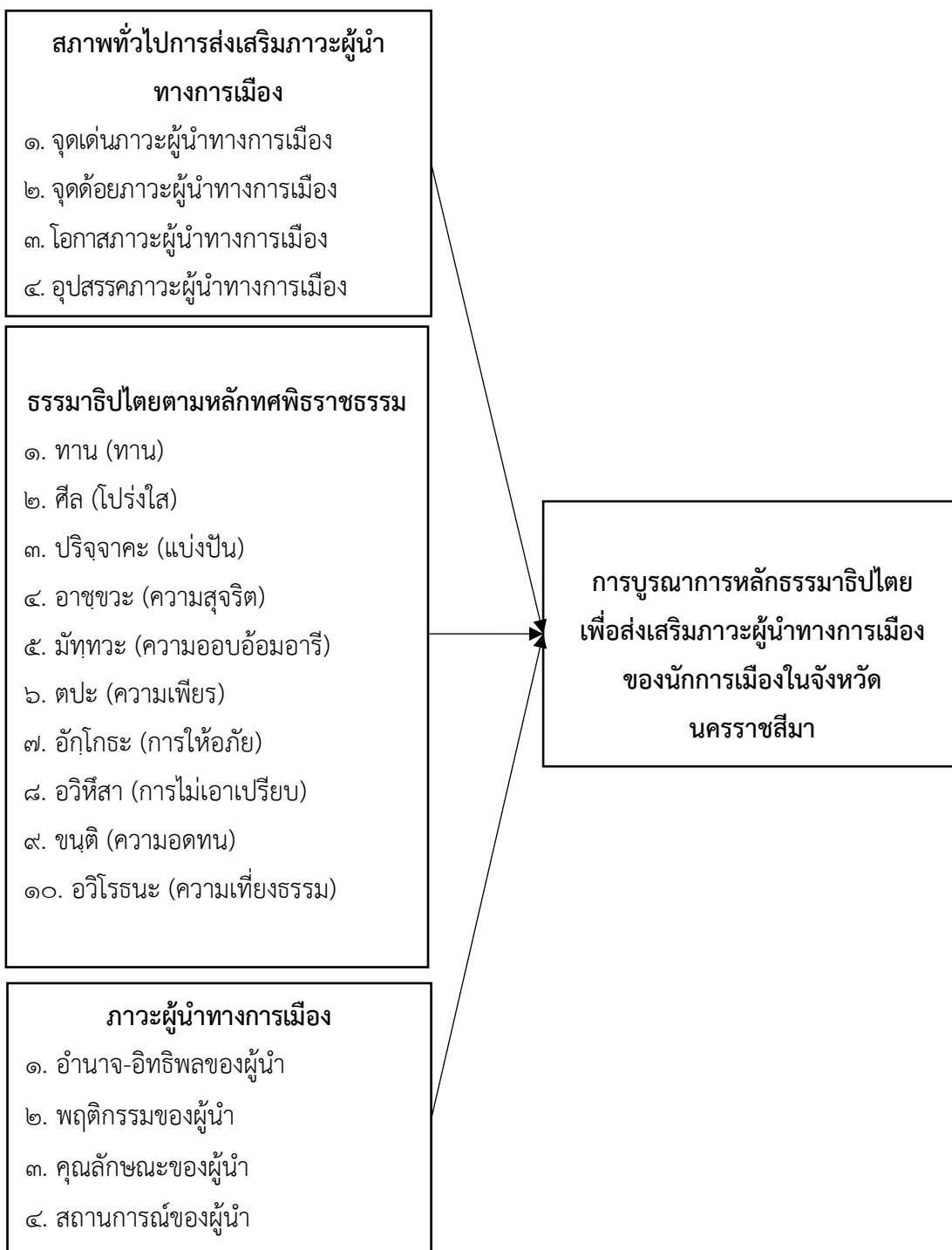
๒.๑๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาโดยนำแนวคิด จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของสมยศ นาวิการ^{๑๖๗} มาเป็นการวิเคราะห์ สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักทศพิธราชธรรม^{๑๖๘} ปรากฏอยู่ในพระสุตรขุททกนิกายชาดก ปรากฏพระคาถา ดังนี้ ทาน สีล ปริจจาค อาชชว มททว ตปอกโกธ อวิหีสา ขนติ อวิโรธน ความหมายทศพิธราชธรรมว่า มี ๑๐ องค์ประกอบ คือ ๑) ทาน (ทาน) ๒) สีล (ศีล) ๓) ปริจจาค (บริจาค) ๔) อาชชว (ความซื่อตรง) ๕) มททว (ความอ่อนโยน) ๖) ตป (ความเพียร) ๗) อกโกธ (ความไม่โกรธ) ๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) ๙) ขนติ (ความอดทน) ๑๐) อวิโรธน (ความเที่ยงธรรม) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา และวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองตามแนวคิดของ ยูคัล (Yukl) ^{๑๖๙} ที่ได้สรุปแนวทางการศึกษาภาวะผู้นำออกเป็น ๔ แนวทาง ได้แก่ ๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ๒. พฤติกรรมของผู้นำ ๓. คุณลักษณะของผู้นำ ๔. สถานการณ์ของผู้นำ ดังนี้

^{๑๖๗}สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๕๘), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๑๖๘}ชู.ชา. อสิตติ. (ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.

^{๑๖๙}Yukl, G.A, *Leadership in Organizations*, (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 2001), p.2.

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ด้วยวิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง และการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยใช้ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้ ๑) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ การเมือง พรรคการเมือง หลักธรรมาธิปไตยและหลักทศพิธราชธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ การเมือง และหลักทศพิธราชธรรม ๒) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยที่ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ๓) ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยที่ผู้วิจัยได้ออกหนังสือเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณนา

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน ๕ รูป ๒) ผู้ทรงคุณวุฒิที่

เป็นตัวแทนนักการเมืองระดับชาติ จำนวน ๒ คน ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองท้องถิ่น จำนวน ๑๑ คน ๔) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๔ คน ๕) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน จำนวน ๓ คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน ๒๕ รูปหรือคนดังต่อไปนี้คือ

กลุ่มที่ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระเทพสีมาภรณ์	เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา และรองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา
๒	พระสีหราชสมาจารมุนี	รองเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา
๓	พระมหาสุภัทร์ วชิราวุโธ, ผศ. ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา
๔	พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
๕	พระยุทธนา อธิจิตโต, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา

กลุ่มที่ ๒ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนนักการเมืองระดับชาติ

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๖	พลตำรวจตรีวุฒิ สุโกศล	อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและ สวัสดิการสังคม
๗	นายวัชรพล โทมรศักดิ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา

เขตที่ ๑

กลุ่มที่ ๓ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองท้องถิ่น

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๘	จำลองเอกโสภาก พลตงนอก	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
๙	นางศุภรต์ สมิ์ เชิดชู	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
๑๐	นายเอกภพ โทมรศักดิ์	นายกเทศมนตรีตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๑	นายศิริพงศ์ มกรพงศ์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา
๑๒	นางวนิษา พรสันเทียะ	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลด้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
๑๓	ดร.นิธิศ คงอินทร์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหันและ รองเลขาธิการคณะกรรมการสมาคมข้าราชการ ส่วนท้องถิ่นแห่งประเทศไทย
๑๔	นายชลาล พัฒนกำชัย	สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา
๑๕	นายคณัย ตั้งเจ็ดจำ	นายกเทศมนตรีตำบลพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
๑๖	นางพิทยา พรสันเทียะ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
๑๗	ดร.บุญช่วย พาณิชย์กุล	อดีตกำนันตำบลหินดาด อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา
๑๘	ดร.วราภุมิ สุวะโสภา	อดีตปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มที่ ๔ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๙	รศ.ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์	อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
๒๐	พล.ต.ดร.ณัฐ สวาสดีรัตน์	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
๒๑	ดร.วทีญญู ภูครองนา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๒	ดร.วิเชียร นามการ	อาจารย์พิเศษ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กลุ่มที่ ๕ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนผู้นำชุมชน

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๒๓	น.ส.นงลักษณ์ สงวนศักดิ์	ภาคประชาชน จังหวัดนครราชสีมา
๒๔	นายเรืองอำนาจ พุทรวงศ์	ภาคประชาชน จังหวัดนครราชสีมา
๒๕	นายสมศักดิ์ สนพะเนาวิ	ภาคประชาชน จังหวัดนครราชสีมา

(๒) ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในการวิจัยครั้งนี้

ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับ การวิจัย ณ เรือนธรรมวิจิตรนรี วัดด่านใน ตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา วัน จันทร์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ เป็นต้นไป จำนวน ๑๓ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้คือ

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์
๓	รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง	รองคณบดี คณะสังคมศาสตร์
๔	พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ, ดร.	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตนครราชสีมา
๕	พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๖	ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๗	ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์	นักวิจัยชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
๘	นายรัชตะ ด่านกุล	อดีตสมาชิกสภาจังหวัดอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๙	นายยศพล นนทขุนทด	อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๑๐	นายสิรภพ นิติภัทร	นิติกรประจำองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๑	ดร.ภัทรพล บัญชาจารุรัตน์	นายกเทศมนตรีตำบลกุดจิก ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
๑๒	น.ส.พิรุชญาณ์ พงศ์ธนากุลศิริ	ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบล บ้านหัน ต.บ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา
๑๓	นายชาญชัย เต๋นจักวาท	ธรรมาภิบาลจังหวัดนครราชสีมา

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์ (Interviews Form)

ผู้วิจัยได้ใช้เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีทั้งแบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้มาซึ่งข้อมูลโดยได้มีประเด็นการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. กำหนดโจทย์ หรือคำถามการวิจัย คือ คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัยหรือเป็นสิ่งต้องตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากประเด็นสภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา หลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีอะไรบ้างและการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๒. สร้างแบบสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และข้อค้นพบ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจน สามารถอธิบายเสริม สนับสนุน ข้อโต้แย้งต่าง ๆ ให้ละเอียดและเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์จากการศึกษาเชิงเอกสารให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓. การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ สามารถหาความเกี่ยวข้องตรงตามเนื้อหาหัวข้อ (item content validity index, I-CVI) และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (content validity foe scale, S-CVI) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๑ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจเครื่องมือที่ออกแบบไว้

๓.๒ หากความตรงตามเนื้อหา รายข้อ และความตรงเชิงเนื้อหา ทั้งฉบับ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา ศึกษานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ รูปหรือคน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้ เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ ความตรงตามเนื้อหา รายข้อ และความตรงเชิงเนื้อหา ทั้งฉบับ ตลอดจนภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณา มาตรฐานประเมินความสอดคล้องจะมี ๕ ระดับ คือ

- ๑ = ไม่สอดคล้อง
- ๒ = สอดคล้องบางส่วน
- ๓ = ค่อนข้างสอดคล้อง
- ๔ = มีความสอดคล้องมาก

เกณฑ์การแปลความหมายการหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา จะนำเฉพาะข้อที่ได้รับการ ประเมิน ๓ หรือ ๔ เท่านั้น (ถือว่ามีความสอดคล้อง) มาคำนวณผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย ๓ คน ไม่ควรเกิน ๑๐ คน (เกินความจำเป็น)^๑ ซึ่งค่าความตรงตามเนื้อหา รายข้อ (item content validity index, I-CVI) มี ค่า ๑ และความตรงเชิงเนื้อหา ทั้งฉบับ (content validity foe scale, S-CVI) มีค่า ๑ แสดงว่าแบบ สัมภาษณ์มีความตรงตามเนื้อหา

๓.๓.๒ แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion Form)

ผู้วิจัยได้เชิญ นักวิชาการ ประธานเครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติ ประกอบด้วย นักการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ พระสงฆ์ และภาคประชาชน โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. นำแบบจำลองที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาพัฒนาเป็นตัวแบบการบูรณาการหลัก ธรรมาธิปไตย เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำมา ประกอบการวิจัยในการกำหนดประเด็นที่จะศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิด ในการสร้างแบบสัมภาษณ์รวมทั้งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

๒. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินผลเพื่อ ยืนยันแบบจำลอง โดยการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และ การใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปพัฒนาต่อยอด

^๑Lynn, M.R. "Determination and Quantification of Content Validity, *Nursing Research*, 36(6) (1986) : 382-385.

๓. สร้างแบบจำลองและนำเข้าสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจน สามารถอธิบายเสริมสนับสนุน ข้อโต้แย้งต่าง ๆ ให้ละเอียด และเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓.๔ การรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

๓.๔.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาไตรปิฎก ๒๕๐๐, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

๓.๔.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview Guide) ด้วยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากโดยคัดเลือกแบบเจาะจงกลุ่มที่ ๑ นักการเมืองระดับชาติ กลุ่มที่ ๒ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มที่ ๓ หน่วยงานภาครัฐที่ได้รับผลกระทบจากนักการเมือง กลุ่มที่ ๔ พระสงฆ์ที่ได้รับผลกระทบจากนักการเมือง กลุ่มที่ ๕ ภาคประชาชนที่เป็นฐานเสียงของนักการเมือง และกลุ่มที่ ๖ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์

๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือที่จะเข้าสัมภาษณ์

๓) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของผลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๔.๑.๓ การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Informal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (non-formal interview) ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งขอเอกสารต่างๆ

พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง ในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

๓.๔.๑.๔ การสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำผลเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) ติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้ง ๑๓ รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion) พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ สถานที่ วัน เวลา ในการสนทนากลุ่ม

๒) ขอนหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญจากหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓) จัดเตรียมประเด็นคำถาม โครงร่าง และเอกสารให้เพียงพอให้กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

๔) ประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา สถานที่ กับผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

๕) จัดเตรียมสถานที่ ทีมงาน และดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

๖) ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถามตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ และรายงานผลการวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ การวิเคราะห์สภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา การวิเคราะห์หลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา และการนำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัด

นครราชสีมา โดยให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพ มาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา โดยตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

๒. การวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเพื่อช่วยวิเคราะห์ข้อมูลให้เกิดความหนักแน่น

๓. การตีความได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จัดบันทึกไว้จากปรากฏการณ์ที่พบเห็น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation Observation) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๑๓ รูป หรือคน แล้วนำมาสังเคราะห์ประเด็นการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ นักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์นักวิชาการ ประชาชนที่เป็นฐานเสียงของนักการเมือง นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๒๕ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๓ รูปหรือคน เพื่ออธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และผลการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๔.๒ หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ นำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด นครราชสีมา

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบ เฉพาะเจาะจงจาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนนักการเมือง ระดับชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน รัฐศาสตร์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน รวมจำนวน ๒๕ รูปหรือคน เพื่อให้ได้ข้อ ค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุน รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ เชิงลึก ประกอบด้วย

สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดในนครราชสีมา ประเด็น จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรคของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

๔.๑.๑ จุดเด่นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด นครราชสีมา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นจุดเด่นซึ่งเป็นปัจจัยภายในของการ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

จุดเด่นของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผ่านการใช้อำนาจและการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองที่ประชาชนจดจำคุณลักษณะเด่นตาม สถานการณ์ทางการเมืองมาใช้ประกอบการวิเคราะห์จุดเด่นของนักการเมือง สะท้อนความเป็นตัวตน ของนักการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยภายใน โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. การแสดงพฤติกรรมทางการเมืองสัมพันธ์กับสภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคปัจจัย แวดล้อมทางการเมือง และเลือกใช้อำนาจดำเนินกิจกรรมทางการเมืองสังเคราะห์เข้าได้กับอธิปไตย ในทางพุทธศาสนา คือ อตตอธิปไตยอำนาจที่มีผลต่อการตัดสินใจ การตัดสินใจที่ถือความคิดของตนเอง เป็นที่ตั้ง โลกอธิปไตย การถือตามความคิดของคนส่วนมากเป็นที่ตั้ง ธรรมอธิปไตย การถือตามความ ถูกต้องโดยถือหลักเหตุผลที่เหมาะสม ไม่ถือตามความเชื่ออย่างสุดโต่ง^๑

๒. ภาวะผู้นำเชื่อมั่นเกิดจากการเชื่อมั่นในตัวเอง นักการเมืองเชื่อในศักยภาพของตนเอง เชื่อความรู้ความสามารถ ตลอดทั้งพลังกำลังต่างๆที่ตัวเองมีอยู่ มีความมั่นใจในการทำกิจกรรม

^๑สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ทางการเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมโดยเชื่อว่าตนเองมีความดี ความงาม ความถูกต้องตามหลักภาวะผู้นำแบบอัคราธิปไตย^๒

๓. ผู้นำทางการเมืองต้องมีการส่งเสริมภาวะผู้นำโดยเริ่มต้นจากผู้เสียสละทุกอย่างเข้ามาอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน เมื่อผู้นำเข้ามาสู่ตำแหน่งแล้ว สถานะความเป็นผู้นำย่อมกลายเป็นที่คาดหวังของประชาชนผู้เลือกผู้นำเข้ามาทำงานรับใช้ประชาชน^๓

๔. นักการเมืองยึดธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนก็คือความดีงามความถูกต้องที่เป็นแก่นสารเป็นความจริงความดีงามเป็นที่ตั้ง ไม่เชื่อตนเองมากเกินไปและไม่เอาตามคนอื่นโดยขาดความรอบคอบ ต้องยึดหลักการยึดรูปแบบความดีดีประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจึงถือว่าเป็นภาวะผู้นำที่ดี^๔

๕. นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาดำเนินกิจกรรมทางการเมือง สอดคล้องกับลักษณะ การให้ความสำคัญกับหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ในลักษณะการให้ความสำคัญต่อปัญหาความเดือดร้อนความต้องการของประชาชนรับฟังปัญหาและนำปัญหามาดำเนินการแก้ไขโดยใช้กิจกรรมทางการเมืองและความสามารถของตัวบุคคลให้เกิดการดำเนินนโยบายทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นเป็นตัวแทนนำเสนอปัญหาความต้องการของพี่น้องประชาชนในสภา เข้าร่วมกิจกรรมการบริจาทนาการบำเพ็ญบุญตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของนักการเมืองในลักษณะของการไม่เบียดเบียนผู้อื่นตามหลักพระพุทธศาสนา^๕

๖. การแสดงออกทางการเมืองที่เน้นไม่เบียดเบียนยอมรับความคิดเห็นต่างตามวิถีประชาธิปไตย รวมถึงเป็นต้นแบบของการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา^๖

๗. นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาอาศัยการสร้างและหรือการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับประชาชนภายในท้องถิ่นในทุกรูปแบบ ทุกฝ่ายต้องช่วยกันรณรงค์ให้ความรู้ด้านหลักการประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ประชาชนสามารถเรียนรู้ สัมผัสกับ

^๒สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๓สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^๔สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^๕สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^๖สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

หลักการประชาธิปไตยที่เรียกว่า ประชาธิปไตยกินได้ ประชาธิปไตยที่เข้าใจง่าย เห็นผล และง่ายต่อการเรียนรู้และปฏิบัติสำหรับประชาชน^๗

๘. เมื่อประชาชนภายในชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญและหรือการตระหนักในหลักการสำคัญของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว การเลือกตั้งผู้นำทางการเมือง การพัฒนาผู้นำทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน จะได้คุณภาพ^๘

๙. จุดเด่นและจัดสำคัญของภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมือง ปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เช่น พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ สามารถปรับปรุงประมวลกฎหมายราชการ และกฎหมายสรรพสินค้า เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม พัฒนาชนบทสร้างงานตามโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาล และเอกชน (กรอ.) เพื่อส่งเสริมบทบาททางการค้าและการลงทุนของภาคเอกชนภายในประเทศ ใช้สันติธรรมจัดการความขัดแย้งในประเทศไทย การดำเนินการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยอย่างได้ผล โดยนำนโยบายการใช้ "การเมืองนำการทหาร" ยุติความขัดแย้งทางอุดมการณ์ของคนไทย เปลี่ยนผู้หลงผิดให้มาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย และทำให้นักศึกษาที่เข้าป่าหลายคนเพื่อเข้าร่วมกับคอมมิวนิสต์ ได้ออกมาจากป่า^๙

๑๐. การพัฒนาผู้นำทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน จะได้คุณภาพ คำว่าคุณภาพในเชิงของประชาธิปไตยสำหรับประชาชนแล้ว ก็คือ ไม่ ถูกโกหก หลอกลวง ไม่ยอมรับการซื้อสิทธิ์ขายเสียง กิจกรรมที่ เกิดขึ้นภายในชุมชนจะต้องเป็นไปและสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยทุกระดับ จนกระทั่งคำว่า ความเป็นประชาธิปไตยเต็มไปได้เข้าไปแทรกซึมในวิถีชีวิต ระเบียบปฏิบัติ กฎกติกา ภายในชุมชน ซึ่งจะเป็นแรงหนุนให้เกิดท้องถิ่นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน^{๑๐}

๑๑. จุดเด่นทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ต้องเริ่มจากการสร้างมนโสำนึกในความเป็นประชาธิปไตยบนรากฐานของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ในทุกกิจกรรมของประชาชน ให้เกิดเป็นมนโสำนึกหรือจิตวิญญาณในความเป็นประชาธิปไตย รู้จักสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค และความเป็นธรรม^{๑๑}

^๗สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^๘สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๙สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๒. นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาต้องเริ่มจากการปลูกฝังสำนึกความเป็นประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบจากประชาชนรากหญ้า โดยแทรกหลักการประชาธิปไตยไว้ในกิจกรรมทุกอย่างจนกระทั่งประชาชนมีวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ตามหลักการประชาธิปไตย กล่าวคือ ตระหนักในสิทธิ์ คิดอย่างสร้างสรรค์อิสระ และไม่ละทิ้งความเป็นพี่เป็นน้อง รักความยุติธรรม เคารพกฎกติกา เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^{๑๒}

๑๓. พรรคการเมือง โดยเฉพาะพรรคชาติพัฒนา นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ มีลักษณะเด่นคือการพัฒนาเรื่องกีฬาสนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติซึ่งปัจจุบันใช้เป็นสนามในการจัดงานสำคัญของจังหวัดงานกีฬา รวมถึงการพัฒนาทีมฟุตบอล ที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมา มีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว^{๑๓}

๑๔. นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมามีจุดเด่นอีกประการหนึ่ง ซึ่งฐานการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่สนับสนุนเป็นฐานรองรับและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองประชาชน ทำให้ง่ายต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและสร้างการมีส่วนร่วมในทางการเมืองจากการเข้าไปแก้ไขปัญห^{๑๔}

๑๕. ความต้องการของประชาชนอีกทั้งจังหวัดนครราชสีมาเป็นเมืองใหญ่มีงบประมาณของเพียงพอต่อการพัฒนา ในทุกมิติของจังหวัดนครราชสีมา รวมถึงการคมนาคมและแนวโน้มการพัฒนาจังหวัดให้เชื่อมโยงกับนานาชาติโดยมีจังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลาง^{๑๕}

๑๖. เมื่อนักการเมืองเป็นคนในพื้นที่เข้าใจปัญหาและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับประชาชนได้อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการยอมรับทั้งในฐานะเป็นประชาชนคนจังหวัดนครราชสีมาเข้าใจปัญหาสนองตอบความต้องการปัญหาด้วยกิจกรรมทางการเมือง^{๑๖}

๑๗. จุดเด่นภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้นำรักษาสัจจะประกาศนโยบาย นำนโยบายมาปฏิบัติ อีกทั้งนโยบายที่นักการเมืองสร้างขึ้นให้ความสุขแก่ปัญหาประชาชน นโยบายพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ใช้กิจกรรมทางการเมืองพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาและประเทศไทย มีความเจริญอันดับต้นๆของประเทศ^{๑๗}

^{๑๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๘. สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมไทย ขยายตัวทางเศรษฐกิจ การลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐและภาคเอกชน มีผลงานสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ดำเนินนโยบายต่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอินโดจีนด้วยวิธีการ “เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” สร้างจุดเด่นให้แก่พรรคชาติพัฒนา^{๑๘}

๑๙. จุดเด่นภาวะผู้นำจากสถานการณ์ทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้นำกลุ่มแกนนำคณะก้าวหน้าโคราชได้ใช้สถานการณ์ทางการเมืองความเห็นต่างทางการเมืองมาสร้างจุดเด่นให้แก่กลุ่มโดยใช้ประเด็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเน้นปฏิรูปให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มผู้สนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปทางการเมือง^{๑๙}

๒๐. นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาเป็นผู้มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ เสียสละ อดทน ว่องไวต่อปัญหาตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้า ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดยืดหยุ่น ขยันหมั่นเพียร มีความวิริยะอุตสาหะ มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกหกหลอกลวงประชาชน ให้สัญญากับประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน และที่สำคัญต้องยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาลสามารถบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเข้าไปใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าความเป็นผู้นำของผู้นำท้องถิ่นมีผลต่อการความรู้สึกของประชาชนภายในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก^{๒๐}

กล่าวโดยสรุป จุดเด่นและจุดสำคัญของภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมือง ปฏิบัติงานเพื่อประชาชน ผู้นำทางการเมืองมีการส่งเสริมภาวะผู้นำโดยเริ่มต้นจากเป็นผู้เสียสละอาสาเข้ามาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน เมื่อผู้นำเข้ามาสู่ตำแหน่งแล้ว ความเป็นผู้นำย่อมกลายเป็นที่คาดหวังของประชาชนผู้เลือกตัวแทนเข้ามาทำงานรับใช้ประชาชน ต้องรู้จักสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค เป็นผู้มีความเข้มแข็งกล้าหาญ เสียสละ อดทน ว่องไวต่อปัญหาตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้า ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดยืดหยุ่น ขยันหมั่นเพียร มีความวิริยะอุตสาหะ มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ไม่โกหกหลอกลวงประชาชน ให้สัญญากับประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน และที่สำคัญต้องยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาลและความเป็นธรรม ตระหนักในสิทธิ์ คิดอย่างสร้างสรรค์ อิสระ และไม่ละทิ้งความเป็น

^{๑๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ที่เป็นน้อง รักความยุติธรรม เคารพกฎกติกา เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งผู้นำต้องรักษาสัจจะ ประกาศนโยบาย นำนโยบายมาปฏิบัติ อีกทั้งนโยบายที่นักรการเมืองสร้างขึ้นให้มีความสุขแก้ปัญหาประชาชน สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมไทย ดังแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ จุดเด่นของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

๔.๑.๒ จุดด้อยการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักรการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นจุดด้อยซึ่งเป็นปัจจัยภายในของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักรการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

จุดด้อยของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักรการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผ่านการใช้อำนาจและการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองที่ประชาชนจดจำคุณลักษณะเด่นตามสถานการณ์ทางการเมืองมาใช้ประกอบการวิเคราะห์จุดด้อยของนักรการเมือง สะท้อนความเป็นตัวตนของนักรการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยภายใน โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. จุดด้อยภาวะผู้นำจากสถานการณ์ของนักรการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีภาพนักรการเมืองขาดความเป็นธรรมเข้าสู่อำนาจทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมืองแสดงถึงพฤติกรรมทางการเมืองที่มีคุณธรรมและไม่มีคุณธรรมส่วนมาก จะเป็นข่าว แสดงถึงพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่มีคุณธรรมของนักรการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีหลายประการ เช่น นักรการเมืองใช้อำนาจอิทธิพล

ทางการเมืองเพื่อกำจัดคู่แข่งทางการเมืองรวมถึงการใช้อำนาจทางการเงิน ในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง จัดโครงการเพื่อเอาใจกลุ่มฐานเสียงทางการเมืองเชื่อมโยงกับฐานเสียงกลุ่มย่อยทางการเมืองในหมู่บ้านต่างๆ^{๒๑}

๒. นักการเมืองมีการใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำความเป็นเครือข่ายเชิงเครือข่ายเพื่อใช้รวบรวม เสียงสนับสนุนทางการเมืองนำไปสู่การทุจริตทางการเมืองในรูปแบบต่างๆซึ่งขัดต่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตยทำให้การ ซื้อสิทธิ์ขายเสียงขัดขวางความเจริญ และการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตยดังนั้น นักการเมืองควรแสดงความเป็นภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อส่งเสริมให้การแข่งขันทางการเมืองหรือกิจกรรมทางการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรมเปิดโอกาสให้องค์กร ต่างๆ เข้ามาตรวจสอบและมีส่วนร่วมในกิจกรรมคัดเลือกนักการเมืองหรือเลือกตั้งนักการเมืองเข้าสู่ระบบการเมืองของจังหวัดนครราชสีมา^{๒๒}

๓. นักการเมืองมีจุดด้อยเพราะภาพการแข่งขันทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ทุกคนมุ่งประโยชน์ มุ่งชัยชนะเพื่อให้ได้อำนาจ ด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ไม่ให้ความสำคัญว่าจะถูกต้องตามหลักธรรมหรือไม่ แต่ใช้อำนาจ อิทธิพลทางการเมือง อำนาจเงิน ไม่มีเงินเป็นนักการเมืองไม่ได้รูปแบบการเลือกตั้งช่วยสร้างความชอบธรรมนำนักการเมืองเข้าสู่อำนาจทางการเมือง^{๒๓}

๔. จุดด้อยที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักการที่เกี่ยวกับโครงสร้าง องค์กร กลไก และกระบวนการ ที่บรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่เป็นนัยสำคัญ โดยแท้เพื่อแก้ปัญหาของระบบอย่างแท้จริง^{๒๔}

๕. นักการเมืองยังมีการทุจริต คอร์รัปชัน โดยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง เกิดขึ้นตลอดเวลาเพราะกฎหมายให้อำนาจดุลพินิจสูงไม่มีหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจที่วัดความถูกต้องได้ อีกทั้งไม่มีระบบการตรวจสอบที่อิสระและมีประสิทธิภาพคนจึงอยากดำรงตำแหน่ง แข่งกันเข้าสู่ตำแหน่ง เพื่อให้ได้อำนาจและทรัพย์สิน^{๒๕}

๖. เมื่อนักการเมืองมีอำนาจ อำนาจนี้แหละที่เป็นที่มาของเกียรติและเงิน การแข่งขันโดยการเลือกตั้งที่มุ่งตำแหน่งเป็นสำคัญ จึงเป็นการแข่งขันที่ทำให้ผิดกฎหมายเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสียงหรือวิธีอื่นซึ่งก็ยังเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคในการทำงานการเมืองของนักการเมือง^{๒๖}

^{๒๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

๗. ชาวบ้านในชนบทยังขาดความจำเป็นพื้นฐาน ถูกขูดรีดจากส่วนกลางทั้งในสภาพปัญหาและการแก้ปัญหา ข้าราชการก็ไม่ใช้ที่พึ่งแท้จริงเข้าพบหายาก ผู้สมัครและพรรคการเมืองจึงแทรกเข้ามาแก้ปัญหาให้ด้วยการไปหาและนำความเจริญไปให้ นำเงินไปให้ เมื่อถึงเวลา ชาวบ้านเขาก็เลือกคนที่ไปหาไปสร้างบุญคุณให้^{๒๗}

๘. คนในเมืองที่มีฐานะเศรษฐกิจดีและมีการศึกษา ประณามการขายเสียงของชาวบ้าน และถูกผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาไม่ศรัทธาในองค์กรการเมือง^{๒๘}

๙. การเมืองถูกมองว่าเป็นเรื่องของนักการเมืองเป็นเรื่องสกปรก ประชาชนรู้สึกว่าจะเกี่ยวกับการเมืองเฉพาะเมื่อเลือกตั้งและฟังหรืออ่านข่าวเท่านั้น^{๒๙}

๑๐. ระบบการบริหารแบบรวมศูนย์สูงสุดอยู่ที่ราชการบริหารที่กรุงเทพฯ ทำให้ปัญหาทุกปัญหาที่เกิดขึ้นทุกมุมประเทศต้องวิ่งมาให้ส่วนกลางแก้ปัญหา ปัญหาของคนกรุงเทพฯ แท้ๆ (การจราจร) กลายเป็นปัญหาของชาติไป การแก้ไขล่าช้า ปัญหาสังคม หมักหมม จนยากจะแก้^{๓๐}

๑๑. องค์กรการเมืองทุกองค์กรไม่สามารถตอบสนองการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมฯลฯ ได้ไม่ว่าของคนเมือง (การจราจร, สลัม, สิ่งแวดล้อม) หรือชนบท (ที่ทำกิน, พืชผล ราคาตกต่ำ, ผลผลิตตกต่ำ, ยากจนลง) ปัญหาสังคมหมักหมม^{๓๑}

๑๒. กฎหมายไทยส่วนใหญ่ทำให้ระบบการตัดสินใจทางการเมือง ระบบราชการและข้าราชการ มีอำนาจดุลพินิจที่กว้างขวาง เน้นสิทธิเด็ดขาดในทางบริหาร มากกว่าหน้าที่หรือภารกิจ เพื่อการบริหารราชการให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน^{๓๒}

๑๓. การตรากฎหมายมีแนวโน้มที่สูงขึ้นและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนั้น องค์กรวิชาชีพทั้งหลายเองก็มีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองน้อยกว่าที่ควรจะเป็น^{๓๓}

๑๔. สังคมไทยนิยมการใช้อำนาจมากกว่าการใช้กฎหมาย จึงพบกับการยุติปัญหาข้อขัดแย้งแบบอะลุ่มอล่วย มากกว่าการใช้วิธีการตามกฎหมาย^{๓๔}

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๕. มีการสร้างองค์กร กลุ่ม ฯลฯ ที่ต่างคนต่างหวงและกันอำนาจของตนเอง ไม่รวมมือกัน เมื่อขัดแย้งกันก็แบ่งฝักแบ่งฝ่าย กล่าวหาใส่ร้ายทำลายประหัตประหารกันด้วยความสะใจ^{๓๕}

๑๖. การถ่ายทอดภาพการเมืองโดยสื่อต่างๆเน้นความมัน ไม่ได้เน้นเนื้อหาซึ่งถูกมองว่ากร่อย ปลุกฝังความรู้สึกรุนแรงแบ่งขั้วให้ผู้ติดตามการเมือง ความขัดแย้งทางความคิดจึงถูกสร้างให้กลายเป็นความแตกแยก ความขัดแย้งกลายเป็นสินค้าที่มีราคาดีในสังคมนานาชาติไทย^{๓๖}

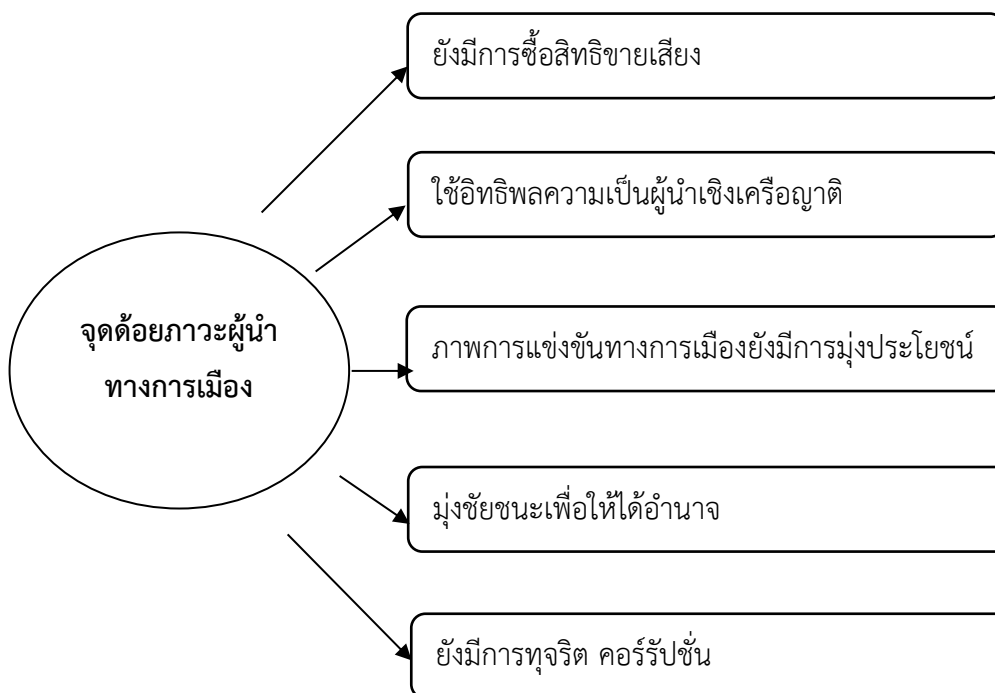
๑๗. เมื่อนักการเมืองได้รับเลือกตั้งแล้วไม่ดำเนินการตามนโยบายที่ประกาศไว้ หรือมีภาพแห่งความทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น ย่อมไม่เป็นที่ไว้วางใจแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ระบอบการปกครองของรัฐของประชาชนกับสิ่งที่ได้รับจากการบริหารจัดการจากนักการเมืองในอดีตมักจะสะท้อนภาพลบเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยภาพลบที่เป็นรอยประทับตราในความรู้สึกของประชาชน ก็คือ การทุจริตคอร์รัปชัน จากโครงการ แผนงาน และกิจกรรมที่เป็นไปตามนโยบายซึ่งนักการเมืองได้กำหนดขึ้นและกระจายผลประโยชน์กลับคืนสู่ประชาชนน้อย เพราะฉะนั้น ความไว้วางใจที่มีต่อนักการเมืองจึงมีผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกของประชาชน^{๓๗}

กล่าวโดยสรุป จุดด้อยภาวะผู้นำจากสถานการณ์ของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ภาพนักการเมืองขาดความเป็นธรรมเข้าสู่อำนาจทางการเมือง นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองเพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองรวมถึงการใช้อำนาจทางการเงิน ในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำความเป็นเครือข่ายเชิงเครือข่ายเพื่อรวบรวมเสียงสนับสนุนทางการเมืองนำไปสู่การทุจริตทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งขัดต่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ภาพการแข่งขันทางการเมืองยังมีการมุ่งประโยชน์ มุ่งชัยชนะเพื่อให้ได้อำนาจ ด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ไม่ให้ความสำคัญว่าจะถูกต้องตามหลักธรรมหรือไม่ ยังมีการทุจริต คอร์รัปชัน อีกทั้งไม่มีระบบการตรวจสอบที่อิสระและมีประสิทธิภาพ การแข่งขันโดยมุ่งตำแหน่งเป็นสำคัญ จึงเป็นการแข่งขันที่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสียงหรือวิธีอื่นซึ่งก็ยังเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคในการทำงานการเมืองของนักการเมือง ดังแผนภาพที่ ๔.๒

^{๓๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๒ จุดด้อยของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

๔.๑.๓ โอกาสการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นโอกาสซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

โอกาสของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาเป็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองที่เอาใจใส่ในการดูแลทุกข์ สุขของประชาชน การเข้าถึงประชาชนให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. โอกาสของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการลดจุดด้อยโดยส่งเสริมด้านคุณธรรมผู้นำทางการเมืองให้แสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมให้มากขึ้นเป็นต้นแบบสังคม^{๓๘}

๒. โอกาส ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองผู้นำทางการเมืองสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำหลักทศพิธราชธรรมการให้ทานการรักษาศีลประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเป็นต้นแบบในการทำกิจกรรมเพื่อประชาชนจังหวัดนครราชสีมาทั้งนี้เพราะปัญหาของประชาชนในระดับฐานรากและมีการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมปัญหาไม่ให้ความสำคัญที่ทำกิน

^{๓๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

การอยู่ร่วมกันของกลุ่มนายทุนกับการช่วยเหลือดูแลประชาชนที่ไม่ให้ความสำคัญที่ทำกินการกำหนดนโยบายสาธารณะ^{๓๙}

๓. ใช้พื้นที่ของรัฐให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันเช่น การพัฒนาพื้นที่ เช่าพื้นที่หรือ การใช้พื้นที่ตลอดสองข้างทางมาจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจฐานล่างเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถขายและจำหน่ายสินค้าได้ รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนช่วยพัฒนาพื้นที่ของรัฐให้สะอาดสวยงามทดแทนการใช้งบประมาณรัฐไปจัดการแก้ไขปัญหารักษาพื้นที่หากผู้นำทางการเมืองสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชนปัญหาของเกษตรกรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการประสานเพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันแก้ไขปัญหาาร่วมกันผู้นำทางการเมืองจะได้ประโยชน์จากการทำกิจกรรมแสดงถึงภาวะผู้นำทางการเมืองที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมได้^{๔๐}

๔. การพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาสามารถนำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมืองสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง เสริมการกระทำให้สังคมปฏิบัติตามสร้างความสุขหลังจัดกิจกรรมทางการเมือง เสริมภาพผู้นำในสายตาประชาชน เสริมการแก้ปัญหาให้เกิดการตอบสนองความต้องการสังคม^{๔๑}

๕. การเสริมภาวะผู้นำ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ควรมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นต้นแบบของการเข้าถึงประชาชนให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่องไม่ควรเน้นเพียงกิจกรรมหาเสียงชุนโยบายทางการเมือง ที่สวดยหู่ต่อประชาชนระหว่างหาเสียง หลังเลือกตั้งกิจกรรมต่างๆไม่ให้ความสำคัญการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมหรือ ไม่ให้ความสำคัญการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่เหมาะสมอีกอย่าง คือนักการเมืองไม่นานโยบายที่หาเสียงไว้ หรือยกเลิก นโยบายเมื่อเข้าร่วมกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองอื่นทำให้ สิ่งทีหาเสียงไว้กับประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปผู้นำจะต้องปฏิบัติตามลักษณะของผู้นำที่มีศีลธรรมคุณธรรมมีความซื่อสัตย์^{๔๒}

๖. เมื่อชุนนโยบายใดก็ต้องดำเนินแนวทางและกิจกรรมตามนโยบายที่ให้ไว้ อีกทั้งนักการเมือง ที่ไม่ชนะเลือกตั้งก็ควรดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นต้นแบบของนักการเมืองต่างๆ มีการปฏิบัติการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือพัฒนาประชาชน และเมื่อนักการเมืองเข้าสู่

^{๓๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ตำแหน่งทางการเมืองควรงด พฤติกรรมทางทุจริตหรือทุจริตเชิงนโยบายที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนส่วนรวม^{๔๓}

๗. ผู้นำควรพัฒนาการให้ทานมีพัฒนาเป็นลักษณะเด่นผู้นำทางการเมืองเสียสละ ให้โอกาสสมาชิกร่วมอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกที่เป็นกลุ่มร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะช่วงที่ผู้นำมีอำนาจทางการเมืองหรือได้รับโอกาสเป็นผู้บริหารในฐานะเป็นนักการเมืองควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วม^{๔๔}

๘. ในโครงสร้างบริหารรวมถึงเปิดโอกาสให้กลุ่มการเมืองที่มีความเห็นต่างเข้ามาร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นลักษณะของการให้ทานให้ความเมตตาแก่ผู้ร่วมงานจะนำไปสู่การสร้างแนวร่วม และเพิ่มแนวร่วมในการสนับสนุนนักการเมืองให้มากขึ้นนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาจำนวนมากที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากฐานการเมืองเดิม^{๔๕}

๙. เมื่อมีการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองนักการเมืองที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะถูกกลະเลยมีการนำผลประโยชน์ไปให้คนใกล้ชิดทำให้ขวัญและกำลังใจของสมาชิก ลดลง ปัจจุบันมีนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาหลายท่านได้รับโอกาส ใครเข้ามามีบทบาท ในฐานะผู้บริหารมากขึ้น เช่น นายวัชรพล โตมรศักดิ์ ปัจจุบันมีบทบาทในฐานะเป็นเลขาธิการพรรคชาติพัฒนาทั้งนี้เพราะพรรคชาติพัฒนาได้รับการเลือกตั้งเพียงคนเดียว^{๔๖}

๑๐. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสำหรับพื้นที่เพียงหนึ่งเดียวที่เป็นสัญลักษณ์พรรคการเมืองของชาวจังหวัดนครราชสีมา นายวิรัช รัตนเศรษฐ สามารถรวมกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) พรรคพลังประชารัฐทำให้ได้รับโอกาสและมีอำนาจ ต่อรองกับ กลุ่มการเมืองอื่นๆมีบทบาทในฐานะผู้ประสานรัฐบาลพรรคฝ่ายค้านเพื่อไทยนายประเสริฐบุญชัยสุขได้รับโอกาสให้เป็นเลขาธิการพรรคมีบทบาทในการประสาน ส.ส.และฐานเสียงในจังหวัดนครราชสีมาเพิ่มมากขึ้นการได้รับโอกาสเช่นนี้นักการเมืองจะต้องขยายโอกาสไปยังกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นสมาชิกประชาชนที่ให้การสนับสนุนได้เข้าถึงและได้รับโอกาสในการทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้การเมืองนั้นนำไปแก้ปัญหาของประชาชน^{๔๗}

^{๔๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๑. ลักษณะภาวะผู้นำที่ดีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ต้องมีความเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ๆเข้ามาสู่การพัฒนาองค์กร ดังนั้น ลักษณะภาวะผู้นำท้องถิ่น จึงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อสอดรับกับการเปลี่ยนของความทันสมัยในทุกด้านอาทิ ด้านการบริหารจัดการ ด้านนโยบาย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการพัฒนาท้องถิ่น^{๔๘}

๑๒. ความไว้วางใจต่อผู้นำทางการเมืองขึ้นอยู่กับผลงานการบริหารงานตามนโยบายในแต่ละสมัยของนักการเมืองแต่ละคน หากผู้นำการเมืองได้ขับเคลื่อนนโยบายตามที่ได้รับปากไว้กับประชาชนเมื่อครั้งตอนหาเสียงแล้วดำเนินการตามนั้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ความไว้วางใจต่อการเป็นนักการเมืองจะเพิ่มขึ้นตามมา^{๔๙}

๑๓. ความไว้วางใจต่อนักการเมืองในภาพของประชาชน ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สำคัญอยู่ โดยนักการเมืองต้องทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ทำงานเสียสละให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ขับเคลื่อนนโยบายให้เห็นผลอย่างประจักษ์ ขับเคลื่อนนโยบายในรูปแบบของโครงการแผนงานแล้ว เห็นผลเป็นรูปธรรม ซึ่งทำให้ประชาชนสัมผัสได้ว่า จับต้องได้ ได้รับผลการดำเนินการอย่างแท้จริง^{๕๐}

๑๔. ในการบริหารประเทศของผู้นำทางการเมืองต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา หากความรู้ ส่วนตน ชุมชน สะสมประสบการณ์ตั้งแต่ก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง ภายหลังเข้ารับตำแหน่ง กำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารงานเป็นธรรม สร้างทีมงานบริหาร เครือข่ายในภาคสังคม ภาคราชการ เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีคุณธรรม จริยธรรม ทำงานเพื่อประชาชนและประพฤตินเป็นอบบอย่างที่ดี^{๕๑}

๑๕. ภาวะผู้นำทางการเมืองที่เป็นความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ปฏิบัติในขณะที่ดำรงตำแหน่งนักการเมืองซึ่งต้องส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ บริการสาธารณะให้ทั่วถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม พัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้มีความยั่งยืนและพัฒนาและรักษาสีงแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมชุมชน^{๕๒}

^{๔๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

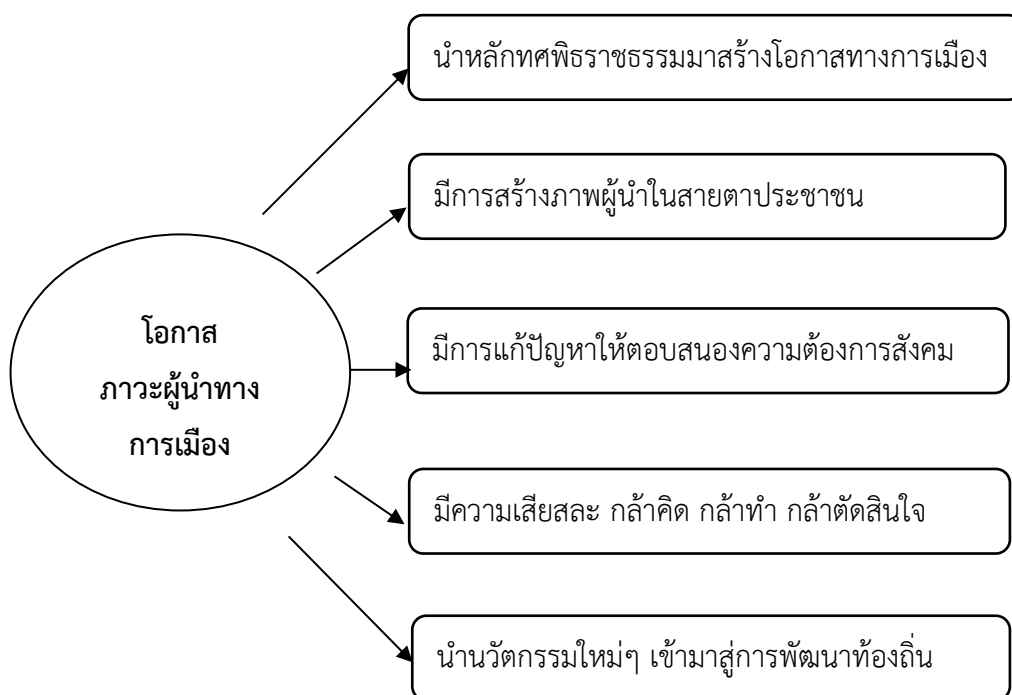
^{๕๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๖. สิ่งที่รัฐบาลกำหนดเป็นแนวทางเพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติที่สะท้อนออกมาในรูปของโครงการ แผนงาน ซึ่งจะต้องมีเงื่อนไขว่า โครงการแผนงานนั้น จะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อรองรับกับความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย^{๕๓}

กล่าวโดยสรุป โอกาสของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาเป็นการลดจุดด้อยโดยส่งเสริมด้านคุณธรรมผู้นำทางการเมืองให้แสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมให้มากขึ้นเป็นต้นแบบสังคม นำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง ทำให้สังคมปฏิบัติตาม สร้างความสุขหลังจัดกิจกรรมทางการเมือง มีการสร้างภาพผู้นำในสายตาประชาชน มีการแก้ปัญหาให้เกิดการตอบสนองความต้องการสังคม ให้ความสำคัญการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นักการเมืองมีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ต้องมีความเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาสู่การพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น ลักษณะนักการเมืองจึงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนของความทันสมัยในทุกด้าน อาทิ ด้านการบริหารจัดการ ด้านนโยบาย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการพัฒนาท้องถิ่น ดังแผนภาพที่ ๔.๓

แผนภาพที่ ๔.๓ โอกาสของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

^{๕๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

๔.๑.๔ อุปสรรคการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรคซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

อุปสรรคภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา อุปสรรคของนักการเมือง เกิดจากการที่นักการเมืองไม่รักษาสัจจะ และอัตลักษณ์ของตัวตนในการทำกิจกรรมทางการเมือง มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองไปตามกระแสและเหตุการณ์ทางการเมืองทำให้ขาดจุดยืนทางการเมืองรวมถึงการนำนโยบายที่แถลงไว้ต่อประชาชน ไปดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์รวมถึงการนำเสนอในนโยบายในรูปแบบขายฝันแก่ประชาชนภายหลังเลือกตั้งไม่ดำเนินการใดๆให้เกิดการขับเคลื่อน นโยบายตามที่แถลงไว้ทำให้เป็นอุปสรรคเมื่อต้องมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ระบบการบังคับให้สังกัดพรรค พรรคต้องส่งคนลงสมัครมากกว่า ๑ ใน ๒ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ ซึ่งต้องใช้เงินมากและระบบพรรคยังไม่ใช้พรรคของประชาชนที่มีการบริหารเป็นประชาธิปไตย พรรคจึงอยู่ใต้อำนาจของคนไม่กี่คนที่ลงทุนให้พรรค^{๕๔}

๒. อุปสรรคสำคัญต่อผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองเมืองในจังหวัดนครราชสีมาคือการยุบสภาและการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ไม่ได้มีผลในเชิงโครงสร้าง องค์กรกลไกและกระบวนการที่บรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญเลย พูดง่ายๆว่าไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเมืองเลยมันมีผลต่อเฉพาะเกมของนักการเมืองเท่านั้นมันทำให้นักการเมืองฝ่ายที่ไม่ได้เป็นรัฐบาลมีความหวังอีกครั้งว่าครั้งนี้มีโอกาสได้เป็นรัฐบาล ในขณะที่นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลใช้อำนาจรัฐเต็มที่เพื่อพิทักษ์ความเป็นรัฐบาลไว้^{๕๕}

๓. การต่อรองของพันธมิตรรัฐบาลทำให้บริหารงานได้ยากส่งผลให้พรรคการเมืองอยู่ในอำนาจของกลุ่มทุนเพราะขาดอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนพรรคการเมืองกลายเป็นกลุ่มทางการเมืองเฉพาะกิจที่มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง โดยมีวิธีการเข้าสู่อำนาจคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้การทุจริตเลือกตั้งในการเข้าสู่ฝ่ายนิติบัญญัติและเมื่อนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นการเมืองตามรูปแบบผลประโยชน์ต่างตอบแทนเกิดระบบธุรกิจการเมืองและการทำให้ฝ่ายบริหารนายกรัฐมนตรี และฝ่ายนิติบัญญัติกลายเป็นหุ่นเชิดของนายทุนและผู้เอาวูโสของพรรคเพราะนายทุนพรรคสามารถบงการและทำการครอบงำทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติได้โดยมีกลไก คือ พรรคการเมือง^{๕๖}

^{๕๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๔. การเลือกตั้งทั้งประเทศถึงไม่ซื้อเสียงก็ต้องใช้เงินจำนวนมากจะทำให้คนรวยได้เปรียบ ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่าหากมีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี้โดยตรงการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจะทำได้ยากขึ้นแต่มีสภาพปัญหา คือ คนรวยอาจได้เปรียบในการเลือกตั้งซึ่งในประเด็นนี้ภาครัฐต้องเข้ามาทำการสนับสนุนทางการเมืองแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี้โดยตรงและต้องมีกลไกในการสนับสนุนให้พรรคสามารถระดมทุนได้ง่ายขึ้นซึ่งจะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่ใช่คนรวยมีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากขึ้น^{๕๗}

๕. การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยจึงมีอยู่มากในระบบราชการ เช่น การมีเส้นสายเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งมากกว่าพิจารณาจากความรู้ความสามารถโดยเฉพาะในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่านักการเมืองที่อยู่ในอำนาจจะมีอิทธิพลสูงและใช้อำนาจของตนในการโยกย้ายข้าราชการอย่างไม่เป็นธรรมโดยอ้างความเหมาะสม^{๕๘}

๖. การกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจาก สถาบันการเมืองสู่การเมืองในระดับท้องถิ่นยังขาดการดำเนินการและเป็นอุปสรรคต่อตัวผู้นำทางการเมืองทั้งนี้เพราะผู้นำทางการเมืองทุกระดับจะต้องได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองผู้มีอำนาจในพรรคการเมืองส่งผลให้การกระจายอำนาจต่างๆ เป็นไปด้วยความยากลำบากและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น^{๕๙}

๗. ยังขาดนักการเมืองที่มีอุดมการณ์และได้รับการสนับสนุนตามอุดมการณ์ทางการเมือง จึงเป็นอุปสรรคต่อการขัดขวางการกระจายอำนาจและสร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่นส่งผลต่อการเมืองภาคประชาชนให้เกิดความอ่อนแอเนื่องจากการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายทำให้การแสดงสิทธิเสรีภาพทางการเมืองการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของภาคประชาชนทำไปด้วยความยากลำบาก^{๖๐}

๘. การตรวจสอบจากภาคประชาชนจึงไม่สามารถดำเนินการให้เกิดการถ่วงดุล สร้างความชอบธรรมและสนับสนุนการตรวจสอบ ผู้นำทางการเมือง ได้ตามอุดมการณ์ทางการเมืองจึงนับเป็นอุปสรรคที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเมืองภาคสถาบันการกระจายอำนาจทางการเมืองสู่บริหารท้องถิ่นและผู้นำทางการเมืองภาคประชาชนซึ่งทั้งหมดนั้นเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน^{๖๑}

๙. การผูกขาดการใช้อำนาจที่ไม่ส่งเสริมประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง จึงสร้างผลเสียต่อสังคมโดยรวมเป็นการไม่เชื่อในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเหตุผลของมนุษย์ กดประชาชนให้อยู่ในพันธนาการทางความคิดแบบผู้อาวุโส ผู้น้อยไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้

^{๕๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

เป็นเผด็จการทางความคิดและการกระทำที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสังคมและสร้างชาติ ทำให้ประชาชนอ่อนแอ ขาดพลัง ต้องยอมรับผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจของรัฐที่มาจากความร่วมมืออำนาจไว้ที่ส่วนกลางมากเกินไป^{๖๒}

๑๐. ปัญหาด้านบริบททางการเมืองที่มีความขัดแย้งกันสูงทำให้แต่ละฝ่ายใช้ช่องทางที่มีอยู่เป็นเครื่องมือในการยุบพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม ทำให้การดำเนินงานของพรรคการเมืองขาดความต่อเนื่อง ไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาพรรคการเมือง^{๖๓}

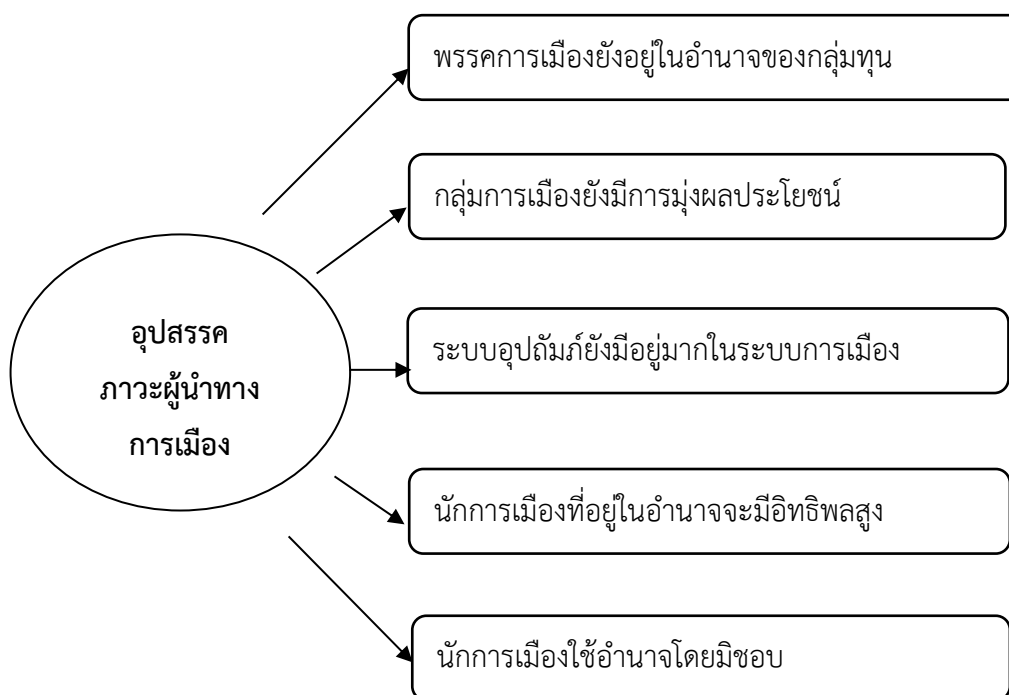
๑๑. วัฏจักรทางการเมืองที่คณะบุคคลและบุคคล ต่างสลับกันขึ้นครองอำนาจ และมีลักษณะการใช้อำนาจเพื่อความมั่นคงของตน ซึ่งเป็นลักษณะอำนาจนิยมที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันมีลักษณะของการแบ่งพรรคแบ่งพวกขึ้นอยู่กับว่าเป็นคนหรือพวกของใครจึงจะได้ดี มีแต่การยกย่องผู้มีอำนาจอันสะท้อนทัศนคติที่คนไทยโดยทั่วไปต้องรู้จักการเอาตัวรอดไว้ก่อนไม่ว่าจะถูกหรือผิด^{๖๔}

กล่าวโดยสรุป อุปสรรคสำคัญต่อผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองเมืองในจังหวัดนครราชสีมาบริหารงานได้ยากส่งผลให้พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มทุนเพราะขาดอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนพรรคการเมืองกลายเป็นกลุ่มทางการเมืองเฉพาะกิจที่มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองโดยมีวิธีการเข้าสู่อำนาจคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้การทุจริตเลือกตั้ง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในระบบการเมือง จะเห็นได้ว่านักการเมืองที่อยู่ในอำนาจจะมีอิทธิพลสูงและใช้อำนาจของตนในการโยกย้ายข้าราชการอย่างไม่เป็นธรรมโดยอ้างความเหมาะสม การกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจากสถาบันการเมืองสู่การเมืองในระดับท้องถิ่นยังขาดการดำเนินการและเป็นอุปสรรคต่อตัวผู้นำทางการเมืองทั้งนี้เพราะผู้นำทางการเมืองทุกระดับจะต้องได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองผู้มีอำนาจในพรรคการเมืองส่งผลให้การกระจายอำนาจต่างๆ เป็นไปด้วยความยากลำบากและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การผูกขาดการใช้อำนาจที่ไม่ส่งเสริมประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง จึงสร้างผลเสียต่อสังคมโดยรวม ดังแผนภาพที่ ๔.๔

^{๖๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๔ อุปสรรคของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

ตารางที่ ๔.๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๑.	จุดเด่นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นผู้มีความเข้มแข็งกล้าหาญ เสียสละ อดทน มีความคิดก้าวหน้า ริเริ่มสร้างสรรค์ ขยันหมั่นเพียร มีความวิริยะอุตสาหะ มี ความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่เห็น	๒๐	๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๔, ๒๕,

ตารางที่ ๔.๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทาง
การเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
	ประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ ของตนเอง ยึดมั่นในหลักธรรม		
๒.	จุดต่อการส่งเสริมภาวะผู้นำทาง การเมือง นักการเมืองยังใช้อำนาจอิทธิพลทาง การเมืองเพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการเมือง รวมถึงการใช้อำนาจทางการเงิน ในการซื้อ สิทธิ์ขายเสียง ใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำ ความเป็นเครือข่ายเชิงเครือข่ายเพื่อ รวบรวมเสียงสนับสนุนทางการเมือง มุ่งช่วย ชนะเพื่อให้ได้อำนาจ อีกทั้งไม่มีระบบการ ตรวจสอบที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ	๑๘	๑, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๕
๓	โอกาสการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมือง นำหลักทศพิธราชธรรม มาสร้างโอกาสทางการเมือง สร้างศรัทธา ความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง เมือง มีการแก้ปัญหาให้เกิดการตอบสนอง ความต้องการสังคม ให้ความสำคัญการ ปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นักการเมืองมีความ ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ต้องมีความ เสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มี วิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาสู่การ พัฒนา	๑๔	๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐

ตารางที่ ๔.๑ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทาง
การเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๔	อุปสรรคการส่งเสริมภาวะผู้นำทาง การเมือง การใช้อำนาจอิทธิพลและระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในระบบการเมือง นักการเมืองที่อยู่ในอำนาจจะมีอิทธิพลสูงและใช้อำนาจของตนในการโยกย้ายข้าราชการเพื่อประโยชน์ทางการเมือง ระบบการเมืองการบริหารไม่โปร่งใสตรวจสอบยาก นักการเมืองระดับท้องถิ่นพึ่งพิงเลียนแบบพฤติกรรมทางการเมืองระดับชาติขาดอิสระในการบริหารท้องถิ่นเป็นอุปสรรคต่อตัวผู้นำทางการเมือง	๑๑	๑, ๓, ๗, ๘, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗

๔.๒ หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด
นครราชสีมา

ปัจจัยแวดล้อมภายในซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองจังหวัดนครราชสีมา มีการเปลี่ยนแปลงตามอำนาจอิทธิพล คุณลักษณะ พฤติกรรมและสถานการณ์ตามผู้นำทางการเมือง ผู้วิจัยใช้หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ได้แก่ ๑. ทาน (การให้) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำนักการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์การอนุเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนให้มีการดำรงชีวิตที่ดี ๒. ศีล (ความประพฤติดีงาม) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง สรรพกายและวาจา เคารพกฎกติกา ปฏิบัติตามระเบียบ เป็นต้นแบบความดีงามให้ประชาชนเคารพนับถือ ๓. ปริจาคะ (บริจาค) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการเสียสละ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์

ส่วนรวม และสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ๔. อาชวะ (ความซื่อตรง) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน ไม่ทรยศมติพรรคการเมือง ๕. มัทวะ (ความอ่อนโยน) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา การดำเนินตามนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยอัธยาศัยไมเยอหยิ่ง มีความสง่างาม ความอ่อนโยน กิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ได้รับความรักภักดีจากประชาชน ๖. ตปะ (ความเพียร) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความระมัดระวังมิให้ใกล้ศัตรูหามาครอบงำ ไม่ยอมหลงใหลหมกมุ่นในประโยชน์ตนจนขาดความสง่างาม มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย ๗. อักโกธะ (ความไม่โกรธ) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่ลุอำนาจความโกรธ ไม่กริ้วกราด กระทำการต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม กระทำการต่าง ๆ ด้วยจิตราบเรียบและมีเมตตา ๘. อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่บีบบังคับกดขี่ประชาชน ไม่ขูดรีดภาษี ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาญาประชาชนเพราะอาชญาตกลียดชังหรือความเห็นต่างทางการเมือง ๙. ขนติ (ความอดทน) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความอดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงใดก็ไม่ท้อถอย ไม่ละทิ้งงานให้ประชาชนหรือรัฐเสียผลประโยชน์ ๑๐. อวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) หมายถึง การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่คลาดจากธรรม วางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรม ไม่แอนเอียงเพราะลาภสักการะ ต้องมั่นในธรรม มีความเที่ยงธรรม มีความยุติธรรม และมีนิติธรรม พร้อมยอมรับการตรวจความสุจริตเที่ยงธรรมทางการเมือง เป็นเกณฑ์วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

๔.๒.๑ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านทาน (การให้)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านทาน (การให้) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรมด้านทาน การให้ทาน การเสียสละ คือแบ่งปันความสุข นอกจากเสียสละทรัพย์สิ่งของแล้ว ยังหมายถึงการมีน้ำใจแก่ผู้อื่นด้วย นักการเมืองควรช่วยเหลือประชาชนในเขตรับผิดชอบของตน ป้องกันภัยอันตรายที่จะ

เกิดขึ้นรวมถึงอุทกภัยภัยพิบัติต่างๆ และต้องเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ ในการสนับสนุนช่วยเหลือบำบัดทุกข์บำรุงสุขแทนรัฐบาล หรือเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนสู่รัฐบาล ช่วยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณ ติดตามงบประมาณมาช่วยเหลือ การบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนในฐานะผู้นำทางการเมืองที่มุ่ง จะรับใช้ประชาชนหรือทำกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นต้นแบบของผู้นำทางการเมืองที่มุ่งจะเป็นผู้ให้ “เป็นผู้นำที่มีระเบียบวินัยใจเป็นพระพาคณะก้าวรุดถึงจุดหมาย ผู้นำขั้วมั่วทุจริตติดอาบาย พาประชาฉิบหายไปตามกัน” โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. จังหวัดนครราชสีมา มีนักการเมืองจำนวนมากนิยมใช้วิธีการรักษาคะแนนนิยมในรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน สนับสนุนเป็นเจ้าภาพงานบุญ บุญกฐินบุญทอดผ้าป่าสามัคคี บริจาคทรัพย์เข้าร่วมงานบุญ แต่การให้ทานเหล่านั้นยังไม่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองได้ชัดเจน นักการเมืองจังหวัดนครราชสีมาต้องแสดงออกให้ประชาชนเห็นภาพการให้ทานของนักการเมืองเป็นพฤติกรรมปกติ ให้ด้วยความจริงใจเสียสละทรัพย์ในการดูแลช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความลำบากจนเป็นต้นแบบแห่งการให้ด้วยความจริงใจการช่วยเหลือเกื้อกูล^{๖๕}

๒. ผู้นำทางการเมืองจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำทางการเมืองที่มีฐานะมั่นคงควรจัดตั้งกองทุนมูลนิธิเพื่อใช้เกื้อกูลแก่ประชาชนในพื้นที่หรือประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มทางการเมืองเพื่อสร้างต้นแบบแห่งความจริงใจ เช่นเดียวกับมูลนิธิพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นต้นแบบของการเกื้อกูลแม้ว่าพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จะเสียชีวิตไปแล้วแต่มูลนิธิที่ท่านตั้งขึ้นยังส่งผลต่อการเกื้อกูลช่วยเหลือประชาชนสามารถสร้างแรงบันดาลใจหรือสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองให้แก่บุคคลอื่นได้การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์^{๖๖}

๓. การจัดทำนโยบายเพื่อให้เกิดการเกื้อกูลแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องกรณีของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นับเป็นต้นแบบของการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาซึ่งส่งผลมาจนถึงปัจจุบันนโยบายหรือกิจกรรมทางการเมืองที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ทำไว้ทำให้มีอิทธิพลต่อพรรคชาติพัฒนามาพัฒนาโครงการต่าง ๆ และนำมาหาเสียงทางการเมืองได้^{๖๗}

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๔. จังหวัดนครราชสีมามีนักการเมืองจำนวนมากนิยมใช้รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่ชุมชนจัดขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน สนับสนุนเป็นเจ้าภาพงานบุญประเพณี, บุญกฐิน สละทรัพย์เข้าร่วมงานบุญ^{๖๘}

๕. นักการเมืองในฐานะที่เป็นตัวแทนประชาชน ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติเมื่อมีกิจกรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนาเมื่อทางวัดจัดขึ้น นักการเมืองจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้ประชาชนได้เห็น^{๖๙}

๖. การให้ทานตามงานบุญ งานเลี้ยงยังไม่เกิดแรงบันดาลใจและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองได้ชัดเจน นักการเมืองจำต้องแสดงออกให้ประชาชนเห็นภาพการให้ทานของนักการเมืองเป็นพฤติกรรมปกติ ให้ด้วยความจริงใจเสียสละทรัพย์ในการดูแลช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความลำบากยากจน ให้ด้วยความจริงใจ ให้เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูล^{๗๐}

๗. ผู้นำทางการเมืองแม้ว่าจะใช้อำนาจทางทหารเข้าสู่กิจกรรมทางการเมือง แล้วใช้อำนาจเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน จัดทำนโยบายและโครงการต่างๆ รวมถึงเสียสละประโยชน์ส่วนตนบริจาคทรัพย์ให้กับประชาชนก็พอให้การยอมรับได้^{๗๑}

๘. การให้ทานการแบ่งปันผลประโยชน์ของตนเองให้ผู้อื่น เป็นต้นแบบของนักการเมืองที่มีคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็นักการเมืองมีฐานที่มาอย่างไร การแสดงออกหรือผลงานที่ทำไปคือการให้เพื่อช่วยเหลือประชาชนเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ” ^{๗๒}

๙. ผู้นำทางการเมืองจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำทางการเมืองที่มีฐานะมั่นคงควรจัดตั้งกองทุนมูลนิธิเพื่อเกื้อกูลแก่ประชาชนในพื้นที่หรือประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มทางการเมือง เพื่อสร้างต้นแบบแห่งความจริงใจ เช่นมูลนิธิพลเอกเปรม ตินสุลานนท์ เป็นต้นแบบของการเกื้อกูลแม้ว่าท่านพลเอกเปรม ตินสุลานนท์ จะเสียชีวิตไปแล้วแต่มูลนิธิที่ท่านตั้งขึ้นยังส่งผลต่อการเกื้อกูลช่วยเหลือประชาชนสามารถสร้างแรงบันดาลใจหรือสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองให้แก่บุคคลอื่นได้^{๗๓}

๑๐. การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การจัดทำนโยบายเพื่อให้เกิดการเกื้อกูลแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เช่นกรณีของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นับเป็นต้นแบบของการพัฒนา

^{๖๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน นโยบายหรือกิจกรรมที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ทำไว้ทำให้มีอิทธิพลต่อพรรคชาติพัฒนานำมาพัฒนาโครงการต่างๆและนำมาหาเสียงทางการเมืองได้^{๗๔}

๑๑. นักการเมืองบางกลุ่มยังยึดติดกับผลงานเดิมๆ ไม่สามารถขยายผลงานให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนเหมือนผู้นำทางการเมืองในอดีตที่เสียชีวิตไปแล้ว เช่น พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่ประชาชนและนักการเมืองยังจดจำได้ถึงการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ทำให้ประชาชนมีรายได้กระจายเป็นวงกว้างโดยเฉพาะภาพการเติบโตของเศรษฐกิจในจังหวัดนครราชสีมาที่มีผลสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่มีความโดดเด่นด้านการให้ทานคือ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติพัฒนา,อดีตรองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลของดร.ทักษิณ ชินวัตร, อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย, และอดีตรัฐมนตรีว่าการหลายกระทรวง^{๗๕}

๑๒. การเป็นผู้นำทางการเมืองจะให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกพรรคการเมืองหรือเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป นักการเมืองต้องให้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เคลือบแฝงด้วยผลประโยชน์ การให้ผ่านการกระจายงบประมาณส่งผลเกิดความเกื้อกูลแก่ประชาชนส่วนรวม^{๗๖}

๑๓. การให้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาการทางการเมือง เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในภาวะผู้นำ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและผู้สนับสนุนทางการเมือง^{๗๗}

๑๔. ผู้นำทางการเมืองจะต้องอาศัยการให้ (ทาน) ตามโอกาสที่สมควร เสริมภาวะผู้นำทางการเมืองเป็นต้นแบบผู้ที่มีคุณธรรม มีจริยธรรมทางการเมือง แม้ว่า กิจกรรมการให้บางประการอาจแอบแฝง มุ่งประโยชน์ทางการเมืองเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนทางการเมือง^{๗๘}

๑๕. ผู้นำทางการเมืองจังหวัดนครราชสีมาให้การให้อภัยทานแก่กลุ่มผู้ขัดแย้งทางการเมืองมาใช้กับสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างกลุ่มการเมืองเมื่อผู้นำทางการเมืองใช้หลักทศพิธราชธรรม การให้อภัยทานมาประยุกต์ใช้ครองใจคน เช่น การไม่อาฆาตเคียดแค้น การไม่เอาผิดเป็นคดีความกับกลุ่มคนที่เห็นต่างทางการเมือง จัดทำนโยบายตอบสนองความต้องการประชาชนอย่างทั่วถึงทั้งกลุ่มสนับสนุนและกลุ่มเห็นต่าง^{๗๙}

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๖. นักการเมืองที่สังกัดพรรคไทยรักไทยของ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร มีการจัดทำนโยบายที่ต้องการให้โอกาสแก่ประชาชนช่วยเหลือประชาชน เช่น นำปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วยของประชาชนมาเป็นฐานคิดในการให้ จัดทำนโยบาย ๓๐ บาทรักษาทุกโรคในการดูแลและช่วยเหลือประชาชน การให้โอกาสผู้ที่ป่วย เชื้อ HIV ได้มีโอกาสเข้าถึงยาในการรักษาเพื่อยื้อชีวิต การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายที่จะช่วยเหลือคนยากจนให้ประชาชนได้มีอิสระในการคิดนำกองทุนหมู่บ้านมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ การให้จึงเป็นการให้ที่ก่อให้เกิด การแอบแฝงกิจกรรมทางการเมืองส่งผลให้กระแสนับสนุนพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และนักการเมืองที่สังกัดพรรคไทยรักไทยมีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน^{๕๐}

๑๗. ทาน คือการให้เป็นสิ่งที่ผู้นำทางการเมืองจะต้องทำให้เกิด ทำให้มีและเป็นต้นแบบการให้ด้วยความจริงใจ และผลของการให้ทาน จะช่วยเสริมภาวะผู้นำ มากด้วยบารมีทางการเมือง ประชาชนรักและสนับสนุน หากแต่ ผลการให้มี ๒ ประการ ประการหนึ่งการให้ทานเมื่อให้แล้วจะได้รับการสนับสนุนยกย่องจากผู้ที่เป็นมิตรพร้อมกับการให้คำชื่นชมจากผู้รับ ทำให้ผู้นำนั้นมีความเชื่อมั่นในการกระทำของผู้นำทางการเมือง ประการที่ ๒ การให้ทานเมื่อให้แล้วกลุ่มที่เห็นต่างทางการเมืองจะนำกิจกรรมการให้ทานมาโจมตีลดความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะช่วงเลือกตั้งอาจถูกนำมาใช้ในการโจมตีว่าเป็นการให้เพื่อหาเสียงเป็นการให้เพื่อซื้อตำแหน่งทางการเมืองล่วงหน้า^{๕๑}

๑๘. การให้อยู่ภายใต้โลกธรรม ๘ คือ ๑) ได้ลาภ ผลประโยชน์ทางการเมือง ทรัพย์สินเงินทอง บ้านเรือนหรือที่สวน ไร่ นา ๒) ได้ยศ เข้ารับตำแหน่งทางการเมืองมีฐานันดรสูงขึ้น ใช้อำนาจต่อกิจกรรมทางการเมือง ๓) ได้รับสรรเสริญ เสียงสนับสนุนทางการเมือง มีมิตรทางการเมือง คำชมเชย คำยกยอ ๔) ได้สุข ความสบายกาย สบายใจ ความเบิกบานแต่ผลที่เกิด ต่อกิจกรรมทางการเมือง ๕) เสียลาภ ถูกนำไปโจมตีทางการเมืองโดยเฉพาะให้ทานช่วงเลือกตั้ง ๖) เสื่อมยศ ถูกลดอำนาจหรือถูกถอดออกจากตำแหน่ง เพราะผู้เป็นต่างกลัวจะมีอำนาจบารมีมากกว่า ๗) ถูกนิินทา ถูกตำหนิติเตียนว่าให้หรือจัดทำนโยบายเพราะหวังเสียงสนับสนุนทางการเมือง ๘) ตกทุกข์ ท้อใจไม่ต้องทำกิจกรรมทางการเมืองแบบให้ทาน ได้รับความทุกข์ใจ ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองต้องเข้าใจยอมรับกฎธรรมชาติที่เกิดขึ้นในโลก^{๕๒}

๑๙. ผลการให้อาจปรับเปลี่ยนให้เกิดผลประโยชน์ทางการเมืองได้มากมาย เพราะการให้ยิ่งใหญ่เสมอ^{๕๓}

^{๕๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๒๐. การให้ทานของผู้นำทางการเมืองจังหวัดนครราชสีมา “การนำทรัพย์เงินไปช่วยเหลือประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มฐานเสียงของนักการเมืองจะช่วยสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นความรู้สึกที่ดีต่อกันเมื่อถึงเวลาเลือกตั้งก็ไม่ต้องกังวล” ^{๘๔}

๒๑. การให้ส่งผลต่อการมีอำนาจทางการเมือง เกิดเครือข่ายและพันธมิตรทางการเมือง ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีบารมีทางการเมือง และเมื่อให้ด้วยความจริงใจ จะได้รับความจริงใจ ความมั่นใจตอบกลับมายังตัวผู้นำเพราะการให้ทานของผู้นำทางการเมืองทำเป็นปกตินิสัย แสดงคุณลักษณะพฤติกรรมทางการเมือง เป็นต้นแบบของผู้นำที่มีจิตใจดีงาม ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่สมาชิกพรรคการเมือง ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน เป็นปกติ สังคมรับรู้ เกิดพันธมิตรทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ

๒๒. การให้ทานสร้างอำนาจและบารมีแก่นักการเมือง สร้างความโดดเด่นให้แก่ตัวของผู้นำ เป็นผู้มีควมริเริ่มสร้างสรรค์ในการช่วยเหลือดูแลประชาชน การนำกิจกรรมการให้ทาน, การแบ่งปัน มาสร้างนโยบายช่วยเหลือประชาชน^{๘๕}

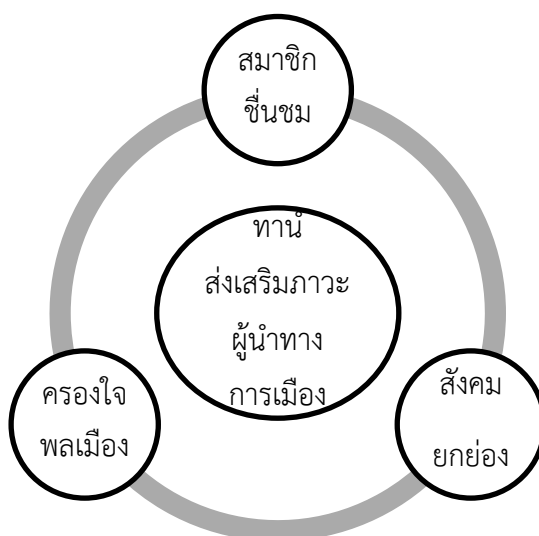
๒๓. การให้เกิดประสิทธิผลในวงกว้าง หลากรูปแบบ เช่น ตู้อปันสุข รัฐมีนโยบายให้หน่วยงานจัดตั้งตู้อปันสุข ส่งผลต่อการแสดงจิตอาสาช่วยเหลือกันและกันในสังคมโดยไม่มุ่งสิ่งตอบแทน เป็นกิจกรรมการเมืองเชิงสร้างสรรค์ ต้องเพิ่มให้มากในสังคมไทย^{๘๖}

กล่าวโดยสรุป นักการเมืองสามารถประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมการข้อ ๑ ทาน การเสียสละ คือแบ่งปันความสุข นักการเมืองเป็นต้นแบบของการเสียสละเพื่อส่วนรวม นอกจากสมาชิกในกลุ่มจะให้การสนับสนุนแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ให้นักการเมืองสามารถครองใจประชาชนได้ นำไปสู่ความรัก ความสมัครสมานสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้ง ใช้คุณธรรมนำการเมือง พัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ออกแบบมาให้ประชาชนมีอำนาจกระทำหรืองดเว้นการกระทำกิจกรรมทางการเมือง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

^{๘๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๕ การให้ (ทาน) เสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

๔.๒.๒ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านศีล (ความประพฤติดีงาม)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านศีล (ความประพฤติดีงาม) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรมด้านศีล ซึ่งศีล คือความประพฤติที่ดีงาม ทั้ง กาย วาจา และใจ ให้ปราศจากโทษ ในการปกครอง อันได้แก่ กฎหมายและนิติราชประเพณี และในทางศาสนาได้แก่การดำรงตนอยู่ในหลักศีลธรรม ศีลส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองที่ปฏิบัติตนดีงามทั้งทางกายวาจาประกอบกิจกรรมทางการเมือง โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. รักษาเกียรติคุณในฐานะเป็นผู้นำเป็นที่เคารพนับถือของราษฎรมีให้มีข้อบกพร่องในการดูแลดูแลจนรวมถึงปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ระเบียบวินัย กฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม มีความสุภาพเรียบร้อยบุคคลดีเป็นสุภาพบุรุษสุภาพสตรีตั้งคำประพันธ์ที่ว่า อันสตรีไม่มีศีลก็สิ้นสวยบุรุษด้วยไม่มีศีลก็สิ้นศรี สมณะไม่มีศีลก็สิ้นดีข้าราชการศีลไม่มีก็เลวทราม^{๘๗}

๒. นักการเมืองจะต้องมีศีลเป็นต้นแบบของประชาชน เมื่อได้รับการเลือกเข้าสู่สภาเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นผู้บริหารประเทศ หากผู้บริหารประเทศถ้าไม่ให้ความสำคัญในศีล ไม่มี

^{๘๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

คุณธรรมในการบริหารประเทศ ผู้นำประเทศชาติไม่ให้ความสำคัญศีลธรรม ประชาชนจะไม่ศรัทธา ไม่ให้ความสำคัญ ไม่เคารพ ขาดความเชื่อมั่น ความวุ่นวายจะเกิดขึ้นในประเทศ^{๘๘}

๓. นักการเมืองอาสาเป็นตัวประชาชนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องบริหารประเทศปฏิบัติตนมีศีล ^{๘๙}

๔. นักการเมืองยุคใหม่ ไม่ใช่อิทธิพลอำนาจมืดในการกำจัดคู่แข่งจะต้องใช้ความดีงามให้ได้ใจประชาชน โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น” ^{๙๐}

๕. นักการเมืองที่มีศีลแสดงพฤติกรรมต่อสาธารณะมีลักษณะไม่ใช่อำนาจกอบโกยผลประโยชน์ ไม่แสวงหาประโยชน์จากวิธีการทุจริต นักการเมืองจะต้องเป็นต้นแบบให้สังคม^{๙๑}

๖. นักการเมืองมีศีลพร้อมรับการตรวจสอบสถานะทางการเงินก่อนเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองและหลังจากรับตำแหน่งทางการเมือง ให้เห็นภาพนักการเมืองที่มีศีลบริสุทธิ์^{๙๒}

๗. ผู้นำทางการเมืองมีภาพไม่ทุจริตหรือการใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน ภาพลักษณ์ผู้นำทางการเมืองแบบนี้เป็นสิ่งยืนยันว่านักการเมืองเป็นต้นแบบยึดมั่นศีลธรรมคุณธรรม ^{๙๓}

๘. สภาพปัจจุบันผู้นำทางการเมืองและนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาจำนวนมาก มีภาพลักษณ์เชื่อมโยงกับการทุจริต หลายท่านมีคติความเชื่อโยงคดีทุจริต จัดทำนโยบายเอื้อต่อการทุจริต เอื้อเพื่อต่อพรรคพวก,ญาติพี่น้อง,ทำให้ไม่สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้นำทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน^{๙๔}

๙. นักการเมืองจะต้องตั้งมั่นอยู่ในศีลตั้งมั่นอยู่ในธรรมทั้งนี้เพราะการที่นักการเมืองไม่ตั้งอยู่ในศีลไม่ตั้งอยู่ในธรรมจะทำให้เป็นจุดด้อย ถูกโจมตีและถูกขับออกจากตำแหน่งในทางการเมืองได้ ศีลจึงทำให้หนักการเมืองนั้นดำรงอยู่ในฐานะผู้นำทางการเมืองได้อย่างเป็นปกติสุข^{๙๕}

๑๐. การเมืองในปัจจุบันถูกจับตาจากประชาชนและมีภาพลักษณ์ของการทุจริตการฉ้อฉล การสร้างความวุ่นวายในทางการเมืองเมื่อค้นหา คำว่านักการเมืองต้นแบบสุจริตใน Google จะ

^{๘๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๙๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๙๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

พบว่าคำเหล่านี้ไม่ปรากฏแสดงให้เห็นนัยหมายถึงว่า ภาพที่ปรากฏอยู่ในสื่อออนไลน์หรือกิจกรรมต่างๆ ที่นักการเมืองทำนั้นถูกมองว่ายังไม่ใช้ต้นแบบของผู้นำที่ดี^{๙๖}

๑๑. ผู้นำทางการเมืองจำเป็นจะต้องเสริมและปฏิบัติตนให้ตั้งอยู่ในศีลสามารถตรวจสอบได้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ศีลจึงเป็นหลักค้ำประกันให้นักการเมืองนั้นได้ปฏิบัติตนที่เหมาะสม โดยเว้นจากการเบียดเบียนหรือใช้อำนาจทางการเมืองทำลายฝ่ายตรงข้าม เช่น นายประเสริฐ จันทรวงทอง เลขาธิการพรรคเพื่อไทย, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคเพื่อไทย และอดีตสมาชิกสภาจังหวัดนครราชสีมา ภาวะผู้นำทางการเมืองของเป็นที่ยอมรับของประชาชนตลอดถึงพรรคเพื่อไทย^{๙๗}

๑๒. การเมืองในจังหวัดนครราชสีมาการนำเสนอข้อมูลปรากฏอยู่ในสื่อออนไลน์ถึงการใช้กำลังในการทำลายคู่แข่งทางการเมืองสะท้อนถึงการไม่มีศีลของนักการเมือง การฆ่าหัวคะแนนเพื่อให้ได้มาซึ่งความหวาดกลัวของฝ่ายตรงข้าม นักการเมืองที่ตั้งตนอยู่ในศีลยอมรับในผลการแพ้ชนะเป็นต้นแบบแห่งการไม่เบียดเบียนกันและกันจะช่วยให้เป็นต้นแบบของผู้นำทางการเมืองที่ดี^{๙๘}

๑๓. ผู้นำทางการเมืองต้องยึดมั่นในการปฏิบัติตนให้ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมเคารพกติการะเบียบของสังคม สามารถเป็นต้นแบบของการปฏิบัติงานจัดกิจกรรมทางการเมืองด้วยความสุจริตและจริงใจต่อบทบาทหน้าที่^{๙๙}

๑๔. ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความสงบสุขและการจัดสรรผลประโยชน์ของประเทศ หรือขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของความแตกต่างและการสร้างความร่วมมือ ต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดเป็นการเมืองที่สร้างสรรค์และสุขสงบ มีวิธีการ วิถีคิดที่แตกต่างกันแต่อยู่ร่วมกันได้ เป็นศิลปะทางการเมือง^{๑๐๐}

กล่าวโดยสรุป นักการเมืองสามารถประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมการข้อ ๒ ศีลคือความประพฤติที่ดีงาม ทั้ง กาย วาจา และใจ ให้ปราศจากโทษ ช่วยให้นักการเมืองเพิ่มการยอมรับของประชาชนในทางการเมืองมากขึ้น ทั้งนี้เพราะ เมื่อมีศีลจะได้รับ การยอมรับเพิ่มมากขึ้นในฐานะที่เป็นบุคคลต้นแบบนักการเมืองที่โปร่งใสสุจริตไม่เบียดเบียนประชาชนเป็นที่ยอมรับของประชาชนและ

^{๙๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

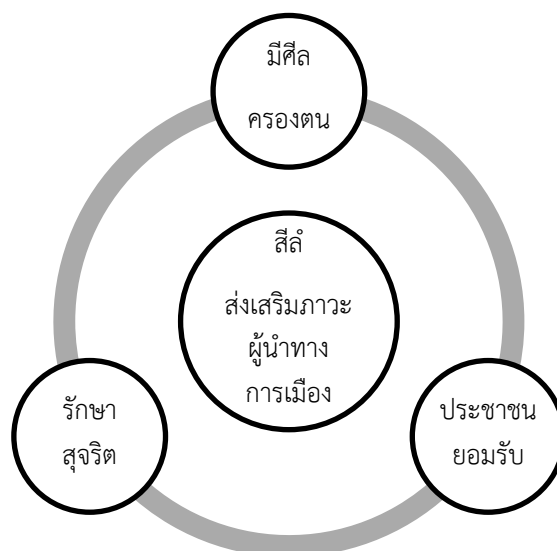
^{๙๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง นำมาสู่การสร้างความสุขในทางการเมืองแสดงถึงการมีภาวะผู้นำทางการเมืองที่ยึดคุณธรรมเป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

แผนภาพที่ ๔.๖ ศีล เสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

๔.๒.๓ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านปริจจาคะ (การบริจาค)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรมข้อที่ ๓ ด้านปริจจาคะ (การบริจาค) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรมด้านปริจจาคะ การบริจาค คือการเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อความสุขส่วนรวม การบริจาคส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองแบ่งปันบริจาคทรัพย์และเสียสละ เป็นต้นแบบ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ผู้นำจะมีความสุข ความสำราญใจเมื่อได้ทำกิจกรรมทางการเมือง และนี่ถึงปัญหาความยากจนความต้องการของประชาชนมุ่งปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนที่เป็นฐานเสียงและเป็นประชาชนทั่วไปรวมถึงการเสียสละเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้แก่การเสียสละผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับเพื่อให้เกิดการตอบสนองภาพรวมและการเสียสละ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ของการพัฒนาบ้านเมือง ดังเพลงพระราชนิพนธ์ ดุจบิดามารดรของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า “รักษาดียอมสละแม่ ชีวี รักเกียรติจงเจตน์พลี ชีพได้ รักราชมุ่งภักดี รongบาท รักศาสน์ราญเคิกไล่ เพื่อเกื้อพระศาสนา อันสยามเป็นบ้านเกิด เมืองนอน ดุจบิดามารดร

เปรียบเทียบ ยามสุขสโมสร ทุกเมื่อ ยามศึกทุกข์ยากไร้ ปลาตเรน ฤๅ ควร” โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. บริจาคกับทานแตกต่างกันที่ทานเป็นได้ทั้งนามธรรมและรูปธรรม เช่น อภัยทาน เป็น นามธรรม ส่วนบริจาคเป็นวัตถุหรือรูปธรรมหรือการบริจาควัตถุสิ่งของ นักการเมืองต้องเป็นต้นแบบใน การบริจาค เงินเดือนที่เราได้มา เราอาจจะบริจาคทำบุญได้บ้าง ทำสาธารณประโยชน์ได้บ้างเราก็ต้อง เป็นต้นแบบให้ประชาชนได้เห็น^{๑๐๑}

๒. นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ในฐานะที่เป็นผู้นำทำกิจกรรมทางการเมืองต้อง เป็นต้นแบบของการรู้จักเสียสละมากกว่าการให้ทานทั้งนี้เพราะการให้ทานอาจบริจาคทรัพย์สินจำนวนใด จำนวนหนึ่ง ส่วนบริจาคเป็นการสละสิ่งของวัตถุทานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อให้เกิดประโยชน์ แก่สังคมชุมชน^{๑๐๒}

๓. แต่การบริจาคในฐานะที่เป็นผู้นำ ในความหมายบริจาคจะเป็นการแสดงพฤติกรรมของ ผู้นำทางการเมืองที่กล้าเสียสละประโยชน์ความสุขของตนเอง สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ประชาชน ส่วนรวม^{๑๐๓}

๔. นักการเมืองจำนวนมากมีการเสียสละเวลา กล้าเป็นผู้นำเมื่อเกิดปัญหา เกิดภาวะ วิกฤตในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ใช้อำนาจความเป็นผู้นำทางการเมืองเพื่อจัดการกับปัญหา สิ่ง เหล่านี้เป็นการเสียสละในรูปแบบบริจาค ที่ผู้นำทางการเมืองสามารถปฏิบัติได้ ผู้ที่มีคุณธรรมด้านนี้ ได้แก่ นายชูณธ์ ศิริชัยศิริโกศล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาเขตอำเภอวังน้ำ เชียว^{๑๐๔}

๕. การปฏิบัติในลักษณะการเสียสละ เป็นการยอมสละอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมมากกว่าที่จะได้รับเพียงกลุ่มของตน ควรแบ่งให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ เหล่านั้นด้วย^{๑๐๕}

๖. การทำกิจกรรมทางการเมืองเป็นการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ให้แก่ประชาชน ต้องใช้ เวลาส่วนตัวพบปะประชาชน และควรค้นหาปัญหาด้วยการจัดทำเวทีทางการเมือง^{๑๐๖}

๗. นักการเมืองจัดทำนโยบายแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนด้วยการแสดงความเป็นผู้นำ ทางการเมือง เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่างที่เกิดจากความขัดแย้ง^{๑๐๗}

^{๑๐๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๘. นักการเมืองรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างเพื่อให้ได้เกิดประโยชน์ทางการเมือง สนองความต้องการแก่ประชาชน ก่อให้เกิดความสงบสุขการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานที่แตกต่าง^{๑๐๘}

๙. ผู้นำทางการเมืองสละทรัพย์สินเพื่อแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เพื่อรักษาความเชื่อมั่นของตนจากประชาชน แสดงศักยภาพของนักการเมืองที่รับใช้ประชาชน^{๑๐๙}

๑๐. นักการเมืองมีความจริงใจเป็นพื้นฐานพูดอย่างไรก็ทำได้อย่างนั้น กิจกรรมการเมืองก่อให้เกิดประโยชน์สุขของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและสังคม^{๑๑๐}

๑๑. โครงการและกิจกรรมทางการเมืองเป็นการช่วยเหลือประชาชน^{๑๑๑}

๑๒. การเสียสละของนักการเมืองทำให้ได้รับเกียรติสูงสุดจากประชาชน ได้รับเกียรติเป็นประธานกิจกรรมและงานบุญต่างๆ เป็นทั้งผู้สนับสนุนกิจกรรม รูปการบริจาคและการเสียสละเวลาเพื่อประชาชน^{๑๑๒}

๑๓. การบริจาคของนักการเมือง ส่งผลกระทบต่อประชาชนในลักษณะการอุปถัมภ์ ทำให้ประชาชนความคาดหวังทรัพย์สินสิ่งของที่นักการเมืองบริจาคมากกว่าการมุ่งหวังความดีงามเชิงคุณธรรม^{๑๑๓}

๑๔. นักการเมืองสร้างภาพลักษณ์ด้วยการบริจาคทรัพย์สินและสิ่งของ ทำให้ประชาชนจดจำในสิ่งที่นักการเมืองกระทำ^{๑๑๔}

กล่าวโดยสรุป นักการเมืองสามารถประยุกต์ใช้หลักศัพทพิธีราชธรรมการข้อ ๓ บริจาคจะส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองแบ่งปันบริจาคทรัพย์สินและเสียสละ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ยอมเสียสละอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน อีกทั้งยังเสียสละเวลาที่เป็นส่วนตัวเพื่อพบปะประชาชน ค้นหาปัญหาความต้องการของประชาชน เพื่อจัดทำนโยบายแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชน เพื่อให้การจัดกิจกรรมทางการเมืองเน้นการเสียสละเพื่อให้สังคมสงบสุข

^{๑๐๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

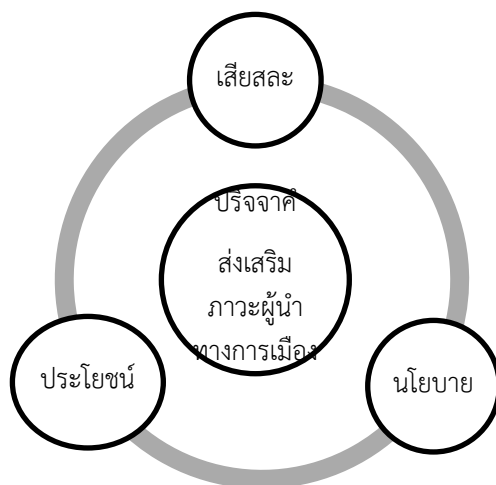
^{๑๑๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๗ ปรีชาจาคะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง

๔.๒.๔ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอาชวะ (ความซื่อตรง)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอาชวะ (ความซื่อตรง) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรมด้านอาชวะ (ความซื่อตรง) ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองด้วยความซื่อตรงสุจริต แสดงพฤติกรรมทางการเมืองอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ไม่คิดทรยศต่อประชาชนหรือพรรคพวก ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่มีมายุ โดยเฉพาะการนำเสนอนโยบายช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ให้ความหวังแก่ประชาชน จะต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายหรือสัญญา ปฏิบัติภารกิจด้วยความสุจริต มีความจริงใจไม่หลอกลวงประชาชน “ถือว่าซื่อกินไม่หมดคดกินไม่นานหรืออีกประการหนึ่งคิดหนึ่งที่ว่า ไม่คดใช้ทำขอ เหล็กงอใช้ทำเคียว คนเราคดเคี้ยวใช้การไม่ได้” โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ความซื่อสัตย์สุจริตอาชีวะของอาชีพนักการเมืองต้องมีไม่คดโกงเป็นหลักสำคัญ รวมทั้งต้องไม่นำตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองไปเบียดประชาชน ดังกรณีของนายวัชรพล โตรมศักดิ์ เป็นต้นแบบผู้นำทางการเมือง ด้านความซื่อตรง และความอดทน ปฏิบัติงานในฐานะนักการเมืองที่ซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อประชาชนด้วยความอดทนทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและได้รับการเลือกตั้งเพียงหนึ่งเดียวของพรรคชาติพัฒนา ^{๑๑๕}

^{๑๑๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๒. นักการเมืองต้องไม่เบียดบังเอาภาษีของประชาชนเพื่อมาเป็นผลประโยชน์ตนหรือเบียดบังเอาผลประโยชน์ของประเทศมาสร้างความมั่นในอาชีพตนเอง^{๑๑๖}

๓. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองต้องสร้างความตระหนักว่าเราเป็นตัวแทนของประชาชนนักการเมืองเป็นตัวแทนของประชาชนต้องทำให้ประชาชนได้เห็นความซื่อสัตย์สุจริต^{๑๑๗}

๔. นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่สังคมต้องการ การแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองตรงไปตรงมา^{๑๑๘}

๕. การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต้องมีความสุจริตจริงใจโดยเฉพาะการนำเสนอ นโยบายทางการเมืองต้องไม่หลอกลวงประชาชนสามารถใช้คำว่าซื่อตรงมีสำจะ^{๑๑๙}

๖. นักการเมืองที่ปรากฏในสายตาประชาชนเมื่อเวลามีการเลือกตั้งจะมีการเสนอนโยบายต่างๆขายฝันให้กับประชาชน หลังเลือกตั้งนักการเมืองจะไม่กล่าวถึงนโยบายหรือขับเคลื่อนนโยบายผ่านกิจกรรมต่างๆทางการเมืองที่เคยให้ไว้กับประชาชน ส่วนมากมักมีการอ้างสารพัดเหตุผลที่ไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายต่างๆให้ดำเนินการได้ เป็นให้เหตุผลเพื่อหลีกเลี่ยงความอ่อนด้อยความซื่อตรงความมีสำจะ^{๑๒๐}

๗. นักการเมืองที่เป็นคนรุ่นใหม่จะต้องมีการกำหนดนโยบายแสดงความจริงใจที่มีต่อประชาชนรวมถึงการแสดงทัศนคติเหตุผลชี้แจงประชาชน ถึงแนวปฏิบัติหรือความยืดหยุ่นที่เกิดจากการจัดทำนโยบายแสดงถึงความซื่อตรงตรงไปตรงมาต่อประชาชน และซื่อตรงต่อวิชาชีพความเป็นนักการเมืองมืออาชีพ^{๑๒๑}

๘. ความซื่อตรงของนักการเมือง เมื่อร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองที่สังกัด ควรปฏิบัติตามมติพรรค ตามนโยบายของพรรค แม้ว่ามติของพรรคจะมีความคิดเห็นขัดแย้งกับตนเอง นักการเมืองจะต้องยอมรับและดำเนินกิจกรรมต่างๆตามมติของพรรค ไม่นำประเด็นข้อคิดเห็นที่แตกต่างไปแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการบริหาร^{๑๒๒}

๙. ความตรงไปตรงมา ภาพความซื่อตรงของนักการเมืองจะสะท้อนการเป็นพรรคการเมืองและจุดยืนทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา^{๑๒๓}

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๐. การได้รับความนิยมนอกจากประชาชนทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองที่มีพฤติกรรมไม่ซื่อตรงปรับเปลี่ยนอุดมการณ์อย่างรวดเร็วส่งผลให้ สมาชิกพรรค ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา^{๑๒๔}

๑๑. ความซื่อตรงของนักการเมืองที่สังกัดพรรคการเมืองต่างๆ เมื่อประชาชนเลือกเข้าสภา สามารถดำเนินตามนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนเลือกตั้งนั้นว่ามีความจริงใจความซื่อตรง^{๑๒๕}

๑๒. การให้สวัสดิการของประชาชน การช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน การพัฒนาการศึกษา การกระจายความเจริญ เพื่อสร้างสังคมสงบสุข เข้มแข็งแบ่งปัน การสร้างเมืองอัจฉริยะสีเขียว การพัฒนาชุมชนสีขาว เศรษฐกิจประชารัฐ การเกษตรประชารัฐ นับว่าเป็นนโยบายและความจริงใจที่นักการเมืองให้แก่ประชาชน^{๑๒๖}

๑๓. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และการดำเนินตามนโยบายได้นับว่านักการเมืองมีความจริงใจต่อประชาชน^{๑๒๗}

๑๔. นโยบายพรรคการเมืองแก้ปัญหาเศรษฐกิจปากท้อง สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานราก ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและระบบคมนาคมขนส่ง ระบบน้ำ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว การส่งออก การเกษตร SME และเศรษฐกิจดิจิทัล ให้ไทยเป็นศูนย์กลางผลิตอาหารปลอดภัยของโลก ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและเชื่อมตลาดโลก เป็นความซื่อตรงที่มอบให้ประชาชน^{๑๒๘}

๑๕. ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุน พัฒนาคน ยกกระดับคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กระจายอำนาจ ลดขนาดภาครัฐ ขจัดอุปสรรคในการประกอบธุรกิจด้วยการยกเลิกกฎหมายและใบอนุญาตที่ไม่จำเป็น ป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน แก้ปัญหายาเสพติด ดูแลผู้ใช้แรงงาน ผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เด็ก ผู้พิการ แก่รัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ผลการดำเนินนโยบายปฏิบัติได้ส่วนหนึ่ง นับเป็นส่วนหนึ่งของความจริงใจ”^{๑๒๙}

๑๖. การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองให้มีความซื่อตรงสุจริต แสดงพฤติกรรมทางการเมือง ซื่อตรง ไม่คิดทรยศต่อมิตรสหาย ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ สร้างภาพ

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

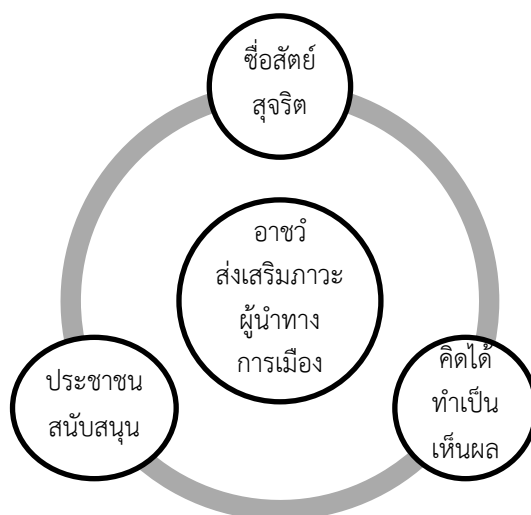
^{๑๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

การเมืองคุณธรรม โดยเฉพาะการนำเสนอนโยบายที่ประชาชนร่วมจัดทำนำมาใช้หาเสียง หลังเลือกตั้ง แสดงความจริงใจ รายงานการดำเนินงานทางการเมืองตามนโยบายที่หาเสียงให้ประชาชนรับรู้^{๑๓๐}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองอาชวะนักการเมืองจะต้องแสดง พฤติกรรมทางการเมืองซื่อตรงและสุจริต ต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง การสร้างภาพทาง การเมือง ผ่านนโยบาย การหาเสียงสัญญาประชาชนต้องมีการปฏิบัติตามภารกิจด้วยความซื่อสัตย์และ จริงใจ ภายใต้คติซื่อกินไม่หมดคอกินไม่นานเพื่อให้ประชาชนได้สนับสนุนการทำกิจกรรมทางการเมือง อย่างต่อเนื่อง เพราะการหาเสียงนับเป็นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน จะถูกตรวจสอบหลังการเลือกตั้ง หากนักการเมืองมีความซื่อตรงซื่อสัตย์สุจริตดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จ แต่ กระทำด้วยความจริงใจแล้ว จะส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

แผนภาพที่ ๔.๘ อาชวะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองซื่อตรงสุจริต

๔.๒.๕ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านมัททวะ (ความอ่อนโยน) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านมัททวะ การที่นักการเมืองมีความอ่อนโยนเข้าถึงประชาชน โดยนักการเมืองต้องมีความงามสง่าเกิดกริยาท่าที สุภาพนุ่มนวล ละมุนละไมให้ได้ความรักความไว้วางใจของประชาชนแต่ไม่ขาดการยำเกรง นักการเมือง ที่มีความโอ้อ้อมอารี แสดงพฤติกรรมทางการเมืองต้องมีความอ่อนน้อมอ่อนโยนไม่หยิ่งเหยียดหยาม กระด้างกระเดื่องทำตัวมีอิทธิพลเหนือประชาชนหรือกลุ่มนักการเมืองอื่น ใช้ความอ่อนน้อมถ่อมตน

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

รอบรู้สร้างความสง่างามที่เกิดจากท่วงทีที่ริยาสุภาพนุ่มนวล แต่ได้รับเกียรติความสำคัญความยำเกรง เมื่อปรากฏต่อสาธารณชน เป็นผู้ที่สานสัมพันธ์กับประชาชนทุกกลุ่มการเมือง รวมถึงหน่วยงานอื่นได้ดี ประชาชนรู้จักภาพนักการเมืองผู้มีจิตเมตตา จิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความเป็นกันเอง และไม่ถือตัว โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. การดำรงตำแหน่งทางการเมืองนับเป็นตำแหน่งที่สูงส่ง เพราะได้รับการเลือกจากคนส่วนมาก ซึ่งเป็นคุณสมบัติผู้นำทางการเมืองที่ประชาชนมอบให้ ความอ่อนน้อมอ่อนโยนให้เกียรติประชาชนจึงเป็นคุณธรรมสำคัญของนักการเมือง^{๑๓๑}

๒. การใช้เหตุผลแก้ปัญหาทางการเมือง มีเป้าหมายเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมือง ใช้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และการบริหารงานการเมืองอย่างสุภาพอ่อนโยน^{๑๓๒}

๓. คุณสมบัติผู้นำทางการเมืองที่ประชาชนสามารถสัมผัสได้ ความอ่อนน้อมต้องไม่ใช่อ่อนแอมีไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหา มีแนวปฏิบัติงานอย่างชัดเจน^{๑๓๓}

๔. ผู้นำการเมือง ที่รู้จักแสดงพฤติกรรมอ่อนโยน มีอัธยาศัยไมตรีไม่เย่อหยิ่ง ไม่แสดงความหยาบกระด้างทางการเมือง ดังกรณีของนายนายวัชรพล โทมรศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๒ จังหวัดนครราชสีมา พรรคชาติพัฒนา เป็นต้นแบบด้านความอ่อนโยนตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองกับทุกกลุ่มการเมือง^{๑๓๔}

๕. การถือตัวถือตนในฐานะเป็นนักการเมือง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง การใช้ตำแหน่งทางการเมืองสร้างความสง่างามในกิริยาท่าทีสุภาพ ให้เกียรติกับประชาชนทุกระดับ^{๑๓๕}

๖. การใช้อำนาจและพฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสมต่อการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชน^{๑๓๖}

๗. พรรคการเมืองมุ่งมั่นที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ประเทศชาติและประชาชน ตลอดทั้งพรรคการเมือง^{๑๓๗}

๘. การปรับตัวให้มีศักยภาพ สามารถ ใช้การรับรู้การเข้าใจสภาพความเป็นจริงของความแตกต่างทางการเมือง การแสดงอารมณ์ต่อสาธารณชนในขอบเขตที่เหมาะสม^{๑๓๘}

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

๙. การทำงานทางการเมืองของกลุ่มการเมืองต่างๆที่อำนวยความสะดวกให้เกิดแก่ประชาชนโดยส่วนร่วมสร้างความรักความผูกพันระหว่างกลุ่มการเมืองต่างๆ การใช้เหตุผล และการแสดงออกต่อผู้อื่นด้วยจิตไมตรี อันดีงาม^{๑๓๙}

๑๐. การนำมัทวะความโอบอ้อมอารีมาส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง นักการเมืองปรับพฤติกรรมแสดงออกให้ประชาชนเห็นความโอบอ้อมอารี มีความดี มีจิตเมตตาต่อประชาชน มองปัญหาประชาชนเป็นปัญหาตัวเรา มองประชาชนเป็นมิตร ถึงแม้ว่าประชาชนจะประท้วงเห็นต่างทางการเมือง แต่นักการเมืองใส่ใจประชาชน รับฟังปัญหาความต้องการ^{๑๔๐}

๑๑. หลักประชาธิปไตยที่เรายึดถือกันในประเทศไทยว่าประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้นนักการเมืองจะต้องมีความโอบอ้อมอารีอ่อนโยนต่อประชาชน และไม่แสดงพฤติกรรมความแข็งกร้าวต่างๆ ต่อประชาชน เพราะนักการเมืองมีวุฒิภาวะ ปฏิบัติหน้าที่สำคัญในสภาอันทรงเกียรติ ใช้เหตุผลให้มากที่สุด^{๑๔๑}

๑๒. ภาพนักการเมืองที่ประชาชนเบื่อก็คือการแย่งชิงอำนาจ รวมถึงประชาชนเข้าหาหลังจากได้รับการเลือกตั้งพบด้วยยาก ดังนั้นการทำให้มีความอ่อนน้อมประชาชนเข้าถึงง่ายเมื่อเลือกตั้งครั้งต่อไปจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน^{๑๔๒}

๑๓. ผู้นำทางการเมือง ที่มีอุปนิสัยโอบอ้อมอารีประชาชนเข้าถึงได้ มีการทำกิจกรรมทางการเมืองกับประชาชนอย่างต่อเนื่องและประชาชนสามารถพบปะ แจ้งปัญหาความต้องการได้ตลอดเวลา^{๑๔๓}

๑๔. ผู้ประสานงานทางการเมืองทำให้เป็นต้นแบบและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ส่งผลต่อการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ส่วนนักการเมืองที่มีฐานะประชาชนเข้าถึงยากมีกระบวนการและขั้นตอนในการเข้าพบมีความยุ่งยาก^{๑๔๔}

๑๕. การทำกิจกรรมทางการเมือง การใกล้ชิดกับประชาชนทั้งที่เป็นฐานเสียงและประชาชนทั่วไป เป็นผลให้ได้รับการสนับสนุนคะแนนแก่พรรคการเมือง^{๑๔๕}

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๖. นักการเมือง ต้องมีความประพฤติปฏิบัติตน เป็นคนที่มีความเสมอต้นเสมอปลาย เข้าได้กับสังคมทุกระดับทุกชุมชน^{๑๔๖}

๑๗. นักการเมืองต้องเสมอต้นเสมอปลายในการช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์และให้เกียรติกับประชาชนผู้ที่เป็นฐานเสียงหรือฐานอำนาจที่เลือกเป็นตัวแทนตนเองเข้าสู่การเป็นนักการเมืองทำหน้าที่ในสภา^{๑๔๗}

๑๘. นักการเมืองต้องเห็นความสำคัญของผู้คน ต้องเคารพศรัทธาในความคิดอ่านของประชาชนและต้องใส่ใจในความทุกข์ความเดือดร้อนของประชาชน เมื่อเห็นความทุกข์ความเดือดร้อนแล้วก็ต้องรีบขนขวายหาช่องทางที่จะช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นงบประมาณโครงการหรือนโยบายในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน^{๑๔๘}

๑๙. นักการเมืองต้องหาแนวทางหรือวิธีการที่จะกำหนดเป็นนโยบายในการช่วยเหลือคนที่มีความทุกข์ยากเดือดร้อนในโอกาสต่างๆ ช่วยเหลือความทุกข์ร้อนของประชาชนอย่างจริงจัง^{๑๔๙}

๒๐. นักการเมืองไม่ควรสร้างภาพนักการเมืองดีแต่ไม่ได้ช่วยเหลือความทุกข์ร้อนของประชาชนอย่างจริงจังควรสงเคราะห์ประชาชนด้วยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆจนสามารถดำรงอยู่ได้^{๑๕๐}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีทหะ ผู้นำทางการเมืองมีความโอบอ้อมอารี แสดงพฤติกรรมทางการเมืองต้องมีความอ่อนน้อมอ่อนโยนไม่หยิ่งเหี้ยดหยาบกระด้าง กระเดื่องทำตัวมีอิทธิพลเหนือประชาชนหรือกลุ่มนักการเมืองท่านอื่น อีกทั้งสามารถรับรู้การเข้าใจสภาพความเป็นจริงของความแตกต่างปัญหาทางการเมือง เป็นแกนประสานความเชื่อมโยงประชาชนกลุ่มการเมือง แสดงอารมณ์ต่อสาธารณชนในขอบเขตที่เหมาะสม เป็นต้นแบบนักการเมืองคุณธรรมความอ่อนโยนรับใช้ประชาชนทั้งก่อนเลือกตั้งและหลังเลือกตั้งด้วยความสุภาพสง่างาม

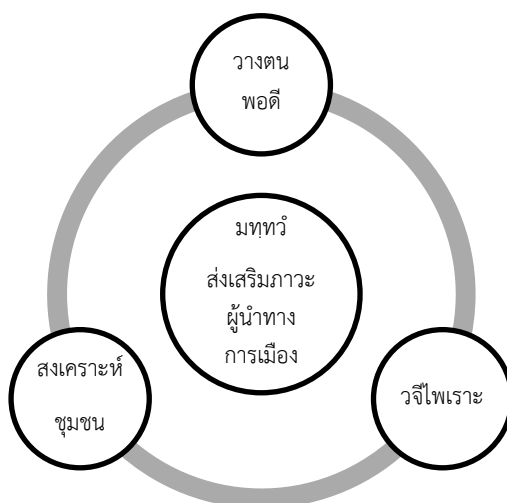
^{๑๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๙ มททวิ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองโอบบ้อมารี

๔.๒.๖ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านตปะ (ความเพียร)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านตปะ (ความเพียร) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรมด้านตปะ ความเพียร คือมีความอดุสาหะในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนให้พ้นจากการมัวเมาเฝ้ากิเลส ตัถกิเลส ตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำจิตใจ ระวังยับยั้งข่มใจได้ ไม่หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญส่วนตนและมันแต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้บริบูรณ์เพื่อ นักการเมืองจะต้องมีความอดทนเฝ้ากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำย่ำยีในจิตใจของตนเอง มุ่งมั่นบำเพ็ญเพียรทำการกิจการน้อยใหญ่ให้สมบูรณ์ บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน มองเห็นประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่มากกว่าประโยชน์ส่วนตนโดยเฉพาะประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในสังคมไทยมากกว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มฐานเสียงหรือพวกพ้องของตนเอง โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ผู้นำทางการเมืองมีความเพียรพยายามค้นหาเหตุผลปัญหาทางการเมืองเพื่อแก้ปัญหา ผู้นำไม่มีภาวะผู้นำ ไม่กล้าตัดสินใจปัญหาทางการเมือง แม้ตัวผู้นำจะมีคุณสมบัติ ผ่านการเป็นนักการเมืองหลายสมัย การศึกษาและประสบการณ์ทางการเมือง แต่อาจไม่ให้ความสำคัญภาวะผู้นำ ไม่กล้าตัดสินใจ กล้าๆ กลัวๆ ไม่กล้าแก้รัฐธรรมนูญ^{๑๕๑}

^{๑๕๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๒. ผู้นำจะต้องใช้ความเพียรพยายามในการค้นหาเหตุผลที่มีความมั่นใจฝึกฝนพัฒนาจิตใจของตนเองให้พร้อมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกล้าตัดสินใจในบางโอกาสและ ยอม หยุดยั้งกิจกรรมทางการเมืองในบางโอกาส^{๑๕๒}

๓. การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองเมื่อได้อำนาจมาแล้วตัดสินใจต่อปัญหาความต้องการทางการเมืองโดยใช้ความมีเหตุมีผล การไม่ตกอยู่ในอำนาจของอคติใดๆจะช่วยให้การตัดสินใจบนพื้นฐานของความถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมือง^{๑๕๓}

๔. นักการเมืองต้องมีปะคือความเพียรพยายาม ประเทศชาติต้องมีปัญหาทุกอย่างต้องมีอุปสรรค^{๑๕๔}

๕. นักการเมืองต้องมีการโต้แย้งกันให้มากที่สุด เพราะงบประมาณเป็นเรื่องของเงินของคนทั้งประเทศของคนของทั้งชาติ^{๑๕๕}

๖. นักการเมืองต้องมีความเพียรพยายามที่จะแก้ปัญหาให้ประชาชนอยู่ร่มเย็นเป็นสุขนั้นต้องพยายามให้หนักต้องไม่ท้อไม่ถอยเพราะเรามาทำงานเพื่อประชาชนเพื่อประเทศชาติดังนั้นนักการเมืองต้องมีความเพียรเป็นหลักยึดไว้ในใจอีกข้อหนึ่ง^{๑๕๖}

๗. ผู้นำทางการเมืองมีความเพียรพยายาม กรณีของนายวิรัช รัตนเศรษฐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ กรรมการบริหารพรรคพลังประชารัฐ จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้นแบบด้านความเพียร โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ที่ให้การครองใจกลุ่มแกนนำทางการเมือง^{๑๕๗}

๘. นักการเมืองมีอำนาจการตัดสินใจ และการตัดสินใจแต่ละครั้งมีผลต่อ ประชาชนและฐานการเมือง^{๑๕๘}

๙. การตัดสินใจของนักการเมืองอาจให้ประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้องส่งผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม การข่มใจ และมีความพยายามข่มใจไม่ลุ่มอำนาจตามความอยาก จะทำให้ประชาชนสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจและให้การสนับสนุน^{๑๕๙}

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๐. นักการเมืองมีความเพียรพยายามข่มใจ ควบคุมอารมณ์ แสดงวุฒิภาวะผู้นำทางการเมือง เมื่อควบคุมอารมณ์ได้ งดใช้อารมณ์นำเหตุผล ระมัดระวังในการวางตัวต่อสาธารณะชน ใช้เหตุผลแสดงทัศนคติ^{๑๖๐}

๑๑. นักการเมืองไม่พุดจาโต้ตอบแบบหยาบคาย ไม่มีเหตุผล และเมื่อเกิดความผิดพลาดก็ปรับอารมณ์ กล่าวคำขอโทษ ไม่โยนความผิดให้คนอื่น^{๑๖๑}

๑๒. นักการเมืองต้องอดทนต่อการเพิกเลศตักตักหา เมื่อได้อำนาจไม่ให้หลงอำนาจจนเข้ามาครอบงำอำยิจิต^{๑๖๒}

๑๓. นักการเมืองรู้จักระงับยับยั้งข่มใจอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยประจำตัว ผู้นำทางการเมืองไม่ยอมให้หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและความปรนเปรอที่ตามมาหลังได้รับตำแหน่งทางการเมือง^{๑๖๓}

๑๔. นักการเมืองต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นอยู่สุมาเสมอ แต่มุ่งมั่นบำเพ็ญเพียร ดำเนินนโยบายที่ให้ไว้แก่ประชาชนให้บริบูรณ์^{๑๖๔}

๑๕. ความเพียรพยายาม คือ เพลงที่นักการเมืองจะต้องปฏิบัติ เป็นหลักธรรมประจำใจ นั่นก็คือสิ่งแรกเลย นักการเมืองต้อง อดทนอดกลั้นเอาชนะกิเลสของตัวเอง เมื่อได้อำนาจมาแล้วก็ไม่หลงอำนาจ^{๑๖๕}

๑๖. เมื่อนักการเมืองและอำนาจมาแล้ว หากว่าปล่อยให้กิเลสครอบงำนั้นอำนาจจะเป็นตัวที่ทำให้ เกิดความโลภความโกรธความหลงแสวงหาประโยชน์เพื่อตน หรือเพื่อพรรคพวกของตนเพื่อกลุ่มของตนซึ่งถ้าหากปล่อยให้เป็นเช่นนั้น ก็ถือว่าความเพียรที่จะบ้าหรือความเสี่ยงที่จะทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมนั้นถูกลดทอนลงไปความสว่างมนักการเมืองก็จะหมดไปด้วยเช่นเดียวกันดังนั้นความเพียรที่จะเอาชนะกิเลสจึงเป็นสิ่งสำคัญไม่ควรใช้สามารถแสวงหาประโยชน์เพื่อตัวเองและปรีนิพพาน นั่นก็คือเพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียหรือเสียหายกับสังคมส่วนใหญ่หรือสาธารณะ นักการเมืองต้องดำเนินนโยบายให้กับประชาชน เพราะอำนาจที่ได้มาจากประชาชน การคิดการทำการกำหนดนโยบายนั้นก็ต้องเป็นไปเพื่อประชาชน”^{๑๖๖}

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

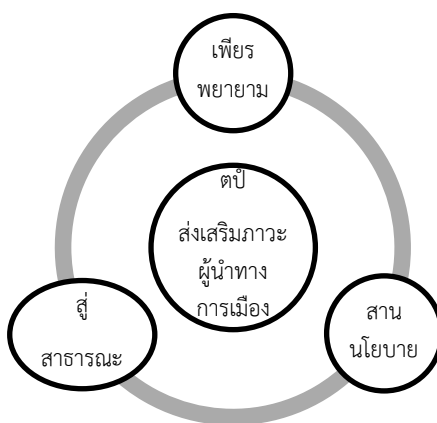
^{๑๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๗. ผลการส่งเสริมภาวะผู้นำด้วย ตปะ สามารถป้องกันความหายนะทางการเมือง เพราะความหลงใหลในตำแหน่ง อำนาจทางการเมืองที่ตัวเองได้รับมา นำไปสู่การใช้อำนาจโดยไม่ให้ความสำคัญความยั้งคิด ไม่ให้ความสำคัญเหตุผลหรือไม่ให้ความสำคัญความสอดคล้องกับกฎหมาย ผิดจริยธรรมนักการเมืองและกติกาของสังคม^{๑๖๗}

๑๘. การส่งเสริมภาวะผู้นำด้วย ตปะ หากผู้นำไม่ระมัดระวังการใช้อำนาจ หรือใช้อำนาจหน้าที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะพลัดหลงเข้าไปสู่วังวนของความขัดแย้งและความรุนแรง ด้วยเหตุนี้ หากผู้นำไม่พยายามที่จะยับยั้งชั่งใจ เตือนใจ และระมัดระวังใจของตัวเองแล้ว ย่อมเป็นเรื่องยากที่ผู้นำจะพาตัวเองออกไปจากหุบเหวของความทุกข์ในบั้นปลาย ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้นำจำนวนมากประสบชะตากรรมหลังจากที่ตัวเองหมดอำนาจที่จะให้คุณหรือโทษแก่บุคคลอื่น^{๑๖๘}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองตปะเป็นการส่งเสริมผู้นำทางการเมืองให้มีการพัฒนาจิตใจ สามารถทนต่อกิเลสที่เกิดขึ้นหลังจากได้เข้าสู่อำนาจทางการเมืองรู้จักข่มใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจกิเลส ผลประโยชน์ที่ตนและพวกพ้องจะได้รับ หากแต่ต้องการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม จิตเป็นกุศลเพียรพยายามจิต พัฒนาจิตต่อเนื่องเพื่อให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ และแสดงพฤติกรรมการใช้ชีวิตตามปกติ มีความมุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลชุมชนและสังคม ลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคม ปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบของการทำกิจกรรมทางการเมืองใช้คุณธรรมนำกิจกรรมทางการเมือง นำไปสู่การพัฒนาสมาชิกทางการเมืองโดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ สร้างระบบการเมืองคุณธรรม

แผนภาพที่ ๔.๑๐ ตปะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความเพียรพยายาม

^{๑๖๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๔.๒.๗ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอภัยโทษ (ความไม่โกรธ)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอภัยโทษ (ความไม่โกรธ) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอภัยโทษ การให้อภัยความไม่โกรธ นักการเมืองต้องไม่เกรี้ยวกราด ลุอำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำการต่างๆ ผิดพลาดขาดความยุติธรรม จิตเมตตาประจําใจไว้ระงับความเคืองชุนด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งพระพุทธองค์ทรงสอนไว้ว่า “อกุโหน ชิเน โภธํ พิงชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ” ไม่วินิจฉัยความและกระทำการด้วยอำนาจความโกรธ มีเมตตาประจําใจไว้ระงับความชุนเคือง วินิจฉัยความและการกระทำด้วยจิตอันสุขุมรอบคอบตามครรลองธรรมสิ่งเหล่านี้เมื่อนักการเมืองจะเป็นผู้นำ ทำกิจกรรมทางการเมืองจะต้องละหรืองดเว้นระงับการแสดงความโกรธหรือควบคุมความโกรธไว้จะเป็นต้นแบบของนักการเมืองที่ดี โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ความไม่โกรธ นักการเมืองจะมีความโกรธไม่ได้จะมีอารมณ์ต่อหน้าสื่อไม่ได้ ยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันสื่อจ้องจับพฤติกรรมนักการเมืองทุกวิถีทาง อารมณ์โกรธนักการเมืองจะเอาอารมณ์โกรธมาอยู่บนใบหน้าไม่ได้^{๑๖๙}

๒. นักการเมืองต้องมีความปรานีต้องมีความเมตตาต่อประชาชนเพราะหนึ่งความโกรธเป็นหนทางแห่งการที่จะทำให้ผิดพลาดได้ นักการเมืองต้องมีสติควบคุมอารมณ์ไว้ให้มาก นักการเมืองจะต้องไม่มีความโกรธ ต้องมีสติต้องมีความเมตตาปรานีในการแก้ปัญหาเพื่อประชาชนและเพื่อประเทศชาติ^{๑๗๐}

๓. ปัจจุบันสื่อออนไลน์บันทึกเหตุการณ์กิจกรรมทางการเมืองเผยแพร่เร็วมากผู้นำทางการเมืองต้องมีสติและต้องแสดงพฤติกรรมระงับซึ่งความโกรธเมื่อได้รับผลกระทบทางการเมือง^{๑๗๑}

๔. นักการเมืองต้องแสดงพลังอำนาจทางการเมืองเพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือสมาชิกพรรคหรือประชาชนทั่วไปยอมรับ^{๑๗๒}

๕. ความมีอิทธิพลทางการเมืองรวมถึงการระงับใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ความต้องการทางการเมือง^{๑๗๓}

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๖. การตกอยู่ในอำนาจของความโกรธจะทำให้ผู้นำสูญเสียความเชื่อมั่น อาจนำไปสู่ความล้มเหลวหรือความขัดแย้งทางการเมืองได้^{๑๗๔}

๗. ผู้นำทางการเมืองหรือเมื่อมีอำนาจมีตำแหน่งทางการเมือง เมื่อได้รับผลกระทบความไม่พอใจ ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้น นักการเมืองควรเริ่มต้นจากการสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองในการสงบนิ่งข่มจิตใจของตนเองไม่ให้เกิดความโกรธ^{๑๗๕}

๘. นายสุรวุฒิ เชิดชัย นายกเทศมนตรีเทศบาลนครราชสีมา ถือว่าเป็นนักการเมืองที่สามารถฆ่าความโกรธและความเกลียดชัง^{๑๗๖}

๙. การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจะนำมาซึ่งการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นความแตกต่างหรือแม้แต่เกิดความผิดพลาดทางการเมืองที่ดำเนินการโดยสมาชิกพรรคการเมือง การให้ออกโอกาส แก่สมาชิกจะนำไปสู่การสนับสนุนผู้นำทางการเมือง^{๑๗๗}

๑๐. ผู้นำทางการเมืองได้รับตำแหน่งสำคัญทางการเมือง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมพัฒนาตนเองให้มีการระงับและแสดงความไม่พอใจในทางการเมืองให้น้อยลง^{๑๗๘}

๑๑. การแสดงความโกรธเกลียดชังเคียดแค้นชิงชังฝ่ายตรงข้ามอาจจะเป็นการแสดงการโต้ตอบทางการเมืองด้วยความโกรธยอ้มไม่สามารถที่จะทำให้ได้รับการยอมรับในฐานะเป็นผู้นำทางการเมืองที่จะสร้างคุณประโยชน์แก่ชุมชนได้^{๑๗๙}

๑๒. อาการหงุดหงิดง่าย โกรธ ฉุนเฉียว ก้าวร้าว เบื่อหน่าย ท้อแท้ หมดหวัง สิ้นหวัง ฟุ้งซ่านหรือหลงในอำนาจมากเกินไปนักการเมืองต้องข้ามพ้นสิ่งเหล่านี้ให้ได้^{๑๘๐}

๑๓. การเสริมสร้างความเป็นภาวะผู้นำทางการเมืองต้องระงับความโกรธ เปิดโอกาสให้ได้ใช้เหตุผลใช้คุณธรรมใช้สติปัญญาเข้ามาจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์หาเหตุผลจนนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นการพูดการแสดงออกทางการเมือง^{๑๘๑}

๑๔. ความไม่โกรธเป็นคุณธรรมเบื้องต้นที่ใช้แก้ปัญหาทางการเมืองไม่ใช้ความรุนแรง^{๑๘๒}

^{๑๗๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

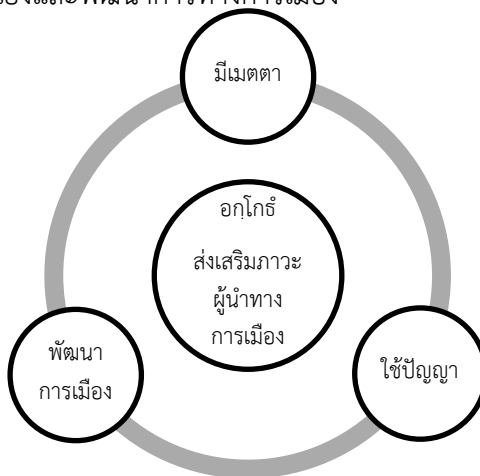
^{๑๘๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๕. นักการเมือง จะต้องรู้จักคำว่ารู้แพ้รู้ชนะ ผู้ชนะย่อมได้รับสิ่งที่ตั้งงามและก็ประทับใจ ส่วนผู้แพ้ก็มีข้อโต้แย้งเรียกร้องต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะความคิดเห็นที่แตกต่าง^{๑๘๓}

๑๖. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องรู้จักให้อภัยกับสิ่งที่ไม่ตรงกับความคิดเห็นของตัวเองหรือข้อเรียกร้องข้อคัดค้านข้อโต้แย้งต่างๆ^{๑๘๔}

๑๗. ผู้ที่เป็นนักการเมืองจะต้องเป็นคนที่ใจเย็นใจแข็งและรู้จักให้อภัยมาเมื่อให้อภัยเป็นก็จะนำมาซึ่งความรักความสามัคคี เป็นการเคารพซึ่งกันและกัน”^{๑๘๕}

กล่าวโดยสรุป อักโกธะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองการให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น เพราะผู้นำทางการเมืองที่ไม่สามารถควบคุมความโกรธได้ แม้จะถูกโจมตีหรือล้อเลียนทางการเมือง เมื่อผู้นำทางการเมืองสามารถควบคุมความโกรธได้ จะสามารถใช้สติปัญญารวบรวมข้อมูลศึกษาปัญหาสาเหตุความขัดแย้งและแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ใช้ในกิจกรรมทางการเมือง โดยวิธีการทางการเมืองแบบสันติ แก้ไขปัญหาหรือพัฒนากิจกรรมทางการเมืองที่ทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานความแตกต่างทางการเมือง ทั้งนี้เพราะผู้นำที่เป็นต้นแบบของการใช้ปัญญาแทนการใช้อารมณ์เป็นการใช้ปัญญามีเมตตาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งและพัฒนาการเมือง

แผนภาพที่ ๔.๑๑ อักโกธะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองการให้อภัย

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๔.๒.๘ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอวิหิงสา ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองไม่เอาัดเอาเปรียบ ไม่เบียดเบียนนักการเมืองไม่ควรบีบบังคับกดขี่ เก็บภาษีชุดรีด ไม่หลงระเหิงอำนาจ ไม่มีความเมตตากฎณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนและลงโทษแก่ประชาชน เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง ไม่ทำเป็นเหมือนอันทพาลทางการเมือง ไม่ใช่ใช้อิทธิพลอำนาจทางการเมืองเอาัดเอาเปรียบเบียดเบียนคู่แข่งหรือประชาชน โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. อวิหิงสา ความไม่เอาัดเอาเปรียบอันนี้ต้องมีเป็นอย่างยิ่งในตัวของนักการเมือง นอกจากไม่เบียดเบียนแล้วต้องมีการบริจาคทานความเสียสละเพื่อให้การช่วยเหลือไม่เอาัดเอาเปรียบ^{๑๘๖}

๒. การไม่เอาัดเอาเปรียบ การไม่เบียดเบียนประชาชน การไม่เบียดเบียนประเทศชาติ ต้องมีในหัวใจของนักการเมือง^{๑๘๗}

๓. นักการเมืองจะต้องมีธรรม คืออวิหิงสา เพราะถ้าไม่มีธรรมอวิหิงสาก็ต้องไปเบียดเบียนประชาชนด้วยการหาช่องทางแสวงหาระโยชน์ตนหรือพรรคพวก^{๑๘๘}

๔. นักการเมืองจะต้องมีความเสียสละ ต้องมีการให้ซึ่งเป็นคุณธรรมข้อแรกๆที่จะทำให้การไม่เบียดเบียนเกิดขึ้นของนักการเมือง^{๑๘๙}

๕. การไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นนั้นจะนำมาซึ่งความสุขความเจริญ ทั้งแก่ตนเองและสังคมส่วนรวม จึงสมควรที่นักการเมืองต้องระวังรักษาใจให้ดีด้วยการรักษาศีล ๕ ประการ และหมั่นฝึกจิตให้มีเบญจธรรม ๕ ประการ^{๑๙๐}

๖. ผู้นำทางการเมืองจะแสดงออกและจัดกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบของการใช้สติ ใช้ปัญญา ใช้คุณธรรมเข้ามาจัดการกับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งทำลายทุกอย่างรวมถึงความสุขของครอบครัวนักการเมือง^{๑๙๑}

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

๗. ความต้องการทางการเมืองเพื่อดำเนินนโยบายสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน หรือให้ผลประโยชน์โดยเฉพาะต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งการแสดงออกของผู้นำทางการเมืองในรูปแบบ อภิวิhingสาเป็นจุดเริ่มต้นของการทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันลดความขัดแย้ง^{๑๙๒}

๘. เปิดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้านเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวปฏิบัติที่ดี ร่วมกัน เป็นช่องทางในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อลดการเบียดเบียน^{๑๙๓}

๙. การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์หรือการแสดงออกในรูปแบบของการไม่ใช้อำนาจ ประทุษร้ายฝ่ายตรงข้ามเป็นลักษณะของการทำกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่เบียดเบียน^{๑๙๔}

๑๐. สถานการณ์ทางการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่มีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ ทางการเมืองในประเทศ ประชาชนในสังคมไทยส่วนมากแสดงออกทางการเมืองแบบอภิวิhingสา^{๑๙๕}

๑๑. ผู้นำทางการเมืองทุกระดับจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ให้เกิดมีแก่ตนเองและนำทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอภิวิhingสาไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันแม้ว่า จำเป็นจะต้องจัดเวทีแสดงความคิดเห็นหรือประท้วงความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้ามต้องคำนึงถึง ผลกระทบที่จะเกิดจากการกระทำของตนเอง การประท้วงไม่ควรเบียดเบียนการแสดงสิทธิเสรีภาพไม่ ควรเบียดเบียนให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน^{๑๙๖}

๑๒. ผู้นำทางการเมืองควรเป็นผู้ประสานให้เกิดการจัดกิจกรรมแสดงออกถึงพฤติกรรม ทางการเมืองในพื้นที่ที่เหมาะสม ลดการปะทะหรือลดการเบียดเบียนให้น้อยที่สุดสิ่งเหล่านี้เป็นรูปแบบ การจัดกิจกรรมทางการเมืองแบบอภิวิhingสา^{๑๙๗}

๑๓. ผู้นำทางการเมืองจังหวัดนครราชสีมาต้องต่อสู้ทางการเมืองแบบอภิวิhingสา ไม่เอาไรต์ เอาเปรียบ ไม่เบียดเบียน ไม่ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา^{๑๙๘}

๑๔. ผู้นำทางการเมืองต้องอยู่เหนือความเห็นแก่ตัว มีความกล้าหาญและเสียสละเพื่อ ประโยชน์สุขประชาชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตน^{๑๙๙}

^{๑๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

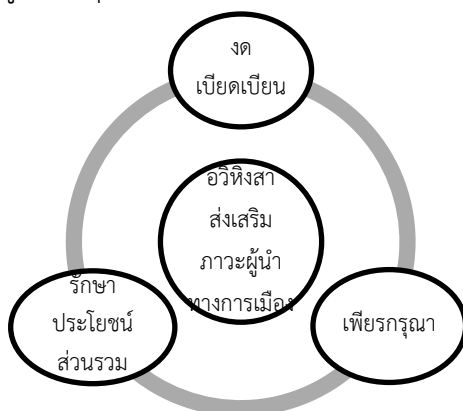
^{๑๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๕. การเอารััดเอาเปรียบทางการเมืองเป็นวิธีการที่ทางพระพุทธศาสนาไม่ได้ให้การยอมรับ เพราะมันจะนำไปสู่การเบียดเบียน การทะเลาะเบาะแว้งความขัดแย้ง และสร้างปัญหา จากคนสู่คนจากคนสู่สังคม จากสังคมสู่ประเทศชาติกลายเป็นปัญหาใหญ่^{๒๐๐}

๑๖. นายจำเริญ เปล้ากระโทก นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เป็นนักการเมืองที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลให้กับมวลชนทั้งหลายที่มีความเห็นต่างและหาข้อที่มีความเห็นร่วมกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ท้องถิ่นชุมชนซึ่งเป็นของคนทุกคน ไม่มีใครได้แต่อย่างเดียวและก็ไม่มีการเสียจนไม่เหลืออะไรแต่ทุกคนต้องมาแบ่งความคิดความอ่านและก้รักษาประโยชน์ให้มีส่วนได้ส่วนร่วมซึ่งกันและกัน^{๒๐๑}

กล่าวโดยสรุป อวิหิงสา ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองด้วยการไม่เอารััดเอาเปรียบไม่เบียดเบียน งดเว้นการทำกิจกรรมทางการเมืองเชิงกดดันบีบบังคับให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือบังคับให้เกิดการยอมรับในอำนาจทางการเมือง แต่ใช้ความเมตตากรุณาต่อประชาชนรวมถึงผู้มีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการทำกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง เน้นการเสียสละและความมีเมตตาป้องกันปัญหาการกระทำเชิงทุจริตที่เปิดโอกาสให้เกิดการเบียดเบียนและเอารััดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและเป็นต้นแบบในทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

แผนภาพที่ ๔.๑๒ อวิหิงสา ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองไม่เอารััดเอาเปรียบ

๔.๒.๙ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านขันติ (ความอดทน)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านขันติ (ความอดทน) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรมด้านขันติ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความอดทน ลักษณะความอดทนนักการเมืองเป็นความอดทนต่อการ

^{๒๐๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

ตราครุฑฯ ต่อสู้ปัญหาทางการเมือง นักการเมืองถึงจะถูกช่วยยับยั้งด้วยถ้อยคำเสียศีลหรือถากถาง
อย่างไรก็ตามต้องไม่หยุดไม่หมดกำลังใจไม่ยอมละทิ้งกิจที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม คิดเสียว่าความอดทน
จะทำให้ประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับจากประชาชนและฐานเสียง โดยพบได้จากการสัมภาษณ์
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

๑. ความอดทนของนักการเมืองเป็นการควบคุมอารมณ์ไม่ให้กระทบกระทั่งสื่อมวลชน^{๒๐๒}
๒. จิตใจที่เข้มแข็งนักการเมืองเป็นกำลังใจในการต่อสู้งานเพื่อประชาชน^{๒๐๓}
๓. นักการเมืองพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาอุปสรรค^{๒๐๔}
๔. ปัญหาทางการเมืองที่ซับซ้อนในบางครั้ง นักการเมืองอาจจะเสียเวลาความเป็น
ส่วนตัว เพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยากให้กับประชาชน^{๒๐๕}
๕. การมีภาวะผู้นำทางการเมืองเป็นการเสริมสร้างความอดทนให้มีอยู่ในประจำตน
อันเป็นคุณสมบัติของนักการเมืองเชิงคุณธรรมที่จะช่วยค้ำประกันการทำงานให้มีความมั่นคง^{๒๐๖}
๖. นักการเมืองการแก้ไขปัญหาก็กับประชาชนด้วยความอดทน และปัญหาบางประการ
ในทางการเมืองจะต้องรอโอกาสจึงจะได้รับชัยชนะ^{๒๐๗}
๗. ความอดทนควบคู่กับสติปัญญาจึงเป็นวิธีการที่ทำให้ให้นักการเมืองประสบความสำเร็จ
ในทางการเมือง^{๒๐๘}
๘. การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเป็นแบบอย่างใน
การแก้ไขปัญหาทางการเมือง^{๒๐๙}
๙. การดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองมีทั้งผลดีและผลเสีย ผู้นำทางการเมืองพร้อม
รับทุกสถานการณ์ด้วยความอดทน เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม^{๒๑๐}
๑๐. การนำข้อมูลของรัฐเสนอต่อประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามี
ส่วนร่วมด้วยการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน^{๒๑๑}

^{๒๐๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๑. การปฏิบัติหน้าที่นี้การเมืองด้วยความความอดทนเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน^{๒๑๒}

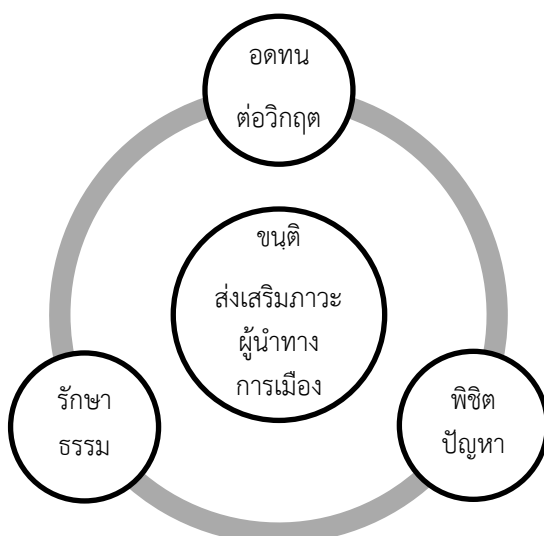
๑๒. ประชาชนย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน นักการเมืองย่อมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยความอดทน^{๒๑๓}

๑๓. นักการเมืองที่ดี สามารถควบคุมอารมณ์ควบคุมจิตใจของตนเองได้ เท่าที่เห็นและมีความโดดเด่นคือ นางวณิชา พรสันเทียะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา^{๒๑๔}

๑๔. นักการเมืองไม่ควรใช้อารมณ์ที่ริษยานะถือตัว ไม่คิดว่าประชาชนเป็นคนไม่รู้อะไร^{๒๑๕}

๑๕. นักการเมืองต้องมีความอดทนรู้จักข่มใจเข้มใจไม่ตอบโต้ไม่ให้ร้ายประชาชน^{๒๑๖}

กล่าวโดยสรุป ความอดทนเป็นคุณธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทางการเมืองได้ในทุกสถานการณ์ กิจกรรมทางการเมืองทำให้เกิดความร่วมมือทางการเมืองกับหลายภาคส่วน ในการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมนักการเมืองนอกจากจะอดทนเผชิญกับปัญหาแล้วยังมีความอดทนต่อการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความมุ่งมั่นและอดทน

แผนภาพที่ ๔.๑๓ ขันติ ผู้นำทางการเมืองต้องมีความอดทน

^{๒๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๔.๒.๑๐ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอวิโรธนะ (ความเที่ยงธรรม) พบว่า

ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติงานเพื่อประชาชนตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านอวิโรธนะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความเที่ยงธรรมไม่มีความลำเอียง นักการเมืองต้องหนักแน่นในธรรม คงที่ไม่มีความเอนเอียงด้วยอคติ ๔ จิตใจต้องมั่นในธรรม ดำรงตนอยู่ให้สามารถตรวจสอบได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งก่อนเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองและหลังรับตำแหน่งทางการเมือง โดยพบได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. ความยุติธรรมและคุณธรรมในการร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง เป็นการสร้างสังคม สังคมความเท่าเทียมกันแห่งศักดิ์ศรีของมนุษย์^{๒๑๗}

๒. ความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ของการแบ่งพรรค แบ่งพวกเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมืองและระมัดระวังสร้างปัญหาใหม่ทางการเมือง^{๒๑๘}

๓. จริยธรรมทางการเมืองที่เป็นความเที่ยงธรรมของข้าราชการการเมือง เป็นคุณธรรมที่อยู่ตรงกลางระหว่างประชาชนกับข้าราชการ เพื่อให้การบริหารประเทศนั้นมีความถูกต้องและดีงาม^{๒๑๙}

๔. นักการเมืองไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผลประโยชน์ย่อมเกิดกับประเทศชาติและประชาชน^{๒๒๐}

๕. ความเที่ยงธรรมนักการเมือง ย่อมเป็นที่พึ่งของประชาชน^{๒๒๑}

๖. ผู้นำที่มีสติปัญญาและมีเหตุผลีผลเป็นการมุ่งพัฒนาองค์กรให้เกิดความเจริญ^{๒๒๒}

๗. นักการเมืองเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนนำปัญหามาจัดทำนโยบายทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง^{๒๒๓}

^{๒๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๘. แร้งกตตันทางการเมืองเป็นการแสดงพฤติกรรมของนักการเมืองไม่ให้ตกอยู่ใต้อคติ
ความคิดของตนเอง^{๒๒๔}

๙. นักการเมืองที่มีคุณธรรมจะใช้สติปัญญารับฟังเหตุผลวิเคราะห์สถานการณ์ด้วยความ
รอบคอบ เพื่อจัดทำเป็นองค์ความรู้แล้วนำเสนอต่อสาธารณชน^{๒๒๕}

๑๐. การเปลี่ยนแปลงการปกครองนับว่าเป็นสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองอีก
รูปแบบหนึ่ง ที่จะต้องเดินไปในทิศทางใดภายใต้การนำเสนอองค์ความรู้ความเป็นจริงตามหลัก
พระพุทธศาสนาเพราะทุกสิ่งทุกอย่างไม่สามารถจะยืนยงคงอยู่ได้^{๒๒๖}

๑๑. ผู้นำทางการเมืองที่ควบคุมความโกรธได้ก่อให้เกิดการปรับเข้าหากับประชาชนด้วย
เหตุด้วยผลเพื่อพัฒนาการเมืองให้เกิดการอยู่ร่วมกัน^{๒๒๗}

๑๒. ความไม่โกรธไม่เบียดเบียนของนักการเมืองกับประชาชนเป็นความสงบสุขของ
ประเทศชาติ^{๒๒๘}

๑๓. นักการเมืองที่มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างความยุติธรรมทางการเมือง ส่วนมากจะ
ส่งเสริมการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก^{๒๒๙}

๑๔. คุณธรรมและจริยธรรมมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้เกิด
การส่งเสริมความยุติธรรมของนักการเมืองและประชาชน^{๒๓๐}

๑๕. การสร้างความยุติธรรมภายใต้กฎกติกาเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้เหมาะสมกับ
สภาพวิถีชีวิตของประชาชน ด้วยการเริ่มต้นจากนักการเมืองสู่ประชาชน^{๒๓๑}

๑๖. การบริหารงานของนักการเมืองจะต้องยึดมั่นความเที่ยงธรรมและความยุติธรรม^{๒๓๒}

๑๗. กฎหมายตัดสินความยุติธรรมแต่ความเที่ยงธรรมตัดสินคุณธรรม^{๒๓๓}

^{๒๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

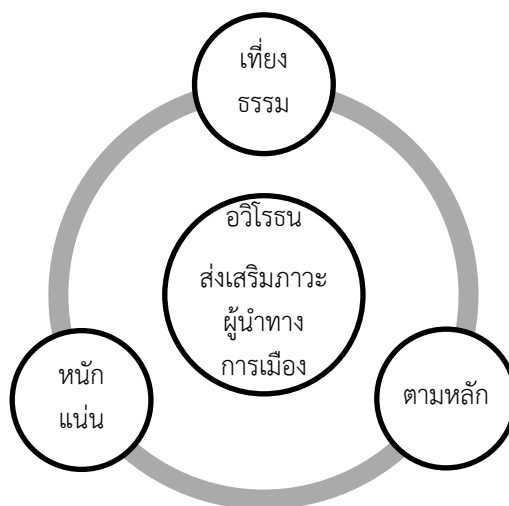
^{๒๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๘. นักการเมืองที่ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชนอย่างต่อเนื่องด้วยความเที่ยงธรรมได้แก่นายชวาล พัฒนกำชัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เขตอำเภอขามสะแกแสง ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุขและได้รับผลประโยชน์จากการบริหารอย่างทั่วถึง^{๒๓๔}

กล่าวโดยสรุป อวิโรธนะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความเที่ยงธรรม นักการเมืองต้องวางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรมคทที่ไม่มี ความเอนเอียงด้วยอคติ ๔ ประชาชนจะสนับสนุนนักการเมืองสร้างความยุติธรรมร่วมขับเคลื่อน การใช้อำนาจทางการเมืองให้เกิดความยุติธรรม สร้างความยุติธรรมและจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีคุณธรรมของนักการเมืองให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงคุณธรรม เพื่อส่งเสริมและปฏิรูประบบการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เป็นการเมืองแบบธรรมาธิปไตย

แผนภาพที่ ๔.๑๔ อวิโรธนะ ภาวะผู้นำทางการเมืองความเที่ยงธรรม

^{๒๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำ
ทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๑.	หลักทศพิธราชธรรม ด้านทาน (การให้) การเสียสละ คือ แบ่งปันความสุข นักการเมืองเป็นต้นแบบของการเสียสละเพื่อ ส่วนรวม นอกจากสมาชิกในกลุ่มจะให้การ สนับสนุนแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ นักการเมืองสามารถครองใจประชาชนได้ นำไปสู่ความรัก ความสมัครสมานสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้ง ใช้คุณธรรมนำ การเมือง พัฒนาการเมืองแบบ ประชาธิปไตยที่ออกแบบมาให้ประชาชนมี อำนาจกระทำหรืองดเว้นการกระทำ กิจกรรมทางการเมือง เพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข	๒๒	๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๒.	หลักทศพิธราชธรรม ด้านศีล (ความ ประพฤติดีงาม) ในฐานะที่เป็นบุคคลต้นแบบนักการเมืองที่ โปร่งใสสุจริตไม่เบียดเบียนประชาชนเป็นที่ ยอมรับของและฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง นำมาสู่การสร้างความสุขในทาง การเมืองแสดงถึงการมีภาวะผู้นำทาง การเมืองที่ยึดคุณธรรมเป็นแนวทางดำเนิน กิจกรรมทางการเมือง	๑๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๑, ๒๓, ๒๕

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำ
ทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๓	<p>หลักทศพิธราชธรรม ด้านปริจจาคะ (การ บริจาค)</p> <p>บริจาคเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ส่วนรวม แม้ว่าผลประโยชน์ที่เสียสละไป นั้นเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือ กลุ่มทางการเมืองของตน อีกทั้งยังเสียสละ เวลาที่เป็นส่วนตัวเพื่อพบปะค้นหาปัญหา ความต้องการของประชาชนนำมาจัดทำ นโยบายแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งที่ เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้การจัดกิจกรรม ทางการเมืองเน้นการเสียสละเพื่อให้สังคม สงบสุข</p>	๑๔	๒, ๓, ๕, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๒
๔	<p>หลักทศพิธราชธรรม ด้านอาชุขวะ (ความ ซื่อตรง)</p> <p>นักการเมืองจะต้องแสดงพฤติกรรมทาง การเมืองซื่อตรงและสุจริต ต่อหน้าที่ บทบาทผู้นำทางการเมือง การสร้างภาพ ทางการเมือง ผ่านนโยบาย การหาเสียง สัญญาประชาชนต้องมีการปฏิบัติตาม ภารกิจด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ ภายใต้ คติชื่อกินไม่หมดคดกินไม่นานเพื่อให้ ประชาชนได้สนับสนุนการทำกิจกรรม ทางการเมือง อย่างต่อเนื่อง เพราะการหา เสียงจะถูกรวบรวมไว้และตรวจสอบหลัง การเลือกตั้ง</p>	๑๖	๒, ๓, ๕, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำ
ทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๕	หลักศัพิตราชธรรม ด้านมีททวะ (ความ อ่อนโยน) ผู้นำทางการเมืองมีความโอบอ้อมอารี แสดงพฤติกรรมทางการเมืองต้องมีความ อ่อนน้อมอ่อนโยนไม่หยิ่งเหี้ยดหยาม กระด้าง ทำตัวมีอิทธิพลเหนือประชาชน หรือกลุ่มนักการเมืองอื่น อีกทั้งสามารถ รับรู้การเข้าใจสภาพความเป็นจริงของ ความแตกต่างปัญหาทางการเมือง เป็น แกนประสานความเชื่อมโยงประชาชนกลุ่ม การเมือง	๒๐	๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๒, ๒๓, ๒๕
๖	หลักศัพิตราชธรรม ด้านตปะ (ความ เพียร) มีความมุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมทางการเมือง ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลชุมชนและ สังคม ลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ที่เกิดขึ้นในสังคม ปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบ ของการทำกิจกรรมทางการเมืองใช้ คุณธรรมนำกิจกรรมทางการเมือง นำไปสู่ การพัฒนาสมาชิกทางการเมืองโดยเริ่มจาก การพัฒนาจิตใจ สร้างระบบการเมือง คุณธรรม	๑๘	๒, ๓, ๔, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๔

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของหลักธรรมาภิบาลไทยส่งเสริมภาวะผู้นำ
ทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๗	<p>หลักทศพิธราชธรรม</p> <p>ด้านอภัย (ความไม่โกรธ)</p> <p>ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองการให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อควบคุมความโกรธความ ขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น หากผู้นำ ทางการเมืองที่ไม่สามารถควบคุมความ โกรธได้จะถูกนำมา โจมตีหรือ ล้อเลียนทาง การเมือง แต่เมื่อ ผู้นำทางการเมืองสามารถ ควบคุมความโกรธได้ จะสามารถใช้ สติปัญญาหาเหตุผลความขัดแย้งความ เชื่อมโยงแนวทางแก้ไขปัญหาย่างเป็น ระบบ มาใช้ในกิจกรรมทางการเมือง โดย วิธีการทางการเมืองแบบสันติ</p>	๑๗	๒, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๕
๘	<p>หลักทศพิธราชธรรม</p> <p>ด้านอวิหิงสา</p> <p>(ความไม่เบียดเบียน)</p> <p>สร้างการมีส่วนร่วมและการทำกิจกรรม ทางการเมืองให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มากกว่าการทำกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองเน้นการ เสียสละและความมีเมตตาป้องกันปัญหา การกระทำเชิงทุจริตที่เปิดโอกาสให้เกิดการ เบียดเบียนและเอารัดเอาเปรียบซึ่งกัน</p>	๑๖	๑, ๒, ๓, ๙, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๘, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๕

ตารางที่ ๔.๒ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำ
ทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๙	หลักทศพิธราชธรรม ด้านขันติ (ความอดทน) ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความอดทน พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทางการเมืองได้ด้วย ตนเอง ทำให้เกิดความร่วมมือทางการเมืองใช้ สติและปัญญาความอดทน ร่วมมือกับหลาย ภาคส่วนในการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้นักการเมืองนอกจากจะเผชิญกับปัญหา เยอะแล้วยังมีความอดทนต่อการพัฒนาตนเอง ให้เกิดการมีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ ส่วนรวมด้วยความมุ่งมั่นและอดทน	๑๕	๔, ๕, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒
๑๐	หลักทศพิธราชธรรม ด้านอวิโรธนะ (ความ เที่ยงธรรม) นักการเมืองสร้างความยุติธรรมร่วมขับเคลื่อน การใช้อำนาจทางการเมืองให้เกิดความ ยุติธรรมทางการเมืองโดยมีการสร้างความ ยุติธรรมและจัดกิจกรรมส่งเสริม การมี คุณธรรมของนักการเมืองให้ประชาชนได้มีส่วน ร่วมและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิง คุณธรรมมากขึ้นเพื่อส่งเสริมและปฏิรูประบบ การเมืองแบบประชาธิปไตยให้เป็นการเมือง แบบธรรมาธิปไตย	๑๘	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๕

๔.๓ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองระดับท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์นักวิชาการ ประชาชนที่เป็นฐานเสียงของนักการเมือง นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๒๕ รูปหรือคน ได้แก่ ๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ๒. พฤติกรรมของผู้นำ ๓. คุณลักษณะของผู้นำ ๔. สถานการณ์ของผู้นำ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

๔.๓.๑ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองด้านอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้านอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ พบว่า

๑. การยอมรับอำนาจและอิทธิพลของนักการเมืองจากประชาชน ประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินนักการเมืองจากการแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย^{๒๓๕}

๒. ผลประโยชน์อันจะก่อให้เกิดกับประชาชน นักการเมืองที่อำนาจและอิทธิพลจะต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความเป็นกลางทางการเมือง^{๒๓๖}

๓. ประชาชนที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง นักการเมืองไม่ควรที่จะปิดกั้นความคิดเห็นด้วยการใช้อำนาจและอิทธิพลในทางกฎหมายกับประชาชนที่เห็นต่าง^{๒๓๗}

๔. การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน จะต้องมีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรม^{๒๓๘}

๕. ผู้นำทางการเมืองใช้อำนาจและอิทธิพลเพื่อทำกิจกรรมทั้งทางการเมืองหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ขึ้นอยู่กับจิตใจของผู้นำทางการเมืองมีธรรมะหรือมีกิเลสครอบงำมากน้อยเพียงใด หากมีธรรมะก็จะใช้อำนาจทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์สาธารณะ หากขาดคุณธรรมก็จะใช้อำนาจทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ส่งผลกระทบต่อความทุกข์ยากของประชาชน^{๒๓๙}

^{๒๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๖. การใช้อำนาจและอิทธิพลของผู้นำทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยการใช้อำนาจที่ไม่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม จะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำทางการเมือง (จุดด้อย) จะได้รับการต่อต้าน ส่วนผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรม (จุดเด่น) จะได้รับการยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังทำให้ได้รับการสนับสนุนทางการเมือง^{๒๔๐}

๗. การแสดงออกถึงการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมือง มีการจัดทำนโยบาย การแสดงความคิดเห็นในฐานะผู้แทนประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน และเมื่อผู้นำทางการเมืองเสริมภาวะความเป็นผู้นำทางการเมืองด้วยการใช้หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ เข้าเสริมภาวะผู้นำส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ผู้นำทางการเมือง^{๒๔๑}

๘. นักการเมืองที่เป็นผู้นำทางการเมืองได้แสดงบทบาทการเป็นผู้นำทางการเมืองผ่านการทำกิจกรรมทางการเมือง การรณรงค์หาเสียง การออกเสียงเลือกตั้ง การปฏิบัติตนที่มุ่งผลประโยชน์ทางการเมือง^{๒๔๒}

๙. การตัดสินใจการใช้อำนาจที่ไม่ให้ความสำคัญต่อหลักทศพิธราชธรรม ผลที่ได้จากการกระทำไม่ได้รับความเชื่อมั่นศรัทธา ไม่ได้รับการสนับสนุน เมื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองก็จะเกิดความขัดแย้งและความล่มสลายของนักการเมืองและพรรคการเมือง ส่วนผู้นำทางการเมืองที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองภายใต้การประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมย่อมได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชน^{๒๔๓}

๑๐. คุณธรรมนำการเมืองเป็นการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงคุณธรรม จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนและชุมชน ด้วยการรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ผลที่ได้รับจากการกระทำย่อมได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากประชาชน^{๒๔๔}

๑๑. ผู้นำทางการเมืองที่ต้องการให้ประชาชนรักและความศรัทธาเชื่อมั่นต่อการนำดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ต้องนำหลักทศพิธราชธรรมมาเป็นเกณฑ์ชี้วัดตัวผู้นำเพื่อให้ผู้นำสร้างโอกาสทางการเมือง เพิ่มจุดเด่นทางการเมืองด้วยตนเอง^{๒๔๕}

๑๒. ผู้นำที่นำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในกิจกรรมทางการเมืองนับเป็นผู้นำที่สร้างความเข้มแข็งในทางการเมืองให้แก่ตนเอง^{๒๔๖}

^{๒๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๓. ผู้นำที่ไม่ให้ความสำคัญต่อหลักทศพิธราชธรรม นับว่าเป็นผู้นำที่สร้างความอ่อนแอในทางการเมืองให้แก่ตนเอง^{๒๔๗}

๑๔. การนำหลักทศพิธราชธรรมเข้ามาเสริมกระบวนการบริหารแบบผู้นำมีคุณธรรมเป็นแบบอย่างของการกระจายอำนาจแบบคุณธรรม เป็นการสร้างกลไกภาคประชาชนให้ขับเคลื่อนคุณธรรมและองค์ความรู้ใหม่ใช้หลักธรรมาธิปไตยพัฒนาประชาธิปไตยของไทยให้มีความสมบูรณ์สู่ประชาธิปไตยในครรลองของธรรมหรือคุณธรรมนำการเมือง^{๒๔๘}

๑๕. การเมืองแบบประชาธิปไตย อาจถูกต้องตามกระแสนิยมที่เป็นฐานการเมืองแต่ก็ไม่ใช่ว่าจะถูกต้องตามครรลองคลองธรรม เพราะยังเป็นประโยชน์ต่างตอบแทนกันและกันหากขาดหลักทศพิธราชธรรมที่มีอยู่ในตัวตน^{๒๔๙}

๑๖. นักการเมืองที่มีการใช้หลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้กับการทำกิจกรรมทางการเมือง เป็นการลดการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมืองเพื่อให้เกิดเป็นสภาพภาวะผู้นำที่ทรงคุณธรรมทางการเมืองจัดทำนโยบายเพื่อประชาชนขยายผลไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น^{๒๕๐}

๑๗. ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยถือเป็นรูปแบบการปกครองที่มีจุดบกพร่องน้อยที่สุด^{๒๕๑}

กล่าวโดยสรุป การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้านอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย อำนาจเป็นของประชาชน นักการเมืองใช้อำนาจและอิทธิพลแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองด้วยการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำทางการเมืองผ่านการทำกิจกรรมทางการเมือง การรณรงค์หาเสียง การออกเสียงเลือกตั้ง ใช้คุณธรรมนำการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงคุณธรรมคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับชุมชน รับฟังปัญหาความต้องการของประชาชน

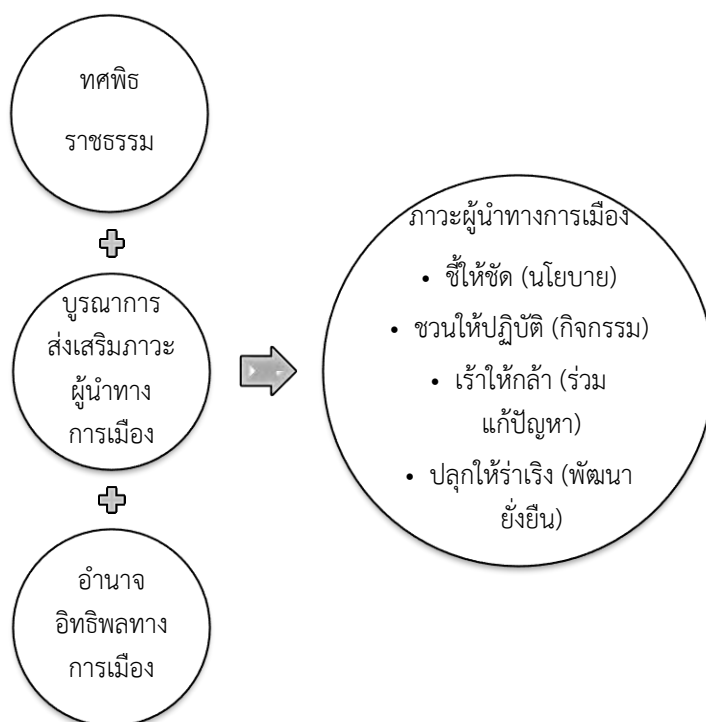
^{๒๔๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๑๕ อำนาจ อิทธิพลทางการเมือง

๔.๓.๒ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้านพฤติกรรมของผู้นำ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้านพฤติกรรมของผู้นำพบว่า

๑. ผู้นำทางการเมืองมีการแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง มีการตัดสินใจด้วยเจตคติที่ดีมีธรรมกับผู้ร่วมกิจกรรม^{๒๕๒}

๒. การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่านักการเมืองมีความเสียสละประโยชน์ตนเองและพวกพ้องโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนักการเมืองว่าตนเองมีความพร้อมที่จะรับใช้ให้บริการประชาชน^{๒๕๓}

๓. ผู้นำทางการเมืองเป็นแกนนำดำเนินงานกิจกรรมทางการเมือง พฤติกรรมอัยาศัยไมตรีต้องแสดงให้เห็นว่าคุณที่ยึดมั่นในหลักธรรมเป็นเครื่องดำเนินชีวิต^{๒๕๔}

^{๒๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๔. ผู้นำทางการเมืองดำเนินงานกิจกรรมทางการเมือง สร้างแรงบันดาลใจมุ่งงานจัดทำนโยบายเพื่อให้ประชาชนส่วนมากได้รับผลประโยชน์ลดผลกระทบให้น้อยที่สุด^{๒๕๕}

๕. แสดงพฤติกรรมเปิดเผยความจริงตรงกับนิสัยตัวตนทางการเมืองเป็นต้นแบบในการทำกิจกรรมทางการเมือง ในลักษณะของการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น^{๒๕๖}

๖. ผู้นำทางการเมืองมีการนำประชาชนประกอบกิจกรรมงานประเพณี งานบุญ เป็นแบบอย่างความดีงามแก่ประชาชน^{๒๕๗}

๗. ผู้นำที่มีพฤติกรรมที่ดีที่เหมาะสมจะได้รับการยกย่องสนับสนุนจากประชาชนและสังคม^{๒๕๘}

๘. นักการเมืองที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแม้จะกระทำเพื่อมุ่งหวังประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่พฤติกรรมที่แสดงออกไม่เหมาะสมที่จะเป็นต้นแบบต่อสังคมจะได้รับการจดจำรวมถึงได้รับการต่อต้านจากสังคม^{๒๕๙}

๙. การจัดทำนโยบาย แผนงาน ให้ประชาชนได้รับโอกาส จะได้รับการยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังทำให้ได้รับการสนับสนุนทางการเมือง^{๒๖๐}

๑๐. ผู้นำทางการเมืองจะต้องเสริมภาวะความเป็นผู้นำให้ปรากฏแก่สายตาประชาชน โดยนำธรรมเนียมผสมผสานกับการทำกิจกรรมทางการเมืองโดยเริ่มต้นจากการนำหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้กับการทำกิจกรรมทางการเมืองการแสดงออกถึงการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมืองมีการจัดทำนโยบาย^{๒๖๑}

๑๑. การแสดงความคิดเห็นในฐานะผู้แทนประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน และเมื่อผู้นำทางการเมืองเสริมภาวะความเป็นผู้นำทางการเมืองใช้ทศพิธราชธรรมเข้าเสริมภาวะผู้นำส่งผลต่อภาพลักษณ์ผู้นำทางการเมืองที่มุ่งทำงานเพื่อปวงชนไม่ว่าจะอยู่ในฐานฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลเหมาะสมเป็นผู้มีบารมีทางการเมือง^{๒๖๒}

^{๒๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๒. การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้วยการจัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความระมัดระวังมิให้กิเลสตัณหาครอบงำ ไม่ยอมหลงไหลหมกมุ่นในประโยชน์ตนจนขาดความสง่างาม มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอต้นเสมอปลาย^{๒๖๓}

๑๓. การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความอดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงใดก็ไม่ท้อถอย ไม่ละทิ้งงานให้ประชาชนหรือรัฐเสียผลประโยชน์^{๒๖๔}

๑๔. หลักทศพิธราชธรรมเสริมสร้างพฤติกรรมภาวะผู้นำ นำการเมืองสู่สังคม นักการเมืองตระหนักการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยสู่ประชาธิปไตยในครรลองทศพิธราชธรรม จัดกิจกรรม เเวทีระดมความคิดร่างรัฐธรรมนูญ นำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กับการทำหน้าที่ผู้นำทางการเมืองด้วยคุณธรรมนำการเมือง^{๒๖๕}

๑๕. ประชาชนใช้ทศพิธราชธรรมและผลงานเชิงคุณธรรมของนักการเมือง รวมถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำทางการเมืองมาเป็นส่วนประกอบของการตัดสินใจเลือกนักการเมือง^{๒๖๖}

๑๖. การแสดงสิทธิเสรีภาพอยู่บนพื้นฐานของความเรียบร้อย การเคารพระเบียบและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของนักการเมือง^{๒๖๗}

๑๗. การเปิดเวทีสาธารณะให้ประชาชนเข้ามาร่วมรับฟังนโยบายของนักการเมือง ด้วยการเสวนาสร้างองค์ความรู้ใหม่ก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยบนทางเลือกใหม่^{๒๖๘}

กล่าวโดยสรุป ผู้นำทางการเมืองมีรูปแบบพฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น มุ่งงานจัดทำแผนงาน นโยบายเพื่อให้ประชาชนส่วนมากได้รับผลประโยชน์และลดผลกระทบประชาชนส่วนน้อย มุ่งสร้างผลงานทางการเมือง นำหลักทศพิธราชธรรมผสมผสานกับการทำกิจกรรมทางการเมือง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความอดทน เมื่อผู้นำทางการเมืองปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนไม่เอาัดเอาเปรียบประชาชน ประชาชนก็จะยอมรับสนับสนุนซึ่งส่งผลให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้งต่อไป

^{๒๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

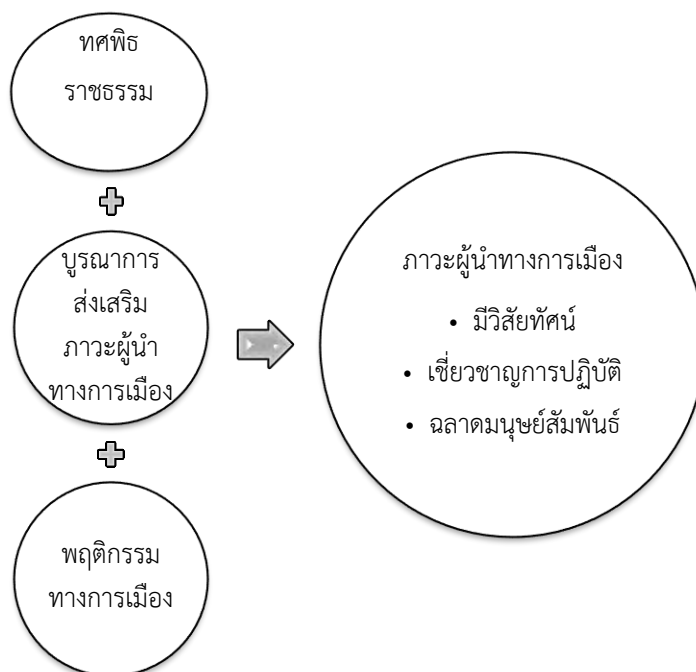
^{๒๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๑๖ พฤติกรรมของผู้นำ

๔.๓.๓ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้านคุณลักษณะของผู้นำ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้านคุณลักษณะของผู้นำ พบว่า

๑. ความกล้าตัดสินใจ การมีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง การกล้าเปิดเผยความจริง จะได้รับการยอมรับทางการเมืองจากภาคประชาชน^{๒๖๙}

๒. ผู้นำทางการเมืองมีลักษณะความกล้าตัดสินใจดำเนินงานกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ตนเองและกลุ่มทางการเมืองของตนได้รับผลประโยชน์^{๒๗๐}

๓. ผู้นำทางการเมืองพร้อมที่จะเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องับกิจกรรมทางการเมือง^{๒๗๑}

๔. คุณลักษณะของผู้นำที่ดีของนักการเมืองคือกล้าตัดสินใจ^{๒๗๒}

๕. การตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง^{๒๗๓}

^{๒๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

๖. นักการเมืองที่มีคุณธรรมจะได้รับการยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังทำให้ได้รับการสนับสนุนทางการเมือง^{๒๗๔}

๗. การจัดทำนโยบายที่ช่วยแก้ปัญหาประชาชน ส่งผลต่อภาพลักษณ์ผู้นำทางการเมือง เป็นนักพัฒนา เป็นนักการเมืองรุ่นในใจประชาชน^{๒๗๕}

๘. การจัดทำกิจกรรมทางการเมืองด้วยอัธยาศัยไมเย่อหยิ่ง มีความสง่างาม ความอ่อนโยน กิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ได้รับความรักภักดีจากประชาชน^{๒๗๖}

๙. นักการเมืองที่วางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรม มีความมุ่งมั่นในธรรม มีความเที่ยงธรรม มีความยุติธรรม และมีนิติธรรม พร้อมยอมรับการตรวจความสุจริตเที่ยงธรรมทางการเมือง^{๒๗๗}

๑๐. การเคารพกฎกติกาด้วยการปฏิบัติตามระเบียบเป็นต้นแบบความดีงามให้ประชาชน เคารพนับถือ^{๒๗๘}

๑๑. การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง^{๒๗๙}

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง เชื่อมั่นในบุคคลและทีมงาน ไม่นั่นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความทุ่มเท มีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่ง มีความสง่างาม ความอ่อนโยน กิริยาสุภาพนุ่มนวล สำนวณกาย และวาจา เคารพกฎกติกา ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด เป็นต้นแบบความดีงามให้ประชาชนเคารพนับถือ ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการเสียสละ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

^{๒๗๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

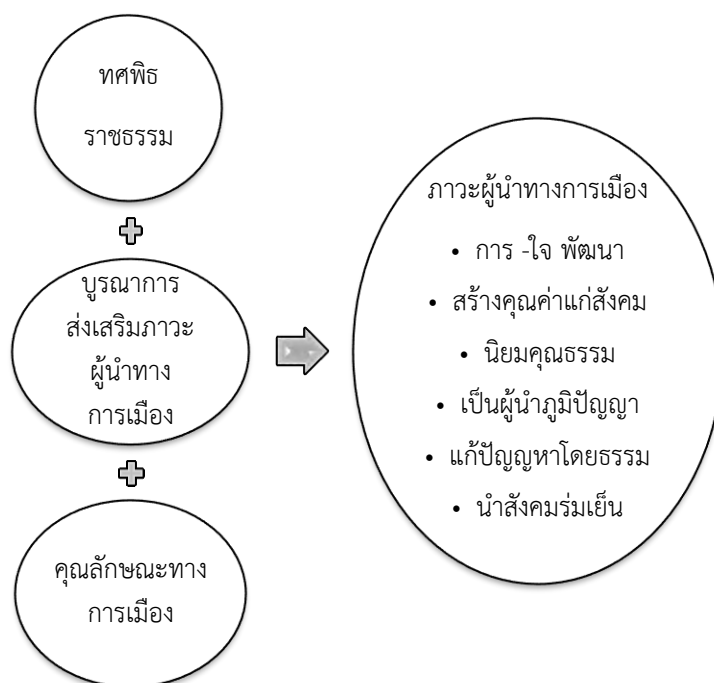
^{๒๗๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๗๙} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๑๗ คุณลักษณะทางการเมือง

๔.๓.๔ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองด้านสถานการณ์ของผู้นำ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับ
ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองด้านสถานการณ์ของผู้นำ พบว่า

๑. ผู้นำที่เก่งและดีย่อมมีเทคนิคในการจูงใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน
โดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม^{๒๘๐}

๒. ผู้นำทางการเมืองที่ดีย่อมรู้จักคน รู้จักคิด และรู้จักงาน ไม่ใช่ตัดสินด้วยอารมณ์หรือ
ความรู้สึก^{๒๘๑}

๓. ผู้นำทางการเมืองย่อมปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือที่สุด ไม่ว่าจะเกิดสถานการณ์อย่างไรก็
ตาม ผู้นำจักไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักพัฒนาวิสัยทัศน์^{๒๘๒}

^{๒๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

๔. ความรู้ความสามารถของนักการเมืองส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มการเมือง^{๒๘๓}

๕. ภาวะผู้นำทางการเมืองย่อมปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ความต้องการของประชาชน^{๒๘๔}

๖. สถานการณ์ทางการเมืองย่อมเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มการเมืองเพียงไม่กี่กลุ่มที่ครองอำนาจ^{๒๘๕}

๗. การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองจะได้รับการยอมรับทางการเมืองในฐานะผู้นำทางการเมือง^{๒๘๖}

๘. นักการเมืองที่มีความรับผิดชอบทางการเมืองจักได้รับผลประโยชน์ด้านอำนาจและอิทธิพลทางการเมือง^{๒๘๗}

๙. ผู้นำทางการเมืองย่อมรับฟังความคิดเห็นของผู้นำและผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง^{๒๘๘}

๑๐. ภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำทางการเมืองที่ประชาชนไม่ต้องการจะได้รับการต่อต้านการไม่สนับสนุนทางการเมือง^{๒๘๙}

๑๑. ผู้นำทางการเมืองนำแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมเข้าเสริมภาวะผู้นำ ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่ทำงานเพื่อปวงชน^{๒๙๐}

กล่าวโดยสรุป ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องรู้จักคน รู้จักคิด รู้จักงาน และรู้จักพัฒนาวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางการเมืองนอกจากรู้จักคิด รู้จักบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบแล้วยังต้องยอมรับความเห็นต่าง จะต้องรู้จักการประนีประนอม การตัดสินใจด้วยทักษะและความรอบคอบ มีความชำนาญในการบริหารในพื้นที่ที่รับผิดชอบ มุ่งประโยชน์สาธารณะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้นำทางการเมืองจะต้องเสริมภาวะความเป็นผู้นำให้ปรากฏแก่สายตาประชาชน ใช้สถานการณ์ทางการเมืองเป็นตัวสร้างความผู้นำเป็นผู้นำทางการเมือง

^{๒๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

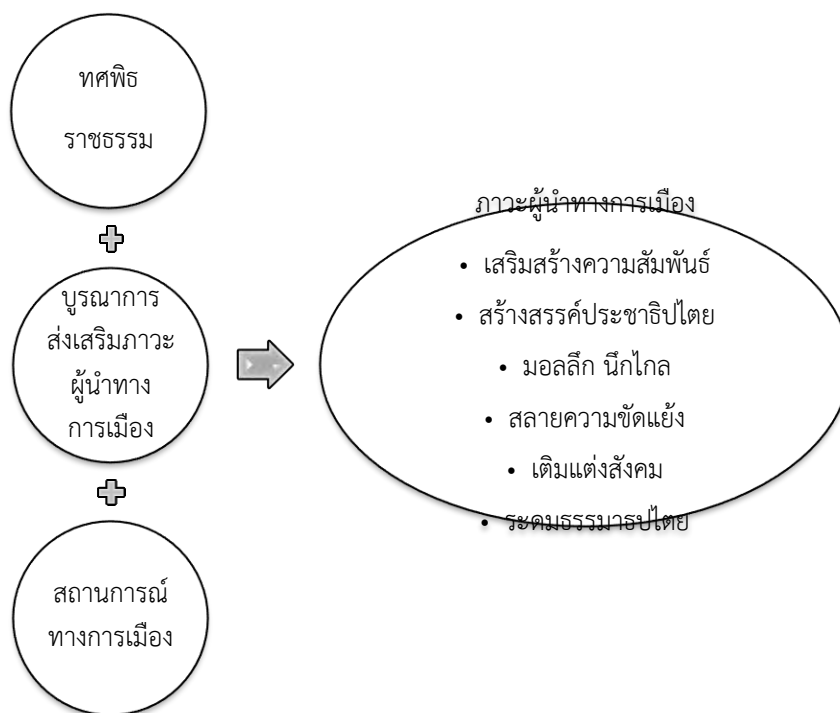
^{๒๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพท ๔.๑๔ สถานการณ์ทางการเมือง

ตารางที่ ๔.๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการบูรณาการหลักธรรมมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๑.	ด้านอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ รูปแบบการใช้อำนาจและอิทธิพล แสดงภาวะผู้นำทางการเมือง ยอมรับความ คิดเห็นที่แตกต่าง นำหลักทศพิธราชธรรม มาใช้ มีการจัดทำนโยบาย ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อสาธารณชน แสดงบทบาทการ เป็นผู้นำทางการเมืองผ่านการทำกิจกรรม ทางการเมือง การรณรงค์หาเสียง การออก เสียงเลือกตั้ง ใช้คุณธรรมนำการเมือง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงคุณธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน	๒๐	๑, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๔, ๒๕,

ตารางที่ ๔.๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับ
ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๒.	<p>ด้านพฤติกรรมของผู้นำ</p> <p>มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา มุ่งงานจัดทำแผนงาน นโยบายเพื่อให้ประชาชนส่วนมากได้รับผลประโยชน์และลดผลกระทบประชาชนส่วนน้อย นำหลักทศพิธราชธรรมผสมผสานกับการทำกิจกรรมทางการเมือง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความอดทน สร้างความมั่นคงให้กับประชาชนไม่เอาัดเอาเปรียบประชาชน ประชาชนก็จะยอมรับสนับสนุน</p>	๑๘	๑, ๔, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๕
๓	<p>ด้านคุณลักษณะของผู้นำ</p> <p>ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง เชื่อมั่นในบุคคลและทีมงาน ไม่เน้นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยทู่แท้ มีอหิยาศัยไม่เย่อหยิ่ง มีความสง่างาม ความอ่อนโยน กิริยาสุภาพนุ่มนวล สාරวมกายและวาจา เคารพกฎกติกา ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการเสียสละ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม</p>	๑๔	๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐

ตารางที่ ๔.๓ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตย
สำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูล สำคัญ
๔	ด้านสถานการณ์ของผู้นำ ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องรู้จักคน รู้จักคิด รู้จักงาน และรู้จักพัฒนาวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งผู้นำทางการเมืองนอกจากรู้จักคิด รู้จัก บทบาทหน้าที่ที่ต้อง รับผิดชอบแล้ว ยังต้อง ยอมรับความเห็นต่าง จะต้องรู้จักการ ประนีประนอม การตัดสินใจด้วยทักษะและ ความรอบคอบ เสริมภาวะความเป็นผู้นำให้ ปรากฏแก่สายตาประชาชน ใช้สถานการณ์ทาง การเมืองเป็นตัวสร้างความผู้นำเป็นผู้นำทาง การเมือง	๑๑	๑, ๓, ๗, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗

๔.๓.๔ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการหลัก
ธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องได้นำไปสู่การสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์จากประเด็นสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำ
ทางการเมือง ได้แก่ ๑. จุดเด่นของการส่งเสริมภาวะผู้นำ ๒. จุดด้อยของการส่งเสริมภาวะผู้นำ ๓. โอกาส
ของการส่งเสริมภาวะผู้นำ ๔. อุปสรรคของการส่งเสริมภาวะผู้นำ หลักทศพิธราชธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำ
ทางการเมืองของนักการเมือง ได้แก่ ๑. ทาน (ทาน) ๒. สีล (ศีล) ๓. ปริจจาค (บริจาค) ๔. อาชชว
(ความซื่อตรง) ๕. มหุตว (ความอ่อนโยน) ๖. ตปี (ความเพียร) ๗. อภโกธ (ความไม่โกรธ) ๘. อวิหีสา
(ความไม่เบียดเบียน) ๙. ขนติ (ความอดทน) ๑๐. อวิโรธน (ความเที่ยงธรรม) และภาวะผู้นำทาง
การเมืองทางการเมืองของนักการเมือง ได้แก่ ๑. อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ๒. พฤติกรรมของผู้นำ
๓. คุณลักษณะของผู้นำ ๔. สถานการณ์ของผู้นำ รวมถึงผลวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกค้นพบ
รูปแบบจำลองการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองใน
จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เกิดการยืนยันรูปแบบจำลองที่ได้จากการศึกษาวิจัย ยืนยันรูปแบบจำลอง

โดยวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๓ รูปหรือคน สำหรับรายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็น ดังต่อไปนี้

๑. สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองด้านจุดเด่นของการส่งเสริมภาวะผู้นำด้านจุดด้อยของการส่งเสริมภาวะผู้นำ ด้านโอกาสของการส่งเสริมภาวะผู้นำ และด้านอุปสรรคของการส่งเสริมภาวะผู้นำ

สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองจากการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑) ภาวะผู้นำทางการเมืองเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมทางการเมืองให้นักการเมืองรุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม^{๒๙๑}

๒) การปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยก่อให้เกิดผลดีกับประชาชนภายในท้องถิ่น^{๒๙๒}

๓) ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นจุดเด่นและจุดสำคัญของภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมทางการเมืองเป็นการลดความขัดแย้ง^{๒๙๓}

๔) ผู้นำที่เข้าถึงประชาชน ไม่โกหกหลอกลวง ดำเนินตามนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชนย่อมได้รับการยอมรับจากประชาชน^{๒๙๔}

๕) จุดด้อยภาวะผู้นำจากสถานการณ์ของนักการเมืองคือต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนในภาพของพรรคการเมือง ขาดความเป็นเอกภาพนักการเมือง^{๒๙๕}

๖) การเข้าสู่ความเป็นนักการเมืองส่วนหนึ่งมาจากการใช้อิทธิพล และกลุ่มเครือข่ายเชิงเครือญาติ^{๒๙๖}

๗) กิจกรรมทางการเมืองเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดการพัฒนาส่งต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่ประยุกต์ใช้หลักธรรมและหลักธรรมครองใจประชาชน^{๒๙๗}

๘) นักการเมืองที่สร้างโอกาสย่อมได้รับชัยชนะการเลือกตั้ง^{๒๙๘}

^{๒๙๑} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๒} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๓} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๔} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๕} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๖} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๗} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๒๙๘} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๙) ภาวะผู้นำทางการเมืองมีอุปสรรคสำคัญต่อนักการเมืองคือการยุบสภา การยึดอำนาจ และการแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายฉบับรวมถึงการตีความรัฐธรรมนูญ ส่งผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองทั้งรูปแบบชอบธรรมและไม่ชอบธรรม^{๒๙๙}

๑๐) แนวทางการพัฒนาการเมืองเป็นการสร้างกลไกในการสนับสนุนให้พรรคการเมืองสามารถระดมทุนได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่ใช่คนรวยมีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากขึ้น^{๓๐๐}

๒. หลักทศพิธราชธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง ด้านทาน (ทาน) ด้านศีล (ศีล) ด้านบริจาค (บริจาค) ด้านอาชว (ความซื่อตรง) ด้านมททว (ความอ่อนโยน) ด้านตบิ (ความเพียร) ด้านอกุโธ (ความไม่โกรธ) ด้านอวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) ด้านขนติ (ความอดทน) ด้านอวิโรธน (ความเที่ยงธรรม)

หลักทศพิธราชธรรมจากการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑) การที่นักการเมืองยึดถือคุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีพัฒนาแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้^{๓๐๑}

๒) คุณธรรมที่ใช้เกื้อกูลแก่ประชาชนสามารถสร้างแรงบันดาลใจหรือสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองแก่นักการเมือง^{๓๐๒}

๓) การทำงานที่มีประสิทธิภาพของนักการเมือง สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้^{๓๐๓}

๔) นักการเมืองที่มีการประยุกต์ใช้คุณธรรมและหลักธรรมจะแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบของการประสานงานก่อให้เกิดการพัฒนาทางการเมือง^{๓๐๔}

๕) ศีลธรรมและจริยธรรมมีผลต่อการได้รับการยอมรับความเป็นผู้นำทางการเมืองต้นแบบ^{๓๐๕}

๖) ประชาชนและกลุ่มการเมืองที่นำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาปฏิบัติย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อการการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง^{๓๐๖}

^{๒๙๙} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๐} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๑} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๒} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๓} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๔} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๕} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๖} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๓) ทศพิธราชธรรมเป็นต้นแบบที่นักการเมือง เริ่มต้นจากการเสียสละเวลาในการดำรงชีวิตประจำวันให้เวลาในการทำกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม^{๓๐๗}

๔) ความซื่อสัตย์เป็นหน้าที่นักการเมืองพึงกระทำ^{๓๐๘}

๕) ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นนักการเมืองย่อมมีแนวปฏิบัติงานอย่างชัดเจน^{๓๐๙}

๓. ภาวะผู้นำทางการเมืองทางการเมืองของนักการเมือง ด้านอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ด้านพฤติกรรมของผู้นำ ด้านคุณลักษณะของผู้นำ และด้านสถานการณ์ของผู้นำ

ภาวะผู้นำทางการเมืองทางการเมืองของนักการเมืองจากการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑) นักการเมืองที่เป็นต้นแบบประชาชนให้การยอมรับมีลักษณะของการควบคุมความต้องการของตนเอง และประสานผลประโยชน์ไปยังกลุ่มต่าง ๆ ทางการเมืองได้ จะได้รับการยอมรับทางการเมือง สังคมสงบสุข^{๓๑๐}

๒) ผู้นำทางการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงอำนาจและอิทธิพลเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ ลดผลกระทบให้น้อยที่สุดพฤติกรรมการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมืองเป็นต้นแบบในการทำกิจกรรมทางการเมือง^{๓๑๑}

๓) การแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองให้สังคมยอมรับจะซ่อนพฤติกรรมการใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมือง แต่อาจใช้อำนาจและอิทธิพลผ่านกลุ่มแกนนำทางการเมืองเพื่อให้ดำเนินการเข้าถึงประโยชน์และการแก้ปัญหาให้กับประชาชนเพื่อป้องกันผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง^{๓๑๒}

๔) การแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองโดยใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมืองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ^{๓๑๓}

๕) การกล้าตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยเชื่อมั่นในบุคคลและทีมงานก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อสาธารณะชน^{๓๑๔}

^{๓๐๗} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๘} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๐๙} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๑๐} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๑๑} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๑๒} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๑๓} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๑๔} ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๖) นักการเมืองที่ปฏิบัติตนย่อมได้รับการยกย่องจากประชาชนให้เป็นผู้เป็นที่ดีที่สุดและเป็นต้นแบบให้แก่ักการเมือง ^{๓๑๕}

๗) ความคิดความการเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ย่อมได้รับการเชิดชู^{๓๑๖}

๘) สัจจะของนักการเมืองเป็นแสดงภาวะผู้นำทางยอมส่งผลต่อภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่ทำงานเพื่อปวงชน^{๓๑๗}

กล่าวโดยสรุป สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง จุดเด่นของการส่งเสริมภาวะผู้นำ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อในศักยภาพของตนเอง เชื่อความรู้ความสามารถ ตลอดจนพลังกำลังต่างๆ ที่ตัวเองมีอยู่ ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความมั่นใจ จุดด้อยของการส่งเสริมภาวะผู้นำ ขาดความเป็นเอกภาพนักการเมืองจังหวัดนครราชสีมาทั้งนี้เพราะจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนพรรคการเมืองและฐานการเมืองที่หลากหลาย โอกาสของการส่งเสริมภาวะผู้นำ กระแสความศรัทธาต่อพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่คาดว่าจะสามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล มีผลต่อการสร้างโอกาสได้รับชัยชนะหลังการเลือกตั้งอุปสรรคของการส่งเสริมภาวะผู้นำ อุปสรรคสำคัญคือการยุบสภาการยึดอำนาจ การแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายฉบับรวมถึงการตีความรัฐธรรมนูญส่งผลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง หลักทศพิธราชธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง นักการเมืองที่เป็นต้นแบบและได้รับการยอมรับจากประชาชนรวมถึงนักการเมืองในทุกระดับ ต้องไม่ทุจริตปฏิบัติงานและทำหน้าที่นักการเมืองที่มีคุณธรรมจะต้องมีทศพิธราชธรรมเป็นต้นแบบของประชาชน นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งหรือเป็นแกนนำสำคัญทางการเมืองเมื่อปฏิบัติตนไม่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม และภาวะผู้นำทางการเมืองทางการเมืองของนักการเมือง มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองโดยใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมืองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองโดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องร่วมกับชุมชนที่แจ้งความประสงค์มายังนักการเมืองในรูปแบบของการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง

๔.๔ องค์ความรู้

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๓๑๕}ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๑๖}ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๓๑๗}ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

วิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๕ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน ซึ่งผู้วิจัยได้อิงค้ความรู้งนี้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

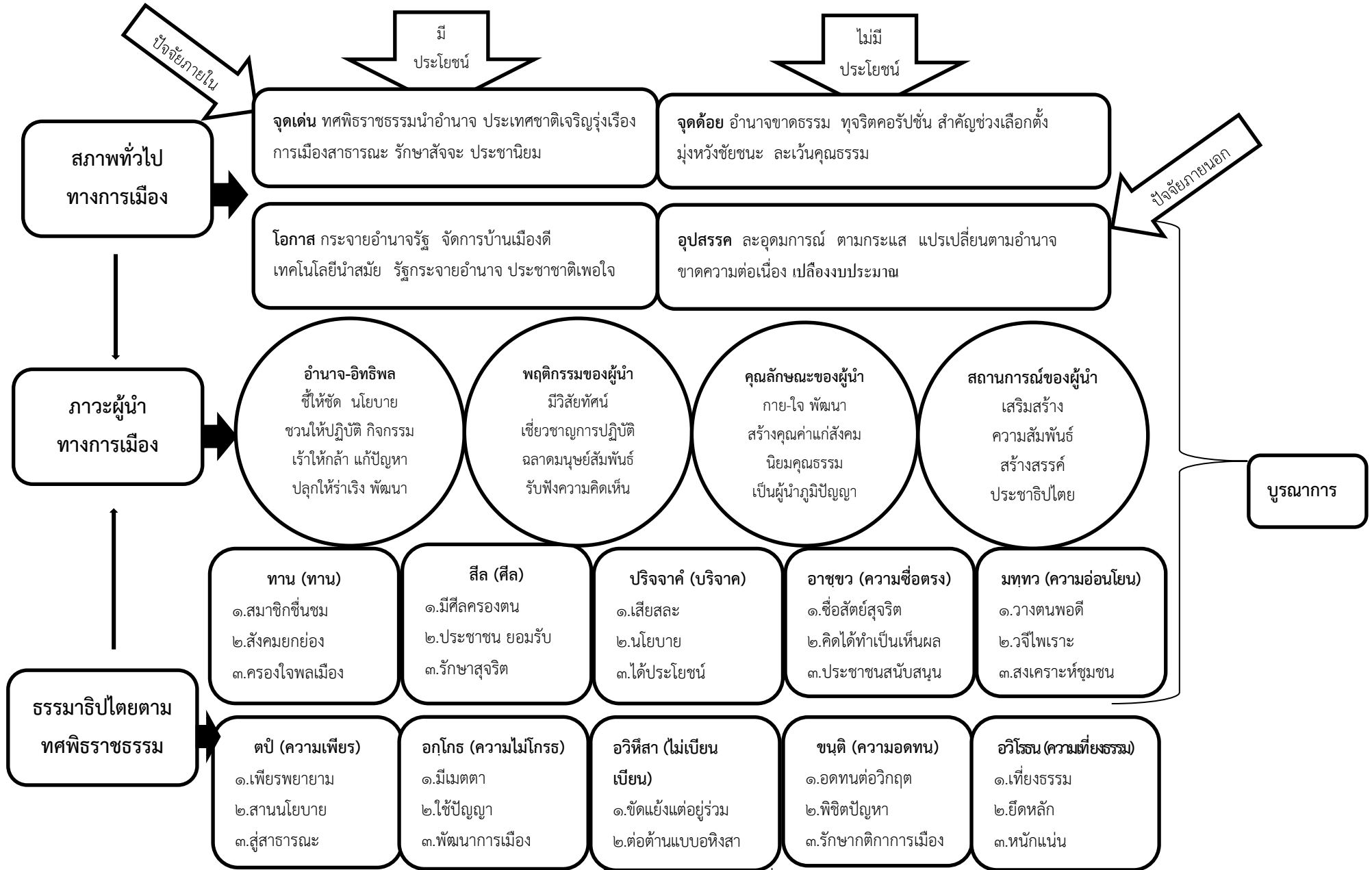
การวิจัยเรื่อง“การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา”ผลการวิจัยค้นพบความรู้ใหม่ ตอบคำถามการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ

๑. สภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรมีอะไรบ้าง

๒. หลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรมีอะไรบ้าง

๓. การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ ๑. สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ จุดเด่นของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง จุดด้อยของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง โอกาสของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง อุปสรรคของการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ๒. หลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาได้แก่หลักทศพิธราชธรรม ทาน (ทาน) สีล (ศีล) ปริจาค (บริจาค) อาชชว (ความซื่อตรง) มททว (ความอ่อนโยน) ตป (ความเพียร) อภโกธ (ความไม่โกรธ) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) ขนติ (ความอดทน) อวิโรธน (ความเที่ยงธรรม) ๓. การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ พฤติกรรมของผู้นำ คุณลักษณะของผู้นำ สถานการณ์ของผู้นำ ดังแผนภาพที่ ๔.๙ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๙ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. สภาพทั่วไปภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๑ ผู้นำทางการเมือง มีการแสดงภาวะผู้นำทางการเมืองนำไปสู่ความเป็นต้นแบบทางการเมืองในการพัฒนาประเทศพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ตามความต้องการของประชาชน อิทธิพลของผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการทำกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่อดีต ผู้นำทางการเมืองใช้อิทธิพลทางการเมืองนำกิจกรรมทางการเมืองต่อมาได้มีการพัฒนากิจกรรมทางการเมือง แผนงานโครงการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทำให้นักการเมือง มีอิทธิพลต่อการแสดงสิทธิเสรีภาพเลือกพรรคการเมืองเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน ภาพของพรรคการเมืองที่เป็นต้นแบบของจังหวัดนครราชสีมา เริ่มจาก

ผู้นำทางการเมืองที่ชาวจังหวัดนครราชสีมาให้การยอมรับและสนับสนุนจนกลายเป็นต้นแบบภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง ได้แก่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรี ผู้มีบทบาททางการเมืองโดยการทหารนำการเมือง อำนาจทหารเป็นแกนนำทางการเมืองใช้อำนาจเด็ดขาดตัดสินใจทางการเมือง ได้รับการยอมรับจากกลุ่มทหารและประชาชน หลังอำนาจผู้นำทหารลดลง กิจกรรมทางการเมืองจังหวัดนครราชสีมาพัฒนาสู่การใช้อำนาจเศรษฐกิจเป็นกลไกหลักดำเนินกิจกรรมทางการเมือง นำเสนอนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม คือ "เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า" นับเป็นการวางรากฐานการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาถึงปัจจุบัน ผลงานทางการเมืองที่ยังอยู่ในความทรงจำของชาวจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นต้นแบบภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน

ผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน ที่เป็นสัญลักษณ์พรรคการเมืองโคราชได้แก่นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติพัฒนา อดีตรองนายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย และอดีตรัฐมนตรีว่าการหลายกระทรวง รูปแบบกิจกรรมทางการเมืองพรรคชาติพัฒนา เน้นร่วมทำงานการเมืองได้กับทุกพรรค ทุกกลุ่มการเมือง ลดความขัดแย้ง ไม่สร้างปัญหาทางการเมือง

การบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ได้นำมาสร้างเป็นเกณฑ์วัดภาวะผู้นำทางการเมือง เพื่อให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย หากการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองมีการใช้ทศพิธราชธรรมจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตามหากพบว่านักการเมืองมีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนับว่าเป็นจุดเด่น ในทางตรงข้ามหากการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ นับว่าเป็นจุดด้อย ผู้วิจัยค้นพบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองที่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่ประชาชนให้การยอมรับ และให้การสนับสนุน ในทางตรงข้ามภาวะผู้นำทาง

การเมืองที่ไม่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่ประชาชนให้ไม่การยอมรับ และไม่ให้การสนับสนุน

จุดเด่นเกิดจากการแสดงพฤติกรรมการใช้อำนาจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมือง มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ก่อให้เกิดจุดเด่นของผู้นำทางการเมือง ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง

จุดด้อยเกิดจากไม่มีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ผู้นำขาดคุณธรรมเป็นจุดด้อยทางการเมือง จะขาดการสนับสนุนจากประชาชน

โอกาส ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมือง รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นมากขึ้น การส่งเสริมสนับสนุน และแก้ไขปัญหา ตลอดจนพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งเร่งสร้างระบบภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็ง มีนโยบายการปฏิรูปทางการเมืองของรัฐบาล ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการของท้องถิ่นได้รับการยอมรับมากขึ้น เกิดกระบวนการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของผู้นำในตำบล รวมทั้งประชาชน ช่วยให้การบริหารงานของท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่วยเหลือสังคมมีการพัฒนา ทำให้การบริหารและการบริการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว

อุปสรรค เกิดจากการนักการเมืองไม่รักษาสัจจะ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองไปตามกระแสและเหตุการณ์ทางการเมืองทำให้ขาดจุดยืนทางการเมือง การไม่ดำเนินการตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อประชาชน ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น ไม่ศรัทธานักการเมือง และไม่สนใจกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นช่องทางให้นักการเมืองได้กอบโกยผลประโยชน์

ดังนั้น ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นต้นแบบในระดับประเทศจากอดีตถึงปัจจุบันด้านทาน การให้โอกาสและส่งเสริมการพัฒนาให้แก่จังหวัดนครราชสีมา คือพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ผู้นำการพัฒนา สำหรับนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เป็นต้นแบบด้านความอ่อนโยนตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองกับทุกกลุ่มทางการเมือง ส่วนภาวะผู้นำทางการเมือง นายวัชรพล โทมรศักดิ์ เป็นต้นแบบผู้นำทางการเมือง ด้านความซื่อตรง และความอดทน ปฏิบัติงานในฐานะนักการเมืองที่ซื่อสัตย์และซื่อตรงต่อประชาชนด้วยความอดทนทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและได้รับการเลือกตั้งเพียงหนึ่งเดียวของพรรคชาติพัฒนา และนายวิรัช รัตนเศรษฐ เป็นต้นแบบด้านความเพียร โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ทำให้ครองใจกลุ่มแกนนำทางการเมือง

๒. หลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้นำทางการเมืองในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะเน้นการใช้สิทธิเสรีภาพการแสดงออกทางความคิดอย่างเสรีผู้นำทางการเมืองจะใช้อำนาจความคิดเห็นส่วนบุคคล เป็นเกณฑ์ตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้องหรืออาจเกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนขึ้นอยู่กับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนั้นมีการบูรณาการตามหลักทศพิธราชธรรมมากน้อยแตกต่างกัน

ผู้นำทางการเมืองมีหลักทศพิธราชธรรมประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมืองส่งผลให้เกิดจุดเด่นทางการเมือง ได้รับการยอมรับทางการเมือง แต่ถ้าผู้นำทางการเมืองไม่ให้ความสำคัญหลักทศพิธราชธรรมเป็นส่วนประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ส่งผลให้เกิดจุดด้อยทางการเมือง อาจได้รับการต่อต้านการไม่สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองตามลำดับจนนำไปสู่การต่อต้านหรือคัดค้านกิจกรรมทางการเมือง

ผู้นำทางการเมืองปัจจุบัน เลือกใช้อำนาจและแสดงพฤติกรรมทางการเมืองจากเสียงของประชาชน เสียงสนับสนุนของประชาชนส่วนมากเป็นเกณฑ์ตัดสินใจ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบและวิธีการให้ได้มาซึ่งเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนมาก อาจได้มาโดยวิธีการที่สุจริตหรืออาจได้มาด้วยวิธีการที่ไม่สุจริต ผู้แสดงความคิดเห็นขาดข้อมูล ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเหตุผลตามความเป็นจริงแล้วตัดสินใจ ประชาชนจำนวนน้อยที่สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์นำเสนอข้อคิดเห็นด้วยเหตุด้วยผล ก่อให้เกิดการลงมติของเสียงส่วนมากตามรูปแบบประชาธิปไตยมีข้อบกพร่อง เสียงส่วนน้อยได้รับผลกระทบนำมาสู่ความขัดแย้งในสังคม ดังนั้น การตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนมากเป็นเกณฑ์การตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เป็นได้ทั้งจุดเด่นและจุดด้อยทางการเมือง

การตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนมากเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง การต่อต้านทางการเมืองตามมาเป็นจุดด้อยทางการเมือง ส่วนการใช้เสียงส่วนมากเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จะได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนเป็นจุดเด่นทางการเมือง แต่ยังแฝงความขัดแย้งซ่อนอยู่ ทั้งนี้เพราะประชาชนกลุ่มน้อยไม่ได้รับผลประโยชน์ หรืออาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมโดยการใช้เสียงส่วนใหญ่

ผู้นำทางการเมืองจังหวัดนครราชสีมาใช้อำนาจ ๒ ประการ คือ อธิปไตย ความคิดตนเป็นเกณฑ์ตัดสินใจทางการเมือง โลกาธิปไตย เสียงประชาชนส่วนมากเป็นเกณฑ์ตัดสินใจทางการเมือง เมื่อผู้นำทางการเมืองเลือกใช้อำนาจทั้ง ๒ รูปแบบ เกิดภาวะผู้นำปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์เกิดความไม่แน่นอน ปรับเปลี่ยนได้ทั้งเป็นจุดเด่นและเป็นจุดด้อยทางการเมือง หากผู้นำ

ทางการเมืองเลือกใช้อำนาจแบบธรรมาธิปไตย คือมีการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมมาให้ก็จะเป็น
การใช้อำนาจการตัดสินใจที่สร้างจุดเด่นทางการเมือง และ เมื่อผู้นำทางการเมืองไม่ให้ความสำคัญต่อ
หลักทศพิธราชธรรมประกอบการตัดสินใจ จะเกิดผลเป็นการตัดสินใจที่สร้างจุดด้อยทางการเมือง

การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองด้วยการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรม เป็น จุดเด่น
ทางการเมืองฝ่ายเดียวเพราะว่า หลักทศพิธราชธรรมเป็นธรรมชาติที่ก่อเกิดการสร้างสรรคกิจกรรมที่ดี
ผู้นำทางการเมืองต้องให้ความสำคัญต่อหลักทศพิธราชธรรม นำมาใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจดำเนิน
กิจกรรมทางการเมือง เรียกว่า “ธรรมาธิปไตย” ใช้อำนาจโดยธรรม เหมาะสมต่อผู้นำทางการเมือง
ทั้ง ๔ รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ ๑ อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ใช้อำนาจธรรมประกอบความคิด ผู้นำทาง
การเมืองตัดสินใจเด็ดขาด ตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ลดผลกระทบเชิงลบให้น้อยที่สุด เสริมให้
เกิดการยอมรับ สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง

รูปแบบที่ ๒ พฤติกรรมของผู้นำ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองจากจิตใจที่เป็นธรรม
พร้อมให้สังคมตรวจ เป็นแบบอย่างให้สังคมปฏิบัติตาม สร้างความผาสุกหลังจัดกิจกรรมทางการเมือง
ใช้การตัดสินใจของกลุ่ม ให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็นส่วนรวม ทำงานเป็น
ทีม

รูปแบบที่ ๓ คุณลักษณะของผู้นำมีภาพลักษณ์คนดีมีคุณธรรมนำการเมือง ใช้หลัก
ทศพิธราชธรรมแสดงบุคลิกลักษณะประกอบภาพผู้นำทางการเมืองเป็นต้นแบบสังคม เสริมภาพผู้นำ
คุณธรรมหรือนักการเมืองรุ่นใหม่ต่อต้านทุจริต มุ่งแก้ปัญหาประชาชนลดความขัดแย้งทางการเมือง
สร้างการเปลี่ยนแปลง พัฒนาประชาธิปไตยในครรลองทศพิธราชธรรม ผู้นำทางการเมืองต้องมีความ
ชาญฉลาดในทางการเมือง การเมืองเป็นเรื่องซับซ้อนไม่ใช่เรื่องง่ายๆ เล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองมีมาก
ผู้จะนำคนอื่นจะต้องมีความรู้ความสามารถในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง เริ่มตั้งแต่การมองคนการใช้คน
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน ความสัมพันธ์กับสังคมซึ่งมีกลุ่มต่างๆ และ
ความสัมพันธ์กับผู้นำต่างประเทศ การขาดความรู้ความสามารถในส่วนนี้ย่อมทำให้ความเป็นผู้นำทาง
การเมืองด้อยลง ผู้นำทางการเมืองต้องมีความรู้ความสามารถในระดับหนึ่ง และต้องสามารถใช้คนที่
มีความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญให้เข้ามาทำงาน ผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการบริหาร
ประเทศ ย่อมยากที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้

รูปแบบที่ ๔ สถานการณ์ของผู้นำ ในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าอำนาจเป็นของ
ประชาชน ผู้นำเป็นเพียงบุคคลที่ได้รับเลือกจากประชาชนส่วนใหญ่ให้เข้ามาบริหารประเทศ เพื่อ
ประโยชน์สุขส่วนรวมของประเทศชาติ เมื่อจุดมุ่งหมายคือประโยชน์ส่วนรวมของคนในชาติ ผู้นำที่ดีจึง
ต้องเป็นคนที่มีความดีทั้งคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล สื่อสารโน้มน้าวใจ

คนได้ดี มีจิตสำนึกทำเพื่อส่วนรวม และที่สำคัญต้องแสดงบทบาทของผู้นำได้อย่างถูกกาลเทศะด้วย เพราะผู้นำทางการเมืองคือ บุคคลที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ เป็นบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมาก

การใช้อำนาจตามรูปแบบประชาธิปไตยด้วยหลักทศพิธราชธรรมเพื่อให้เกิดการตัดสินใจทางการเมืองที่ดีมีธรรมะเป็นตัวตั้งส่งเสริมคุณภาพของประชาธิปไตยให้มีความสมบูรณ์ ดังนั้น การใช้อำนาจตามหลักธรรมาธิปไตยจึงเหมาะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาให้มีจุดเด่น เกิดการเมืองรูปแบบใหม่ ได้ผู้นำทางการเมืองใช้หลักทศพิธราชธรรม ตามวิถีประชาธิปไตย ผู้นำใช้หลักทศพิธราชธรรมกับวิธีการประชาธิปไตย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในนครราชสีมา และพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา

ผู้นำทางการเมืองสามารถเลือกใช้หลักทศพิธราชธรรมให้เหมาะกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และธรรมที่ต้องมีทุกครั้งก่อนดำเนินกิจกรรมทางการเมือง คือ สติกับปัญญา เพราะจะกำจัดความลุ่มหลงในอำนาจทางการเมือง ความลุ่มหลงเป็นจุดเริ่มต้นของผู้นำทั้ง ๔ รูปแบบเกิดความผิดพลาดเมื่อใช้อำนาจ แสดงพฤติกรรม มีคุณลักษณะนักการเมืองที่ประชาชนไม่ต้องการ ส่งผลให้เกิดสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมือง สติกับปัญญาช่วยให้นักการเมืองมีหลักทศพิธราชธรรมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หลักทศพิธราชธรรมมี ๑๐ ข้อเหมาะสมกับรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น รูปแบบผู้นำมีอำนาจทางการเมืองเลือกใช้ทศพิธราชธรรมร่วมกับการใช้อำนาจ ผลที่เกิดขึ้นหลังใช้อำนาจทางการเมือง ประชาชนรักและศรัทธาต่อผู้นำทางการเมือง เป็นต้น

๓. นำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยสำหรับส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ บูรณาการกับการแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง มีแนวทางปฏิบัติตามพอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

การบูรณาการหลักทาน การให้ การให้อภัยทานกับการแก้ปัญหาคความขัดแย้งทางการเมือง บูรณาการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองได้อย่างไรนั้นเบื้องต้นเลยในฐานะที่เป็นชาวพุทธหรือเป็นผู้ที่ยอมรับนับถือและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาจำคำว่า ขึ้นชื่อว่าผู้ให้ ย่อมเป็นที่รัก หรือผู้ให้ย่อมได้รับการให้ตอบ ดังนั้น ขึ้นชื่อว่า การให้ ผู้ที่รับจะพึงพอใจและก็ประทับใจ ซึ่งการให้ในที่นี้ คือการเสียสละ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เสียสละอำนาจส่วนตนเพื่ออำนาจส่วนรวม เสียสละอุดมการณ์ความคิดส่วนตนเพื่อรับฟังความคิดเห็นส่วนรวม ตลอดทั้งการเสียสละสิ่งที่เป็นทรัพย์สมบัติให้กับคนที่เห็นสมควร ในเชิงการเมืองการให้ทาน ก็คือการเสียสละแบ่งปันซึ่งผู้ให้ในที่นี้ก็คือนักการเมือง ถ้าตามระบบแล้วนักการเมืองก็คือชนชั้นนำ

หรือเป็นชนชั้นปกครองทำหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองหรือเกิดความสมบูรณ์แบบในทุกมิติ

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านการให้ทานคือ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติพัฒนา,อดีตรองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลของดร.ทักษิณ ชินวัตร, อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย, และอดีตรัฐมนตรีว่าการหลายกระทรวง

การบูรณาการหลักศีล คือความประพฤติที่ดีงาม ทั้ง กาย วาจา และใจ ให้ปราศจากโทษ ทั้งในการปกครอง อันได้แก่ จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง สรรวมกายและวาจา เคารพกฎกติกา ปฏิบัติตามระเบียบ เป็นต้นแบบความดีงามให้ประชาชนเคารพนับถือ

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านการมีศีล การประพฤติที่ดีงามคือ นายประเสริฐ จันทรรวงทอง เลขาธิการพรรคเพื่อไทย, อดีตรองโฆษกพรรคเพื่อไทย , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคเพื่อไทย และอดีตรัฐมนตรีจังหวัดนครราชสีมา

การบูรณาการหลักปริจจาคะ การบริจาค ได้แก่การจัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการเสียสละ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านการบริจาคคือ นายชุมนธ์ ศิริชัยศิริ โสภค สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เขตอำเภอวังน้ำเขียว

การบูรณาการหลักอาชชวะ คือความซื่อตรงได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน ไม่ทรยศมติพรรคการเมือง

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านความซื่อตรงคือ นายวัชรพล โตมรศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ ๒ พรรคชาติพัฒนา

การบูรณาการหลักมัททวะ ความอ่อนโยน ได้แก่ การดำเนินตามนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยอัธยาศัยไมเย่อหยิ่ง มีความสง่างาม ความอ่อนโยน กิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ได้ความรักภักดีจากประชาชน

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านความอ่อนโยนคือ นายวัชรพล โตมรศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ ๒ พรรคชาติพัฒนา

การบูรณาการหลักตปะ ความเพียร ได้แก่ จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความระมัดระวังมิให้กิเลสตัณหาครอบงำ ไม่ยอมหลงไหลหมกมุ่นในประโยชน์ตนจนขาดความสง่างาม มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านความเพียรคือ นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และกรรมการบริหารพรรคพลังประชารัฐ จังหวัดนครราชสีมา

การบูรณาการหลักอักษะ ความไม่โกรธ ได้แก่ จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่ลุอำนาจความโกรธ ไม่กริ้วกราด กระทำการต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม กระทำการต่าง ๆ ด้วยจิตราบเรียบและมีเมตตา

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านความไม่โกรธคือ นายสุรวุฒิ เชิดชัย นายกเทศมนตรีเทศบาลนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

การบูรณาการหลักอักษะ ความไม่เบียดเบียน ได้แก่ จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่บีบบังคับประชาชน ไม่ขูดรีดภาษี ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาญาประชาชน เพราะอาชญากรรมหรือความเห็นต่างทางการเมือง

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านความไม่เบียดเบียนคือ นายจำเริญ เปล้ากระโทก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

การบูรณาการหลักขันติ ความอดทน คือ การมีความอดทนต่อสิ่งทั้งปวง จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความอดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงใดก็ไม่ท้อถอย ไม่ละทิ้งงานให้ประชาชนหรือรัฐเสียผลประโยชน์

นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านความอดทนคือ นางวนิษา พรสันเทียะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

การบูรณาการหลักอักษะ ความเที่ยงธรรม ได้แก่ นครราชสีมา จัดทำนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองไม่คลาดจากธรรม วางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรม ไม่แอนเอียงเพราะลาภสักการะ ต้องมั่นในธรรม มีความเที่ยงธรรม มีความยุติธรรม และมีนิติธรรม พร้อมยอมรับการตรวจความสุจริตเที่ยงธรรมทางการเมือง

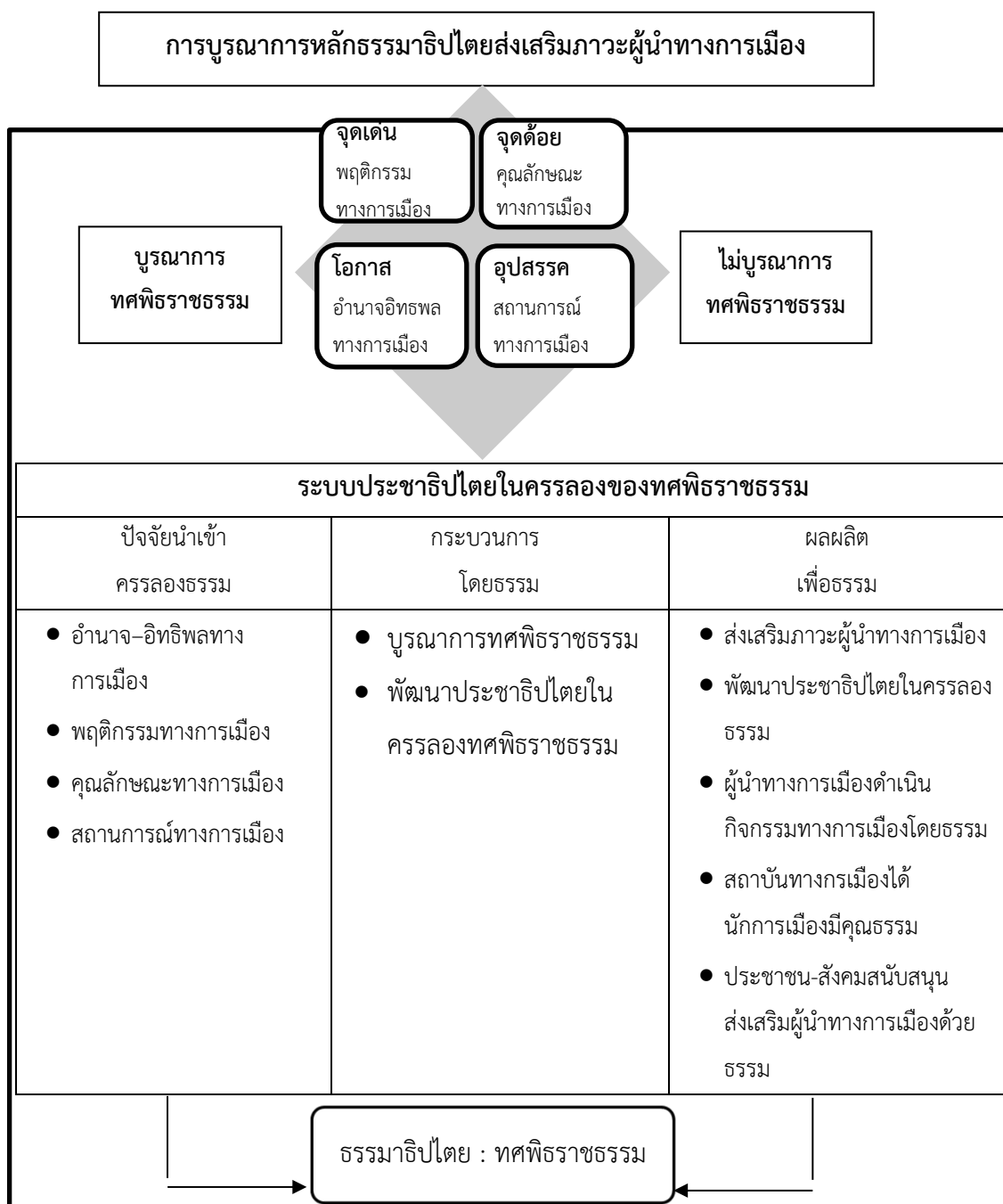
นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นต้นแบบด้านความเที่ยงธรรมคือ นายชวาล พัฒนกำชัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เขตอำเภอขามสะแกแสง

ผู้นำทางการเมืองใช้สติปัญญาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตความไม่เบียดเบียนผู้อื่น ใช้เสรีภาพไม่กระเสีรีภาพผู้อื่น ทศพิชราชธรรมช่วยเสริมระบบประชาธิปไตยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ประชาธิปไตย จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อำนาจความคิดของตนและเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน มาเป็นเกณฑ์ตัดสินในการดำเนินกิจกรรมใดๆของรัฐ แต่ปัญหาประชาชนส่วนมาก ตกอยู่ภายใต้อำนาจกิเลสอภิชยาที่ซ่อนอยู่ในตัวนักการเมืองไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ชัดเจนก่อนการตัดสินใจ

ใดๆ ทางการเมืองส่งผลให้ ประชาธิปไตยเกิดความขัดแย้งและความวุ่นวายทางการเมือง การนำ ทศพิธราชธรรมมาใช้ประกอบการใช้สิทธิเสรีภาพ การเสนอความคิดเห็น ความรู้สึก แสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานที่แตกต่างและยอมรับเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ทศพิธราชธรรมเป็น ธรรมชาติที่สร้างสรรค์ให้ บุคคลมีสติปัญญา กำจัดอคติทางการเมืองเกิดเป็น ผู้นำทางการเมืองที่ทรง ไว้ซึ่งทศพิธราชธรรมจึงช่วยพัฒนาประชาธิปไตยให้มีคุณภาพขึ้น เป็นระบอบประชาธิปไตยใน ครรลองธรรมคือการให้ความสำคัญกับทศพิธราชธรรมมากกว่าการใช้อำนาจเสียงส่วนมากดำเนิน กิจกรรมปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้ธรรมควบคู่กับการใช้สิทธิเสรีภาพซึ่งไม่ลุกลาม ไปเบียดเบียน ผู้ใช้ สิทธิเสรีภาพอื่นๆในสังคม ธรรมาธิปไตยส่งเสริมให้การพัฒนาประชาธิปไตยสู่ประชาธิปไตยในครรลอง ธรรมจึงช่วยสร้างสังคมให้สงบสุขและสร้างสรรค์

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย การศึกษาแนวการบูรณาการหลัก ธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาได้ศึกษาโดย อาศัยแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำของ ยุคัล (Yukl) คือรูปแบบการศึกษาภาวะผู้นำ ๔ แบบ คือ อำนาจ อิทธิพลของผู้นำ พฤติกรรมของผู้นำ คุณลักษณะของผู้นำ และสถานการณ์ของผู้นำ โดยใช้หลัก ธรรมาธิปไตย คือ หลักทศพระราชาธรรม ได้แก่ ๑. ทาน ๒. ศีล ๓. ปริจาคะ ๔. อาชวะ ๕. มัทวะ ๖. ตปะ ๗. อักโกธะ ๘. อวิหิงสา ๙. ขนติ ๑๐. อวิโรธนะ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้ ข้อมูลสำคัญ การสำรวจภาคสนาม และการสนทนากลุ่มเฉพาะการวิจัยเรื่อง“การบูรณาการหลัก ธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” และผล การสนทนากลุ่มเฉพาะส่วนมากยืนยันตามองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย มีบางท่านเห็นควรเพิ่มเติม บางประเด็น ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ตามแผนภาพที่ ๔.๒๕ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๒๐ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย รากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีคุณภาพ ต้องหาข้อบกพร่องของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเสริมหลักธรรมเข้าสู่กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ใช้สิทธิเสรีภาพ แสดงออกซึ่ง

การเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยใช้อำนาจควบคุมกับหลักธรรมตามกระบวนการประชาธิปไตย อย่างเสมอภาคอิสระและทั่วถึงในการให้ได้มาซึ่งตัวแทนหรือนักการเมืองไปปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง แทนประชาชน อีกทั้งประชาชนมีอำนาจควบคุมหลักธรรมตรวจสอบนักการเมืองในการคัดค้านหรือ สนับสนุนเมื่อเข้าไปทำหน้าที่บริหารกิจการบ้านเมือง หากประชาชนเห็นว่า ไม่ได้บริหารกิจการ บ้านเมืองในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เช่น มีพฤติกรรมการทุจริต แสวงหาผลประโยชน์ ทับซ้อนจนร่ำรวยผิดปกติ เป็นต้น ประชาชนจะแสดงอำนาจคัดค้านกดดันตามวิถีประชาธิปไตย

การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตย เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองนั้น จำเป็นอย่างยิ่ง ที่นักการเมืองจะต้องใส่ใจ ใช้สติปัญญา เรียนรู้หรือทำความเข้าใจ ให้เห็นความสำคัญว่า หลัก ธรรมาธิปไตยตามหลักทศพิธราชธรรมนั้น มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะส่งเสริมให้ภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองนั้นมีความโดดเด่นเป็นที่ยอมรับและยืนอยู่ในหัวใจของประชาชนซึ่งสิ่งที่จำเป็นยิ่งนั้นก็คือ การทำกิจกรรมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์หาเสียงการกำหนดนโยบายการประพฤติปฏิบัติ หรือการนำนโยบายไปปฏิบัติ การเลือกตั้ง การบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนถึงการแก้ปัญหาความ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม ทุกอย่างล้วนแล้วจะต้องบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมมาเป็นแกนกลางใน การกระทำหรืองดเว้นการกระทำต่างๆ ซึ่งถ้าหากว่าใช้ทศพิธราชธรรมเป็นแกนกลางในการพิจารณา วิจารณ์ให้รอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจกระทำใดๆ ลงไปนั้น ก็จะทำให้ให้นักการเมืองหรือผู้มีอำนาจ ในการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับเกิดความเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับ สิ่งเหล่านี้ก็จะจะเป็นสิ่งที่นำมาสู่ซึ่ง การส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองได้อย่างดีโดยปริยายและก็มีความมั่นคงสังคมยอมรับและก็จะมีการสืบเนื่องตามลำดับไป

การพัฒนาประชาธิปไตยจึงเริ่มต้นจากประชาชนใช้หลักทศพิธราชธรรมแสดงเสรีภาพ ไม่ ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและความ มั่นคงของประเทศชาติ ประชาชนได้รับโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและคุณค่าต่างๆ ของสังคมที่มีอยู่จำกัด อย่างเท่าเทียมกัน ใช้หลักทศพิธราชธรรมสร้างการมีส่วนร่วมใช้ทรัพยากร ไม่ถูกกีดกันด้วยสาเหตุ แห่งความแตกต่างทางชั้นวรรณะทางสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือด้วยสาเหตุอื่นผู้นำทางการเมืองไม่สามารถใช้อิทธิพลอยู่เหนือกฎหมาย หรือเหนือกว่าประชาชน คนอื่นๆ ได้ และประชาธิปไตยที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เคารพในหลักการเสียงข้างมาก ควบคู่ไปกับการ เคารพในเสียงข้างน้อย เน้นผลการตัดสินใจแตกต่าง แต่สร้างการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เพราะประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ ดูที่ประชาชนมีหลักทศพิธราชธรรมอยู่ในใจ บูรณา การใช้หลักทศพิธราชธรรมกับกิจกรรมการเมืองต่างๆ ประกอบด้วย ๕ ประการ คือ ๑.การออกเสียง เลือกตั้ง เลือกตัวแทนที่มีหลักธรรมประกอบ ๒.การรณรงค์หาเสียง ชูนโยบายที่ปฏิบัติได้จริง รักษา สัจจะ ๓.การแสดงผลพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเป็นเอกเทศต่อปัญหาทางการเมืองและสังคม ใช้

เอกเทศมีเอกลักษณ์คนดีมีการบูรณาการหลักธรรม ๔. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มการเมือง พรรคการเมือง ชุมชนบูรณาการหลักธรรม ๕. ด่วนกิจกรรมที่ใช้ความรุนแรง และอาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ให้เกิดเป็นการเมืองเชิงสร้างสรรค์ เลือกตั้งคนดีมีศีลธรรมเป็นแบบอย่างผู้นำที่ดีเข้าสู่สภาหรือทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการเมืองระดับต่างๆ นำปัญหาความต้องการ ความขัดแย้งในสังคมมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สร้างสันติสุข

การแนะนำการตรวจสอบเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้นำทางการเมืองมีการใช้อำนาจมา ประกอบการจัดกิจกรรมทางการเมือง เกิดเป็นผู้นำทางการเมืองที่ใช้อำนาจเชิงคุณธรรมปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนพฤติกรรมของผู้นำสร้างการยอมรับในหมู่สมาชิก กลุ่มการเมือง, พรรคการเมืองและประชาชนลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ปรากฏชัด ประชาชนจดจำการเป็นผู้นำทางการเมืองบ่งบอกถึงภาพลักษณ์เป็นนักการเมืองที่ดีมีหลักธรรมสามารถวัดภาวะผู้นำทางการเมืองได้จากหลักทศพิธราชธรรม

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดผู้นำทางการเมืองที่เปี่ยมด้วยการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมกับกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นแบบดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้มีความสำคัญกับหลักทศพิธราชธรรม ระบุหลักธรรมในกติกาประชาธิปไตยนำหลักทศพิธราชธรรมมาพัฒนาการเมือง พัฒนาสถาบันการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ทศพิธราชธรรมนำการเมืองเกิดเป็นระบอบประชาธิปไตยในครรลองธรรมกับการใช้อำนาจทั้ง ๓ ได้เหมาะสมต่อการพัฒนาการเมืองของไทย รูปแบบภาวะผู้นำธรรมาธิปไตย ผู้นำทางการเมืองต้องปฏิบัติใน ๔ รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ ๑ อำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ใช้อำนาจทศพิธราชธรรมประกอบความคิดผู้นำทางการเมืองตัดสินใจเด็ดขาดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ลดผลกระทบเชิงลบให้น้อยที่สุด เสริมให้การยอมรับ สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการนำปฏิบัติกิจกรรมทางการเมือง

รูปแบบที่ ๒ พฤติกรรมของผู้นำ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองจากใจที่มีทศพิธราชธรรมพร้อมให้สังคมตรวจสอบ ส่งเสริมให้สังคมปฏิบัติตามต้นแบบผู้นำทางการเมืองเกิดความสุหลังจัดกิจกรรมทางการเมือง

รูปแบบที่ ๓ คุณลักษณะของผู้นำมีภาพลักษณ์คนดีมีการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรม นำการเมือง ใช้ทศพิธราชธรรมประกอบภาพผู้นำทางการเมืองเป็นต้นแบบสังคม ส่งเสริมภาพภาวะผู้นำบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมหรือนักการเมืองรุ่นใหม่ ต่อต้านทุจริต มุ่งแก้ปัญหาประชาชนลดความขัดแย้งทางการเมือง สร้างการเปลี่ยนแปลงพัฒนาประชาธิปไตยในสายตาประชาชน

รูปแบบที่ ๔ สถานการณ์ของผู้นำ เลือกผู้นำทางการเมืองที่มีการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมเหมาะสมต่อสถานการณ์ทางการเมือง ส่งเสริมการแก้ปัญหาให้เกิดการตอบสนองความต้องการของสังคม ธรรมาธิปไตยตามหลักทศพิธราชธรรม คุณธรรมนำการเมือง เกิดจากกิจกรรมการเมืองให้มีความสำคัญต่อหลักธรรม ระบุใช้หลักทศพิธราชธรรมในกติกาประชาธิปไตย ใช้หลักทศพิธราชธรรม พัฒนาการเมืองไทย หลักทศพิธราชธรรมร่วมพัฒนาสถาบันการเมืองไทย ประชาชนใช้หลักทศพิธราชธรรมนำการเมือง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ นักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์นักวิชาการ ประชาชนที่เป็นฐานเสียงของนักการเมือง นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๒๕ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๓ รูปหรือคน เพื่ออธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผลจากการศึกษาสรุปได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

๑) จุดเด่นภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมือง ปฏิบัติงานเพื่อประชาชน ผู้นำทางการเมืองต้องมีการส่งเสริมภาวะผู้นำโดยเริ่มต้นจากผู้เสียสละทุกอย่างเข้ามาอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน เมื่อผู้นำเข้ามาสู่ตำแหน่งแล้วสถานะความเป็นผู้นำย่อมกลายเป็นที่คาดหวังของประชาชนผู้เลือกผู้นำเข้ามาทำงานรับใช้ประชาชน ต้องรู้จักสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค เป็นผู้มีความเข้มแข็งกล้าหาญ เสียสละ อดทน ว่องไว ต่อปัญหาตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้า ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดยืดหยุ่น ขยันหมั่นเพียร มีความ

วิริยะอุตสาหะ มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ไม่โกหกหลอกลวงประชาชน ให้สัญญากับประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำให้ได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน และที่สำคัญต้องยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาลและความเป็นธรรม ตระหนักในสิทธิคิดอย่างสร้างสรรค์อิสระ และไม่ละทิ้งความเป็นพี่เป็นน้อง รักความยุติธรรม เคารพกฎกติกา เคารพศักดิ์ความเป็นมนุษย์ อีกทั้งผู้นำต้องรักษาสัจจะประกาศนโยบาย นำนโยบายมาปฏิบัติ อีกทั้งนโยบายที่นักการเมืองสร้างขึ้นให้มีความสุขแก้ปัญหาประชาชน สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมไทย

๒) จุดด้อยภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีภาพนักการเมืองขาดความเป็นธรรมเข้าสู่อำนาจทางการเมือง นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองเพื่อกำจัดคู่แข่งทางการเมืองรวมถึงการใช้อำนาจทางการเงิน ในการซื้อสิทธิขายเสียง ใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำความเป็นเครือข่ายเชิงเครือข่ายเพื่อรวบรวมเสียงสนับสนุนทางการเมืองนำไปสู่การทุจริตทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งขัดต่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ภาพการแข่งขันทางการเมืองยังมีการมุ่งประโยชน์ มุ่งชัยชนะเพื่อให้ได้อำนาจ ด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ไม่ให้ความสำคัญว่าจะถูกต้องตามหลักธรรมหรือไม่ ยังมีการทุจริต คอร์รัปชั่น อีกทั้งไม่มีระบบการตรวจสอบที่อิสระและมีประสิทธิภาพ การแข่งขันโดยมุ่งตำแหน่งเป็นสำคัญ จึงเป็นการแข่งขันที่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสียงหรือวิธีอื่นซึ่งก็ยังเป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคในการทำงานการเมืองของนักการเมือง

๓) โอกาสภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการลดจุดด้อยโดยส่งเสริมด้านคุณธรรมผู้นำทางการเมืองให้แสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมให้มากขึ้นเป็นต้นแบบสังคม นำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง ทำให้สังคมปฏิบัติตาม สร้างความสุขหลังจัดกิจกรรมทางการเมือง มีการสร้างภาพผู้นำในสายตาประชาชน มีการแก้ปัญหาให้เกิดการตอบสนองความต้องการสังคม ให้ความสำคัญการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นักการเมืองมีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ต้องมีความเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาสู่การพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น ลักษณะนักการเมืองจึงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนของความทันสมัยในทุกด้านอาทิ ด้านการบริหารจัดการ ด้านนโยบาย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการพัฒนาท้องถิ่น

๔) อุปสรรคภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา บริหารงานได้ยากส่งผลให้พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มทุนเพราะขาดอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนพรรคการเมืองกลายเป็นกลุ่มทางการเมืองเฉพาะกิจที่มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองโดยมีวิธีการเข้าสู่อำนาจคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้การทุจริตเลือกตั้ง การใช้อำนาจ

และระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในระบบการเมือง จะเห็นได้ว่านักการเมืองที่อยู่ในอำนาจจะมีอิทธิพลสูง และใช้อำนาจของตนในการโยกย้ายข้าราชการอย่างไม่เป็นธรรมโดยอ้างความเหมาะสม การกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจากสถาบันการเมืองสู่การเมืองในระดับท้องถิ่นยังขาดการดำเนินการและเป็นอุปสรรคต่อตัวผู้นำทางการเมืองทั้งนี้เพราะผู้นำทางการเมืองทุกระดับจะต้องได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองผู้มีอำนาจในพรรคการเมืองส่งผลให้การกระจายอำนาจต่างๆ เป็นไปด้วยความยากลำบากและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การผูกขาดการใช้อำนาจที่ไม่ส่งเสริมประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง จึงสร้างผลเสียต่อสังคมโดยรวม

๕.๑.๒ หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ใช้หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ได้แก่

๑) ทาน การเสียสละ แบ่งปันความสุข นักการเมืองเป็นต้นแบบของการเสียสละเพื่อส่วนรวม นอกจากสมาชิกในกลุ่มจะให้การสนับสนุนแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้นักการเมืองสามารถครองใจประชาชนได้ นำไปสู่ความรัก ความสมัครสมานสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้ง ใช้คุณธรรมนำการเมือง พัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ออกแบบมาให้ประชาชนมีอำนาจกระทำหรืองดเว้นการกระทำกิจกรรมทางการเมือง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒) ศีล ผู้นำทางการเมืองสามารถประยุกต์เสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมือง ช่วยให้ นักการเมืองเพิ่มการยอมรับของประชาชนในทางการเมืองมากขึ้น ทั้งนี้เพราะ นักการเมืองอาจไม่ได้ รับการยอมรับในฐานะฝ่ายตรงข้ามแต่เมื่อมีศีลจะได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้นในฐานะที่เป็นบุคคลต้นแบบนักการเมืองที่โปร่งใสสุจริตไม่เบียดเบียนประชาชนเป็นที่ยอมรับของและฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง นำมาสู่การสร้างความสุขในทางการเมืองแสดงถึงการมีภาวะผู้นำทางการเมืองที่ยึดคุณธรรมเป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

๓) ปริจาคะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองแบ่งปันบริจาคตริพย์และเสียสละ เป็นต้นแบบจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ยอมเสียสละอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแม้ว่าผลประโยชน์ที่เสียสละไปนั้นเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือ กลุ่มทางการเมืองของตน อีกทั้งยังเสียสละเวลาที่เป็นส่วนตัวเพื่อพบปะค้นหาปัญหาความต้องการของประชาชนนำมาจัดทำนโยบายแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้การจัดกิจกรรมทางการเมืองเน้นการเสียสละเพื่อให้สังคมสงบสุข

๔) อาชวะ การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองอาชีวะนักการเมืองจะต้องแสดงพฤติกรรมทางการเมืองซื่อตรงและสุจริต ต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง การสร้างภาพทางการเมือง ผ่าน

นโยบาย การหาเสียงสัญญาประชาชนต้องมีการปฏิบัติตามภารกิจด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ ภายใต้คติชื่อกินไม่หมดคคกินไม่นานเพื่อให้ประชาชนได้สนับสนุนการทำกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพราะการหาเสียงจะถูกรวบรวมไว้และตรวจสอบหลังการเลือกตั้ง การกล่าวอ้างไม่สามารถจะแก้ปัญหาให้กับพรรคการเมืองได้แต่จะถูกโต้ตอบกลับด้วยการไม่สนับสนุนเช่นเดียวกันหากนักการเมืองมีความซื่อตรงซื่อสัตย์สุจริตดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จแต่กระทำด้วยความเพียรพยายามแล้วมีการนำเสนอประชาชนอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

๕) มัทหะ ผู้นำทางการเมืองมีความโอบอ้อมอารี แสดงพฤติกรรมทางการเมืองต้องมีความอ่อนน้อมอ่อนโยนไม่หยิ่งเหี้ยดหยามกระด้างกลางทำตัวมีอิทธิพลเหนือประชาชนหรือกลุ่มนักการเมืองท่านอื่น อีกทั้งสามารถรับรู้การเข้าใจสภาพความเป็นจริงของความแตกต่างปัญหาทางการเมือง เป็นแกนประสานความเชื่อมโยงประชาชน กลุ่มการเมือง แสดงอารมณ์ต่อสาธารณชนในขอบเขตที่เหมาะสม เป็นต้นแบบนักการเมืองคุณธรรม รับผิดชอบต่อประชาชนทั้งก่อนเลือกตั้งและหลังเลือกตั้งด้วยความอ่อนน้อมเข้มแข็งสง่างาม

๖) ตปะ เป็นการส่งเสริมผู้นำทางการเมืองให้มีการพัฒนาจิตใจ สามารถทนต่อกิเลสที่เกิดขึ้นหลังจากได้เข้าสู่อำนาจทางการเมืองรู้จักข่มใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจกิเลส ผลประโยชน์ที่ตนและพวกพ้องจะได้รับ หากแต่ต้องการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม จิตเป็นกุศลเพียรพยายาม จิต พัฒนาจิตต่อเนื่องเพื่อให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ และแสดงพฤติกรรมการใช้ชีวิตตามปกติ มีความมุ่งมั่นที่จะทำกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลชุมชนและสังคม ลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคม ปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบของการทำกิจกรรมทางการเมือง ใช้คุณธรรมนำกิจกรรมทางการเมือง นำไปสู่การพัฒนาสมาชิกทางการเมืองโดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ สร้างระบบการเมืองคุณธรรม

๗) อักโกระ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองการให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น เพราะผู้นำทางการเมืองที่ไม่สามารถควบคุมความโกรธได้จะถูกนำมา โจมตีหรือ ล้อเลียนทางการเมือง แต่เมื่อ ผู้นำทางการเมืองสามารถควบคุมความโกรธได้ จะสามารถใช้สติปัญญารวบรวมข้อมูลเหตุผลความขัดแย้งความเชื่อมโยงแนวทางแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบ มาใช้ในกิจกรรมทางการเมือง โดยวิธีการทางการเมืองแบบสันติการอยู่ร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือพัฒนากิจกรรมทางการเมืองที่ทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานความแตกต่างทางการเมือง ทั้งนี้เพราะอาศัยผู้นำที่เป็นต้นแบบของการใช้ปัญญาแทนการใช้อารมณ์ความรู้สึกใช้อำนาจแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

๘) อวิหิงสา ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองไม่เอาัดเอาเปรียบไม่เบียดเบียน การแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง งดเว้นการทำกิจกรรมเชิงกตสีบิบบัันให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือบังคับให้เกิดการยอมรับในอำนาจทางการเมือง แต่ใช้ความเมตตากรุณาต่อประชาชนรวมถึงผู้มีส่วนร่วมในทางการเมืองเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการทำกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองเน้นการเสียสละและความมีเมตตาป้องกันปัญหาการกระทำเชิงทุจริตที่เปิดโอกาสให้เกิดการเบียดเบียนและเอาัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและเป็นต้นแบบในทางการเมือง ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและเป็นต้นแบบในทางการเมืองของความซื่อสัตย์เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๙) ขันติ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความอดทน พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความร่วมมือทางการเมืองใช้สติและปัญญาความอดทน ร่วมมือกับหลายภาคส่วนในการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมทั้งนี้การเมืองนอกจากจะเผชิญกับปัญหาเยอะแล้วยังมีความอดทนต่อการพัฒนาตนเองให้เกิดการมีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง และเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความมุ่งมั่นและอดทน

๑๐) อวิโรธนะ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองมีความเที่ยงธรรม ไม่มีความพิรุศนักการเมืองต้องวางตน เป็นหลัก หนักแน่นในธรรมคทงท่ไม่มีความเอนเอียงด้วยอคติ ๔ ประชาชนจะสนับสนุนนักการเมืองสร้างคามยุติธรรมร่วมขับเคลื่อ่น การใช้อำนาจทางการเมืองให้เกิดคามยุติธรรมทางการเมืองโดยมีการปรับแก้รัฐธรรมนูญเขียนกติกาสร้างคามยุติธรรมและจัดกิจกรรมส่งเสริม การมีคุณธรรมของนักการเมืองให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงคุณธรรมมากขึ้นเพื่อส่งเสริมและปฏิรูประบบการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เป็นการเมืองแบบธรรมาธิปไตย

๕.๑.๓ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา นำสู่การปฏิบัติดังนี้

๑) ด้านอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ผู้นำทางการเมืองประชาธิปไตยรูปแบบใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมือง แสดงภาวะผู้นำทางการเมืองยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดท้านโยบาย การแสดงความคิดเห็นในฐานะผู้แทนประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำทางการเมืองผ่านการทำกิจกรรมทางการเมือง การรณรงค์หาเสียง การออกเสียงเลือกตั้ง ใช้คุณธรรมนำการเมือง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิง

คุณธรรมค้ำถึงผลประโยชน์ของประชาชนและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับชุมชน รับฟังปัญหาความต้องการของประชาชน

๒) ด้านพฤติกรรมของผู้นำ ผู้นำทางการเมืองมีรูปแบบพฤติกรรมผู้นำแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น มุ่งงานจัดทำแผนงาน นโยบายเพื่อให้ประชาชนส่วนมากและประชาชนส่วนน้อยได้รับผลประโยชน์ลดผลกระทบให้ได้น้อยที่สุด มุ่งสร้างผลงานทางการเมือง นำธรรมผสมผสานกับการทำกิจกรรมทางการเมืองโดยเริ่มต้นจากการนำหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้กับการทำกิจกรรมทางการเมือง แสดงความคิดเห็นในฐานะผู้แทนประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความอดทน เมื่อผู้นำทางการเมืองปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนไม่เอารอดเอาเปรียบประชาชน ประชาชนก็จะสนับสนุนซึ่งส่งผลให้นักการเมืองได้รับการเลือกตั้งต่อไป

๓) ด้านคุณลักษณะของผู้นำ ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง เชื่อมั่นในบุคคลและทีมงาน ไม่นั่นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยทู่เม มีอหยาศัยไม่เยอหยิ่ง มีความสง่างาม ความอ่อนโยน กิริยาสุภาพนุ่มนวล สාරวมกายและวาจา เคารพกฎกติกา ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด เป็นต้นแบบความดีงามให้ประชาชนเคารพนับถือ ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยการเสียสละ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๔) ด้านสถานการณ์ของผู้นำ ผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องรู้จักคน รู้จักคิด รู้จักงาน และรู้จักพัฒนาวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางการเมืองนอกจากรู้จักคิด รู้จักพันธกิจที่ต้องรับผิดชอบแล้ว ยังต้องยอมรับความเห็นต่าง จะต้องรู้จักการประนีประนอม การตัดสินใจด้วยทักษะและความรอบคอบ มีความชำนาญในการบริหารท้องถิ่นในพื้นที่ที่รับผิดชอบ มุ่งประโยชน์สาธารณะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้นำทางการเมืองจะต้องเสริมภาวะความเป็นผู้นำให้ปรากฏแก่สายตาประชาชน ใช้สถานการณ์ทางการเมืองเป็นตัวสร้างความผู้นำเป็นผู้นำทางการเมือง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๑) จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมืองด้วยความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เริ่มต้นจากผู้เสียสละเข้ามาอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาลและความเป็นธรรม ๒) โอกาส เป็นการลดจุดด้อยโดย

ส่งเสริมด้านคุณธรรมผู้นำทางการเมืองให้แสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมให้มากขึ้นเป็นต้นแบบสังคม นำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง สอดคล้องกับ **ลืบทิต วุฒิชชาติ** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำด้านการเลือกตั้งกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กร แนวธรรมาภิบาลอัจฉริยะเพื่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย ที่มีเสถียรภาพในอนาคตของประเทศไทย : ศึกษากรณี คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.)” ผลการวิจัยพบว่า กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของไทย มีสถานะที่ได้รับความนิยมนับถือและเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางสามารถใช้อำนาจในการควบคุมดำเนินการเลือกตั้งได้อย่างเคร่งครัด และศักดิ์สิทธิ์ ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง เพราะการอำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบ มีมาตรการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยมีเสถียรภาพที่ยั่งยืนของประเทศไทย ในอนาคต^๑ และสอดคล้องกับ **พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปณฺโญ)** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ เป็นการที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ ซึ่งมีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกการใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่สูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ ร่วมใจกันดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำแนวพุทธจะเป็นผู้มีหลักธรรมในการเป็นผู้นำ เช่น หลักในการครองตน ด้วยหลักพรหมวิหาร และครองงานด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี^๒ และยังสอดคล้องกับ **อนุภูมิ ไชวเกษม** ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการนำหลักทศพิธราชธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้นำควรประพฤติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับประชาชนโดยทั่วไป การเสียสละเพื่อส่วนในการรับภาระปฏิบัติดำเนินงานของประชาชน หมู่คณะด้วยการเสียสละอย่างแท้จริง และมีใจกว้างขวางเพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์ มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ต่องานต่อบุคคลอื่นมีความรักดีต่อประเทศชาติและตั้งอยู่ในสุจริตธรรม มีความอ่อนโยนซึ่งกันและกัน ความ

^๑ ลืบทิต วุฒิชชาติ, “ภาวะผู้นำด้านการเลือกตั้งกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กร แนวธรรมาภิบาลอัจฉริยะเพื่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย ที่มีเสถียรภาพในอนาคตของประเทศไทย : ศึกษากรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.)”, **วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๑๒๑-๑๓๐.

^๒ พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปณฺโญ), “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระธรรมภาณพิลาส (อดุลย์ อมโร)”, **วารสารวิจัยวิชาการ**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒) : ๒๕-๓๘.

ไม่หลงหมกมุ่นในลาภ ยศ สรรเสริญ ไม่โกรธกับสิ่งยั่วยุกับสิ่งรอบข้าง ควรมีความเมตตา รักและปรารถนาดีต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน ไม่เบียดเบียน มีความกรุณาช่วยเหลือให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานทำงานอย่างมีความสุข มีใจที่เข้มแข็งต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้ บรรลุเป้าหมาย ดำรงรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม^๓

สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๑) จุดด้อย นักการเมืองขาดความเป็นธรรมเข้าสู่อำนาจทางการเมือง นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองเพื่อกำจัดคู่แข่งทางการเมืองรวมถึงการใช้อำนาจทางการเงิน ในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ใช้อิทธิพลความเป็นผู้นำความเป็นเครือข่ายเชิงเครือข่ายเพื่อรวบรวมเสียงสนับสนุนทางการเมืองนำไปสู่การทุจริตทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งขัดต่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ๒) อุปสรรคบริหารงานได้ยากส่งผลให้พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มทุนเพราะขาดอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนพรรคการเมืองกลายเป็นกลุ่มทางการเมืองเฉพาะกิจที่มุ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองโดยมีวิธีการเข้าสู่อำนาจคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้การทุจริตเลือกตั้งใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในระบบการเมือง สอดคล้องกับ จรินทร์ อิวสวัสดิ์ ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำด้านการกระจายอำนาจและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔” ผลการวิจัยพบว่า ในยุคอดีตทราบจนในยุคปัจจุบันนี้ผู้บริหารระดับท้องถิ่นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้ดำเนินบทบาทด้านการพัฒนาอย่างค่อนข้างทุลักทุเล เพราะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอันตรงพลังและเจตนารมณ์ของ “หน่วยเหนือ” หรือ “มือที่อยู่เบื้องบน” ในกระทรวงมหาดไทย หากกล่าวอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ผู้บริหารระดับท้องถิ่นไม่สามารถสนองตอบความต้องการ และข้อเรียกร้องอันหลากหลายและครอบคลุมของพี่น้องประชาชน ภายใต้การดูแลของตนได้อย่างไม่เต็มที่^๔ และสอดคล้องกับ ชุตินา รักษ์บางแหลม ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : ทนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกระดับโดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาวะการแข่งขันปัจจุบัน ประกอบกับผู้คนมีคุณธรรมจริยธรรมลดลง ไม่เห็นความสำคัญของ

^๓อนุภูมิ ไชวเกษม, “การศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, รายงานวิจัย, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

^๔ จรินทร์ อิวสวัสดิ์, “ภาวะผู้นำด้านการกระจายอำนาจและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔”, วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๓) : ๒๕๙-๒๖๘.

คุณธรรมจริยธรรม ไม่ยึดมั่นในคุณธรรม ไม่ประพฤติตามจริยธรรม ทำให้สังคมเกิดวิกฤต จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารบุคลากร หน่วยงาน และองค์การได้ในวงกว้าง^๕ และยังสอดคล้องกับ **เมตตาจารย์จินดา** ได้ศึกษาเรื่อง “การเมืองกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจไทย ด้านโทรคมนาคม” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการเมืองที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจ ประกอบด้วย (๑) ปัจจัยการเมืองจากภายนอกองค์การ (๒) ปัจจัยการเมืองภายในองค์การ ส่วนวิธีการที่ฝ่ายการเมืองใช้ในการสร้างอิทธิพลหรือแทรกแซงการบริหารทรัพยากรของรัฐวิสาหกิจนั้น มีวิธีการดังนี้ (๑) การใช้ช่องโหว่ของ กฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ (๒) การใช้ประโยชน์จากความกำกวมหรือความไม่ชัดเจน ของกฎหมายและระเบียบ (๓) การใช้ผลประโยชน์ต่างตอบแทน (๔) การใช้อิทธิพลผู้บริหาร ระดับสูงของรัฐวิสาหกิจ มาเป็นตัวเชื่อมโยงเครือข่ายกับพนักงานที่ยังทำงานอยู่ในรัฐวิสาหกิจ^๖

๕.๒.๒ หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ใช้หลักทศพิธราชธรรม ๑) ทาน การเสียสละ แบ่งปันความสุข เป็นต้นแบบของการเสียสละเพื่อส่วนรวม นำไปสู่ความรัก ความสมัครสมานสามัคคี ๒) ศีล เมื่อมีศีลจะได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้น ในฐานะที่เป็นบุคคลต้นแบบนักการเมืองที่โปร่งใสสุจริตไม่เบียดเบียนประชาชน ๓) ปริจาคะ แบ่งปัน บริจาคทรัพย์และเสียสละ เป็นต้นแบบจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ๔) อาชวะ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองซื่อตรงและสุจริต ต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง ผ่านนโยบาย การหาเสียงสัญญาประชาชนต้องมีการปฏิบัติตามภารกิจด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ ๕) มัททวะ มีความโอบอ้อมอารี แสดงพฤติกรรมทางการเมืองต้องมีความอ่อนน้อมอ่อนโยนไม่เย่อหยิ่ง รับใช้ประชาชนทั้งก่อนเลือกตั้งและหลังเลือกตั้งด้วยความอ่อนน้อมเข้มแข็งสง่างาม ๖) ตปะ มีการพัฒนาจิตใจ สามารถทนต่อกิเลสที่เกิดขึ้นหลังจากได้เข้าสู่อำนาจทางการเมืองรู้จักข่มใจไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจกิเลส ผลประโยชน์ที่ตนและพวกพ้องจะได้รับ ๗) อักโกธะ การให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น สามารถใช้สติปัญญารวบรวมข้อมูลเหตุผล เชื่อมโยงแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ๘) อวิหิงสา ไม่เอาไรต์เอาเปรียบไม่เบียดเบียน งดเว้น การทำกิจกรรมเชิงกตขี้นบีบคั้นให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือบังคับให้เกิดการยอมรับในอำนาจทาง

^๕ ชูติมา รัชชบังแหลม, “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา”, วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙) : ๑๖๘-๑๘๑.

^๖ เมตตา จารย์จินดา, “การเมืองกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจไทย ด้านโทรคมนาคม”, **ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

การเมือง ๙) ชั้นดี มีความอดทน พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความ
ร่วมมือทางการเมืองใช้สติและปัญญาความอดทน ร่วมมือกับหลายภาคส่วนในการรักษาผลประโยชน์
ส่วนรวม ๑๐) อวิโรธนะ มีความเที่ยงธรรม วางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ ไม่มีความเอน
เอียงด้วยอคติ สอดคล้องกับ **เพิ่มพร จงประสิทธิ์** ได้ศึกษาเรื่อง “สันติอโศกกับการเมืองไทย”
ผลการวิจัยพบว่า ในการตัดสินใจทางการเมืองและการดำเนินนโยบายสาธารณะต่าง ๆ จะต้องไม่อิง
กับ ผลประโยชน์ส่วนตน ธรรมาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการควบคุมตนเอง ธรรมาธิปไตย เป็น
เครื่องมือในการพัฒนาตนเอง” **รัฐธรรมนุญ เทศแก้ว** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในทศพิธราชธรรม”
ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรม ๑๐ ประการของพระราชา นักปกครอง ผู้นำ ผู้บริหาร ประกอบด้วย
๑. ทาน หมายถึง การให้วัตถุสิ่งของให้ธรรมทาน และให้อภัยทาน ๒. ศีล หมายถึง ความประพฤติดี
งามทั้งกายวาจาใจ ๓. ปริจจาคะ หมายถึง การบำเพ็ญกิจด้วยการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อ
ประโยชน์ส่วนรวม ๔. อาชวะ หมายถึง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ ๕. มัทวะ หมายถึง ความอ่อนโยน
อภัยภัยไมตรีเป็นมิตร ๖. ตบะ หมายถึง ความทรงเดช ความเพียรพยายามเพื่อกำจัดความเกียจ
คร้านและความขี้ ๗. อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธ ไม่เกลียดเกลียด ๘. อวิหิงสา หมายถึง ความไม่
เบียดเบียนรังแกให้ร้ายผู้อื่น ๙. ชั้นดี หมายถึง คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ อดทนอดกลั้นต่ออารมณ์
ที่ปรารถนาและไม่ปรารถนา และ ๑๐. อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่คลาดธรรม ความเที่ยงธรรม” และ
ยังสอดคล้องกับ **วิไลลักษณ์ มั่งสมบุรณ์** ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยนาท อ่างทอง และอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักทศพิธราชธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยนาท อ่างทอง และอุทัยธานีมีเกณฑ์อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวม และทุกรายด้าน
เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความไม่คลาดจากธรรม ด้านความซื่อตรง ด้านความเพียร ด้าน ศีล
ด้านความอดทน ด้านความไม่เบียดเบียน ด้านความไม่โกรธ ด้านการบริจจาค ด้านความอ่อนโยน และ
ด้านทาน ตามลำดับ^๙

^๙ เพิ่มพร จงประสิทธิ์, “สันติอโศกกับการเมืองไทย”, **ปรัชญาคุษภักดิ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**,
(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

^{๑๐} รัฐธรรมนุญ เทศแก้ว, “ภาวะผู้นำในทศพิธราชธรรม”, **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น**, ปี
ที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๖๔-๗๓.

^{๑๑} วิไลลักษณ์ มั่งสมบุรณ์, “การใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ
บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท อ่างทอง และอุทัยธานี, การประชุม
วิชาการ ครั้งที่ ๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน ๘-๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ : ๔๘๖-๔๖๖.

๕.๒.๓ การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

นำเสนอการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ๑) ด้านอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ แสดงภาวะผู้นำทางการเมืองยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย การแสดงความคิดเห็นในฐานะผู้แทนประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน ๒) ด้านพฤติกรรมของผู้นำ มุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น มุ่งงานจัดทำแผนงาน นโยบายเพื่อให้ประชาชนส่วนมากได้รับผลประโยชน์ นำธรรมะผสมผสานกับการทำกิจกรรมทางการเมืองโดยเริ่มต้นจากการนำหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้กับการทำกิจกรรมทางการเมือง ๓) ด้านคุณลักษณะของผู้นำ ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ไม่นั่นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยทุมุเท ๔) ด้านสถานการณ์ของผู้นำ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักคน รู้จักคิด รู้จักงาน และรู้จักพัฒนาวิสัยทัศน์ รู้จักพันธกิจที่ต้องรับผิดชอบแล้ว ยังต้องยอมรับความเห็นต่าง จะต้องรู้จักการประนีประนอม การตัดสินใจด้วยทักษะและความรอบคอบ มีความชำนาญในการบริหารท้องถิ่น สอดคล้องกับ กิตติภูมิ นามวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “บุพปัจจัยทางการเมืองและอำนาจฝ่ายบริหารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง : กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางการเมือง อำนาจฝ่ายบริหารและความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาอยู่ในระดับปานกลาง และยังมีอิทธิพลต่อกันโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณมีข้อค้นพบอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมทางการเมือง อำนาจฝ่ายบริหารและความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภา นับว่าเป็นวิวัฒนาการขององค์กรเชิงวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่น^{๑๐} และสอดคล้องกับ ชิตชนก สมประเสริฐ ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาททางการเมืองของสภาเกษตรกรไทย” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของสภาเกษตรกรจึงมีความเป็นกลุ่มผลประโยชน์ ของเกษตรกรชาวนาที่เห็นได้ชัด เนื่องจากสภาเกษตรกรมีลักษณะสำคัญ คือ มาจากตัวแทนของเกษตรกรชาวนา มีการรวบรวมความเห็นของเกษตรกรชาวนา มีการเห็นพ้องกันเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกรชาวนา มีการผลักดันปัญหาแทนเกษตรกรชาวนา และสามารถรวบรวมและแสดงพลังของกลุ่มผลประโยชน์ได้ แม้ว่าการแสดงบทบาท ของสภาเกษตรกรค่อนข้างน้อยเนื่องจากเป็น

^{๑๐}กิตติภูมิ นามวงศ์, “บุพปัจจัยทางการเมืองและอำนาจฝ่ายบริหารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง : กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง” *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๖๐).

องค์กรเกิดใหม่และทำหน้าที่เพียงไม่กี่ปี อันถือเป็นเงื่อนไขในการยอมรับและได้รับความสนใจจากรัฐระบบราชการ และพรรคการเมือง^{๑๑} และยังสอดคล้องกับ พระมหามร มหาลาภ ได้วิจัยเรื่อง “ทศพิธราชธรรมกับการปกครองของไทยในปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า ธรรมะในพุทธศาสนานั้นสามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการบ้านเมืองได้เป็นอย่างดีและเป็นรูปธรรม ผู้ปกครองในทุกๆระดับ จะต้องมีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งต้องตั้งอยู่ในคุณธรรมและจริยธรรม โดยทุกฝ่ายจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน บูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อบริหารประเทศให้เกิดความสงบสุขและสร้างความสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นกับประชาชนในประเทศ^{๑๒} และสอดคล้องกับ สุริยา รักษาเมือง ได้ศึกษาเรื่อง “ธรรมาธิปไตย : อุดมคติเพื่อการสร้างความสมดุลแห่งอำนาจ ในการปกครองรัฐ” ผลการวิจัยพบว่า ธรรมาธิปไตย คือการถือธรรมเป็นใหญ่ ยึดถือความถูกต้องชอบธรรมเป็นใหญ่ ใช้สนับสนุนการปกครอง องค์กรประกอบของธรรมาธิปไตยประกอบด้วย ๑) ธรรมฐิติ ๒) ธรรมนิติ ๓) ธรรมมติ และธรรมาธิปไตยในอุดมคติ ได้แก่ ๑) ผู้ปกครองรัฐจะต้องยึดมั่นตั้งมั่นในธรรม ยึดเอา ความถูกต้องชอบธรรมเป็นใหญ่ในการสร้างความสมดุลแห่งอำนาจในการปกครองรัฐ ๒) ต้องสร้างระบบและกฎหมายในการปกครองรัฐที่ชอบธรรม ๓) มีมิตที่เป็นธรรม^{๑๓} และยังสอดคล้องกับ พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกร) สุริยา รักษาเมือง และกรกต ชำนาญจิต ได้วิจัยเรื่อง “พุทธธรรมาธิปไตย” ผลการวิจัยพบว่า พุทธธรรมาธิปไตย เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารพุทธบริษัท ได้แก่หลัก การที่ว่าด้วยการถือเอาธรรมะเป็นใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน การบริหารทุกระดับ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เพียงแต่สอนเหล่าสาวกเกี่ยวกับ ธรรมมาธิปไตยอย่างเดียวเท่านั้น พระองค์เองทรงปฏิบัติอยู่ในหลักของธรรมาธิปไตยด้วย หลักพุทธธรรมาธิปไตยนี้จึงสำคัญสำหรับการบริหารงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน^{๑๔}

^{๑๑} ชิตชนก สมประเสริฐ, “บทบาททางการเมืองของสภาเกษตรกรไทย”, *ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๘).

^{๑๒} พระมหามร มหาลาภ, “ทศพิธราชธรรมกับการปกครองของไทยในปัจจุบัน”, *วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๓๒-๔๒.

^{๑๓} สุริยา รักษาเมือง, “อุดมคติเพื่อการสร้างความสมดุลแห่งอำนาจ ในการปกครองรัฐ”, *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๕๐-๑๕๗.

^{๑๔} พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกร) สุริยา รักษาเมือง และกรกต ชำนาญจิต, “พุทธธรรมาธิปไตย”, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๓๙-๒๔๖.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๕.๓.๑.๒ ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนสนับสนุนการปฏิบัติงานของนักการเมืองโดยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

๕.๓.๑.๓ ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๑.๔ ควรสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๒.๑ หน่วยงานงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำแผนส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๒.๒ หน่วยงานงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการนำหลักธรรมาธิปไตยใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๒.๓ ส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองให้เกิดการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ที่นครการเมืองที่ทรงคุณธรรม

๕.๓.๒.๔ นักการเมืองนำควรหลักธรรมาธิปไตยไปใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๓.๒ ควรศึกษาอิทธิพลการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๓.๓ ควรศึกษาหลักธรรมประเด็นต่างๆ กับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

๕.๓.๓.๔ ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพผู้นำของนักการเมืองในการปกครองท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล ฉายาวัณณะ. บริหารคนและงานตามหลักการของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร : ชบาพลับ
ลิข ซิงเวิร์กส, ๒๕๔๙.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับ
ที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ.,
๒๕๔๖.

กรมพล ท้องธรรมชาติและคณะ. การเมืองและการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.

กวี วงศ์พุ่ม. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๖.

กิติ ตัยคานนท์. เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : เปลวอักษร,
๒๕๔๓.

กิติพันธ์ รุจิรากุล. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรีนติ้งเฮาส์, ๒๕๒๙.

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๘.

จักษ์ พันธุ์ชูเพชร. การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : พันซ์กรุ๊ป, ๒๕๔๙.

จิโรโชค วีระสย และสุรพล ราชภัณฑารักษ์. รัฐศาสตร์ทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๗.

จุมพล หนิมพานิช. การจูงใจและความเป็นผู้นำ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
๒๕๒๙.

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

ชาญชัย อาจิมสมาจาร. ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : มัลติอินฟอร์เมชันเทคโนโลยี, ๒๕๕๐.

ณัฐนรี ศรีทอง. การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. ทฤษฎีการเมืองและการสังคม. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๔.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. **ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม**. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ หน่วยที่ ๑๑ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗.
- ทวิช เปล่งวิทยา. **จิตวิทยาผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสานส์การพิมพ์, ๒๕๓๐.
- ทิพวรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. **ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๒.
- นงลักษณ์ สิทธิวัฒนพันธ์. **พัฒนาบุคลิกผู้นำและนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพ, ๒๕๔๔.
- น้อย สุปิงคลัด. **ภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน**. มปท, ๒๕๓๗.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเซ็นทรัลเอ็กเพรส, ๒๕๓๗.
- บรรพต วีระสัย และสุขุม นวลสกุล และคณะ. **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔.
- บุญสนอง บุญโยทยาน. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘.
- ประพันธ์ สุริหาร. **การบริหารการศึกษา**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕.
- ประยงค์ วรรณรงค์. **ผู้นำการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, ๒๕๕๐.
- ประเวศ วะสี. **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.
- ปรัชญา เวสารัชช์. **ผู้นำองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : รัฐศาสตร์สาร, ๒๕๒๓.
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์. **การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. **ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.
- _____. **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทยพร้อมด้วย พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปุนตรีพัฒนา ยาวีราข. **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กเพรส, ๒๕๕๐.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุกติพันธ์. **การเมืองของเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยพัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร**. พิมพ์พิเศษ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทอาร์ เอส พรินติ้งแมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘.
- พระธรรมปิฎก. **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ จุดบรรจบ : รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ-พุทธธรรม, ๒๕๔๙.
- _____ . **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๖.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส นิธิบุญยากร. **พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง**. กรุงเทพมหานคร : ๒๑ เซ็นจูรี่, ๒๕๕๔.
- พระศรีปริยัติโมลี สมชัย กุศลจิตฺโต. **พุทธศาสตร์ร่วมสมัย ๑**. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- พิทยา บวรวัฒนา. **รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา ค.ศ. ๑๙๗๐-ค.ศ. ๑๙๘๐**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- พิพัฒน์ พสุธารชาติ. **รัฐกับศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศยาม, ๒๕๔๕.
- พุทธทาสภิกขุ. **ทศพิธราชธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๔๙.
- พุทธทาสภิกขุ. **การเมือง คือ ธรรมะ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อรุณวิทยา, ๒๕๓๑.
- ยงยุทธ เกษสาคร. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ราชกิจจานุเบกษา. ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ครั้งที่ ๔. เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๑๐ ก. ๑๕
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๕๖.
- ว. วชิรเมธี. ธรรมาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โปสต์บุ๊กส์, ๒๕๕๑.
- วศิน อินทสระ. จริยศาสตร์ ศาสตร์ที่ว่าด้วยความดีและศิลปะในการตัดสินใจ.
กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ ๑๙๙๑, ๒๕๔๔.
- วสิษฐ เดชกุญชร. วันพ่อแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : อำนวยการพิมพ์, ๒๕๕๑.
- วิกรม กรมดิษฐ์. มองซีอีโอโลก. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โปสต์พับลิชชิ่ง จำกัด
มหาชน, ๒๕๕๑.
- วิเชียร วิทยอุดม. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธีระฟิล์มและเซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๐.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. ทฤษฎีและเทคนิคปฏิบัติสำหรับยอดหัวหน้างาน. กรุงเทพมหานคร : เม็ดทราย
พริ้นเตอร์, ๒๕๓๘.
- วิภาดา คุปตานนท์. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรังสิต,
๒๕๔๔.
- วิชญ์ เครื่องงาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ,
๒๕๓๐.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. การแสวงหาและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ กรณี
ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๙.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมลสมัย, ๒๕๔๒.
- ศุภรัตน์ กรมขุนทด. ความมีระเบียบวินัยเป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝัง. นครราชสีมา : สำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครราชสีมา, ๒๕๕๘.
- สถาบันอ้อมพะญา. ประชาธิปไตยที่ ต้องมีธรรมาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : บ้านเก็อรัก, ๒๕๕๘.
- สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. วิสัยทัศน์ขุนคลัง. ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการ, ๒๕๔๔.
- _____ . วิสัยทัศน์ขุนคลัง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดการ, ๒๕๔๔.
- สมคิด บางโม. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์, ๒๕๓๘.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. การเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมบัติ อารังอัญวงศ์. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์, ๒๕๓๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สำนักประชาสัมพันธ์. กลุ่มงานสารนิเทศ. บทบาทของพรรคการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง, ๒๕๕๕.

สิทธิพันธ์ พุทธหนู. การพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรววิทยา, ๒๕๕๙.

สิริยศ อัจฉาญ. ธรรมาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๕๓.

สุนทร โคตรบรรเทา. ภาวะผู้นำในองค์การการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๑.

สุพัตรา จิตตเสถียร. ความขัดแย้งทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓.

สุเมธ ตันติเวชกุล. ใต้เบื้องพระยุคลบาท. กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๓.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. การบริหารทักษะและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองการพิมพ์, ๒๕๓๐.

(๒) วารสาร :

กาญจนา ชนิษฐา เอกแสงศรี. “ภาวะผู้นำการบริหารในภาวะวิกฤติ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ยุคใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง”. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๙๘-๑๑๐.

จรินทร์ อิวสวัสดิ์. “ภาวะผู้นำด้านการกระจายอำนาจและยุทธศาสตร์ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีผู้บริหารท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๔”. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๒๕๙-๒๖๘.

ชุตินา รักรัชบางแหลม. “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา”. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙) : ๑๖๘-๑๘๑.

ตรีทิพย์นิภา รุ้ยนิยง. “การศึกษาการบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์”. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๘ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ : ๑๑๐-๑๒๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นนทพรรณ์ ธนบุญเกียรติ. “การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ในการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ ในการบริหารภาครัฐแนวใหม่”. การประชุมวิชาการ ครั้งที่ ๒ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ : ๒๔๙-๒๕๙.
- พรเทพ จันทกรมล. “อิทธิพลของการรับรู้การเมืองในองค์การทักษะทางการเมืองภาวะผู้นำที่มีต่อ ความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาคแห่งหนึ่ง”. **วารสาร พฤติกรรมศาสตร์**. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม ๒๕๖๑) : ๘๒-๙๘.
- พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต ประสิทธิ์ สมมาปัญญา. “ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระ ธรรมภาณพิลาส อุดุลย์ อมโร”. **วารสารวิจัยวิชาการ**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม- เมษายน ๒๕๖๒) : ๒๕-๓๘.
- พระทัตพงษ์ สุธาสโน ยศประสิทธิ์. “ศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักทศพิธราชธรรม ในการปกครองคณะ สงฆ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก”. **วารสาร บัณฑิตศาสน มจร.** ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๑๑-๒๓.
- พระมหาอมร มหาลาโภ. “ทศพิธราชธรรมกับการปกครองของไทยในปัจจุบัน”. **วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร**. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๓๒-๔๒.
- พิมพ์เพชร สุขุมาลไพบูลย์. “การประยุกต์ใช้ทศพิธราชธรรมในการสอนจริยธรรมวิชาชีพและความ เป็นมืออาชีพทางการแพทย์”. **วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาล พระปกเกล้า**. ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๔. (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๓๗๒-๓๘๒
- รพีพร ธงทอง. “ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น”. **วารสารวิจัยและ พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๔๕ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๖๑) : ๑๐๓-๑๑๔.
- รัฐธรรมนุญ เทศแก้ว. “ภาวะผู้นำในทศพิธราชธรรม”. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. ปี ที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๖๔-๗๓.
- วันดี กุญชรยาคง. “ภาวะผู้นำแบบนักการทูต-นักการทหารและยุทธศาสตร์สันติวิธีไร้ความรุนแรง เพื่อความอยู่รอดของชาติ ศึกษาเฉพาะกรณี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ พ.ศ. ๒๕๕๕”. **วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๒๖๙-๒๗๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิไลลักษณ์ มั่งสมบุญ. “การใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท อ่างทอง และอุทัยธานี”. **การประชุมวิชาการ ครั้งที่ ๘ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขต กำแพงแสน ๘-๙ ธันวาคม ๒๕๕๔: ๔๘๖-๔๖๖.**

สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์. “แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย”. **วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓. (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๒๗) : ๒๕-๕๒.**

สิบทิศ วุฒิชชาติ. “ภาวะผู้นำด้านการเลือกตั้งกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กรแนวธรรมาภิบาลอัจฉริยะเพื่อการเสริมสร้างประชาธิปไตย ที่มีเสถียรภาพในอนาคตของประเทศไทย : ศึกษากรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กทม.จว.”. **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๑๒๑-๑๓๐.**

สุวิทย์ วิชชาวุธ. “ภาวะผู้นำธรรมาภิบาล-บรรษัทภิบาล และยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองอย่างชาญฉลาด เพื่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนสมัยใหม่: ศึกษาเฉพาะกรณีการรถไฟแห่งประเทศไทย รฟท. ในฐานะรัฐวิสาหกิจของไทย”. **วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๓๕-๔๒.**

อำนาจ ยอดทอง. “วิเคราะห์เชิงวิพากษ์แนวคิดว่าด้วยทศพิธราชธรรมในพระพุทธศาสนาคือธรรมาภิบาล”. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒) : ๑-๑๙.**

(๓) หนังสือพิมพ์ :

นิธิ เอียวศรีวงศ์. “ธรรมาภิปไตย”. **มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑๕๕๘ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๓: ๒๐.**

(๔) ดุษฎีนิพนธ์ :

กิตติภูมิ นามวงศ์. “บุพปัจจัยทางการเมืองและอำนาจฝ่ายบริหารที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรง : กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง” **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ๒๕๖๐.**

ชิตชนก สมประเสริฐ. “บทบาททางการเมืองของสภาเกษตรกรไทย”. **ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์. “ผลกระทบต่อการเมืองไทยจากการจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดง”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.
- เพิ่มพร จงประสิทธิ์. “สันติอโศกกับการเมืองไทย”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.
- เมตตา จารุจินดา. “การเมืองกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรัฐวิสาหกิจไทย ด้านโทรคมนาคม”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.
- ยุพา ปราชญากุล. “แนวความคิดทางการเมืองที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.
- รัฐกมล ค้อสุวรรณดี. “การครองอำนาจนำของพรรคการเมืองในพื้นที่ประชาสังคม: ศึกษากรณีพรรคไทยรักไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๔”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.
- วราเทพ รัตนากร. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาพรรคการเมืองในระบบการเมืองไทย”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.
- วุฒิพงศ์ บัวซ้อย. “รูปแบบการเมืองภาคประชาชนว่าด้วยเรื่องที่ดินทำกิน”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๕๘.
- สุจิตรา ทรงมัจฉา. “พัฒนาการความเสมอภาคทางการเมืองของสตรีในสังคมไทย พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๖๐”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการเมือง**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๖๐.
- สุดารัตน์ เกยุราพันธ์. “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน”. **ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) รายงานการวิจัย :

อนุภูมิ ไชวเกษม. “การศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”. รายงานวิจัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๔.

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ปัญญา คล้ายเดช. **ธรรมาธิปไตย หลักการปกครองรัฐ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://human.aru.ac.th/AllPDF%๒๐GovernmentThai.pdf> [๒ ธันวาคม ๒๕๖๓]

มติชน. **คำต่อคำนายที่ยึดอำนาจจากปากชัยเกษม นิตสิริ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.naewna.com/politic/columnist/๔๑๙๔๙> [๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒]

ลิขิต ธีรเวคิน. **ความเป็นผู้นำทางการเมือง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/daily/detail/9500000029811> [๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒]

(๗) หนังสือแปล

วิลเลียม อี. ไฮเนคกีและโจนาธาน มาร์ช. **เก้าแกำมือโปร เคล็ดลับ ๒๕** **ข้อสำหรับผู้บริหารในโลกยุคไร้พรมแดน**. แปลโดย ดร. จีระ หงส์สดารมภ์ และ บุญรัตน์ อภิชาติไตรสรณ์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเจ็มจี, ๒๕๕๖.

เบคเคอร์. คาร์ล โลตส์. **Modern democracy**. เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. ผู้แปล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๒.

(๘) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระเทพสีมาภรณ์. เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมาและรองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

พระสีหราชสมาจารมุนี. รองเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ, ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา และผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.

พระยุทธินา อธิจิตโต, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.

พลตำรวจตรีวุฒิ สุโกศล. อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์ นายวัชรพล โตมรศักดิ์. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมาเขตที่ ๑, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

จำลองเอกโสภาก พลดงนอก. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา, ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

นางศุภร้สมิ์ เชิดชู. รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา, ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

นายเอกภพ โตมรศักดิ์. นายกเทศมนตรีตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

นายศิริพงษ์ มกรพงศ์. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

นางวนิษา พรสันเทียะ. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

ดร.นิธิศ คงอินทร์. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหันและรองเลขาธิการคณะกรรมการสมาคมข้าราชการส่วนท้องถิ่นแห่งประเทศไทย, ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

นายชลาล พัฒนกำชัย. สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

นายदनัย ตั้งเจ็ดจ้้า. นายกเทศมนตรีตำบลพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.

นางพิทยา พรสันเทียะ. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

ดร.บุญช่วย พาณิชัยกุล. อดีตกำนันตำบลหินดาด อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

ดร.วราภุมิ สุวะโสภาก. อดีตปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

พล.ต.ดร.ณรัฐ สวาสศิริตัน. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

ดร.วทีญญ ภูครองนา. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ดร.วิเชียร นามการ. อาจารย์พิเศษ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมพันธ์รศ.ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์. อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

น.ส.นงลักษณ์ สงวนศักดิ์. ภาคประชาชน จังหวัดนครราชสีมา, ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

นายเรืองอำนาจ พุทธวงศ์. ภาคประชาชน จังหวัดนครราชสีมา, ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

นายสมศักดิ์ สนพะเนาว์. ภาคประชาชน จังหวัดนครราชสีมา, ๔ กันยายน ๒๕๖๓.

(๙) การสนทนากลุ่มเฉพาะ :

การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ, ดร.. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง. รองคณบดี คณะสังคมศาสตร์, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

พระครูปลัดนิเวช ชินวโร, ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์. นักวิจัยชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายรัชตะ ด่านกุล. อดีตสมาชิกสภาจังหวัด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายยศพล นนทขุนทด. อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายสิรภพ นิติภัทร. นิติกรประจำองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.ภัทรพล บัญชาจารย์รัตน์. นายกเทศมนตรีตำบลกุดจิก ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

น.ส.พิชัญญาณ์ พงศ์ธนากุลศิริ. ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นายชาญชัย เต๋นจักวาฬ. ธรรมนูญบาลจังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Almond. G. A.. & Powell. G. B.. Jr.. **Comparative Politics : A Development Approach.**
Boston: Little. Brown, 1996.

Baker. G.. “The taming of the idea of civil society theory”. **Democratization. Autumn.**
6 3 1999: 1-29.

Bennis. W. G.. **On Becoming a Leader.** MA: Addison-Wesley, 1989.

Bovee L.C.. and others. **Management.** New: McGraw-Hill, 1993.

Bruce J. Cohen. **Introduction to Sociology.** New York: McGraw-Hill, 1979.

Burke. E.. **Thoughts on the Cause of Present Discontents in Work.** Hong Kong:
Macmillan, 1985.

Daft R.L.. **Leadership The and Practice.** Forth Worth: Tx Dryden Press, 1999.

Davids.R.T.&Stede. W.. **Pali English Dictionary.** New Delhi. India: Motilal Banarsidass,
1993.

Dawson. R. E.. Prewitt. K.. & Dawson. K. S.. **Political Socialization: An Analytic Study.**
Boston : Little. Brown, 1977..

Dowse. R. E.. & Hughes. J. A.. **Political Sociology.** Toronto: John Wiley & Sons, 1979.

DuBrin. J. Anderw. **Leadership Research Findinges. Practice. and Skills.** Boston:
Houghton Mifflin Company, 1998.

Duverger. M.. **Political Party : Their Organizations and Activity in the Modern State.**
London : Methuen, 1965.

Easton. D.. **The Politic System : An Inquiry to the State of Political Science.**
Calcutta. India: Scientific Book, 1967.

Goodman. W.. **The Two-Party System in the United States.** New York: D. Van
Nostrand, 1957.

Jack Welch. **Jack : Straight from the Gut.** New York: Warner Books Inc., 2003.

La Palombara. J.. & Weiner. M. Eds.. **Political Parties and Political Development.**
Princeton. NJ : Princeton University Press, 1966.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Lambert. L.. **Shifting Conceptions of Leadership: Toward a Redefinition of leadership for the Twenty-First Century.** In B. Davies and J. West-Burnham Eds.. Handbook of Educational Leadership and Management. London: Longman Chapter 1, 2003.
- Lasswell. H. D.. Lerner. D.. & Rothwell. C. E.. **The Somparative Study of Elits. an Introduction and Bibliography.** Palo Alto. CA: Standford University Press. Hoover Institue Studies, 1954.
- Macridis. R. C.. **Politic Parties : Contemporary Trends and Ideas.** New York: Harper & Row, 1967.
- McCormic. J. P.. **Machiavellian Democracy.** New York: Cambridge University Press, 2012.
- Mills. C. W.. **The Power Elite.** New York: Oxford University Press, 1959.
- N.L. Frigon and H.K. Jackson. **The Leader.** New York: Amecom, 1996.
- Nelson. D.L.. & Quick. J.C.. **Organizational Behavior : Foundations Realities. and Challenges.** New York: West Publishing Company, 1997.
- Plunkett W.R. and Attner. R.F. **Meeting and Exceeding Customer Expectatations. Management.** Cincinnati Ohio : South Weston College Publishing, 1997.
- Ranney. A.. & Kendall. W.. **Democracy and the American Party System.** New York: Harcourt, 1996.
- Redekop. J.. **Approaches to Canadian Politics 2nd ed.** Ontario. Canada: Prentice Hall, 1983.
- Richard D. Gorton. **School of Administration and Supervision.** Dubuque: WMC Brown, 1983.
- Robert Hogan. Gordon J. Curphy and Joyce Hogan. **What We Know About Leadership : Effectiveness and Personality.** America Psychologist, 1994.
- Rush. M.. & Athoff. P.. **Introduction to Political Sociology.** London: Western, 1971.
- Stephen R. Covey. **The Habits of Highly Effective People.** London: Cox & Wyman Ltd., 1989.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Steven R. Covey. **The Habit : From Effectiveness to Greatness**. New York: Free Press, 2005.

Thinapan Nakata. **The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students**. Bangkok: Praepittaya, 1975.

Universal Declaration of Human Rights. General Assembly Resolution. 217 A III. December 10, 1948 ; U.N. Doc A/810. 71 1948. Article 26, 1948.

Warren Bennis and Burt Nanus. **Leaders : The Strategies for Taking Charge**. New York: Harper & Row, 1985.

Yukl. G.A. **Leadership in Organizations**. Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall, 2001.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

เครื่องมือการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง
ของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์แบบสอบถาม โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริงได้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม

๒. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้จัดทำขึ้น จำนวน ๑ ชุด เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๕ กลุ่ม คือ

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา	จำนวน ๕ รูป
๒. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนนักการเมืองระดับชาติ	จำนวน ๓ คน
๓. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองท้องถิ่น	จำนวน ๑๑ คน
๔. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์	จำนวน ๔ รูป
๕. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนผู้นำชุมชน	จำนวน ๓ คน

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นายพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๓

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองใน
จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ฉายา/นามสกุล.....

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน เดือน ปี.....

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ
นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาดังนี้

๑. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร?

คำตอบ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๒. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีโอกาสและควรส่งเสริมอย่างไร?

คำตอบ.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

๓. อำนาจหรืออิทธิพลของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองอย่างไร?

คำตอบ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๔. พฤติกรรมผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองอย่างไร ?

คำตอบ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๕. คุณลักษณะผู้นำของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองอย่างไร?

คำตอบ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๖. สถานการณ์ทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๗. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านการช่วยเหลือสังคมอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๘. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านการเคารพกฎกติกาตามระเบียบสังคมอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๙. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านการแบ่งปันบริจาคอย่างไร?

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑๐. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านความซื่อตรงสุจริตอย่างไร?

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑๑. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านความโอบอ้อมอารีอย่างไร?

คำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑๒. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านความเพียรพยายามอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๑๓. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านการให้อภัยอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๑๔. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านการไม่เอาใจเอาเปรียบอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๑๕. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านความอดทนอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๑๖. ท่านมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรมอย่างไร?

คำตอบ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข.
รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๒๕ รูปหรือคน

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
๑	พระเทพสีมาภรณ์	เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา และ รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา	๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.
๒	พระสีหราชสมาจารมุนี	รองเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา	๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.
๓	พระมหาสุพัทธ์ วชิราวุธ, ผศ. ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ปรัชญา	๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.
๔	พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา	๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๓.
๕	พระยุทธินา อธิจิตโต, ผศ. ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ปรัชญา	๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓.
๖	พลตำรวจตรีวุฒิ สุโกศล	อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคม	๔ กันยายน ๒๕๖๓.
๗	นายวัชรพล โทมรศักดิ์, ,	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด นครราชสีมาเขตที่ ๑	๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.
๘	จำสืบเอกโสภา พลดงนอก	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา	๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.
๙	นางศุภรสมิ์ เชิดชู	รองนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา	๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๐	นายเอกภพ โทมรศักดิ์	นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา	๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๑	นายศิริพงศ์ มกรพงศ์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน จังหวัดนครราชสีมา	๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)

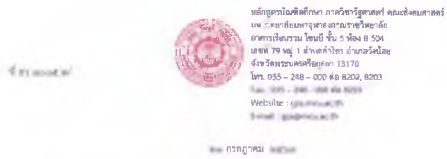
ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
๑๒	นางวนิษา พรสันเทียะ	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัด นครราชสีมา	๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๓	ดร.นิธิศ คงอินทร์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านหันและรองเลขาธิการ คณะกรรมการสมาคมข้าราชการ ส่วนท้องถิ่นแห่งประเทศไทย	๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๔	นายชลาล พัฒนกำชัย	สมาชิกองค์การบริหารส่วน จังหวัด อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา	๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๕	นายदनัย ตั้งเจ็ดจำ	นายกเทศมนตรีตำบลพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัด นครราชสีมา	๒๐ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๖	นางพิทยา พรสันเทียะ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๗	ดร.บุญช่วย พาณิชย์กุล	อดีตกำนันตำบลหินดาด อำเภอ จักราช จังหวัดนครราชสีมา	๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๘	ดร.วราภุมิ สุวะโสภากา	อดีตปลัดองค์การบริหารส่วน ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.
๑๙	รศ.ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์ พรหมกุล	อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา	๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.
๒๐	พล.ต.ดร.ณัฐ สวาสดีรัตน์	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร รัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ	๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
๒๑	ดร.วทีญญ ภูครองนา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย	๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.
๒๒	ดร.วิเชียร นามการ	อาจารย์พิเศษ สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย	๒๔ กันยายน ๒๕๖๓.
๒๓	น.ส.นงลักษณ์ สงวนศักดิ์	ภาคประชาชน จังหวัด นครราชสีมา	๔ กันยายน ๒๕๖๓.
๒๔	นายเรืองอำนาจ พุทธวงศ์	ภาคประชาชน จังหวัด นครราชสีมา	๔ กันยายน ๒๕๖๓.
๒๕	นายสมศักดิ์ สนพะเนา	ภาคประชาชน จังหวัด นครราชสีมา	๔ กันยายน ๒๕๖๓.

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

เรื่อง ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร
 เรื่อง นายเรืองธนากร หุทธรณ์
 ถึงที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร จำนวน ๑ ชุด

เมื่อคืน นายเรืองธนากร หุทธรณ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร เขต ๑ ได้เข้าพบที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เพื่อขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ในการเสนอชื่อ นายเรืองธนากร หุทธรณ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓

การที่สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เห็นชอบนายเรืองธนากร หุทธรณ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ได้พิจารณาเห็นว่า นายเรืองธนากร หุทธรณ์ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีความประพฤติดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ

นายเรืองธนากร หุทธรณ์
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เมธีศักดิ์ หออ่อนพร)
 ผู้อำนวยการวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร

ผู้ประสานงาน : นายเรืองธนากร หุทธรณ์

เรื่อง ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร
 เรื่อง นายเมธีศักดิ์ หออ่อนพร
 ถึงที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร จำนวน ๑ ชุด

เมื่อคืน นายเมธีศักดิ์ หออ่อนพร ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร เขต ๑ ได้เข้าพบที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เพื่อขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ในการเสนอชื่อ นายเมธีศักดิ์ หออ่อนพร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓

การที่สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เห็นชอบนายเมธีศักดิ์ หออ่อนพร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร เขต ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ได้พิจารณาเห็นว่า นายเมธีศักดิ์ หออ่อนพร เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีความประพฤติดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ

นายเมธีศักดิ์ หออ่อนพร
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เมธีศักดิ์ หออ่อนพร)
 ผู้อำนวยการวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร

ผู้ประสานงาน : นายเมธีศักดิ์ หออ่อนพร

ภาคผนวก ง.

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)
 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 จำนวน ๑๒ รูปหรือคน

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์
๓	รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือือง	รองคณบดี คณะสังคมศาสตร์
๔	พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ, ดร.	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตนครราชสีมา
๕	พระครูปลัดนิเวช ชินวโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๖	ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๗	ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์	นักวิจัยชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
๘	นายรัชตะ ด้านกุล	อดีตสมาชิกสภาจังหวัดอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๙	นายยศพล นนทขุนทด	อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่าน ขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๑๐	นายสิรภพ นิตภัทร	นิติกรประจำองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอ ด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๑๑	ดร.ภัทรพล บัญชาจารย์รัตน์	นายกเทศมนตรีตำบลกุดจิก ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
๑๒	น.ส.พิรุชญาณ์ พงศ์ธนากุลศิริ	ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน ต.บ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
๑๓	นายชาญชัย เด่นจักวาท	ธรรมาภิบาลจังหวัดนครราชสีมา

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

กระทรวงพาณิชย์
กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
เลขที่ ๑๑๑ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐
โทร. ๐๒-๒๖๕-๕๐๐๐ โทรสาร ๐๒-๒๖๕-๕๐๐๑
เว็บไซต์ www.dft.go.th

เรื่อง หนังสือแจ้งการขอจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration)
วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓
ผู้จดทะเบียน นาย ก. ข. ย. โทร. ๐๒-๐๐๐-๐๐๐๐

เรียน นาย ก. ข. ย. ผู้จดทะเบียนการค้า
ตามที่ท่านได้ยื่นขอจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration) เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ นั้น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ขอแจ้งให้ท่านทราบว่า การจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration) ของท่านได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และท่านจะได้รับใบแจ้งการจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration Certificate) ภายในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ นี้
ทั้งนี้ การจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration) ของท่านจะมีความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในการใช้ชื่อการค้า (Trade Name) ของท่าน และท่านสามารถนำใบแจ้งการจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration Certificate) ไปใช้ประกอบการจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration) ของท่านได้
ขอแสดงความยินดีเป็นอย่างสูงต่อการดำเนินการจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration) ของท่าน และขอเชิญท่านไปรับใบแจ้งการจดทะเบียนการค้า (Trade Name Registration Certificate) ที่กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ หรือที่สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ (Trade Office) ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร และสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ (Trade Office) ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ ต่างประเทศ

นาย ก. ข. ย.

นาย ก. ข. ย.
ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
กระทรวงพาณิชย์

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
๒๕๖๓

ภาคผนวก จ
ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ ดร.นิธิศ คงอินทร์
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
รองเลขาธิการคณะกรรมการสมาคมข้าราชการส่วนท้องถิ่นแห่งประเทศไทย
วันจันทร์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์จำสิบเอกโสภา พลดงนอก
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
วันจันทร์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์นางศุภรต์มี เขตชู
รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
วันจันทร์ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ (ขวา) ผศ.ดร.พีรวิชญ์ คำเจริญ และ(ซ้าย) รศ.เนตรชนก บัวนาค
อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
วันพุธที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓

ภาคผนวก ช
ภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
ณ เรือนธรรมวิจิตรนรี วัดด่านโน ตำบลด่านโน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-นามสกุล : นายพรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๐๘
- ภูมิลำเนา : ๒๒๙ ต.ในเมือง อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐
- การศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๔๐ : พุทธศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๔๕ : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พ.ศ. ๒๕๕๐ : Ph.D. (Political Science)
Magadh University, India.
- ประสบการณ์ทำงาน
- พ.ศ. ๒๕๕๘-ปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
โทร. ๐๔๔-๙๒๔๕๔๔
- ผลงานทางวิชาการ
- : พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. “การสร้างเครือข่ายการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน, น่าน. (๙ กันยายน ๒๕๖๐) : ๓๗๔-๓๘๐.
- : พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. “การบูรณาการหลักการทางพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหารงานท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”. วารสารวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ปีที่ ๙ ฉบับที่พิเศษที่ ๒. (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐) : ๑๑๖-๑๓๕.
- : พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล และไพวรรณ ปุริมาต. “กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา” รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี, นครปฐม. (๙-๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑) : ๒๕๖-๒๖๕.

- : ไพรัช พานิชสกุลชัย, พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. “ภาวะผู้นำตามแนวทางการบริหารเศรษฐกิจชุมชน”. **รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ MCU Congress ๓**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. (๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๕๖๑-๕๗๔.
- : พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, พระอินทรนุช สุวณโณ และพระสมุห์ธงชัย สุนทรจาโร. “๒๕ ปี พุทธรัฐศาสตร์พัฒนาทุนมนุษย์ศตวรรษที่ ๒๑”. **วารสาร มจร. นม. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒. (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๑-๙.
- : พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, ไพวรรณ ปริมาตร, ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, พระครูปลัด นิเวช ชินวโร (จงแจ้งกลาง). “การปกครองคณะสงฆ์ไทยกับทิศทางใหม่ทางการปกครอง”. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑. (มกราคม ๒๕๖๓) : ๑-๑๖.
- : พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. “การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา” **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓. (กันยายนธันวาคม ๒๕๖๓).
- : พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. “การบูรณาการหลักธรรมมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑. (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔).
- ปีที่สำเร็จการศึกษา** : ปีการศึกษา ๒๕๖๓
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : ๒๒๙ ต.ในเมือง อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐